

Jaarstukken 2023

Colofon

Uitgever: gemeente Middelburg

Versie juni 2024

Redactie: gemeente Middelburg

Eindredactie: gemeente Middelburg

Fotografie: gemeente Middelburg & RK Fotografie

Vormgeving: gemeente Middelburg

Productie: gemeente Middelburg

Inhoudsopgave

4	Inleiding	174	JAARREKENING
6	JAARVERSLAG	175	<i>Overzicht van lasten en baten</i>
7	Programma's	177	<i>Toelichting op lasten en baten</i>
8	<i>Bestuur en ondersteuning</i>	181	<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>
20	<i>Veiligheid</i>	183	<i>Overzicht onvoorziene uitgaven</i>
29	<i>Verkeer, vervoer en waterstaat</i>	184	<i>Overzicht incidentele baten en lasten</i>
42	<i>Economie</i>	188	<i>Overzicht toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves</i>
47	<i>Onderwijs</i>	191	<i>Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen (WNT)</i>
53	<i>Sport, cultuur en recreatie</i>	193	<i>Analyse begrotingsrechtmatigheid</i>
62	<i>Sociaal Domein</i>	203	<i>Rechtmatigheidsverantwoording</i>
74	<i>Volksgezondheid en milieu</i>	204	<i>Balans</i>
94	<i>Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing</i>	206	<i>Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling</i>
103	Paragrafen	210	<i>Toelichting op de balans</i>
104	<i>Weerstandsvermogen en Risicobeheersing</i>	226	<i>Overzicht kredieten</i>
115	<i>Lokale heffingen</i>	227	<i>Programma Economie</i>
122	<i>Onderhoud kapitaalgoederen</i>	229	<i>Programma Sociaal Domein</i>
134	<i>Financiering</i>	232	<i>Overzicht lasten en baten per taakveld</i>
137	<i>Bedrijfsvoering</i>	239	<i>SiSa tabel</i>
147	<i>Wet open overheid</i>	248	OVERIG
148	<i>Verbonden partijen</i>	248	<i>Bijlage Europese Projecten</i>
160	<i>Grondbeleid</i>		

Inleiding

Het jaar 2023 bracht ons grote veranderingen. Niet in de laatste plaats als gevolg van de voortdurende oorlog tussen Oekraïne en Rusland waarvan de gevolgen ook voor ons land merkbaar bleven. Vorig jaar kon het college al met enige trots melden dat veel Oekraïners in Middelburg een tijdelijk nieuw thuis hebben gevonden. In 2023 droegen we ook ons steentje hieraan bij. Aan de Kanaalweg is de huisvesting voor de tijdelijke opvang van Oekraïners uitgebreid van bijna 50 naar 70 nieuwe tijdelijke woningen. Op andere plaatsen in de gemeente huisvesten we Oekraïense vluchtelingen gehuisvest, waarbij zowel medewerkers van de gemeente als vrijwilligers betrokken zijn om de huisvesting zo goed mogelijk te laten verlopen.

In 2023 heeft het college de vier grote opgaven die bij ons aantreden in 2022 door de gemeenteraad zijn benoemd, woningbouw, klimaat en energie, het sociaal domein en participatie voortvarend verder opgepakt.

Op het gebied van Wonen kan natuurlijk het ondertekenen van de Zeeuwse Woondeal met minister De Jonge, de Provincie Zeeland en alle Zeeuwse gemeenten niet ontbreken. Hierin hebben wij afspraken gemaakt over de aantallen nieuwe woningen die we de komende jaren (tot 2030) in de gemeente Middelburg gaan realiseren. In het najaar vond vervolgens de eerste burgerraadpleging van onze gemeente plaats. Ruim 60 geselecteerde Middelburgers hebben meegedacht over de vraag "Waar wilt u wonen?". Tijdens twee bijeenkomsten onder begeleiding van een externe deskundige, hebben de deelnemers een kanskaart voor nieuwe woningbouwlocaties aan het gemeentebestuur aangeboden. Het advies bracht enkele opvallende mogelijke locaties in beeld en de deelnemers gaven aan dat deze vorm van participatie zeker voor herhaling vatbaar is. Het advies is de basis voor de verdere besluitvorming over toekomstige woningbouwlocaties in onze gemeente.

In 2023 hebben wij een start gemaakt met de Energiefixers. Meer dan 1.600 woningen zijn afgelopen jaar bezocht door energiecoaches. Bij ruim 900 woningen zijn gasbesparende maatregelen getroffen en in totaal zijn meer dan 10.500 maatregelen toegepast om elektriciteit te besparen. Aan iedere bezochte bewoner zijn tips gegeven over het verlagen van hun energierekening. Zo zetten we de eerste concrete stappen voor

energiebesparing. Iets dat door de sterk opgelopen energieprijzen het vorige jaar, voor veel van deze huishoudens een concrete kostenbesparing inhoudt.

Het jaar 2023 stond voor Middelburg ook in het teken van de zoektocht naar een nieuwe locatie voor het huidige asielzoekerscentrum. Binnen de kaders die de gemeenteraad aan ons college heeft meegegeven, heeft het college uiteindelijk besloten om de locatie op de Cleene Hooge aan te wijzen als nieuwe locatie voor het azc. Het komende jaar werkt het college in een participatieproces samen met de omwonenden aan het verder vormgeven van het azc op deze locatie.

Het sociaal domein is volop in ontwikkeling. Beleidsmatig is er in 2023 een nieuw beleidskader bestaanszekerheid opgesteld. Hierin is opgenomen hoe de gemeente Middelburg de komende 4 jaar invulling geeft aan haar taken op het gebied van bestaanszekerheid, integratiebeleid en participatiebeleid. Ook in de uitvoering zijn grote stappen gezet. Het sociaal team Middelburg is met ingang van 2024 officieel van start. Hiervoor is een nieuwe organisatievorm, genaamd Vizita. Er is hard gewerkt om de toegankelijkheid van onze toegang te vergroten. Voor inwoners is daarvan het meest merkbaar dat de openingstijden zijn verruimd en wachttijden verkort zijn. Het interactieve burgerplatform Middelburg Ontmoet is van start gegaan.

De gemeente Middelburg is financieel gezond en solide. De verhoging van de uitkering uit het Gemeentefonds in 2022 is voor de gemeente Middelburg structureel voordelig gebleken. Dat houdt in dat wij in 2023 investeringen konden blijven doen. Zo kan de gemeente meer geld besteden voor het inhalen van achterstallig onderhoud van wegen en andere infrastructuur. En voor de aanstaande restauratie van het monumentale stadhuis is voldoende geld opzij gezet om deze goed uit te kunnen voeren.

Het college kijkt tevreden terug op het jaar 2023. De uitdagingen waar we de gemeente Middelburg voor staat, blijven natuurlijk groot en ten aanzien van veel thema's nog steeds urgent. Toch heeft het college het vertrouwen dat het ook in 2024 weer lukt om verder te werken aan het behouden en versterken van de

fijne woon- en leefomgeving die Middelburg voor inwoners en bezoekers is.

Het jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit:

- Programmaverantwoording
- Paragrafen

Programmaverantwoording

De programmaverantwoording gaat per programma in op de beoogde maatschappelijke effecten en de wijze waarop geprobeerd is deze effecten te realiseren. Dit wordt gedaan aan de hand van de volgende vragen:

- Wat wilden we bereiken?
- Wat hebben we bereikt?
- Wat hebben we ervoor gedaan?
- Wat heeft het gekost?

Aan de speerpunten zijn prestaties en activiteiten gekoppeld. Deze staan in de tabellen onder "Wat hebben we er voor gedaan?".

Daarin geven we aan of de doelstellingen zijn 'gerealiseerd', 'deels gerealiseerd' of 'niet gerealiseerd'. Bij de twee vragen "Wat hebben we bereikt?" en "Wat hebben we ervoor gedaan?" geven we een verklaring waarom het (nog) niet gehaald is. Bij "Wat heeft het gekost?" staat een gedetailleerde toelichting op de afwijkingen tussen de begroting na wijzigingen en de realisatie voor bedragen groter dan € 50.000.

Paragrafen

In het jaarverslag zijn de verplichte paragrafen opgenomen, die zijn voorgeschreven in het besluit begroting en verantwoording gemeentes en provincie (BBV). In de afzonderlijke paragrafen zijn de beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede tot de lokale heffingen.

De jaarrekening

De jaarrekening bestaat uit:

- Een overzicht van lasten en baten
- De balans met een toelichting

Overzicht van lasten en baten

In de staat van baten en lasten wordt op hoofdlijnen het resultaat van de jaarrekening toegelicht. In de programma's bij "Wat heeft het gekost?" staan per taakveld de lasten en baten opgenomen. En wordt een toelichting gegeven over de afwijkingen tussen

de realisatie en begroting na wijziging. In een apart overzicht Kredieten zijn de (restant) kredieten per programma vermeld. Daarnaast zijn in een overzicht de incidentele baten en lasten, de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves inzichtelijk gemaakt.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet bij lastenoverschrijdingen een inhoudelijke analyse plaatsvinden. Dit is in de jaarrekening opgenomen bij de analyse begrotingsrechtmatigheid. Vanaf de jaarverantwoording over 2023 voegt het college een rechtmatigheidsverantwoording toe aan het jaarverslag.

Balans

De uiteenzetting van de financiële positie van de gemeente wordt inzichtelijk gemaakt in de balans en de toelichting er op.

SISA

In de SISA- bijlage (Single Information Single Audit) is verantwoording over de besteding van specifieke uitkeringen opgenomen.

Namens het college van burgemeester en wethouders,

Rutger Schonis,

wethouder Financiën Gemeente Middelburg

JAARVERSLAG

Programma's

Bestuur en ondersteuning

Inleiding

De gemeente stelt de burger centraal. Dit doen we door steeds onze dienstverlening te controleren en te verbeteren. We betrekken inwoners bij plannen en besluiten en geven ruimte voor initiatieven (participatie). Ook zoeken we samenwerking met andere overheden en partijen in de regio.

In het programma Bestuur en ondersteuning leest u over de overkoepelende taakvelden dienstverlening, participeren, extern overleggen en de ondersteuning daarvan door de gemeentelijke organisatie. Na jaren van bezuinigen en ombuigen, was er dit jaar voldoende financiële ruimte voor het invullen van die taken. Het efficiënt, effectief en rechtmatig inzetten van die middelen heeft blijvend onze aandacht.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Kwaliteitsatlas 2030
- Communicatiebeleidsplan 2019
- Visie op dienstverlening 2023
- 'Participeren: Doen en leren!' 2017
- Participatieverordening 2022
- Notitie verbonden partijen 2016

Wat wilden we bereiken?

Maatschappelijk effect

Het vergroten van de betrokkenheid bij de gemeente en het vertrouwen in het bestuur.

Doelstellingen

1. Het verrijken van plannen door inwoners en andere betrokkenen in een vroeg stadium te informeren en te betrekken: burgerparticipatie.

2. Ruimte geven aan en stimuleren van initiatieven in de samenleving die een bijdrage leveren aan onze maatschappelijke opgaven: overheidsparticipatie.
3. Betrokkenheid van bewoners bij hun leefomgeving, gemeentelijke besluitvorming en maatschappelijke opgaven.
4. Een sterke sociale basis en gezamenlijk zinn in buurten / wijken en dorpen.
5. Het verbeteren van de dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen, gemeten aan de tevredenheid van de gebruiker.
6. Het vergroten van het vertrouwen bij de burgers in de gemeente. Burgers moeten erop kunnen vertrouwen dat de gemeente efficiënt en effectief omgaat met de financiën en dat de middelen op een rechtmatige manier worden ingezet.
7. Samenwerken ten behoeve van lokale en regionale uitdagingen en bijdragen aan de Zeeuwse opgaven.

Wat hebben we bereikt?

Prestatie	Status
Trainingen democratisch vakmanschap (ambtenaren + bestuur)	Volgens plan
Doorontwikkeling doemee.middelburgers.nl	Volgens plan
Uitrol Mijnbuurtje	Volgens plan
Pilots wijkanalyse, wijkaanpak, wijkvisie	Niet volgens plan
Onderzoek wijkdemocratie van de toekomst	Niet volgens plan
Loket maatschappelijke initiatieven	Gedeeltelijk volgens plan
Handreiking participatie voor initiatiefnemers	Gedeeltelijk volgens plan
Waardering dienstverlening aan de balie en telefoon is goed	Gedeeltelijk volgens plan
Informatie op website is vindbaar, duidelijk en geeft antwoord op de vragen van burgers	Gedeeltelijk volgens plan

Doelstelling 1: Het verrijken van plannen door inwoners en andere betrokkenen in een vroeg stadium te informeren en te betrekken: burgerparticipatie.

Informeren over plannen en het proces is de eerste stap van participeren. We betrekken onze inwoners bij plannen vanuit de gemeente via de wijktafels en informatiebijeenkomsten. Daarnaast hebben we sinds 2023 het nieuwe online platform middelburgontmoet.nl/doemee gelanceerd als digitale ontmoetingsplaats voor onze inwoners en de gemeentelijke organisatie. Ook hebben we in het najaar de eerste burgerraadpleging georganiseerd over de toekomstige woonlocaties in onze gemeente. De resultaten van deze nieuwe vormen van participatie nemen we mee voor projecten en plannen die nu in voorbereiding zijn.

Doelstelling 2: Ruimte geven aan en stimuleren van initiatieven in de samenleving die een bijdrage leveren aan onze maatschappelijke opgaven: overheidsparticipatie.

Deze doelstelling is onder meer vanwege bestaande planning en prioritering soms complex in de uitwerking. Bij wijkgericht werken

kwamen naast de reguliere aanvragen voor het wijktafelbudget niet of nauwelijks (grote) initiatieven binnen. Een van de initiatieven die wel binnenkwam was een hondenontmoetingsplek in de wijk Zuid. Door tegengestelde belangen van wijkbewoners hebben we nog geen concrete vooruitgang geboekt op dit initiatief.

Doelstelling 3: Betrokkenheid van bewoners bij hun leefomgeving, gemeentelijke besluitvorming en maatschappelijke opgaven.

Ook in 2023 zijn we weer zichtbaar en actief geweest in onze wijken en dorpen. Dit heeft de betrokkenheid van inwoners bij hun leefbaarheid in de meeste wijken verbeterd. Het wijkteam in Dauwendaale timmert nog steeds aan de weg. In andere wijken zijn diverse groepen inwoners actief die hun wijk mooier, socialer en leefbaarder willen maken. Dit zijn niet per se de wijkteams, maar vaak de buurtjes of verenigingen die gericht zijn op het organiseren van activiteiten. Met de wijkteams zijn twee themabijeenkomsten geweest. Eén om het platform Middelburg Ontmoet verder te brengen en één om de dialoog aan te gaan over de budgetten. Ook de uitdagingen blijven. Wijkteams

zijn kwetsbaar en stoppen soms, bijvoorbeeld het wijkteam Klarenbeek – Veersepoort. Zij hebben aangegeven wel betrokken te willen blijven, maar geen wijktafels meer te willen organiseren.

In 2023 zijn we verder gegaan met het in de praktijk brengen van de geleerde lessen op het gebied van participatie. Zo is de gemeenteraad bij het participatietraject van de woningbouw betrokken voor het vaststellen van kaders. Dit gebeurde getrap in drie sessies. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een succesvol Inwonerberaad, waarbij zestig gelote inwoners tijdens twee bijeenkomsten samen tot een kanskaart voor nieuwe woningbouwlocaties kwamen. De ervaring leert dat door middel van loting andere mensen deelnemen aan participatie: een mooie afspiegeling van de samenleving bijvoorbeeld op het gebied van leeftijd, geslacht en opleidingsniveau.

Doelstelling 4: Een sterke sociale basis en gemeenschapszin in buurten / wijken en dorpen.

In 2023 heeft het wijknetwerk West een wijkanalyse voor de wijk Stromenwijk gemaakt.

Het platform Middelburg Ontmoet is gelanceerd. Dit platform is voor en door inwoners. Het online platform wordt aangejaagd door team Middelburg Ontmoet dat bestaat uit actieve bewoners, professionals van Vizita en de gemeente. Wekelijks is een spreekuur in de ZB voor inwoners en organisaties die hulp nodig hebben bij het aanmaken van het profiel. Tot nu toe is het platform succesvol gebleken. Eind 2023 gingen we richting de duizend deelnemers!

Doelstelling 5: Het verbeteren van de dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen, gemeten aan de tevredenheid van de gebruiker. [AF]

De tevredenheid aan de balies is wederom hoog geweest in 2023. De scores over de website waren lager dan aan de balie. De telefonische tevredenheid werd ook in 2023 niet meer gemeten, omdat de technische applicatie (Skype) hiervoor onvoldoende mogelijkheden bood. Eind 2023 zijn we overgestapt naar Microsoft 365/Teams als nieuwe telefonievoorziening.

Doelstelling 6: Het vergroten van het vertrouwen van onze inwoners in de gemeente. Middelburgers moeten erop kunnen vertrouwen dat de gemeente efficiënt en effectief omgaat met de financiën en dat de middelen op een rechtmatige manier worden ingezet.

Het financiële beeld was in 2023 nog steeds goed. Ten behoeve van inzicht in efficiënte en effectieve omgang met financiën zijn dit jaarverslag met programma's en verantwoording en deze jaarrekening opgesteld. De beoordeling van de rechtmatige inzet van de middelen is opgenomen in de jaarrekening bij de analyse begrotingsrechtmatigheid.

Doelstelling 7: Samenwerken ten behoeve van lokale en regionale uitdagingen en bijdragen aan de Zeeuwse opgaven.

Samen met de andere Zeeuwse overheden is een start gemaakt met het formuleren van regionale strategische doelen. Er wordt actief deelgenomen aan het Overleg Zeeuwse Overheden en onze gemeente is vertegenwoordigd in het VZG-bestuur. Er is begonnen met overleggen in OZO-verband en met ministeries van respectievelijk EZK en BZK over energie(infrastructuur) en over 'Elke regio telt' (rapport en kabinetsreactie). Op concrete dossiers is verder onder meer gewerkt aan een herziening van de GR-en (in VZG-verband) en in 2023 is de Regiovisie van de subregio Walcheren- Schouwen-Duiveland vastgesteld. Vanuit de gemeentelijke samenwerking is er een vestiging van het Expat Center Zeeland boven de Westerschelde gerealiseerd en is een doorontwikkeling van de pilot Samen Recht Vinden mogelijk gemaakt. Samen met de Provincie Zeeland en de gemeenten Veere en Vlissingen is in 2023 onder begeleiding van een kwartiermaker gestart met het realiseren van een nationaal kenniscentrum slavernijverleden in Middelburg. Daarvoor hebben gesprekken plaatsgevonden met onder meer de Ministeries van OC&W en BZK en de gemeente Amsterdam.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Wijkgericht werken en participatie

In Middelburg lag de lat onverminderd hoog op het gebied van participatie. We vonden het belangrijk dat inwoners op tijd werden betrokken bij onze (beleids)plannen. En dat inwoners ruimte - en soms zelfs hulp - kregen bij eigen initiatieven om hun leefomgeving mooier te maken.

Wij zijn daartoe verder gegaan op de ingeslagen weg. Medewerkers, college en gemeenteraad zijn verder getraind in democratisch vakmanschap. Bij nieuwe projecten en plannen wordt aan de voorkant goed nagedacht over de rol van de gemeenteraad en de kaders voor de participatie. In 2023 zijn verschillende startgesprekken gevoerd met de gemeenteraad over de woningbouwopgave. Er heeft een inwonerberaad plaats gevonden over de woningbouwopgave. En eind 2023 zijn de startgesprekken rondom de nieuwe locatie van het azc voorbereid. Samen met de gemeenteraad zijn de kaders voor die participatie tot stand gekomen. Nieuw is dat deze tussentijds met een klankbordgroep van bewoners zijn afgestemd. Het instrument burgerberaad is verder verkend.

Wijkgericht werken

Het wijkgericht werken staat breed in de belangstelling. De wijk of buurt wordt in het hele land herondekt als schaal om opgaven in samenhang op te pakken. In Middelburg zien we dit terug in de versterking van de sociale basis als essentieel onderdeel van de transformatie van het sociaal domein.

We werkten ook in 2023 nauw samen met onze wijkteams. Zij zijn onze oren en ogen in de wijken en dorpen en samen met hen geven we invulling aan ons wijkgericht werken. We maakten gebruik van wijktafels en langzaam werd weer gebruik gemaakt wijkbudgetten. De wijkmanagers hebben flink geïnvesteerd in de relatie met de wijkteams. In enkele dorpen en wijken hebben

we een verdere doorontwikkeling gemaakt met de wijktafels (andere vormen). Deze tendens vraagt om een doorontwikkeling van wijkgericht werken in Middelburg: integraal samenwerken met het doel de kansen en opgaven in een gebied samen met organisaties en bewoners op te pakken. Investeren in een integrale wijkaanpak geeft bewoners meer kracht voor het omzien naar elkaar en met elkaar bouwen aan een plezierige woonomgeving. Daarnaast kunnen we burgerkracht benutten om onze grote maatschappelijke opgaven samen te realiseren.

Wijkgericht werken was het loket waar maatschappelijke initiatieven binnen kwamen. Wijkmanagers jaagden deze initiatieven intern aan en voerden in beginsel de regie op dit proces. We zetten in op meer communicatie over onze opgaven en communiceren actief over lopende projecten en successen.

Proeftuin integrale wijkaanpak

De proeftuin integrale wijkaanpak is niet van de grond gekomen en lijkt niet meer haalbaar. Dat heeft er onder meer mee te maken dat het omgevingsplan opgavegericht wordt en niet meer gebiedsgericht. De wijkanalyses en wijkplannen zijn uitgesteld tot 2024.

Wijknetwerken

Onze dorpen en wijken zijn gebundeld in zes wijknetwerken. Elk netwerk bestaat uit een clustering van wijken of dorpskernen, te weten:

Noord	Binnenstad	Arnemuiden	Zuid/Oost	Zuid	West
<ul style="list-style-type: none"> • Sint Laurens • Klarenbeek / Veersepoort, Nieuw Middelburg 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnenstad 	<ul style="list-style-type: none"> • Arnemuiden / Kleverskerke 	<ul style="list-style-type: none"> • Dauwendaele • Mortiere • Nieuw en Sint Joosland 	<ul style="list-style-type: none"> • Magistraatwijk • Reijersshove • Erasmuswijk 	<ul style="list-style-type: none"> • 't Zand / Stromenwijk / Rittenburg • Griffioen

Een wijknetwerk is een samenwerking tussen gemeente, partners en inwoners in de wijk. De wijknetwerken worden breed samengesteld met professionele partners zoals huisarts/POH, wijkverpleging, wijkpolitie, scholen, consultatiebureau, kinderopvang, woningcorporaties, geloofsgemeenschappen, welzijn en (school)maatschappelijk werk. Daarnaast zitten in het netwerk betrokken inwoners, wijkteams en partijen (bijv. een ondernemersvereniging) die de wijk goed kennen. De samenstelling van het wijknetwerk vraagt maatwerk. Deze is niet

in iedere wijk hetzelfde. In een wijknetwerk is er mogelijkheid verdieping te hanteren op wijk- of dorpsniveau.

Middelburg Ontmoet

Begin 2023 hebben we het online community platform Middelburg Ontmoet uitgerold. Dit platform is een verzamelplek om nieuwe verbindingen te leggen met en tussen inwoners, professionals en de gemeente. Een aanpak waarmee zichtbaar is wat er aanwezig is en wat in de wijk gebeurt. Als mensen elkaar weten te vinden

en weten welke mogelijkheden er zijn gaan ze samen dingen ondernemen. Zo ontstaan er sterke gemeenschappen, waarin inwoners verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en voor hun omgeving. Het modulaire platform biedt alle informatie op één plek. Met één ingang en werkwijze vinden inwoners en organisaties elkaar en alles in hun buurt of community. Middelburg Ontmoet onderscheidt zich van andere platforms door de inzet van de 'buurtverbinders' aanpak. De buurtverbinders gaan fysiek in de wijk op zoek naar de kracht en capaciteiten van mensen in de lokale gemeenschap. Ze laten zien wat er in de buurt gebeurt, welke nieuwe initiatieven er zijn en welke kansen zich voordoen. Zij werken aan sterke gemeenschappen en informele netwerken. De buurtverbinders beheren het online platform waarmee mensen, bedrijven en organisaties elkaar makkelijk vinden. Zij stimuleren mensen om mee te doen en zijn actief in de buurt aanwezig. Met de 'buurtverbinders' aanpak ontstaat er een combinatie van een online en een offline community.

Participatie - Gedeelde opgave

Participatie vindt plaats bij allerlei projecten, samenwerkingsvormen binnen wijken en dorpen en bij alle onderwerpen van de toekomstige Omgevingswet. Burgerparticipatie wordt in beginsel toegepast wanneer het te verwachten is dat belanghebbenden in hun belangen geraakt kunnen worden naar aanleiding van beleid, plannen, projecten of programma's. Dit is vastgelegd in onze participatie- en inspraakverordening. Het grote belang van participatie wordt breed in de gemeenteraad gedeeld. Goede vormen van participatie zijn daarom onderdeel van de gedeelde opgaven waarvoor college en gemeenteraad zich gesteld zien.

Participeren: doen en leren!

Eén van de belangrijkste participatielessen van de afgelopen jaren is dat we vóór de start van een participatietraject duidelijkheid moeten hebben over de kaders waarbinnen we het samenspel spelen. Door aan de voorkant helderheid te scheppen, was onze inzet in 2023 verwachtingen bij onze inwoners en andere

belanghebbenden goed te managen. Bij complexe projecten, waar tegengestelde belangen zijn, was het bevoegd gezag aan de voorkant duidelijk over de kaders van participatie ("Van het laatste naar het eerste woord!"). Bij grotere complexere projecten werkten we met een startgesprek, waarin we voor de start van een participatieproces duidelijkheid schieppen over de kaders. Dat participatie had plaats gevonden betekende niet dat niets meer kan noch dat er geen tegenstanders meer waren. Het motto is: Wie wil, kan meedenken. We hebben in 2023 verschillende participatiemethoden ingezet. Inbreng wogen we zorgvuldig af en gemaakte keuzes legden we goed uit. Vaak helpt dat om het uiteindelijke besluit toch te accepteren. Daarnaast stond als altijd de officiële inspraakprocedure open voor degenen die het daar niet mee eens waren.

Dorps- en wijkdemocratie van de toekomst

De laatste jaren zien we dat wijkteams door de hoge leeftijd van de leden kwetsbaarder worden of zelfs stoppen. En we zien dat het voor sommige wijkteams lastig is om de 'achterbanraadpleging' te organiseren. De wijkteams zijn en blijven een belangrijk aanspreekpunt, maar niet het enige aanspreekpunt. We zijn op zoek gegaan naar andere, aanvullende, manieren van onze dorps- en wijkdemocratie, onder meer met pilots. In de participatie- en inspraakverordening is dit hoofdstuk nog open.

We bekeken in 2023 in hoeverre inwoners meer zeggenschap, bevoegdheden en budgetten wensen en hoe we dat samen vorm kunnen geven op een manier die Middelburg past. Wat voor de ene wijk werkt, werkt niet vanzelfsprekend voor de andere wijk. De ene wijk is draagkrachtiger dan de andere. We keken naar jongerenparticipatie, want veel zaken waarover we nu beslissen, zijn van invloed op hun toekomst. Dit was in 2023 nog een lopend proces, dat pas in 2024 uitmondt in een voorstel over hoe om te gaan met onze wijkbudgetten en de manier waarop we uitvraag doen voor maatschappelijke initiatieven. Doemee.middelburgers.nl is ingezet als instrument in onze participatieaanpak.

– Strategisch project – Omgevingswet

In 2023 werd duidelijk dat de Omgevingswet ingevoerd zou worden op 1 januari 2024. Eind december was de organisatie klaar voor de invoering van de Omgevingswet op 1 januari. De software is zo ver mogelijk ingericht. De eerste stappen in de richting van een nieuw omgevingsplan zijn gezet. De legesverordening 2024 is vastgesteld door de Gemeenteraad. En er is besloten om twee vacatures voor de functie van casemanager open te stellen. Maar we zijn er nog niet. In 2024 wordt gewerkt aan de verdere inrichting van de software en de komende jaren aan het nieuwe omgevingsplan.

In 2023 is ook de voorbereiding van de Omgevingsvisie afgerond en het voorontwerp en ontwerp zijn ter inzage gelegd. De achtergrond van dat proces is de startnotitie omgevingsvisie die in maart 2020 door de raad is vastgesteld. Daarna is er een intensief traject geweest met brede participatie. Via kernkwaliteiten, strategische opgaven, (sectorale) ambities 2050, oplossingsrichtingen en mogelijke toekomstbeelden, is in 2023 een integrale Omgevingsvisie Middelburg 2050 tot stand gekomen. Het voorontwerp en aansluitend het ontwerp zijn ter inzage gelegd en vastgesteld door het college. Vaststelling van de Omgevingsvisie door de gemeenteraad staat geagendeerd voor begin 2024.

Dienstverlening

Het jaar 2023 heeft in het teken gestaan van het participatief evalueren van de Visie op dienstverlening, die tot 2023 met bijbehorend budget door de gemeenteraad was verlengd. De uitkomsten daarvan hebben gediend als input voor een nieuwe Visie op dienstverlening, die in december 2023 door de raad is vastgesteld.

Metten waardering dienstverlening

Balie

De meting over 2023 liet een positief beeld zien over de behandeling en afhandeling aan de balie. 91% van de bezoekers gaf ons een groene smiley. 4% van de bezoekers gaf ons een neutrale score en 5% gaf ons een negatieve score

Website

De klantbeoordelingen over de website waren lager dan aan de balie. Het aantal beoordelingen (27) is echter te laag om generaliserende uitspraken te doen over de waardering van de website en hieraan conclusies te verbinden. Het geringe aantal beoordelingen houdt verband met een technisch probleem aan leverancierszijde, waarvoor een oplossing wordt gezocht.

Naast de klantbeoordelingen wordt de website doorlopend gemonitord met statistiekenprogramma SiteImprove. Het programma meet onder meer de kwaliteit van de inhoud en de digitale toegankelijkheid op een groot aantal aspecten. De website scoort een ruime voldoende: op kwaliteit van de inhoud 94,0 en op digitale toegankelijkheid 96,6 van 100 punten. De gemiddelde scores van Nederlandse overheidswebsites liggen op respectievelijk 84,0 en 90,1.

De website heeft de B-status (voldoet gedeeltelijk) in het register van toegankelijkheidsverklaringen. Deze score is gebaseerd

op een toegankelijkheidsonderzoek uit 2022 en heeft vooral te maken met de aanwezigheid van niet-toegankelijke PDF-documenten op de website. In 2023 is gewerkt aan het terugbrengen van het aantal PDF-documenten en het toegankelijk maken van de resterende documenten. Ook voor de komende jaren is dit een aandachtspunt.

Daarnaast is gewerkt aan het terugdringen van het aantal losse websites en het onderbrengen van de inhoud bij de hoofdwebsite www.middelburg.nl.

Telefonie

Eind 2023 zijn we succesvol overgestapt naar Microsoft 365/ Teams als telefonievoorziening. We gebruiken 2024 om te komen tot een uitgebreidere en zorgvuldige manier van meten van tevredenheid over onze telefonische dienstverlening. Een meer volledige uitvraag geeft ons een beter beeld van de stand van zaken rondom telefonische klanttevredenheid zodat we kunnen achterhalen waar verbeteringen noodzakelijk zijn.

Meetpunt	2022 werkelijk	2023 streefwaarde	2023 werkelijk
Balie			
Website			
Telefonie		-	-

Samenwerken

Middelburg werkt samen met andere gemeenten, de Provincie Zeeland en organisaties en samenwerkingsverbanden aan de Zeeuwse opgaven inclusief het formuleren van regionale strategische doelen. Dit deden wij onder meer via actieve deelname aan OZO, Z4, Campus Zeeland en de vele gemeenschappelijke regelingen.

In 2023 is de regiovisie Walcheren-Schouwen-Duiveland door de vier gemeenten vastgesteld en gecommuniceerd met de raden. Aan de regiovisie is een overzicht van acties en richtingen voor uitvoering toegevoegd, die zijn opgepakt maar nog niet afgerond. Een regiovisie is een visie op samenwerkingsmogelijkheden van buurgemeenten om maatschappelijke uitdagingen gezamenlijk doelmatiger en doeltreffender te kunnen aanpakken. Gekozen is met de vier gemeenten te kijken hoe de maatschappelijke uitdaging van een sterke daling van de beroepsbevolking het hoofd kan worden geboden.

Met betrekking tot Gemeenschappelijke regelingen is er door de Zeeuwse gemeenten in VZG-verband gekeken naar de aansturing

hiervan en de mogelijkheden van verbetering daarin. Met de inzichten van de werkgroep Verbonden partijen van de VZG zijn we aan de slag gegaan. In onze paragraaf Verbonden partijen staat hier meer over.

OZO en VZG

Ook in 2023 heeft de gemeente Middelburg actief deelgenomen aan het Overleg Zeeuwse Overheden (OZO) en de Vereniging van Zeeuwse Gemeenten (VZG). Binnen het OZO is in de diverse themaoverleggen aandacht gegeven aan ontwikkelingen en het formuleren van een Zeeuwse strategische agenda. Vanuit het college van burgemeester en wethouders van Middelburg nemen de burgemeester en twee wethouders deel aan landelijk c.q. Europees overleg vanuit de VNG en heeft een wethouder zitting in het bestuur van de VZG.

Z4

In 2023 is samen met Terneuzen, Goes en Vlissingen in Z4 verband verder gewerkt aan de stedelijke opgaven m.b.t. de bereikbaarheid van de steden, de versterking van de

binnenstadseconomie, het versterken van het vervolgonderwijs en de culturele voorzieningen.

Effecten maatregelen financieel herstelplan

Voor de effecten in 2023 van de maatregelen uit het financieel herstelplan verwijzen wij naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2020	2021	2022
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	Middelburg	7,8	7,8	8,1
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	Middelburg	7,3	7,4	7,8
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	Middelburg	€ 625	€ 714	€ 743
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	Middelburg	9,8%	2,5%	1,7%
Overhead (% van de totale lasten)	Middelburg	6,0%	6,9%	7,1%

Externe inhuur

De gemiddelde externe inhuur bij gemeenten met eenzelfde omvang als de gemeente Middelburg is 17,6% (2022) en voor alle gemeenten is de gemiddelde externe inhuur 17% (2022).

Overhead

Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces vormen overhead. In de tabel hieronder is aangegeven hoe deze kosten zijn opgebouwd:

Subactiviteit (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 na wijziging			Rekening 2023		
	Totale lasten	Totale baten	saldo	Totale lasten	Totale baten	saldo
Leidinggevenden	1.547	0	1.547	1.578	-5	1.573
Financiën en AO/IC	2.198	-154	2.044	1.893	-138	1.755
P&O / HRM	1.941	-16	1.925	2.130	-23	2.107
Inkoop	183	0	183	162	-8	154
Interne en externe communicatie	738	0	738	670	0	670
Juridische zaken	549	0	549	579	0	579
Bestuurszaken en bestuursondersteuning	954	0	954	963	0	963
Informatievoorziening en automatisering (ICT)	4.095	-2	4.093	3.944	-6	3.938
Huisvesting en Facilitaire zaken	3.812	-96	3.716	3.687	-101	3.586
DIV	802	0	802	642	0	642
Managementondersteuning.	115	0	115	115	0	115
Totaal	16.934	-268	16.666	16.363	-281	16.082
dekking toerekening overhead GB, GBP en investeringen ¹	-874	0	-874	-781	0	-781
dekking overheadvergoeding samenwerkingsverbanden ²	0	-696	-696	0	-704	-704
Totaal	16.060	-964	15.096	15.582	-985	14.597

¹ Overhead mag nog wel worden toegerekend aan grondexploitaties, investeringen en andere (subsidie)projecten. In de praktijk zal dit gebeuren door op het taakveld 0.4 onder de lasten een negatief bedrag op te nemen en dit bedrag op het betreffende taakveld met de weer als last te verantwoorden. Hierdoor wordt de exploitatie niet onnodig opgevoerd.

2 Overheadvergoeding binnen de samenwerkingsverbanden waarbij Gemeente Middelburg als gastgemeente opereert worden als baten verantwoord binnen het taakveld overhead.

Wat heeft het gekost?

Bestuur en Ondersteuning	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
0.01.0 Bestuur	2.757	2.685	2.418	266
0.02.0 Burgerzaken	1.971	2.136	2.186	-50
0.03.0 Beheer ov gebouwen en gronden	842	651	642	8
0.06.3 Parkeerbelasting	66	77	23	54
Totale Lasten	5.635	5.548	5.269	278
Baten				
0.01.0 Bestuur	-71	-4	-47	43
0.02.0 Burgerzaken	-708	-808	-894	86
0.03.0 Beheer ov gebouwen en gronden	-463	-463	-460	-3
0.06.3 Parkeerbelasting	-6.862	-6.062	-6.040	-22
Totale Baten	-8.103	-7.336	-7.441	104
Totaal Bestuur en Ondersteuning	-2.468	-1.789	-2.171	383

Toelichting financiële afwijkingen (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 50.000 of hoger toelichten. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.

Een positief getal in de kolom afwijking lasten betekent dat er minder lasten zijn dan begroot. Een negatief bedrag in de kolom lasten geeft aan dat de lasten hoger uitvallen dan begroot. Een positief getal in de kolom afwijking baten geeft aan dat er meer baten zijn dan begroot. Een negatief getal geeft aan dat er minder baten zijn dan begroot.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
0.01.0 Bestuur			
Voorziening wethouderspensioenen	278	0	N
De voorziening wethouderspensioenen wordt op peil gehouden voor toekomstige verplichtingen door middel van een jaarlijkse dotatie. Op basis van actuariële berekeningen blijkt dat de stand van de voorziening naar beneden kan worden bijgesteld. De begrote lasten voor dotatie zijn niet benodigd en veroorzaakt een positieve afwijking.			
0.02.0 Burgerzaken			
Basisregistratie personen en baten reisdocumenten en rijbewijzen	-52	96	N
Het nadeel van € 52.000 wordt veroorzaakt door de kosten van een grote bestelling huwelijksboekjes, vervanging pinautomaten en een hogere afdracht aan het Rijk omdat het aantal afgegeven reisdocumenten hoger is dan begroot.			
Het voordeel van € 96.000 op de baten wordt veroorzaakt doordat er meer reisdocumenten en rijbewijzen zijn afgegeven dan begroot.			
0.06.3 Parkeerbelasting			

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
Parkeerbelasting	54		N
De lasten van de samenwerking Belastingen worden aan het eind van het jaar herverdeeld naar het juiste taakveld. De herverdeling is op basis van het aantal aanslagbiljetten. De parkeervergunningen worden niet meer via de samenwerking Belastingen verstrekt, daardoor kunnen er minder lasten doorbelast worden.			
Overig	-2	8	
Totaal Bestuur en Ondersteuning	278	104	

Overhead	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
0.04.0 Overhead	15.531	16.061	15.583	478
Totale Lasten	15.531	16.061	15.583	478
Baten				
0.04.0 Overhead	-993	-963	-984	21
Totale Baten	-993	-963	-984	21
Totaal Overhead	14.537	15.098	14.598	500

Toelichting financiële afwijkingen (+ voordeel / - nadeel)

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
0.04.0 Overhead			
Subactiviteit Financiën en AO/IC			
De salariskosten van het cluster financiën van de afdeling Bedrijfsvoering zijn hoger begroot dan de werkelijke uitgaven door gebruik van verkeerde indexen en er is personeel van het cluster financiën naar het cluster PO & HM gegaan (€ 199.000). Ook is de dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren lager is uitgevallen dan begroot (€ 40.000) en de overgang van het financiële systeem naar de Cloud is uitgesteld naar 2024 (€ 40.000). Om die reden vallen eenmalig middelen vrij.	279		N
Subactiviteit PO&HRM			
De salariskosten van het cluster PO & HRM van de afdeling Bedrijfsvoering zijn hoger dan begroot door gebruik van verkeerde indexen en omdat er personeel van het cluster financiën is overgegaan naar het cluster PO & HRM (€ 153.000) en dat op begrotingsniveau niet meer is aangepast. Ook het opleidingsbudget is overschreden (€ 64.000) als gevolg van uitbreiding van de organisatie en het organiseren van meer organisatiebrede opleidingen. Daarnaast is het budget voor functiewaardering niet geheel benut in 2023 (€ 29.000 voordeel)	-188		N
Subactiviteit Interne en externe communicatie			
De voordelige budgetafwijking wordt voor € 46.000 veroorzaakt omdat de gemeente een uitkering heeft ontvangen voor het uitvoeren van Klimaat- en energiebeleid (CDoke). Ook de uren van communicatie over deze activiteit kunnen hierin worden meegenomen. Ook is een budget van € 15.000 voor communicatie met beelden en herkenbaarheid gemeenteraad niet aangewend.	61		N

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
Subactiviteit Informatievoorziening en automatisering (ICT)			
De salariskosten van het cluster informatievoorziening van de afdeling Bedrijfsvoering zijn hoger begroot dan de werkelijke uitgaven door gebruik van verkeerde indexen (€ 60.000) en het voor het budget digitale versnelling waren verplichtingen voorzien die achteraf toch niet zijn doorgegaan (€ 68.000). Om die reden vallen eenmalig middelen vrij.	128		N
Subactiviteit Huisvesting en Facilitaire Zaken			
Bij het reprografiebudget is een voordeel ontstaan ten opzichte van de begroting van € 81.000. Dit omdat de verwachting was dat het budget in zijn geheel zou worden gebruikt. Maar achteraf is gebleken dat er toch minder opdrachten zijn gegeven dan verwacht. Deze middelen vallen eenmalig vrij.	81		N
Subactiviteit DIV			
Ter verbetering en uitbreiding van de (digitale) dienstverlening van de gemeente Middelburg (Visie op dienstverlening) zijn incidentele en structurele middelen beschikbaar gesteld. In 2023 zijn weinig activiteiten uitgevoerd vanuit de structurele middelen. In de Kadernota 2024 is incidenteel geld beschikbaar gesteld en zijn de structurele middelen verlaagd. De activiteiten en projecten hiervoor worden gedefinieerd. Ook is bij het project digitalisering uitgaande post een bedrag van € 26.000 onbenut vanwege verwachte verplichtingen die niet zijn doorgegaan. Ook was het budget voor het zaakstelsel ten onrechte al in 2023 aangepast in plaats van 2024 (€ 19.000). Deze middelen kunnen eenmalig vrijvallen	151		N
Subactiviteit overhead Grondbedrijf			
Kosten voor overhead worden binnen programma Bestuur 0.04.0 centraal geboekt. Overheadkosten mogen wel toegeschreven worden aan het grondbedrijf en investeringsprojecten. Hier zijn minder uren aan toegeschreven, wat een verklaring geeft voor dit verschil.	-93		N
Overig	59	21	N
Totaal Overhead	478	21	

Overige baten en lasten	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten	700	7.225	166	7.059
Baten	-225	-275	-327	52
Totaal Overige baten en lasten	475	6.950	-161	7.111

Toelichting financiële afwijkingen (+ voordeel / - nadeel)

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
0.08.0 Overige baten en lasten			
Stelpost rapportages	5.735		N
Het voordeel op de stelpost rapportages is ontstaan doordat de voordelige saldi van de bestuursrapportage en de Najaarsbrief 2023 niet meer als dekking zijn aangewezen in 2023.			

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
Saldi kostenplaatsen	1052		N
Bij de bestuursrapportage is een inschatting gemaakt van de verwachte salarislasten voor 2023, bij de jaarrekening is gebleken dat dit lager is uitgevallen en niet alle vacatures zijn ingevuld. Daarnaast is de voorziening spaarverlof verhoogd op basis van de opgebouwde verlofuren.			
Onvoorzien	153		
Op dit deel van de post onvoorziene uitgaven 2023 is geen aanspraak gemaakt.			
Boekwinst verkoop gronden en voorziening wachtgeld		52	N
Dit voordeel ten opzichte van de begroting is veroorzaakt doordat er meer stukken snippergroen zijn verkocht dan begroot (€ 33.000) en doordat de voorziening wachtgeld naar beneden kon worden bijgesteld op basis van actuele gegevens (€ 19.000).			
Overig	119	0	
Totaal Overige baten en lasten	7.059	52	

Veiligheid

Inleiding

Veiligheid is één van de belangrijkste aandachtsvelden van de (lokale) overheid. We willen dat onze inwoners veilig zijn en zich veilig voelen in hun gemeente en daar prettig kunnen wonen. Maar ook bedrijven moeten kunnen ondernemen in een veilige gemeente en bezoekers en toeristen moeten op een veilige manier kunnen recreëren en ontspannen.

De gemeente heeft de regierol bij het ontwikkelen en uitvoeren van het veiligheidsbeleid. De gemeente Middelburg werkt samen met veel partners in het veiligheidsdomein zoals Politie, Brandweer/ Veiligheidsregio en Openbaar Ministerie. Maar ook partners in het maatschappelijk domein spelen een belangrijke rol zoals de GGD, RUD, zorg- en welzijnsorganisaties, scholen en de woningbouwcorporaties. Maar het belangrijkste zijn de inwoners en ondernemers. Inwoners en ondernemers die zich medeverantwoordelijk voelen om een bijdrage te leveren aan een veilige gemeente. Kortom, leefbaarheid en veiligheid is een verantwoordelijkheid van ons allemaal.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Integraal Veiligheidsbeleid Walcheren 2023-2026 , versie Middelburg
- Prostitutiebeleid (beleidsnota) (2000)
- Prostitutiebeleid (beleidsregels) (2000)
- Beleidslijn Bibob gemeente Middelburg 2023
- Regionaal Zeeuws Crisisplan (2022-2025)
- Victoriabeleid gemeente Middelburg (2000)
- Beleidsregel Victoriabeleid (2017)
- Beleidsregel Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast (Wet MBVEO) (2013)

- Beleidsregel Wet Aanpak Woonoverlast (2018)
- Beleidsregel Veiligheid bij evenementen (2017)
- Nota omgaan met conventionele explosieven (2011)
- Bestuurlijke handhaving van artikel 13b Opiumwet (2014/2016)
- Regionaal Beleidsplan Politie Zeeland West-Brabant 2023-2026

veiligheid in en rond het huis en in de buurt, anderzijds in het grotere verband van stad en regio.

Doelstellingen

1. Het effectief aanpakken van ondermijnende criminaliteit.
2. De weerbaarheid van Gemeente Middelburg vergroten.
3. Tegengaan van bezit en gebruik (steek)wapens door jongeren.
4. Bewustwording creëren en handvaten bieden in het tegengaan van digitale criminaliteit.
5. Voorbereid zijn op de risico's die samenhangen met de energietransitie.

Wat wilden we bereiken?

Maatschappelijk effect

De Middelburgers en de bezoekers van Middelburg moeten zich veilig voelen en moeten veilig zijn. Dan gaat het enerzijds om

Wat hebben we bereikt?

Prestatie	Status
Uitvoeringsprogramma van het Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026	
Opstellen van een uitvoeringsplan Integraal Veiligheidsbeleid 2023	Volgens plan
De aanpak van ondermijning	
Invulling geven aan een programmatische wijze van toezicht en handhaving	Gedeeltelijk volgens plan
Werken met een Lokaal Informatieoverleg op Ondermijning	Volgens plan
Implementatie van het Zeeuwse Bibobbeleid	Gedeeltelijk volgens plan
Bewustwordingstrainingen 'integriteit en weerbaarheid' voor medewerkers	Volgens plan
Het coördineren van ondermijningscasuïstiek of een bijdrage leveren aan casuïstiek	Volgens plan
Komen tot een Zeeuwse aanpak op ondermijning	Volgens plan
Uitdagingen op het snijvlak van zorg en veiligheid	
Komen tot een Zeeuwse agenda zorg en veiligheid	Volgens plan
Realiseren trainingen 'radicalisering' en netwerkvorming	Volgens plan
Uitdagingen op het gebied van jeugd en veiligheid	
Uitvoering geven aan een bewustwordingscampagne 'tegengaan bezit en gebruik van steekwapens door jongeren'	Volgens plan
Diverse interventies op het gebied van bewustwording, preventie, vroegsignalering en repressie ten uitvoer brengen irt project steekwapens	Volgens plan
Implementatie van een lokaal Persoonsgerichte Aanpak voor jongeren	Volgens plan
Participeren in een monitoringstool om de voortgang van het project en de resultaten ervan te kunnen monitoren	Gedeeltelijk volgens plan
Digitale veiligheid en de aanpak van cybercriminaliteit	
Uitrollen jongerenplatform HackShield in de gemeente Middelburg	Volgens plan
Uitvoeren bewustwordingscampagnes gericht op kwetsbare groepen in de samenleving	Volgens plan
Initiatief tot en deelname aan een bovenlokale samenwerking om bij te dragen aan het tegengaan van cybercriminaliteit in Zeeland en West-Brabant	Volgens plan

Prestatie	Status
Veiligheid in relatie tot de energietransitie	
Agendering van dit thema binnen de gemeentelijke organisatie	Volgens plan
De gemeente voorbereiden op een mogelijke crisis in relatie tot de risico's die samenhangen met de energietransitie	Niet volgens plan
De nieuwe risico's vanuit de energietransitie borgen in ruimtelijke plannen, Omgevingsvisie en Omgevingsplan, vergunningen, toezicht en toekomstig beleid	Niet volgens plan
Veiligheid op en rond evenementen	
Verbetering inhoud en proces rondom veiligheidsplannen bij evenementen	Volgens plan
Investeren in een voorbereiding op de jaarwisseling gericht op een duurzaam veilig en rustig verloop daarvan	Volgens plan

Uitvoeringsprogramma 2023 van het Integraal Veiligheidsbeleid Walcheren 2023-2026

Er is uitvoering gegeven aan de activiteiten die zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma 2023 van het IVB Walcheren 2023-2026. De gemeente Middelburg kent een breed span aan veiligheidsactiviteiten, activiteiten om onveiligheid tegen te gaan (repressie), of de veiligheid in de gemeente blijvend te versterken (preventie). De gemeente werkt daarbij samen met veel verschillende veiligheidspartners.

Doelstelling 1: Het effectief aanpakken van ondermijnende criminaliteit

De ambities in het IVB 2023-2026 voor wat betreft de aanpak van ondermijning betreffen het komen tot een Zeeuwse aanpak en het uitvoeren van een professionaliseringsslag. Om die professionaliseringsslag te maken is onderzoek gedaan naar de mogelijkheid van een BIT-team voor Zeeland (Bestuurlijk Interventieteam). In 2024 starten we met het uitvoeren van een pilot met een Districtelijk Interventieteam voor Zeeland. Op tijdelijke basis zijn een projectcoördinator en een projectspecialist aangetrokken. Deze oplossing moet Zeeland en Middelburg helpen qua capaciteit en continuïteit.

Doelstelling 2: De weerbaarheid van Gemeente Middelburg vergroten

In 2023 heeft Middelburg geïnvesteerd in een bewustwordingstraject onder bestuur en medewerkers. Per afdeling zijn gesprekken georganiseerd om te praten over integriteit en het signaleren van ondermijning.

Doelstelling 3: Tegengaan van bezit en gebruik (steek)wapens door jongeren

Er is uitvoering gegeven aan de verschillende activiteiten uit het plan van aanpak 'tegengaan (steekwapen)geweld door jongeren'. Middelburg heeft een netwerk rondom dit thema ingericht, is een campagne gestart om jongeren perspectief te geven en heeft voorbereiding getroffen voor de start van de persoonsgerichte aanpak.

Doelstelling 4: Bewustwording creëren en handvaten bieden in het tegengaan van digitale criminaliteit

In maart 2023 heeft de eerste prijsuitreiking plaatsgevonden van de interventie HackShield in de gemeente Middelburg. Middelburg heeft het initiatief genomen om tot een regionale aanpak in Zeeland West-Brabant te komen. Door krachten te bundelen verwacht Middelburg dat de inspanningen op dit thema meer impact krijgen.

Doelstelling 5: Voorbereid zijn op de risico's die samenhangen met de energietransitie

In 2023 heeft Middelburg onderzoek laten doen naar dit thema. Bij de presentatie van de resultaten waren verschillende afdelingen uit de gemeentelijke organisatie en de veiligheidsregio. Het thema heeft daardoor meer en breder aandacht gekregen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Ondermijning

Naar een datagedreven aanpak van ondermijning

Middelburg heeft samen met Vlissingen uitvoering gegeven aan de zelfscan datavolwassenheid van de Taskforce RIEC. De uitkomsten van de zelfscan vormen de basis voor een verbeterplan voor

onze informatiepositie. In september is gemeente Middelburg een project gestart 'naar een datagedreven aanpak van ondermijning'. Verder is Middelburg actief betrokken bij de ontwikkeling van het dashboard 'zicht op ondermijning'.

Integrale controles

In 2022 is gestart met een signalenoverleg. In 2023 heeft dit overleg zes keer plaatsgevonden. Hierbij zijn diverse signalen, zowel vanuit de organisatie als van externe partners, besproken. Hier zijn acties uit voortgekomen. Een aantal medewerkers vanuit verschillende afdelingen heeft de bewustwordingstraining weerbaarheid en integriteit gevolgd. Dit is een train de trainer cursus. Zij brengen deze kennis vervolgens over aan de collega's van de afdelingen. Doel is de medewerkers van de gemeente Middelburg meer bewust te maken van ondermijning en integriteit, hun rol daarin en het leren signaleren. We verwachten hierdoor meer signalen van mogelijke ondermijning te ontvangen en hierna op te pakken. In 2023 hebben we uitvoering gegeven aan 6 integrale (bedrijven)controles en 2 integrale verkeerscontroles gericht op het tegengaan van ondermijning. Om naar buiten toe te laten zien dat het de gemeente Middelburg serieus is met betrekking tot de aanpak van ondermijnende criminaliteit, zijn de resultaten van de controles in persberichten naar buiten gebracht.

Tot slot is de gemeente Middelburg per 1 april 2023 aangesloten bij Meld Misdaad Anoniem (MMA). In de periode april 2023 tot en met december 2023 hebben we negenentwintig meldingen ontvangen. Deze waren bijna allemaal drugs gerelateerd.

Bibob

De Zeeuwse lijn voor het Bibob beleid is dit jaar vastgesteld door het college van Middelburg. Dat betekent dat Middelburg op andere terreinen dan alleen de exploitatievergunning Bibob toepast. Verder heeft Middelburg mee vorm gegeven aan de Zeeuwse samenwerking op dit terrein als 'adoptie' gemeente voor het thema Bibob (samen met Provincie Zeeland) voor de Zeeuwse norm weerbare overheid. Een werkgroep gaat nu aan de slag om een manier te vinden en te implementeren om het Bibob beleid breder toe te kunnen passen. Door een aantal personele wisselingen start dat pas in 2024.

Zeeuwse norm weerbare overheid

Het afgelopen jaar kenmerkte zich als het eerste volle implementatiejaar van de Zeeuwse norm. Nadat in 2022 een adoptiesysteem is ontwikkeld, waarbij elk thema uit de norm is

geadopteerd door één of meerdere organisaties, zijn de Zeeuwse overheden in 2023 aan de slag gegaan met de ambities. Het uiteindelijke doel is door samenwerking hetzelfde beleid te voeren op de thema's:

- In samenwerking met RIEC en VNG een presentatie georganiseerd over de mogelijkheden die een gemeente heeft om de informatiepositie ondermijning te verbeteren, conform ambitie 4.1 uit de Zeeuwse norm. Er is uitleg gegeven over het dashboard Zicht op Ondermijning van BZK, Data onregelmatigheden op de kaart (DOOK) van de VNG en Team VIP van Taskforce RIEC. De presentatie was interactief en deelnemers konden hun ervaringen en kennis uitwisselen.
- Training georganiseerd voor Zeeuwse politie, boa's, toezichhouders, handhavers en juristen. In de training werd onderwezen hoe een kwalitatief goede bestuurlijke rapportage wordt samengesteld en uitgewerkt.
- De werkgroep Damoclesbeleid heeft in 2023 werkzaamheden verricht t.b.v. actualisatie van het Zeeuwse model Damoclesbeleid en het Regionaal convenant aanpak drugscriminaliteit 2023-2026 en bijbehorend uitvoeringsprotocol.
- In samenwerking met Provincie Zeeland zijn trainingen verzorgd voor alle handhavers van de Zeeuwse gemeenten in het leren herkennen van signalen van ondermijning. Het doel van deze trainingen was om het kennisniveau van gemeentelijke handhaving in Zeeland op gelijke hoogte te krijgen.
- Bewustzijn bevordert door het organiseren van twee Zeeuwse CISO-bijeenkomsten. De bijeenkomsten stonden in het teken van ontmoeten en kennis delen enerzijds en hard werken aan vormgeving en uitvoering van onderwerpen die als hoogste prioriteit door de CISO's zijn benoemd.

De Zeeuwse norm vormt een goede motor in de samenwerking tussen de deelnemende organisaties. Dat kwam onder andere tot uiting tijdens de organisatie van de eerste Zeeuwse Maand van de Weerbare Overheid in het najaar van 2023. Tijdens deze maand werd in goede samenwerking tussen partijen extra aandacht gevraagd voor de Zeeuwse norm. De openingsbijeenkomst op het Provinciehuis kende een hoge opkomst van bestuurlijk en ambtelijk Zeeland. Een delegatie van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bracht in 2023 meerdere malen een bezoek aan de Zeeuwse activiteiten. Het ministerie van BZK volgt de Zeeuwse norm met belangstelling en heeft impuls gelden beschikbaar gesteld voor het versterken van de weerbaarheid en integriteit van de Zeeuwse gemeenten.

Meerdere adoptanten uit de Zeeuwse norm hebben gebruik gemaakt van deze gelden en hebben zij hiermee activiteiten en trainingen georganiseerd.

Zorg en veiligheid

Radicalisering

In 2023 is, namens de Walcherse gemeenten, deelgenomen aan het overleg met betrekking tot radicalisering vanuit het Zorg- en Veiligheidshuis Zeeland. Landelijk en regionaal is de aandacht voor radicalisering verder verbreed. In het verleden was de aandacht vooral gericht op radicalisering binnen geloofsovertuigingen. Wat in 2022 begon met ageren tegen de coronamaatregelen is in 2023 de scoop verder verbreed naar anti-overheid denken als fenomeen binnen radicalisering. Deze verandering is ook in Zeeland en Middelburg zichtbaar en zodoende heeft dit de aandacht van de medewerkers uit het cluster OOV. Daarnaast zijn er in 2023 weer trainingen georganiseerd voor medewerkers van gemeenten en voor alle ketenpartners. Om het handelingsperspectief van medewerkers van de gemeenten en ketenpartners te vergroten heeft op 28 september 2023 een regionale deskundigheids-dag voor Zeeland plaatsgevonden. Gemeente Middelburg heeft dit mede mogelijk gemaakt.

Jeugd en veiligheid

You Choose campagne

In 2023 is de YouChoose campagne geïmplementeerd. Deze jongerencampagne heeft als thema wapenbezit en richt zich op preventie, bewustwording en structurele gedragsverandering. De campagne verbindt bestaande initiatieven en acties als gastlessen, workshops en activiteiten voor jongeren. Begin 2023 zijn drie rolmodellen aangetrokken met een relatief groot bereik op social media onder de jongeren in Middelburg; een rapper, een voetbaltalent en een dj duo. Op 11 mei 2023 vond in De Spot de Kick-off plaats. Inmiddels loopt de campagne en is de YouChoose uiting regelmatig zichtbaar. Met name in de week van de veiligheid in oktober hebben gemeenten, jongerenwerk, Politie en andere partners veel werk verzet om jongeren te bereiken en de boodschap uit te dragen om vooral met je talenten aan de slag te gaan. Zo heeft er een tour plaatsgevonden langs de verschillende scholen in Middelburg (voortgezet onderwijs) om met jongeren in contact te komen.

Netwerk jeugd en veiligheid

Belangrijk voor de impact van het project steekwapens is een sterk netwerk. Twee keer per jaar organiseert Gemeente Middelburg

een bijeenkomst speciaal voor het professionele netwerk. Op 13 en 14 februari 2023 hebben er vier zogenaamde 'Zicht sessies' plaatsgevonden. Dat is een training om het bewustzijn en handelingsperspectief te vergroten onder professionals over de criminalisering van jongeren. Er hebben 80 professionals deelgenomen vanuit een breed werkveld. De bijeenkomst die plaats zou vinden in november is vanwege het zeer slechte weer geannuleerd en verzet naar 30 januari in het nieuwe jaar.

Persoonsgerichte aanpak Middelburg

Middelburg is gestart met het inrichten van een lokale Persoonsgerichte aanpak (PGA). De lokale PGA gaat zich richten op jongeren met zorgelijk gedrag nog voordat er strafbare feiten worden gepleegd, en/of wanneer lichtere vormen van criminaliteit naar voren komen. Het oprichten, inrichten en borgen van deze lokale PGA is een complex proces. Dit gezien de afstemming met diverse partijen, op- en afschaling, privacywetgeving en aansluiting op bestaande overlegstructuren. Op 5 juni 2023 is de kwartiermaker Lokaal Persoonsgerichte Aanpak voor jongeren (LPGA) gestart met haar opdracht. Eind december heeft zij haar advies en eindproducten opgeleverd. Dat zijn een plan voor de inrichting van het MPGA, een procesbeschrijving, een signalenkaarten, een model convenant gegevensdeling en een profiel voor een PGA expert. In 2024 start Middelburg met het MPGA.

Jeugdoverlast

Kort nadat de coronamaatregelen opgeheven werden, nam het aantal meldingen jeugdoverlast significant toe. Binnen de gemeente Middelburg vindt intensief contact plaats met diverse ketenpartners. Hierbij valt te denken aan de politie, Welzijn Middelburg, Woongoed, horecaondernemers, enzovoorts. Per casus waar sprake is van jeugdoverlast, neemt de gemeente Middelburg de regierol en kijken we samen met de partners die een rol (kunnen) spelen in de bestrijding van jeugdoverlast welke interventies noodzakelijk worden geacht. Een integrale benaderingswijze is belangrijk om jeugdoverlast te bestrijden. Eerdere interventies hebben bijgedragen aan een afname van jeugdoverlast. Er zijn op dit moment geen nieuwe ontwikkelingen op dit thema zichtbaar.

Ook de rol van de scholen is van belang met betrekking tot jeugd en veiligheid. Op Walcheren werken we met een schoolveiligheidsconvenant. In 2023 heeft het cluster veiligheid regelmatig verbinding gezocht met scholen in Middelburg om aan

veiligheid te werken. Die contacten hadden vooral een preventief karakter. We ondersteunen het onderwijs met een aanbod van programma's en de inzet van ambassadeurs.

Aanpak cybercriminaliteit

Middelburg heeft het initiatief genomen om te komen tot een samenwerking binnen de eenheid Zeeland West-Brabant op het gebied van cybercriminaliteit. Dit leidde tot een strategische agenda op dit thema voor de eenheid en een governance. Per district wordt nu een uitvoeringsplan gemaakt om te starten met interventies om de cyberweerbaarheid in de samenleving te vergroten. In juni heeft het districtcollege Zeeland ingestemd met het uitvoeringsplan voor Zeeland. Het college van Middelburg heeft inmiddels ingestemd met het uitvoeringsplan. Na de zomer is Middelburg gestart met de uitvoering ervan.

Energietransitie

Op dit onderwerp zijn het afgelopen jaar diverse zaken gerealiseerd en/of in gang gezet. We hebben in de eerste helft van 2023 zichtbaar gemaakt welke veiligheidsrisico's er zijn in relatie tot de energietransitie en de rol en verantwoordelijkheden van de gemeente Middelburg daarbij. Aan de uitkomsten van dit onderzoek is direct een vervolg gegeven door intern meer aandacht te vragen voor de veiligheidsrisico's van de energietransitie. Hierbij wordt gewerkt aan het borgen van dit onderwerp in diverse interne processen en planvorming. In de omgevingsvisie is specifiek aandacht voor de veiligheid rond de energietransitie.

Daarnaast is de Veiligheidsregio Zeeland (VRZ), die een rol heeft bij dit onderwerp, gestart met risicogericht werken. Het werken op basis van regels, zoals voorheen werd gedaan, volstaat niet meer om de beoogde doelen op het gebied van veiligheid te behalen. Daarom is de VRZ overgegaan op een risicogerichte benadering waarbij veel verder wordt gekeken dan alleen de geldende regels. Op het gebied van energietransitie en klimaatrisico's loopt de regelgeving nog achter. De VRZ wil op deze manier meer aan de voorkant van de planvorming komen. Hiervoor zijn de concept Kernwaarden Veiligheidsregio's opgesteld zodat deze, na formele vaststelling door de specialisten risicobeheersing, kunnen worden ingebracht in de instrumenten van de Omgevingswet (zijnde omgevingsvisies, omgevingsplannen en programma's). Tevens is het Risico Afwegingsmodel Toezicht gereed voor formele vaststelling waarna het in ons handhavingbeleid wordt opgenomen. Voor diverse in- en externe partners zijn

bijeenkomsten georganiseerd over de energietransitie. Vanaf 2024 is een medewerker van het cluster Omgevingsveiligheid van de Veiligheidsregio Zeeland regelmatig werkzaam bij de afdeling Leefomgeving. Zo kan de samenwerking verder worden verbeterd.

Op 30 maart heeft er in het stadskantoor een oefening plaatsgevonden. In het scenario was sprake van een langdurige stroomuitval. De kans hierop wordt namelijk steeds groter. Aan de oefening heeft een aantal bestuurders en ambtenaren van de gemeente Middelburg deelgenomen, evenals een aantal externe partners.

Evenementen

In 2023 is veel ambtelijke capaciteit gestoken in de voorbereiding op veilige evenementen in onze gemeente. Samen met de adviserende veiligheidspartners is een integraal OOV-advies opgesteld voor evenementen waar een veiligheidsplan aan ten grondslag ligt. Tot dusver blijkt dit voor evenementenorganisatoren een prettige werkwijze. Verder geldt dat door de intensieve voorbereidingen op evenementen de afgelopen jaren, momenteel sprake is van veilige en ordentelijk verlopen evenementen in Middelburg. Mede hierom is recent gekozen om af te stappen van het inrijdbeveiligingssysteem in Middelburg. Hierover zijn alle partners en belanghebbende evenementenorganisatoren op de hoogte gesteld.

De jaarwisseling in Middelburg is relatief rustig verlopen. Er hebben zich geen grote incidenten voorgedaan, op een brand in een woning na. De gemeente heeft het nodige geïnvesteerd aan de voorkant om de jaarwisseling vooral zo veilig en feestelijk mogelijk te laten verlopen. Verschillende inwoners en ondernemers hebben het initiatief genomen om in Arnemuiden, Nieuw- en Sint Joosland en het centrum van Middelburg een aantal activiteiten en festiviteiten te organiseren. De gemeente heeft hierin meegedacht en waar nodig gefaciliteerd. Hierdoor was er voor de jeugd veel te doen. Het beheersbare verloop is mede te danken aan de Walcherse samenwerking tussen de hulpdiensten en de gemeenten in de aanloop naar en tijdens de jaarwisseling.

Rampenbestrijding en brandweer

Veiligheidsregio Zeeland

Onderstaand een aantal ontwikkelingen die in 2023 hebben plaatsgevonden:

- In 2023 is de directeur van de VRZ vertrokken. Inmiddels is een nieuwe directeur aangetrokken.
- Bij het opstellen van de begroting voor 2024 is geconstateerd dat, gedurende de periode 2016 t/m 2023, een fout is gemaakt in de berekening van de gemeentelijke bijdragen. Dit is in 2023 gecorrigeerd waardoor een aantal gemeenten moesten bijbetalen en een aantal juist geld ontving. Middelburg heeft € 910.000 teruggekregen.
- Het algemeen Bestuur heeft in juli 2023 het nieuwe dekkingsplan 2023 – 2025 vastgesteld. Dit plan is op basis van de nieuwe landelijke systematiek gebiedsgerichte opkomsttijden. Men ziet zes beleidsthema's die voor de toekomstige brandweezorg verdere uitwerking vragen, waaronder het garanderen van de dag-beschikbaarheid op strategische locaties, het versterken van risicobeheersing en het versterken van informatiegestuurde veiligheid. Deze worden komende periode in de jaarplannen van Veiligheidsregio Zeeland uitgewerkt.
- In het derde kwartaal van 2023 hebben de dagelijks besturen van de GGD Zeeland, RUD Zeeland en Veiligheidsregio Zeeland de directeuren de opdracht gegeven tot:
 1. het uitvoeren van een gezamenlijke gebiedsverkenning voor huisvesting in Goes-West én het inrichten van de beschikbare ruimte in het pand van VRZ in Middelburg (Segeerssingel 10) als (tijdelijke) gemeenschappelijke ontmoetings-/werk-/overlegruimte;
 2. Het opstellen van een agenda voor gemeenschappelijke bedrijfsvoering(staken);
 3. Het opstellen van een inhoudelijke, operationele samenwerkingsagenda met een tijdshorizon van 5 jaar).

Deze opdrachten dienen in april 2024 op hoofdlijnen gereed te zijn voor een eerste bespreking in de drie besturen. Vóór de zomer van 2024 moet alles gereed zijn voor besluitvorming.

Rampenbestrijding en bevolkingszorg

In 2023 hebben de betrokken medewerkers weer deelgenomen aan diverse trainingen en oefeningen. Tevens was er in maart 2023 een oefening van het gemeentelijk beleidsteam waar onder andere twee locoburgemeesters aan hebben deelgenomen.

Om bij bovenregionale crises te kunnen samenwerken, is een landelijk uniform, geborgd kwaliteitsniveau nodig. Daarom heeft het Veiligheidsberaad (overleg voorzitters 25 veiligheidsregio's) op 4 oktober 2021 opdracht gegeven om te komen tot een

landelijk beschreven kwaliteitsniveau voor Bevolkingszorg. Het eindadvies Uniform Kwaliteitsniveau Bevolkingszorg (UKB) is in maart 2023 in het Veiligheidsberaad besproken en van daaruit doorgeleid naar de Algemeen Besturen van de veiligheidsregio's voor vaststelling. Het AB van de VRZ heeft dit in september 2023 gedaan. Vervolgens is een kwartiermaker aangesteld en deze heeft een implementatieplan opgesteld voor het implementeren van de adviezen van het project UKB. Voor Zeeland heeft dit relatief weinig gevolgen omdat bevolkingszorg in Zeeland al regionaal is georganiseerd.

Effecten maatregelen financieel herstelplan

Voor de effecten in 2023 van de maatregelen uit het financieel herstelplan verwijzen wij naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Beleidsindicatoren

nmb= deze indicatoren zijn nog niet beschikbaar bij het CBS

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Verwijzingen Halt (aantal per 1000 inwoners (jongeren van 12 tot 18 jaar))	Middelburg	19	20	16	16	nmb
	Nederland	13	11	8	8	nmb
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	Middelburg	3,9	2,6	2,6	2,4	nmb
	Nederland	2,3	2,0	1,8	2,3	nmb
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	Middelburg	5,0	5,2	4,5	5,4	nmb
	Nederland	4,8	4,6	4,3	4,6	nmb
Diefstallen uit woningen (aantal per 1.000 inwoners)	Middelburg	1,6	1,4	2,0	0,7	nmb
	Nederland	2,3	1,8	4,1	1,4	nmb
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)	Middelburg	6,7	6,9	6,3	8,1	nmb
	Nederland	5,9	6,2	4,1	6,0	nmb

Wat heeft het gekost?

Veiligheid	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
1.01.0 Crisisbeheersing en brandweer	3.730	2.918	2.910	8
1.02.0 Openbare orde en veiligheid	2.587	2.596	2.562	34
Totale Lasten	6.316	5.513	5.471	42
Baten				
1.02.0 Openbare orde en veiligheid	-58	-184	-219	35
Totale Baten	-58	-184	-219	35
Totaal Veiligheid	6.259	5.329	5.252	77

Toelichting op het financiële resultaat (+ voordeel/- nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen tussen de begroting 2023

na wijzigingen en de realisatie 2023 van € 50.000 of hoger toelichten.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
Overige	42	35	

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
Totaal	42	35	

Verkeer, vervoer en waterstaat

Inleiding

De gemeente is verantwoordelijk voor het aanleggen en beheren van infrastructuur, het faciliteren van diverse vervoersvormen, het

realiseren van parkeervoorzieningen en het goed afwikkelen van verkeer- en vervoersstromen. Veiligheid en duurzaamheid staan hierbij voorop.

We willen een samenleving waaraan iedereen zo veel mogelijk kan deelnemen. Het is om die reden dat de openbare ruimte waar mogelijk toegankelijk moet zijn. Op die manier kunnen we allerlei voorzieningen bereiken en gebruiken.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Kwaliteitsatlas 2030 (herzien)
- Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan Middelburg 2030 (GVVP 2030)
- Regionale Mobiliteitsstrategie Zeeland
- Wegenbeheerplan 2024-2033

Wat wilden we bereiken?

Maatschappelijk effect

Het borgen en daar waar mogelijk verbeteren van de bereikbaarheid en toegankelijkheid van Middelburg voor alle mensen. Inwoners en bezoekers van Middelburg moeten zich veilig en vlot kunnen verplaatsen door en rond de stad. Zonder al te

veel oponthoud en het veroorzaken van overlast en milieuhinder. Daarnaast moet er voldoende parkeergelegenheid zijn.

Doelstellingen

1. Het verduurzamen van mobiliteit
2. Het behoud van het hoge aandeel fietsverkeer in het totale verkeer
3. Het verhogen van de verkeersveiligheid binnen de bebouwde kom
4. het verbeteren van de bereikbaarheid binnen Middelburg
5. Voldoende parkeergelegenheid voor bewoners en bezoekers met behoud van een hoog bezettingspercentage van de parkeerconcentraties
6. een autoluwe binnenstad
7. Een toegankelijke stad voor iedereen en wegenonderhoud

Wat hebben we bereikt?

Prestatie	Status
Het verduurzamen van mobiliteit	
Voor het stimuleren en faciliteren van elektrisch rijden worden laadpalen geplaatst	Gedeeltelijk volgens plan
Gezamenlijk met maatschappelijke partijen stellen we maatregelen voor die het fietsen stimuleren en/ of de verkeersveiligheid verhogen	Volgens plan
Het behouden van het hoge aandeel fietsverkeer in het totale verkeer	
Onderzoek optimaliseren Schroetracé	Niet volgens plan
Pilot Gravenstraat ophffen fietsverbod	Volgens plan
Onderzoek einde overlast van bezorgdiensten in de binnenstad	Niet volgens plan
Tellingen Kanaalkruisingen	Volgens plan
Opstellen nieuw fietsparkeerplan	Volgens plan
Het verhogen van de verkeersveiligheid binnen de bebouwde kom	
Continu werken aan verhoging van de verkeersveiligheid	Volgens Plan
Ontwikkelen en voorbereiden plannen ter verbetering van de verkeersveiligheid in het kader van het SPV (Strategisch Plan Verkeersveiligheid)	Volgens Plan
Het verbeteren van de bereikbaarheid binnen Middelburg	
Gebiedsontsluitingsvisie Veerse Meer zuid	Volgens plan
Vorbereiden en uitvoeren koppeling verkeersregelinstallaties aan een Netwerk Management Systeem	Volgens plan
Start onderzoek '30 km/u de norm binnen de bebouwde kom'	Niet volgens plan

Prestatie	Status
Vorbereiden en uitvoeren vervanging verkeersregelinstallatie Sandberglaan- Laan der Ver. Naties- Pres Rooseveltlaan door nieuw vri of rotonde	Gedeeltelijk volgens plan
Vorbereiden en uitvoeren vervanging verkeersregelinstallatie Stromenweg- Grevelingenstraat door vri of rotonde	Gedeeltelijk volgens plan
Realisatie bushalte Het Groene Woud	Volgens plan
Monitoren ontwikkeling verkeersintensiteiten	Volgens plan
Werken aan een nieuw mobiliteitsnetwerk met grote- en kleine bussen, buurtbus, Flexitaxi en deelmobiliteit	Volgens plan
Voldoende parkeergelegenheid voor bewoners en bezoekers	
Onderzoek naar parkeerdruk binnenstad	Volgens plan
Stimulering gebruik parkeergarages	Volgens plan
Onderzoek om deel binnenstad exclusief voor binnenstadbewoners te reserveren	Volgens plan
Een autoluwe binnenstad	
Onderzoek naar welke parkeermaatregelen bijdragen aan een autoluwere binnenstad en verruiming van de parkeermogelijkheden op maaiveld voor binnenstadbewoners	Volgens plan
Een toegankelijke stad voor iedereen	
We zetten in op het verbeteren van kleine direct overlastgevendende situaties m.b.t. toegankelijkheid	Volgens plan
Omvangrijke situaties worden aangepakt bij planmatig onderhoud	Volgens plan

Doelstelling 1: Het verduurzamen van mobiliteit

Het grootste deel van de afgelegde reiskilometers gebeurt met de auto. Daarom is hier de meeste winst te behalen door:

- Het voorkomen, verkorten of verminderen van autoverplaatsingen
- Het veranderen van vervoerswijze: bij voorkeur te voet, per fiets en/of met het openbaar vervoer
- Het verschonen van verplaatsingen: zorg dat verplaatsingen met schone auto's worden gemaakt, bijvoorbeeld elektrische auto's.

Onze mobiliteit verandert de komende jaren fors. De groei van elektrische auto's en laadinfrastructuur zet door. Het delen van bezit wordt vanzelfsprekender en alles staat met elkaar in verbinding.

Doelstelling 2: Het behouden van het hoge aandeel fietsverkeer in het totale verkeer

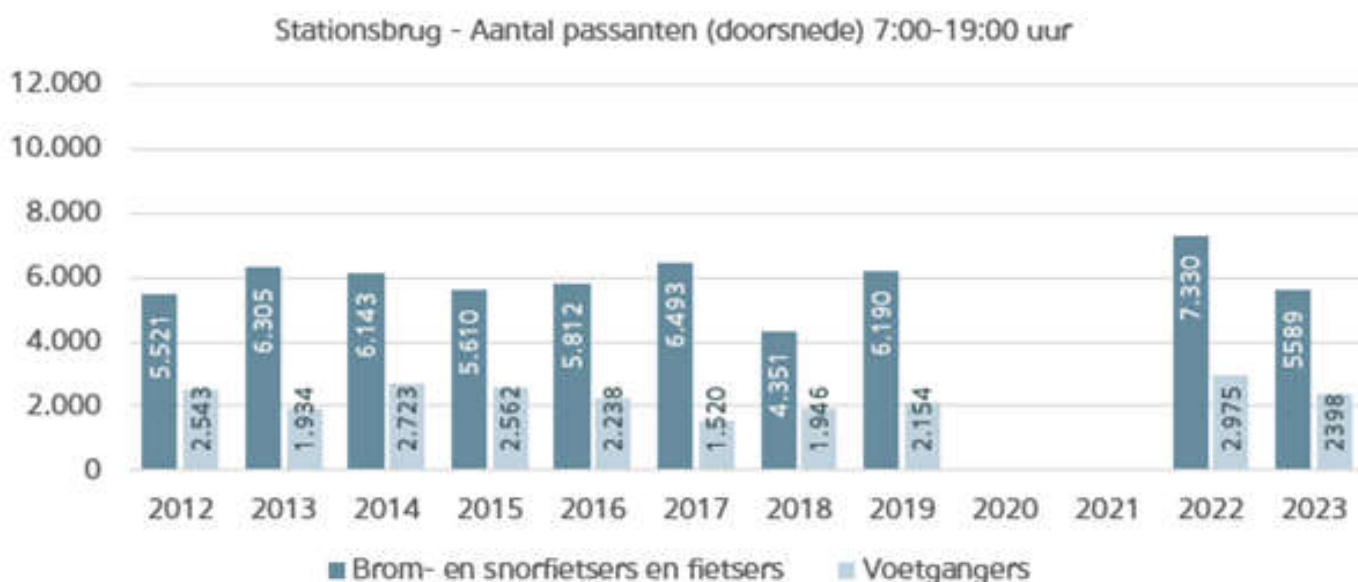
Middelburg heeft een bovengemiddeld hoog fietsgebruik. Het verloop van het aandeel fietsverkeer meten we aan de hand van de kanaalpassages (Stationsbrug en Schroefbrug).

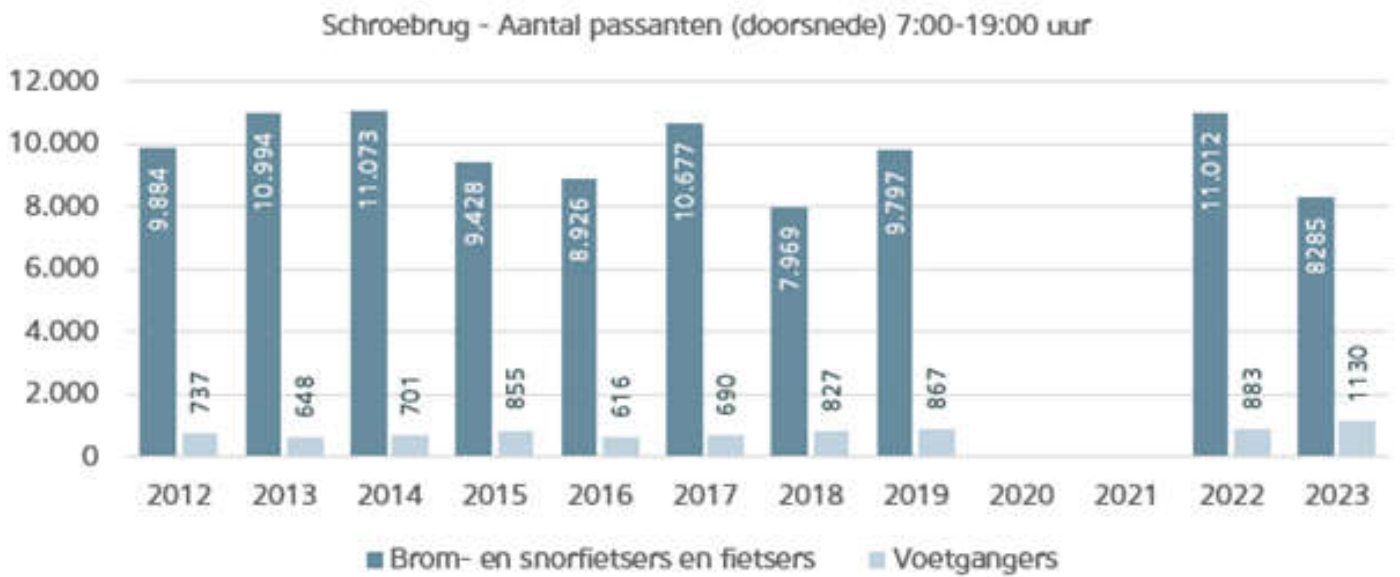
Ieder jaar in dezelfde week en op dezelfde dag vindt een meting plaats van het aantal fietspassages over de Kanaalkruisingen. In de onderstaande tabellen ziet u de aantallen die zijn gemeten op 20 juni 2023 en hoe deze aantallen zich verhouden ten opzichte van eerdere jaren. Op basis van deze gegevens is er geen duidelijke trend zichtbaar. De getallen schommelen door de jaren heen en de steekproef geeft enkel een indicatie dat er geen structurele daling of stijging in het aantal fietsers is. De hoogte van deze steekproef meting wordt mede bepaald door een aantal niet te beïnvloeden omstandigheden, zoals de weersomstandigheden. In verband met de coronacrisis zijn zowel in 2020 als 2021 geen verkeerstellingen van het (brom)fietsverkeer gehouden op de Kanaalkruisingen.

Tellingen 20 juni 2023

Tellingen 20 juni 2023 Locatie	07.00-19.00		24 uur(=12 uur+25%)		Totaal per 24 uur 2023
	bromfiets	fiets	bromfiets	fiets	Bromfiets + fiets
Stationsbrug	312	5.277	390	6.597	6.987
Schroebrug	549	7.736	687	9.670	10.357
Totaal op de bruggen	861	13.013	1.077	16.267	17.344

Meetpunt	2022	2023	Vershil
Aantal (brom)fietsers op passeerpunten over het Kanaal per 24 uur:			
Stationsbrug	9.161	6.987	-2.147
Schroebrug	13.765	10.357	-3.408
Totaal	22.926	22.926	22.926

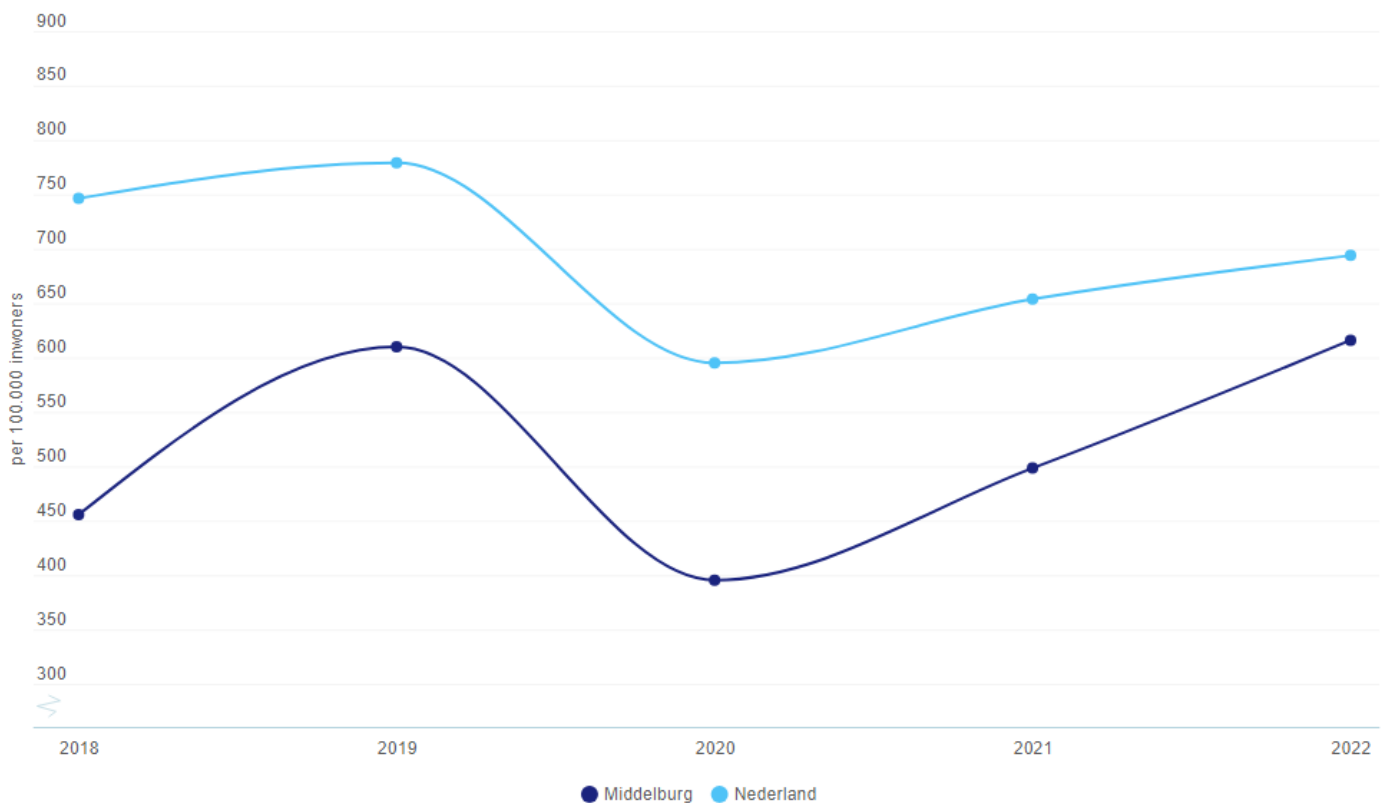

Doelstelling 3: Het verhogen van de verkeersveiligheid binnen de bebouwde kom, het verbeteren van de bereikbaarheid in Middelburg en een autoluwe binnenstad.

is het aantal ongevallen per 100.000 inwoners uit: "Waar staat je gemeente". De cijfers voor 2023 zijn nu nog niet bekend.

Zie hieronder het verloop van de verkeersongevallen in Middelburg. De prestatie-indicator die hierbij gehanteerd wordt

Verkeersongevallen - Middelburg, per 100.000 inwoners

Verkeersongevallen per 100.000 inwoners, Middelburg
vergeleken met Nederland Bron: Waar staat je gemeente?

In de volgende tabel staat de werkelijke registratie van verkeersongevallen en de ernst van het ongeval weergegeven in het beheersgebied van de gemeente Middelburg.

Tijdperiode	Status	Verkeersongevallen	Gewonden	Mogelijke gewonden	Doden
2019	Afgesloten	241	75	12	2
2020	Afgesloten	164	44	9	0
2021	Afgesloten	211	50	17	1
2022	Afgesloten	275	56	24	1
2023	Voorlopig	239	58	10	1
Totaal		1.130	283	72	5

© 2024 VIA, Overzicht verkeersongevallen en -slachtoffers per tijdperiode

Opmerking: In de Corona-jaren 2020 & 2021 liggen de landelijke aantallen lager dan verwacht als gevolg van de maatregelen om de verspreiding te beperken.

We zien inderdaad een stijging in het aantal verkeersongevallen in 2022 t.o.v. 2021. In 2020 en 2021 waren er veel coronamaatregelen waardoor er landelijk minder mobiliteit was. Daarom is het logisch dat we in deze jaren een lager aantal verkeersongevallen zien. In 2022 was er weer meer mobiliteit en zien we een gelijkwaardig ongevallenbeeld met 2019. Landelijk heeft het SWOV (Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid) onderzoek gedaan naar de landelijke stijging van het aantal verkeersongevallen. Het is niet met zekerheid te zeggen wat de oorzaak is, wel is het duidelijk dat de coronamaatregelen hier een rol in spelen.

Conform het GVVP 2030 wordt ingezet op het verder optimaliseren van het bestaande verkeer- en vervoerssysteem op verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid. Dit zijn veelal de wat kleinere projecten.

Doelstelling 4: Het verbeteren van de bereikbaarheid binnen Middelburg

Een bereikbare stad vraagt om een heldere wegencategorisering. De basis voor de wegencategorisering ligt in het GVVP 2023. Een heldere wegenstructuur die conform de richtlijnen is ingericht zorgt voor een optimale bereikbaarheid. Via het Verkeersmodel Walcheren toetsen we de intensiteiten ten opzichte van de capaciteit in het netwerk. Bereikbaarheid is niet alleen van belang voor de automobilist maar ook zeker voor voetgangers en fietsers. Daarom ligt hier een belangrijk verband met autoluw. Wanneer een gebied meer autoluw wordt gemaakt is het voor de

bereikbaarheid van belang dat het gebied voor voetgangers en fietsers goed bereikbaar blijft. Ook het openbaar vervoer speelt een belangrijke rol in de bereikbaarheid. In alle projecten nemen we de bereikbaarheid mee in de breedste zin van het woord.

Doelstelling 5: Voldoende parkeergelegenheid voor bewoners en bezoekers

Coalitieakkoord 2022-2026

In het coalitieakkoord zijn de volgende richtingen met betrekking tot het parkeren in Middelburg opgenomen:

- Lagere tarieven in de parkeergarages dan op maaiveld (=straatparkeren);
- Parkeerterreinen (=hubs) realiseren aan de randen van de stad voor het gemotoriseerd verkeer (gratis parkeren);
- Door het beter benutten van de parkeerterreinen aan de randen van de stad en het hanteren van goede parkeertarieven in de parkeergarages wordt er bijgedragen aan een autoluwe binnenstad;
- Bij het parkeren op straat in de binnenstad wordt 'voorrang' gegeven aan inwoners.

Onderzoek naar parkeerdruk binnenstad

Bewoners en bezoekers van de binnenstad maken gezamenlijk gebruik van het bestaande parkeerareaal in de binnenstad. Met name vanuit de binnenstadbewoners komen er diverse signalen dat na de Coronajaren 2020 en 2021 een hoge parkeerdruk op maaiveld is ontstaan en geven aan in toenemende mate problemen te ervaren bij het vinden van een beschikbare parkeerplaats in de directe woonomgeving. De ondernemers in Middelburg,

vertegenwoordigd door de VOM en de horeca geven aan dat er meer parkeerplaatsen aan de rand van de (binnen)stad aangelegd zouden moeten worden, om bezoekers op te kunnen vangen. In 2023 heeft de gemeente diverse parkeertellingen laten uitvoeren op diverse dagen en tijden in de maanden augustus en oktober. In 2024 worden deze tellingen verder uitgewerkt.

Doelstelling 6: Een autoluwe binnenstad

Een autoluwe binnenstad is een binnenstad waarbij het niet-noodzakelijke autoverkeer zoveel als mogelijk wordt geweerd. Een autoluwe binnenstad draagt bij aan een verhoging van de verkeersveiligheid, het streven naar een meer fietsvriendelijke stad en een verhoging van de leef- en beeldkwaliteit. Het doorgaand verkeer (met herkomst en bestemming buiten de binnenstad) wordt afgeleid naar het rondwegstelsel. Bezoekers van de binnenstad worden – via het parkeerverwijssysteem – verwezen naar voorzieningen aan de rand van de binnenstad, zodat daarmee het zoekverkeer naar parkeerplaatsen verminderd.

Maatregelen gericht op het faciliteren van parkeren, stimuleren van fietsverkeer en openbaar vervoer, evenals de inrichting van de wegenstructuur in en rondom de stad dragen bij aan het bereiken van een meer autoluwe binnenstad. Op dit moment onderzoekt de gemeente welke parkeermaatregelen bijdragen aan een autoluwe binnenstad.

Doelstelling 7: Een toegankelijke stad voor iedereen en wegenonderhoud

In 2023 heeft de raad de beleidskaders voor het beheer en onderhoud van de verhardingen opnieuw vastgesteld. Op basis van deze kaders wordt het jaarlijks onderhoudsplan voor de (weg-)verhardingen opgesteld.

In 2023 is een deel van het beschikbare budget ingezet voor het repareren van schades en onvolkomenheden. Een deel van het budget is gebruikt voor integraal groot onderhoud om samen met andere beleidsvelden, als rioolonderhoud, klimaatmaatregelen te realiseren. En er is een deel van het budget gebruikt voor het maken van plannen/ontwerpen voor projecten die op langere termijn gaan spelen. In ieder project zijn samen met bewoners/bedrijven, afhankelijk van de situatie en mogelijkheden, in meer of mindere mate, omvormings- en verbeteringsmaatregelen gerealiseerd om de leefbaarheid af te stemmen op het huidige en toekomstig gebruik. De maatregelen zijn er steeds op gericht om de hoeveelheid verharding daar waar mogelijk te verminderen, en

om te vormen naar gecombineerd groen- en waterbergings- c.q. infiltratieoppervlak. Daarnaast is bij elk project geïnventariseerd of bestaand bestratingsmateriaal kan worden hergebruikt (circulair). Oud, versleten of kapot bestratingsmateriaal is vervangen door duurzame materialen, bijvoorbeeld gebakken materialen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Doelstelling 1: Het verduurzamen van mobiliteit

Bij mobiliteit geldt: eerst inzetten op energie besparen en dan hernieuwbare energie toepassen om de mobiliteit te verduurzamen. Dit vertaalt zich in onderstaande ontwikkelingen:

- de steeds verdergaande ontwikkeling via internet, digitalisering van allerlei (overheid) diensten en flexibel werken betekent dat de noodzaak om fysiek aan het verkeer deel te nemen afneemt. Het voor een bepaald percentage van de totale werktijd thuiswerken is gebruikelijk aan het worden.
- de fiets staat in het gemeentelijk mobiliteitsbeleid op nummer één. In een continu proces worden - gezamenlijk met maatschappelijke organisaties - maatregelen voorgesteld die het fietsen stimulerend en/of de verkeersveiligheid verhogen. Afhankelijk van de beschikbare financiële middelen worden deze op korte of langere termijn uitgevoerd.
- Voor het stimuleren en faciliteren van e-auto's worden met enige regelmaat laadpalen geplaatst. In 2023 hebben we voor 3 nieuwe locaties een verkeersbesluit genomen. Hierbij zijn 4 laadpalen geplaatst. Er is 1 aanvraag afgewezen (aanvrager had eigen parkeer- en dus laadgelegenheid). Voor 17 bestaande locaties is er een verkeersbesluit genomen om een tweede parkeervak aan te wijzen voor het opladen van elektrische auto's, waarvan er één naar aanleiding van een bezwaar is vervallen. Ter info: in 2023 zijn nog 16 aanvragen gedaan voor een laadpaal. Voor 15 daarvan is een verkeersbesluit genomen, maar dit is in januari 2024 gepubliceerd. Eén aanvraag is afgewezen: vlakbij de aanvrager was al een laadpaal aanwezig die nog niet veel wordt gebruikt. Voorts zijn in de periode januari tot en met december 2023 16 vergunningen verleend voor een verlengde private aansluiting (=laadkabel afgedekt met een mat vanuit huis naar e-auto geparkeerd op de openbare weg). In 2022 was in Nederland bijna 31% van de nieuw verkochte auto's elektrisch. Dit is een stijging van bijna 7,5% ten opzichte van 2022. Een groot deel daarvan laadt de auto op eigen (bedrijfs)terrein op. Dat betekent dat de gemeente daar verder geen bemoeienis mee heeft.

In 2023 is gewerkt aan de integrale laadvisie voor Middelburg. Deze integrale laadvisie bepaalt de strategie om tijdig een toegankelijke betaalbare, betrouwbare en veilige laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen te realiseren. Dit vindt navolging van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL), een bijlage van het Klimaatakkoord. Deze laadvisie richt zich op de volgende gebruikersgroepen: personenvervoer inclusief toerisme/doelgroepenvervoer/taxi's/lichte en zware logistieke voertuigen en vaartuigen. De laadvisie heeft inmiddels een eerste participatieronde doorlopen. Vanwege de vele ontwikkelingen rondom laadinfrastructuur wordt er in 2024 nog een extra verdiepingsslag en participatieronde gemaakt voordat de laadvisie gereed is voor vaststelling.

Doelstelling 2: Het behoud van een hoog aandeel fietsverkeer in het totale verkeer

“In ons mobiliteitsbeleid staat het langzaam verkeer (fiets en voetganger) op nummer één.” De basis voor het integrale fietsplan ligt in het GVP 2030. Hiervoor wordt al jaren met een integraal programma aan fietsgebruik stimulerende projecten gewerkt. Dit programma met projecten richt zich op verbetering van de omstandigheden (zoals veiligheid en doorstroming) van fietsers op enerzijds de fietsroutes in de binnenstad en anderzijds de fietsroutes vanuit de wijken naar het buitengebied. Voorts ligt er een opgave in het verbeteren van het fiets parkeren in de binnenstad. Vooral projecten/maatregelen gericht op het verhogen van de verkeersveiligheid, optimaliseren en verbeteren van 30 km/u wegen etc. dragen bij aan het in stand houden van het hoge aandeel fietsverkeer in het totale verkeer of zelfs verder verhogen hiervan. Dit is in feite een permanent lopende activiteit welke in samenspraak met de bewoners, verkeerswerkgroepen, fietsersbond, politie etc. wordt uitgevoerd.

De inzet van de fiets als alternatief voor de auto helpt om de binnenstad autoluw te maken. Uitstekende parkeervoorzieningen zeker aan de rand van het winkelgebied en hoofd fietsroutes is een voorwaarde om de concurrentiepositie te vergroten. Hierbij is een rol weggelegd onder andere voor de fietsenstalling op het

Zusterplein. Mede met het oog op het verlichten van de fiets parkeerdruk op Plein 1940 behoort een eventuele uitbreiding van het fiets parkeren op het Zusterplein tot de mogelijkheden.

Pilot opheffen fietsverbod in de Gravenstraat

In de Gravenstraat (gedeelte tussen Zusterstraat en Markt) is in november 2022 het fietsverbod opgeheven. Dit ter verbetering van de bereikbaarheid van de Markt en de aldaar aanwezige witte fietsparkeervakken. Dit is in eerste instantie een pilot. De pilot wordt ná een jaar geëvalueerd. Op basis van de resultaten bepalen we of deze maatregel definitief wordt. Officiële evaluatie vond nog niet plaats. Wel zien we dat de maatregel voorziet in een behoefte, helpt om de binnenstad meer autoluw te maken en niet leidt tot klachten.

Doelstelling 3: Het verhogen van de verkeersveiligheid binnen de bebouwde kom

Samen met de verkeerswerkgroepen, politie, fietsersbond en andere relevante partijen wordt continu gewerkt aan een verhoging van de verkeersveiligheid en een verbetering van de bereikbaarheid.

In het nieuwe gemeentelijk verkeer- en vervoerplan is het accent in het mobiliteitsbeleid vooral komen te liggen op het verder optimaliseren van het bestaande wegennet op basis van de wegencategorisering.

De optimalisatie bestaat uit enerzijds het aanpakken van gesignaleerde verkeersproblemen, komend uit overleggen met bijvoorbeeld de verkeerswerkgroepen, fietsersbond en meldingen. Anderzijds gaat het om de meer vanuit beleid gestuurde projecten (GVP 2030). Hiervoor kan het zijn dat enkele jaren “gespaard” moet worden om het specifieke project te kunnen uitvoeren. Vaak combineren we een aanpassing van de weg met werkzaamheden aan riolering- en/of reconstructie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de herinrichting Koudekerkseweg en Klein Vlaanderen.

– Strategisch project – Gebiedsontsluitingsvisie Veerse Meer Zuid

Dit project is in 2023 aangemerkt als strategisch project. Er is een vierde variant ontwikkeld voor een robuuste ontsluiting van het Veerse Meer gebied. Deze vraagt geen aanpassingen aan de A58 en kan daardoor sneller gerealiseerd worden en zijn de benodigde investeringen naar verwachting lager dan de drie eerder ontwikkelde robuuste ontsluitingsvarianten. Hiervoor zijn in 2023 een aantal onderzoeken in gang gezet:

- Een nader verkeerskundig onderzoek naar de effecten op het gebied verschuiven van het verkeer, verkeerveiligheid etc. (door Bureau Goudappel).
- Een nader onderzoek naar de omgevingseffecten van de verschillende ontsluitingsvarianten op het gebied van geluid, milieu, bodem etc. (door Antea Group).
- Een verkeersveiligheidsanalyse spoorwegovergangen t.b.v. ProRail (bureau RHDHV).

Een voorkeursvariant wordt in de zomer van 2024 aan de gemeenteraad ter besluitvorming voorgelegd.

- De verkeersregelininstallaties Seisplein en Seissingel noord-Sandberglaan zijn in 2023 vervangen
- Onderzoek '30 km/uur de norm binnen de bebouwde kom' project is doorgeschoven. CROW richtlijnen voor inrichting gebiedsontsluitingsweg (GOW) 30 zijn nog in ontwikkeling.
- Voorbereiden vervangen VRI Sandberglaan-Laan der Verenigde Naties-Pres Rooseveltlaan door nieuwe VRI of rotonde. Voorbereiding is tijdelijk gestopt en wordt opnieuw opgepakt zodra er meer duidelijkheid is over de invulling van de ontwikkellocatie Walcherseweg-Laan der Verenigde Naties-Sandberglaan. Inmiddels is meer duidelijkheid over de omvang van de kerk op de ontwikkellocatie de voorbereiding voor aanpassing van het kruispunt Pres. Rooseveltlaan-Sandberglaan-laan de Verenigd Naties wordt weer opgepakt. Voor de meerkosten van een rotonde ten opzichte van vervanging van de Verkeersregelininstallatie wordt een aanvraag voor de kadernota gedaan.
- Nut en noodzaakonderzoek VRI Stromenweg-Grevelingenstraat i.c.m. alternatieve kruispuntoplossing (bijv. rotonde) Dit project is doorgeschoven naar 2024 in verband met onvoldoende personele capaciteit binnen het cluster verkeer
- Herinrichting van de Gebiedsontsluitingsweg (50 km/u) naar Erftoegangsweg (30 km/u) Klein Vlaanderen is uitgevoerd.

- 12 verkeersregelininstallaties op de Schroeweg-Poelendaelesingel, het Seisplein en de Sandberglaan zijn in 2023 succesvol ontsloten op het Netwerk Management Systeem (NMS). Dit systeem ontsluit de Middelburgse VRI's op het beheerplatform Mobimaestro voor storingsmeldingen en verkeerskundig beheer.

Doelstelling 4: Het verbeteren van de bereikbaarheid binnen Middelburg

Monitoring ontwikkeling verkeersintensiteiten

De ontwikkeling van het (auto)verkeer wordt gemonitord (verkeerstellingen) en vergeleken met de verkeersmodelberekeningen van het in 2022 geactualiseerde en vastgestelde verkeersmodel. Resultaten daarvan laten zien dat er geen onvoorziene negatieve ontwikkelingen is op de aspecten bereikbaarheid en doorstroming. In het algemeen geldt dat door de N57 de autoverkeerintensiteiten op het Middelburgse wegennet zijn afgenomen. Hierdoor is meer ruimte ontstaan voor andere verkeerssoorten. Dit levert een positieve bijdrage aan de verkeersveiligheid en fietsvriendelijkheid van Middelburg.

Verkeersmodel Walcheren geactualiseerd

In 2022 hebben we het Verkeersmodel Walcheren laten actualiseren. Daarnaast hebben we in 2023 een variant met de zomerintensiteiten op het verkeersmodel laten maken. We

hebben dit samen met de gemeenten Vlissingen en Veere, Waterschap Scheldestromen en de Provincie Zeeland gedaan. De geactualiseerde modellen bieden een cijfermatige doorkijk naar de te verwachten verkeersstromen in 2030 en 2040. Het helpt ons om beter inzicht te krijgen en te houden op hoe verkeersstromen zich ontwikkelen bij bijvoorbeeld de aanleg van grootschalige recreatieve voorzieningen.

Openbaar vervoer

Het openbaar vervoer vormt een belangrijke ader van het vervoerssysteem in Middelburg. Het busvervoer is hier een belangrijk onderdeel van. De Provincie Zeeland heeft in 2023 een nieuwe busconcessie op de markt gebracht. Uiteindelijk zijn er geen inschrijvingen gekomen op deze concessie die per 1 maart van kracht zou moeten worden. De provincie heeft daarom besloten de concessie in een aangepaste vorm opnieuw op de markt te brengen en daarmee de invoeringsdatum uit te stellen tot 1 januari 2027. Tot deze tijd wordt het huidige busnetwerk onveranderd voortgezet.

Regionale Mobiliteitsstrategie (RMS)

De RMS is het plan om gemakkelijk, veilig en snel te reizen door Zeeland. Het openbaar vervoer vormt een belangrijk bestandsdeel van de RMS. Hierbij wordt gewerkt naar de nieuwe busconcessie begin 2027. Belangrijke toevoeging aan het openbaar vervoer is het zogenaamde flexnet. Er gaan flextaxi's en kleine busjes rijden. Door dit te combineren met doelgroepenvervoer krijgen reizigers meer mogelijkheden om van A naar B te reizen. In een dorp of stad zijn er straks meer opstappunten voor vervoer te vinden. Binnen de bebouwde kom is een opstappunt op maximaal 500 meter te vinden. Zo kan iedereen op een makkelijke manier bij een opstapplaats of knooppunt voor openbaar vervoer komen. Er is in 2023 door alle partijen aan gewerkt om de verschillende voorzieningen en reismogelijkheden verder uit te werken naar concrete plannen en spelregels.

Doelstelling 5: Voldoende parkeergelegenheid voor bewoners en bezoekers met behoud van een hoog bezettingspercentage van de parkeerconcentraties

Stimulering gebruik parkeergarages

In de parkeerbelastingverordening voor het jaar 2023 zijn tarieven verwerkt die in het verlengde liggen van het gewenste parkeerbeleid, namelijk het verhogen van de parkeertarieven op het maaiveld en het niet verhogen van de tarieven in de parkeergarages. Hierdoor zijn de tarieven in de parkeergarages

lager dan op het maaiveld. Voor de binnenstadbezoeker is het dus financieel gunstiger om de auto in de parkeergarage te zetten dan op een parkeervak op straat.

Handhaving maximale parkeerduur d.m.v. invoering progressief tarief

De Hoge Raad heeft besloten dat gemeenten geen naheffing kunnen opleggen aan parkeerders die de maximale parkeerduur overschrijden, maar wel de parkeerbelasting hebben betaald. Veel gemeenten hebben daarom deze beleidsregel laten varen. Voorheen hanteerden veel gemeenten een maximale parkeerduur in specifieke zones om te voorkomen dat parkeerplaatsen te lang door dezelfde auto's werden bezet. De Hoge Raad heeft geoordeeld dat het opleggen van een naheffing wanneer de parkeerbelasting is betaald, niet toegestaan is. Daarom zijn gemeenten nu op zoek naar andere methoden om de maximale parkeerduur te handhaven. Door met een progressief tarief te werken worden de bezoekers meer gestuurd om in de parkeergarages of aan de randen van de binnenstad te parkeren.

In 2024 onderzoeken we of het invoeren van een progressief parkeertarief de meest effectieve methode is om de maximale parkeerduur te handhaven. Een progressief parkeertarief betekent dat de parkeerkosten toenemen naarmate men langer parkeert, om automobilisten aan te moedigen hun parkeertijd te verkorten.

Het toepassen van een progressief tarief vereenvoudigt ook de handhaving van parkeerregels aanzienlijk. Dit systeem vereist dat alle bestuurders hun voertuig registreren via een mobiele app of een automaat op straat. De handhaving kan dan efficiënt plaatsvinden met behulp van bestaande middelen zoals handscanners of scanauto's. Deze aanpak zorgt voor een efficiëntere handhaving en het verlicht de werklast van handhavingspersoneel, wat bijdraagt aan een meer gestroomlijnde en kosteneffectieve parkeerbeheerstrategie.

Een bijkomend voordeel is dat het mogelijk blijft om bezoekers aan het centrumgebied tegen een gereduceerd tarief te verwelkomen, terwijl tegelijkertijd het zoekverkeer van auto's verminderd wordt en de handhaving van parkeerregels effectiever georganiseerd kan worden. Hierdoor wordt een evenwicht bereikt tussen het stimuleren van kort parkeren en het tegemoetkomen aan de behoeften van zowel lokale ondernemers, bewoners als bezoekers.

Doelstelling 6: Een autoluwe binnenstad

Een autoluwe binnenstad is een binnenstad waarbij het niet-noodzakelijke autoverkeer zoveel als mogelijk wordt geweerd. Een autoluwe binnenstad draagt bij aan een verhoging van de verkeersveiligheid, het streven naar een meer fietsvriendelijke stad en een verhoging van de leef- en beeldkwaliteit. Het doorgaand verkeer (met herkomst en bestemming buiten de binnenstad) wordt afgeleid naar het rondwegstelsel. Bezoekers van de binnenstad worden – via het parkeerverwijssysteem – verwezen naar voorzieningen aan de rand van de binnenstad, zodat daarmee het zoekverkeer naar parkeerplaatsen verminderd.

Maatregelen gericht op het faciliteren van parkeren, stimuleren van fietsverkeer en openbaar vervoer, evenals de inrichting van de wegenstructuur in en rondom de stad dragen bij aan het bereiken van een meer autoluwe binnenstad. Op dit moment onderzoekt de gemeente welke parkeermaatregelen bijdragen aan een autoluwe van de binnenstad.

In de dialoogtafels in het kader van de omgevingswet veelvuldig de opmerking gemaakt om het aantal auto's in de (binnen)stad op weg naar 2050 verder terug te dringen en eventueel hiervoor in de plaats met deelauto's of e-deelauto's te gaan werken. Op dit moment staan op enkele plaatsen in de stad deelauto's en we proberen dit aantal uit te breiden om dit middel een belangrijkere rol in het mobiliteitsnetwerk te geven. Op dit moment zijn er 9 deelauto's in Middelburg.

Doelstelling 7: Een toegankelijke stad voor iedereen en wegenonderhoud

Toegankelijkheid

Bij werkzaamheden aan verhardingen wordt afgewogen hoe de toegankelijkheid beter kan. Bij meer ingrijpende werkzaamheden

vragen we advies aan de Stichting Werkgroep Gehandicapten Walcheren (SWGW).

Wegenonderhoud

In 2023 is het niet gelukt om al het geplande onderhoud te realiseren. Een deel van de projecten is door vertraging in de planvorming/voorbereiding door geschoven naar 2024 of latere jaren. Vanwege capaciteitsproblemen in de voorbereiding en uitvoering van projecten, zowel bij nutsbedrijven, leveranciers en de eigen organisatie is de focus verdeeld in deels integrale en toekomstgerichte planvoorbereiding. En deels op instandhouding van de kwaliteit van de verhardingen door kleinschalig onderhoud op wijk niveau met name in Zuid.

Gerealiseerd zijn de volgende projecten: herinrichting Klein Vlaanderen, Radenhove, Singelweg-Warande, Obrystraat. En de geplande "lichtere" plaatselijke reparaties en schades aan fietspaden zijn gerealiseerd, waaronder Looijerssingel.

Effecten maatregelen financieel herstelplan

Voor de effecten in 2023 van de maatregelen uit het financieel herstelplan verwijzen wij naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
verkeersongevallen per 100.000 inwoners	Middelburg	455	609	395	498,3	615,9	nmb
	Nederland	748	780	596	654,4	693,8	nmb

Wat heeft het gekost?

Verkeer, vervoer en waterstaat	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
2.01.0 Verkeer en vervoer	10.974	13.994	13.931	63
2.02.0 Parkeren	2.672	2.660	2.708	-48
2.04.0 Econ havens en waterwegen	604	298	344	-46
Totale Lasten	14.250	16.952	16.983	-31
Baten				
2.01.0 Verkeer en vervoer	-1.021	-1.208	-2.321	1.113
2.02.0 Parkeren	-5	-5	-11	6
2.03.0 Recreatieve havens	-65	-65	-70	4
2.04.0 Econ havens en waterwegen	-119	-119	-135	17
Totale Baten	-1.210	-1.397	-2.537	1.140
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	13.040	15.554	14.446	1.108

Toelichting op het financiële resultaat (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 50.000 of hoger

toelichten. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
2.01.0 verkeer en vervoer			
Reconstructies	464	703	N
Als gevolg van het capaciteitsprobleem ligt de prioriteit bij werkzaamheden voor grondbedrijf en investeringsprojecten. Het invullen van vacatures is gezien de krappe arbeidsmarkt moeizaam. Daardoor loopt het wegenonderhoud vertraging op en wordt het budget gedeeltelijk uitgegeven. Naast het reguliere budget is er in 2023 ook subsidie ontvangen voor maatregelen op het gebied van klimaat. Daarnaast zijn de kosten voor achterstallig onderhoud ten laste van de voorziening geboekt. Het overschot wordt toegevoegd aan de reserve wegen.			
Straatwerk voor derden	-60	162	N
Er zijn meer kosten geweest voor het herstraten na het leggen van kabels en leidingen dan waar vooraf was verwacht. Voor het herstraten na het leggen van kabels en leidingen wordt een vergoeding in rekening gebracht. Er is een hogere opbrengst dan vooraf rekening mee was gehouden. Dit wordt verrekend met de reserve wegen.			
Openbare verlichting	-128		J
De kosten van energie zijn in 2023 gestegen als gevolg van nieuwe energiecontracten. De verdeling van de energiebudgetten in de begroting en de feitelijke toerekening van de werkelijke energielasten laat verschillen zien, het totale tekort op concernniveau is € 330.000,-.			

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
<p>Buro Openbare Verlichting Zeeland</p> <p>Het Bureau Openbare Verlichting Zeeland is een samenwerkingsverband met meerdere partijen voor het beheer en onderhoud openbare verlichting. Middelburg is hiervoor gastgemeente. In 2023 zijn er extra kosten geweest op het gebied van personeel ivm met ziekte en het implementeren van een nieuw softwarepakket. Uit de ontvangen vergoeding van de partijen kunnen de extra kosten worden betaald.</p>	-222	222	N
<p>Straatreiniging regulier</p> <p>Deze overschrijding heeft meerdere oorzaken. De kosten voor het opruimen van zwerfafval werden eerst vergoed door het zwerfafvalproject. Maar dit wordt gezien als regulier werk en moet van dit budget bekostigd worden. Het ledigen van de afvalbakken en machinaal vegen wordt extern uitbesteed, dit is duurder dan met eigen medewerkers. Er is te weinig personele capaciteit om dit zelf uit te voeren.</p>	-68		N
<p>Klimaatadaptatie Zeeland</p> <p>Door vertraging in de uitvoering van het Europees project Klimaatadaptatie Zeeland zijn er minder uitgaven geweest dan was gepland.</p>	114		N
<p>Verkeersmaatregelen</p> <p>In 2023 is er niets aan belijning van de wegen gedaan. Dit had opnieuw aanbesteed moeten worden, maar is door capaciteitsproblemen niet gelukt.</p>	56		N
Overig	-187	53	
Totaal	-31	1.140	

Economie

Inleiding

Het programma economie heeft als doel de economische groei te stimuleren. De gemeente heeft hierop vooral invloed door

het scheppen van een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en instellingen en door het bieden van locaties waar bedrijven zich kunnen vestigen en ontwikkelen. Daarnaast heeft de gemeente een rol als het gaat om het vinden en behouden van een goede balans tussen leefbaarheid enerzijds en de gevolgen van het aantrekkende verblijfstoerisme in onze gemeente anderzijds.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Omgevingsvisie Middelburg
- Actieplan Binnenstad Middelburg 2018

Wat wilden we bereiken?

Maatschappelijk effect

Het behouden en waar mogelijk versterken van de economische positie van Middelburg en het behouden van de werkgelegenheid

in overeenstemming met de aanwas van de beroepsbevolking en het bewerkstelligen van voldoende differentiatie in de werkgelegenheid.

Doelstellingen

1. Voldoende ruimte voor bedrijvigheid.
2. De binnenstad handhaaft zich als regionaal en toeristisch koopcentrum.
3. In balans brengen van toerisme en leefbaarheid.

Wat hebben we bereikt?

Prestatie

vaststellen economisch profiel Middelburg	Niet volgens plan
uitvoeren toeristisch beleidsplan	Niet volgens plan
realisatie Smart Grid Arnestein	Volgens plan

Doelstelling 1: Voldoende ruimte voor bedrijvigheid

De gemeente geeft alleen op Ramsburg en aan de Bachweg nog kavels uit voor kantoren en maatschappelijke functies. De resterende grond op bedrijventerrein Mortiere is gereserveerd voor bedrijfsverplaatsingen. Er is met de Walcherse gemeenten en Provincie Zeeland afgesproken dat er een Ruimtelijk Economische Visie voor Walcheren wordt gemaakt. Een bedrijventerreinenprogramma is een afgeleide daarvan. Het college wil in 2024 met de gemeenteraad een discussie voeren over het gewenste economische profiel van Middelburg en over de vraag voor welke bedrijven we ruimte beschikbaar willen maken.

Met de uitspraak van de Raad van State over bestemmingsplan Trekdijs in april 2023 is voorlopig een einde gekomen aan het proces voor een bedrijventerrein op deze locatie. De gemeenteraad start met een eigen raadsonderzoek naar het doorlopen proces. Het college heeft besloten om de resultaten van dit onderzoek eerst af te wachten alvorens verder te gaan kijken

naar de toekomst van de Middelburgse bedrijventerreinen. Daarbij spelen recente ontwikkelingen, zoals rondom de netcongestie op het hoogspanningsnetwerk, ook een belangrijke rol.

Op Arnestein werd het Siloterrein grondig opgeknapt. Een deel van de loodsen is verkocht aan lokale ondernemers die de loodsen zelf opknappen. Daarbij komt ca. 1 ha. bedrijfsgrond beschikbaar, maar deze grond was tot een jaar geleden al in gebruik bij diverse bedrijven.

Doelstelling 2: De binnenstad handhaaft zich als regionaal en toeristisch koopcentrum

Middelburg heeft in 2023 sterk geprofiteerd van toeristische koopkrachttoevoering. De leegstand in de binnenstad is laag. Dit is deels te wijten aan herbestemming van winkel- en horecapanden en deels aan het feit dat meer panden in gebruik zijn genomen. Het leegstandpercentage is laag: 4,4% van het winkelvloeroppervlak stond in 2023 leeg. (Bron: Locatus Online)

Jaar	Totaal winkelvloeroppervlak	M2 leegstand	% leegstand
2023	69.959	3.076	4,4
2022	75.133	6.528	8,7

Doelstelling 3: Vergroten van het recreatief bezoek aan Middelburg

We zien al langere tijd een groei van toeristische verblijfsaccommodaties, met name in de binnenstad. Deze ontwikkeling biedt enerzijds kansen omdat Middelburg daarmee aantrekkelijk is voor bezoekers als eigen bestemming. Anderzijds blijkt uit het in 2023 uitgevoerde leefbaarheidsonderzoek door RIGO dat bewoners in enkele delen van de binnenstad

aangeven steeds meer overlast te ervaren. De uitkomsten van dit onderzoek zijn mede de basis geweest voor het nieuwe concept beleidsplan toerisme en het invoeren van een registratieplicht voor toeristische verhuur op grond van de nieuwe huisvestingsverordening

Doelstelling 4: Realisatie Smart Grid Arnestein

Er is door HZ University of Applied Sciences en door Zebra Advies een haalbaarheidsstudie uitgevoerd. De resultaten daarvan worden in juni 2024 verwacht. Er zijn diverse bijeenkomsten met ondernemers over dit project geweest. Ongeveer 15 bedrijven hebben belangstelling om deel te nemen. Onder deze bedrijven bevinden zich grootste energieverbruikers van Arnestein. Daarnaast zijn er 2 transportbedrijven betrokken. Naast uitwisseling van elektriciteit, lijken er ook kansen voor benutting van restwarmte.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Doelstelling 1: Voldoende ruimte voor bedrijvigheid

Het Siloplein (terrein aan de Kleverskerkseweg) is opgeknapt en er zijn loodsen verkocht aan ondernemers met de verplichting om deze op te knappen.

Doelstelling 2: De binnenstad handhaaft zich als regionaal en toeristisch koopcentrum

De leegstand van winkels in de binnenstad is licht gedaald. Zeker in vergelijking met andere Zeeuwse gemeenten functioneert de binnenstad goed en er is weinig leegstand. (bron: Locatus)

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Func tiemenging (%)	Middelburg	50,6	50	50,4	50,8	n nb
	Nederland	53,2	53,2	53,3	52,3	n nb
Vestigingen (van bedrijven)						
(aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	Middelburg	149,9	153,1	162,1	168,5	n nb
	Nederland	151,5	158,14	165,1	174,1	n nb

Wat heeft het gekost?

Economie	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
3.01.0 Economische ontwikkeling	123	123	123	0
3.02.0 Fysieke bedrijfsinfrastruct	3.145	14.280	4.572	9.708
3.03.0 Bedrijvenloket en bedrijfsreg	186	188	190	-1

Doelstelling 3: Vergroten van het recreatief bezoek aan Middelburg

Voor de ontwikkelingen rondom recreatie en toerisme wordt verder naar het programma sport, cultuur en recreatie verwezen.

Doelstelling 4: Smart Grid Arnestein

Er wordt een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd. Er zijn ongeveer 15 bedrijven bij betrokken, waaronder de grootste energieverbruikers van Arnestein.

Effecten maatregelen financieel herstelplan

Voor de effecten in 2023 van de maatregelen uit het financieel herstelplan verwijzen wij naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Economie	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
3.04.0 Economische promotie	844	897	886	12
Totale Lasten	4.298	15.489	5.771	9.718
Baten				
3.02.0 Fysieke bedrijfsinfrastruct	-3.127	-14.285	-5.288	-8.997
3.03.0 Bedrijvenloket en bedrijfsreg	-73	-73	-64	-9
3.04.0 Economische promotie	-1.504	-1.886	-1.995	109
Totale Baten	-4.704	-16.244	-7.348	-8.896
Totaal Economie	-406	-754	-1.577	822

Toelichting op het financiële resultaat (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 50.000 of hoger

toelichten. De post “overig” gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
3.02.0 Fysieke bedrijfsinfrastructuren			
Bedrijventerreinen			
Grondbedrijf exploitaties kennen een lange doorlooptijd. Bij de begroting wordt per afzonderlijk project altijd voor het betreffende begrotingsjaar een inschatting gemaakt van de te verwachten kosten en baten voor dit specifieke begrotingsjaar. De afwijkingen worden hier dus veroorzaakt door vertraging dan wel versnelling in de fasering van de grondcomplexen. Per saldo zijn deze afwijkingen neutraal omdat deze wordt opgevangen door de mutaties van de boekwaarde van het grondbedrijf. De winstneming van de complexen wordt toegevoegd aan de reserve grondbedrijf. De lasten en baten met betrekking tot Bedrijventerreinen worden verantwoord bij het programma Economie, de lasten en baten met betrekking tot Wonen op het programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.	-758	480	N
Er is subsidie ontvangen van het Rijk voor de bouw van flexwoningen bij de Stroompoort.		1.874	
In de raad van november is besloten om grond te verwerven ten behoeve van Waterpark Veerse Meer. Deze gronden worden meteen doorverkocht. De verwachting is dat dit in 2024 zal plaatsvinden	10.450	-10.450	N
In 2023 zijn er minder bouw kavels verkocht op Mortiere Bedrijven Zuid en Ensemble.		-800	N
Smart Grid Arnestein			
Het project Smart Grid loopt door in 2024, het budget wordt overgeheveld naar 2024. De subsidie wordt in 2024 afgewikkeld.		-50	N
3.04.0 Economische promotie			
Woonforensenbelasting			
Deze belasting wordt opgelegd aan de forens die minstens 90 dagen in de woning verblijft. Als daarnaast de woning wordt verhuurd, dan wordt hiervoor ook forensenbelasting opgelegd. De voordelige afwijking wordt veroorzaakt door het aantal woningen dat wordt verhuurd is gestegen in 2023. Dit is vooraf moeilijk in te schatten.		70	N

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
Overige	26	-20	
Totaal	9.718	-8.896	

Onderwijs

Inleiding

Goed onderwijs draagt bij aan participatie van jongeren in de samenleving en zorgt ervoor dat jongeren kennis vergaren, weerbaar zijn en zelfstandig worden. Wij streven daarom naar een gevarieerd aanbod van onderwijs op verschillende niveaus.

Een speerpunt is het bestrijden van schoolverzuim. Daartoe is onder andere een verzuimkaart ontwikkeld en hebben scholen een vaste RBL (Regionaal Bureau Leerlingzaken)-consulent. We zijn sinds 2022 aangesloten bij het jeugdeducatiefonds waarmee we kansengelijkheid voor kinderen in het primair onderwijs bevorderen. De betrokkenheid van de gemeente bij het onderwijs betreft zowel het basis- en voortgezet onderwijs als het middelbaar, hoger en universitair onderwijs.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Strategisch Huisvestingsplan 2020-2039
- Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026
- Beleidsnotitie Nationaal programma onderwijs gemeente Middelburg

- Kwaliteitsatlas Middelburg 2030
- Groen Beleidsplan 2016-2026

Wat wilden we bereiken?

Maatschappelijk effect

Kinderen en jongeren groeien op tot meedenkende en meehelpende burgers en zijn voorbereid op deelname in een

maatschappij waar een steeds groter beroep wordt gedaan op ieders zelfredzaamheid en de eigen verantwoordelijkheid.

Doelstellingen

1. Kinderen starten zonder achterstanden op de basisschool, door alle peuters voorschoolse educatie aan te bieden.
2. Alle kinderen van 2 tot en met 12 jaar krijgen gelijke ontwikkelkansen
3. Het bevorderen van de kansengelijkheid voor jeugd
4. Vroeg signaleren van problemen bij kinderen en jeugd
5. Versterken ondersteuningsstructuren in het onderwijs
6. Het terugdringen van het schoolverzuim en begeleiding bij leer- en kwalificatie plichtige leerlingen
7. Het laten dalen van het aantal 18 tot 23-jarigen zonder startkwalificatie
8. Het bevorderen van gedrag over duurzaamheid bij kinderen (en tevens hun ouders) zowel op jonge leeftijd als wanneer ze zelf volwassen zijn
9. Voldoen aan de zorgplicht voor onderwijshuisvesting t.b.v. primair- en voortgezet (speciaal) onderwijs
10. Faciliteren vestiging en financiering uitbreiding hoger- en academisch onderwijs

Wat hebben we bereikt?

Doelstelling 1: Kinderen starten zonder achterstanden op de basisschool, door alle peuters voorschoolse educatie aan te bieden

Het aanbod van voorschoolse educatie is voldoende dekkend. De VVE monitor (software waarmee kinderen met een indicatie gekoppeld wordt aan de kinderopvang met voorschoolse educatie) biedt nog niet de inzichten die beoogd worden, hiermee is het nog niet helemaal duidelijk welke kinderen niet worden bereikt.

Doelstelling 2: Alle kinderen van 2 tot en met 12 jaar krijgen gelijke ontwikkelkansen

Op basis van het nieuwe onderwijsachterstandenbeleid hebben de locaties, vooral met de grootste achterstanden, mooie nieuwe plannen gemaakt om gelijke ontwikkelkansen te stimuleren door het aanpakken van onderwijsachterstanden. Deze plannen zijn voor 4 schooljaren en waren het resultaat van de positieve ervaring van de beleidsperiode ervoor, waarin mooie resultaten bereikt zijn voor de doelgroeppeuters, -kleuters en -kinderen.

Doelstelling 3: Het bevorderen van de kansengelijkheid voor jeugd

Door een samenwerking met het Jeugdeducatiefonds draagt de gemeente Middelburg bij aan de ontwikkelingskansen van kinderen die in relatieve armoede opgroeien op vijf scholen. Voorbeelden van bestedingen van dit fonds in 2023 waren bijdrage voor schoolkamp en activiteiten die niet alle ouders kunnen betalen, educatieve excursie en ondersteunend materiaal (zoals koptelefoons).

Er is een concept opgesteld voor een Lokale Educatie Agenda, een van de doelen hierin is samenwerken voor kansengelijkheid.

Doelstelling 4: Vroeg signaleren van problemen bij kinderen en jeugd

Door middel van het aanbieden van voorschoolse indicatie en de gemengde groepen met de reguliere peuteropvang, is er specialisme beschikbaar voor het jonge kind.

De inzet van de intermediairs op scholen heeft geleid tot kortere lijnen en snellere afstemming met het onderwijs.

Doelstelling 5: Versterken ondersteuningsstructuren in het onderwijs

In 2023 zijn de ondersteuningsstructuren in het onderwijs versterkt door intensivering van het jongerenwerk op de scholen, schoolmaatschappelijk werk, preventieve inzet op GGZ, verslavingsproblematiek, crimineel gedrag (groeps- en individueel gericht). De intensivering maakt dat er meer aanwezigheid is op de scholen, waardoor meer jeugd bereikt wordt. Ook kan er beter aangesloten worden bij wat de scholen signaleren, doordat er meer beschikbaarheid is van groepstrainingen en -interventies. Daarnaast is de samenwerking versterkt tussen de organisaties die dit bieden, de scholen en de gemeentelijke toegang.

Doelstelling 6: Het terugdringen van het schoolverzuim en begeleiding bij leer- en kwalificatie plichtige leerlingen

In het schooljaar 2022-2023 heeft het RBL in totaal voor Walcheren 1367 verzuimmeldingen behandeld. Het aantal vroegtijdige schoolverlaters binnen genoemd schooljaar is nog niet bekend. Een en ander heeft te maken met de invoering van de nieuwe wet "van school naar werk" waarbinnen het Doorstroompunt de jongeren tot 27 jaar moet gaan monitoren. Er moet weer een nieuwe tranche opgesteld worden waarbij de nieuwe wet en het verhogen van de leeftijd in wordt meegenomen m.b.t. het voorkomen van het vroegtijdig schoolverlaten. Het ligt

in de plannen dat in augustus 2025 de nieuwe wet, en de nieuwe tranche, ingevoerd zijn.

Doelstelling 7: Het laten dalen van het aantal 18 tot 23-jarigen zonder startkwalificatie

Het percentage schoolverlaten in de gemeente Middelburg voor het schooljaar 2022-2023 is nog niet bekend (reden zie bij doelstelling 6).

Doelstelling 8: Het bevorderen van gedrag over duurzaamheid bij kinderen (en tevens hun ouders) zowel op jonge leeftijd als wanneer ze zelf volwassen zijn.

Spelenderwijs kennismaken met natuur, planten, dieren, milieu en ons ecosysteem, duurzaamheid, energie en de voedselindustrie. Er zijn genoeg mogelijkheden om natuuronderwijs een plek te geven in het schoolprogramma. In 2021 hebben de Walcherse gemeenten besloten om Milieueducatie voor de komende periode (vier jaar) weer onder te brengen bij Terra Maris. Er is een verband tussen gerichte educatie op school en kennis, houding en gedrag op latere leeftijd.

Doelstelling 9: Voldoen aan de zorgplicht voor onderwijshuisvesting t.b.v. primair- en voortgezet (speciaal) onderwijs

Het schoolgebouw van de Regenboogschool is in gebruik genomen. De overleggen met de schoolbestuurders voor een nieuw schoolgebouw t.b.v. Kindcentrum de Aventurijn, CSW v.d. Perre zijn doorgeschoven naar 2024 om het project Dauwendaele alle aandacht te kunnen geven. De gesprekken voor een brede school Dauwendaele t.b.v. Element en Wilgenhof zijn opgestart.

Doelstelling 10: Faciliteren vestiging en financiering uitbreiding hoger- en academisch onderwijs

In 2023 heeft de gemeente Scalda, HZ en de UCR weer gefaciliteerd, onder meer op het gebied van studentenhuysvesting. Samen met deze onderwijsinstellingen is bij de Provincie Zeeland aandacht gevraagd voor het behoud c.q. De verbetering van de bereikbaarheid van de onderwijslocaties met het openbaar vervoer.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Doelstelling 1: Kinderen starten zonder achterstanden op de basisschool, door alle peuters voorschoolse educatie aan te bieden

Er zijn genoeg plekken op de verschillende kinderopvangocaties in Middelburg voor alle peuters met een indicatie voor voorschoolse educatie.

Er zijn gesprekken met de partners (kinderopvang, GGD en software leverancier) om in 2024 door middel van de VVE monitor goed in beeld te krijgen welke peuters er geen gebruik maken van het aanbod.

Doelstelling 2: Alle kinderen van 2 tot en met 12 jaar krijgen gelijke ontwikkelkansen

In 2023 is het nieuw onderwijsachterstandenbeleid vastgesteld. Dit is als gemeente gezamenlijk met de schoolbesturen en kinderopvang tot stand gekomen. De plannen die op basis van dit beleid ingediend zijn voor schooljaren 2023/2024 en verder, zijn per locatie een gezamenlijk product van zowel de kinderopvang als de school. Voorbeelden van de inzet die gedaan wordt door de scholen en kinderopvang zijn: de zomerschool, verhogen van ouderbetrokkenheid, taalgroepen, tutorgroepen, een gesubsidieerd voorschools peuteraanbod en de Voorleesexpress (vanuit de ZB),

Doelstelling 3: Het bevorden van de kansengelijkheid voor jeugd

In 2023 is de gemeente Middelburg een meerjaren samenwerking met het jeugdeducatiefonds aangegaan.

In gezamenlijkheid met de schoolbesturen PO en V(S)O, kinderopvang en de samenwerkingsverbanden passend onderwijs is gekomen tot een concept Lokale Educatieve Agenda, waarin de betrokkenen zich inzetten om samen te werken voor kansengelijkheid.

Doelstelling 4: Vroeg signaleren van problemen bij kinderen en jeugd

In heel 2023 is vanuit TIM de inzet geweest van 2 intermediairs die aansluiten bij de scholen en meedenken met de vraagstukken.

Doelstelling 5: Versterken ondersteuningsstructuren in het onderwijs

Op basis van de beleidsnotitie en subsidieregeling NPO zijn er in 2023 subsidies verstrekt aan 6 organisaties die de activiteiten hebben uitgevoerd.

De inzet van de intermediairs vanuit TIM draagt sterk bij aan de afstemming met deze organisatie en met het onderwijs.

Doelstelling 6: Terugdringen schoolverzuim en begeleiding bij leer- en kwalificatie plichtige leerlingen

De pilot, met betrekking tot het beter in beeld krijgen van de thuiszitters, is verlengd. Het doel is om ervoor te zorgen dat de periode van thuiszitten zo kort mogelijk wordt.

Doelstelling 7: Het laten dalen van het aantal 18 tot 23-jarigen zonder startkwalificatie

De nieuwe Vroegtijdige school verlaten (VSV) tranche 2021-2024 is verlengd tot augustus 2025 als gevolg de invoering van de nieuwe wet "van school naar werk". In deze wet wordt opgenomen dat de aansluiting met de arbeidsmarkt moet worden gerealiseerd en dat de begeleiding van de jongeren van het Doorstroompunt opgetrokken wordt naar 27 jaar. Deze wet moet worden geïntegreerd in de nieuwe plannen (tranche) die voor augustus 2025 moeten zijn worden ingeleverd bij het Ministerie. Door deze nieuwe wetgeving en invoering van de nieuwe tranche zijn er nog geen aantallen nieuwe vroegtijdige schoolverlaters bekend.

Doelstelling 8: Het bevorderen van gedrag over duurzaamheid bij kinderen (en tevens hun ouders) zowel op jonge leeftijd als wanneer ze zelf volwassen zijn

In 2023 was het bezoek van het aantal leerlingen voor een Natuur- en Milieueducatie (NME) activiteit als van voor corona (49% meer leskisten uitgeleend en 37% meer leerlingen hebben Terra Maris bezocht voor een NME-activiteit).

10 schoolklassen (van de in totaal 14) in Middelburg deden mee aan 'Experiment Energie!', een LAB-les over klimaat adaptatie en energietransitie. In deze, grotendeels van gerecyclede spullen gemaakte, tentoonstelling konden kinderen ontdekken welk effect de natuurkrachten vroeger en nu op de wereld om ons heen

hebben. En werd op een laagdrempelige manier geleerd wat je zelf kan doen voor de natuur en het klimaat.

De wethouders hebben voorgelezen, quizzen gedaan in het kader van de Warme Truiendag en de Dag van de Duurzaamheid.

De Regenboogschool heeft de educatieve vaartocht op de MS Onrust meegedaan.

Doelstelling 9: Onderwijshuisvesting

Het gebouw aan de Generaal Hakewill Smithlaan 3 voor de Regenboogschool is in gebruik genomen.

Project Dauwendaele (brede scholen complex) is opgestart.

De voorbereidingen voor de uitbreiding van de Aventurijn en vervanging van het oude bouwdeel 1962 van locatie CSW van de Perre zijn doorgeschoven naar 2024.

Doelstelling 10: Faciliteren vestiging en financiering uitbreiding hoger- en academisch onderwijs

Met Scalda, HZ en UCR is periodiek overleg gevoerd over de ontwikkelingen binnen en buiten deze onderwijsorganisaties. Zo is evenals in 2022 aandacht gegeven aan de kansen voor de versterking van het Béta onderwijs met het Delta Climate Center en het Joint Research Center. Ook bedreigingen voor het voortbestaan van het middelbaar en hoger onderwijs, zoals de mogelijkheid van een beperking c.q. verdwijnen van internationale studenten door maatregelen vanuit de rijksoverheid hebben volop de aandacht evenals een mogelijk achteruitgang in de bereikbaarheid van de opleidingen met het openbaar vervoer door nieuwe concessies voor busvervoer in de Provincie Zeeland. In 2023 is specifiek aandacht gegeven aan de gewenste uitbreiding van het aantal studentenwoningen. In het programma Volkshuisvesting (doelstelling 7) wordt hier nader op ingegaan.

Effecten maatregelen financieel herstelplan

Voor de effecten in 2023 van de maatregelen uit het financieel herstelplan verwijzen wij naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	Middelburg	1,3	1	0,7	1,3	1,4	nbn
	Nederland	1,9	2,4	2,7	2,5	2,7	nbn
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	Middelburg	23,0	9,0	12	12	19	nbn
	Nederland	23,0	26,0	20	19	24	nbn
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs)	Middelburg						
	Nederland	2,0	2,0	1,9	2	2,6	2,3
	Nederland	2,0	2,0	1,7	1,9	2,4	2,4

Wat heeft het gekost?

Onderwijs	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
4.01.0 Openbaar basisonderwijs	840	835	755	80
4.02.0 Onderwijshuisvesting	3.482	3.548	3.521	26
4.03.0 Onderwijsbel en leerlingzaken	3.155	4.402	4.159	243
Totale Lasten	7.477	8.784	8.436	349
Baten				
4.01.0 Openbaar basisonderwijs	-121	-121	-140	18
4.02.0 Onderwijshuisvesting	-14	-253	-284	32
4.03.0 Onderwijsbel en leerlingzaken	-2.042	-3.265	-3.198	-67
Totale Baten	-2.177	-3.638	-3.622	-17
Totaal Onderwijs	5.300	5.146	4.814	332

Toelichting op het financiële resultaat (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 50.000 of hoger

toelichten. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
4.01.0 Openbaar onderwijs			
Gebouwen bewegingsonderwijs, vervoerskosten en les gelden			
Voor de gebouwen van bewegingsonderwijs betreft dit een voordeel op de energielasten. Zie taakveld 2.01.0 verkeer en vervoer, onderdeel openbare verlichting voor een toelichting op de energielasten. Daarnaast is vorig schooljaar het schoolzwemmen in het speciaal onderwijs anders georganiseerd (buiten schooltijden), waarbij het vervoer door de ouders zelf wordt geregeld. Dit zorgt voor een voordeel op deze posten.	98	-	N

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
4.03.0 Onderwijsbeleid en leerlingzaken			
Leerlingenvervoer			
Voor het leerlingenvervoer is in 2023 flink minder uitgegeven. Dit komt doordat er dure voorzieningen beëindigd zijn voor 2023, daarnaast is leerlingenvervoer een cliëntafhankelijke regeling, dus individuele cliënten kunnen een flinke impact hebben op de kosten.	104	-	N
Onderwijs achterstanden beleid			
De OAB is een meerjaren specifieke uitkering. In 2023 zijn er meer middelen ontvangen dan in de voorgaande tranche deze worden ingezet voor nieuwe initiatieven, deze initiatieven zijn nog niet opgestart in 2023. De resterende middelen blijven voor dit specifieke doel gereserveerd.	213	-213	N
Uitvoering leerplichtwet en RMC middelen			
In 2023 is de indexering van de RMC gelden deels ingezet voor tijdelijke uitbreiding van formatie. Beiden waren niet begroot en zorgen voor een afwijking.	-64	149	N
Overig	-2	47	
Totaal	349	-17	

Sport, cultuur en recreatie

Inleiding

Middelburg is een stad met ambitie en met een duidelijke visie. Om deze visie te realiseren is het noodzakelijk de aantrekkingskracht van de Zeeuwse hoofdstad te behouden en waar mogelijk te vergroten. Door het aanbieden van hoogwaardige activiteiten op het gebied van sport, cultuur en recreatie kan de

aantrekkingskracht van Middelburg voor nieuwe inwoners, nieuwe bedrijven en toeristen worden versterkt. Het is van belang dat Middelburg zich in positieve zin onderscheidt van de overige gemeenten in Zeeland.

Binnen het programma Sport, cultuur en recreatie worden activiteiten ontplooid die bijdragen aan het gewenste imago en aan de promotie van de stad en activiteiten gericht op een recreatieve, sportieve, gezonde en educatieve tijdbesteding van inwoners en bezoekers van de stad.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Lokaal Sportakkoord Middelburg 2023-2026
- Plan van aanpak Brede SPUK- regeling 2023-2026
- Evenementenbeleid 2002
- DNA Middelburg 2013
- Actieplan binnenstad 2015
- Nota Archeologische monumentenzorg Walcheren 2016-2022

- Cultuurvisie Middelburg 2028, “op Kunst&Cultuur kun je bouwen”, december 2017
- Kwaliteitsatlas Middelburg 2030

Wat wilden we bereiken?

Maatschappelijk effect

Middelburg moet een vitale en groene stad zijn waarin het prettig wonen, werken, participeren en recreëren is. Sport, kunst en cultuur zijn daarbij voor iedere Middelburger bereikbaar en

toegankelijk. Middelburg moet een gastvrije en bruisende stad zijn, waar het aangenaam is om te verblijven en te wonen en waar ruimte is voor festivals en evenementen voor jong en oud.

Middelburg is daarnaast een stad die een aantrekkingskracht heeft die tot ver buiten de regio reikt en kunst en cultuur zijn daarin erg waardevol. Ze helpen Middelburg een aantrekkelijke gemeente te zijn, kunnen helpen bij het vinden van antwoorden op maatschappelijke vragen en dragen vaak bij aan sociale doelen. Middelburg is het kloppend culturele hart van Zeeland en dat willen we verder hoorbaar, zichtbaar en voelbaar maken.

Doelstellingen

1. Versterken van de culturele sector;
2. Bevorderen van de deelname aan en de kwaliteit van het sportieve en culturele aanbod in Middelburg;
3. Middelburg behoudt/versterkt haar positie van aantrekkelijke woon-, werk-, en verblijfsgemeente;
4. Meer sfeer in de binnenstad en seizoen verlenging;
5. Investeren in vergroening en een ecologisch verantwoord groenbeheer in Middelburg;

Wat hebben we bereikt?

Doelstelling 1: Versterken van de culturele sector

Mede door de beschikbaarheid over extra budget in 2023 zijn we er in geslaagd om middels een breed palet aan ondersteuning op verschillende manieren te investeren in de sector waarbij dynamiek, vernieuwing, toegankelijkheid en samenwerking centraal hebben gestaan.

Doelstelling 2: Bevorderen van de deelname aan en de kwaliteit van het sportieve en culturele aanbod in Middelburg

Het afgelopen jaar hebben we als gemeente opnieuw deelgenomen aan het Jeugdfonds Sport en Cultuur Zeeland en zijn we in staat geweest om in totaal 458 kinderen uit gezinnen met weinig geld aan een lidmaatschap van een sportclub, dans, muziek, beeldende kunst, theater of een zwemdiploma te helpen. Nog steeds minder dan we ons voorheen als doel hadden gesteld maar wel 62 kinderen meer dan in 2022.

Prestatie	Status
Mogelijkheden bieden dat kinderen en jongeren uit gezinnen met weinig geld mee doen (Sport)	Gedeeltelijk volgens plan
Mogelijkheden bieden dat kinderen en jongeren uit gezinnen met weinig geld mee doen (Cultuur)	Gedeeltelijk volgens plan

Doelstelling 3: Middelburg behoudt/versterkt haar positie van aantrekkelijke woon-, werk-, en verblijfsgemeente

In 2023 is Middelburg weer druk bezocht door toeristen. Dat is onder meer terug te zien in de inkomsten uit de toeristenbelasting. Toerisme blijft erg belangrijk voor de binnenstad van Middelburg. Mede daardoor is de leegstand, ondanks een aantal moeilijke jaren, erg laag. Een nieuw Beleidsplan Toerisme zorgt er voor dat thema's als het beheersbaar houden van toerisme en leefbaarheid in goede verhouding blijven.

Doelstelling 4: Meer sfeer in de binnenstad en seizoen verlenging

In 2023 zijn we er opnieuw in geslaagd om een gevarieerd aanbod van culturele en sportieve activiteiten en evenementen

te presenteren. Dit om zo de levendigheid van de binnenstad te versterken en de uitstraling van Middelburg te verbeteren. Het afgelopen jaar hebben zich opnieuw diverse culturele en andersoortige evenementen in de gemeente Middelburg plaatsgevonden, zowel 'vaste waardes' voor de gemeente als nieuwe initiatieven.

Prestatie	Status
Mogelijkheden bieden voor gevarieerd aanbod cultuur activiteiten en evenementen	Volgens plan

Doelstelling 5: Investeren in vergroening en een ecologisch verantwoord groenbeheer in Middelburg

Het afgelopen jaar zijn we er weer in geslaagd om te investeren in de vergroening van Middelburg en het realiseren van een ecologisch verantwoord groenbeheer. Dit is terug te zien in de woonomgeving waarin steeds meer steen is vervangen door groen en bij de inrichting waar meer is gestuurd op de afwisseling tussen gras, bloemenranden en bosplantsoenen, Dit alles zorgt vervolgens weer voor een verhoogde biodiversiteit.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Doelstelling 1 : Versterken van de culturele sector Investeren in de sector

Het extra budget is in 2023 ingezet via twee sporen: ondersteuning van projecten waarmee 'innovatie en vernieuwende kunst' beoogd werd en ondersteuning van kunstprofessionals (zzp'ers) via een makersregeling.

Via eerstgenoemde regeling zijn negen initiatieven ondersteund in verschillende kunstdisciplines en multidisciplinaire projecten. In de inhoud van de projecten stond naast vernieuwing veelal de verbinding tussen professionele kunst en cultuurdeelname (amateurkunstbeoefening) centraal. Vanuit de makersregeling zijn veertien initiatieven ondersteund van lokale professionele kunstenaars. Elk project omvat zowel een nieuwe stap in de ontwikkeling van de kunstenaar, als een element met waarde voor (inwoners van) Middelburg.

De jaarlijks ondersteunde culturele organisaties, inclusief twee organisaties uit de landelijke Basisinfrastructuur, vormden een onderlegger stedelijke aantrekkelijkheid als voorziening voor Middelburg (en Walcheren en Zeeland).

De externe nulmeting van kunstwerken in de openbare ruimte vond eind 2023 plaats. In 2024 ontvangen we de conclusies op basis waarvan het onderhoud ingericht kan worden.

Samenwerking

Afgelopen jaar heeft er een interne analyse van de haalbaarheid van een kandidaatstelling Culturele hoofdstad van Europa in 2033 plaatsgevonden. Een variant waarin de gemeente Middelburg aansluit bij de Provincie Zeeland in een samenwerking met kandidaat-stad Gent in 2030 wordt in 2024 verder verkend.

Podiumkunsten

Afstemming in de podiumkunsten, bijvoorbeeld door het inhoudelijk aanvullend op elkaar programmeren, is in 2023 weer opgepakt. In regionaal verband werken de (podiumkunst-)organisaties samen, inhoudelijk binnen het Zeeuws Cultuuroverleg en voor promotie via de Zeeuwse Cultuuragenda.

Cultureel Erfgoed

De diversiteit van ontwikkelingen waarin cultureel erfgoed een rol speelt was ook in 2023 onverminderd groot. De zorg over de VTH-keten (Vergunningverlening-Toezicht-Handhaving) ten aanzien van het gebouwde erfgoed is niet afgenomen. Door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is in het verslagjaar aangegeven dat deze zorg wordt gedeeld en heeft er op gewezen dat een grote monumentengemeente als Middelburg minimaal de basis op orde dient te hebben. Daar wordt nadrukkelijk aandacht aan gegeven in de toekomst.

De evaluatie van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit is in 2023 in een afrondende fase terecht gekomen en wordt met externe begeleiding in 2024 herijkt.

Voor het gebouwde erfgoed sluiten we ten aanzien van de energietransitie en klimaatadaptatie aan bij de verduurzamingsrichtlijnen van de Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM). Hierdoor verschaffen we niet alleen een professionele kennisbron en duidelijkheid aan eigenaren, maar blijft dit onderdeel van de nota ook actueel en borgen we dat verduurzamingsmaatregelen op een bij het monument passende manier worden uitgevoerd. De aantrekkelijkheid van Middelburg wordt immers voor een groot deel bepaald door de vele monumenten die de gemeente rijk is. De zeer beperkte formatie heeft tot gevolg dat lange doorlooptijden onvermijdelijk zijn wat zijn uitwerking heeft op onder meer de inventarisatie van het erfgoed voor de omgevingswet, de Kerkervisie en het nog op te stellen Erfgoedbeleid.

Archeologie

De Walcherse Archeologische Dienst (WAD) heeft in 2023 haar reguliere werk zonder problemen uitgevoerd. Het steeds terugkerende advieswerk is regelmatig afgewisseld met onderzoeken in eigen beheer. En de WAD heeft verschillende noodzakelijke onderzoeken uit laten voeren en gecontroleerd.

Bij verschillende gelegenheden hebben de archeologen van de WAD presentaties, lezingen en lessen aan scholen gegeven. De actualisatie van het archeologiebeleid naar een nieuwe Nota archeologische monumentenzorg Walcheren heeft de WAD uitgesteld naar 2024. Dit omdat het verstandig leek om de intrede van de Omgevingswet af te wachten.

Doelstelling 2. Bevorderen van de deelname aan en de kwaliteit van het sportieve en culturele aanbod in Middelburg

Lokaal Sportakkoord

Om uitvoering te kunnen geven aan ons lokaal sportbeleid is in 2020 het Lokaal Sportakkoord Middelburg geschreven. Het afgelopen jaar heeft er een evaluatie en een herijking plaatsgevonden van het Lokaal Sportakkoord, beiden in samenspraak met een onafhankelijke kerngroep. Deze herijking heeft er toe geresulteerd dat er vanuit het Rijk voor de jaren 2023 tot en met 2026 opnieuw budget is toegezegd om nieuwe sportieve initiatieven te kunnen ondersteunen. In 2023 waren dit er 11, waarmee het totaal aantal ondersteunde initiatieven tot en met 2023 op 57 komt en een totaal beschikbaar gesteld budget van € 225.000. Al deze initiatieven zijn door de gemeente en de kerngroep Lokaal Sportakkoord getoetst op de vooraf vastgestelde criteria en uitgezet middels het online participatieplatform Middelburg Ontmoet waar tevens alle afgeronde projecten uit de voorgaande jaren terug te vinden zijn.

Het ministerie van VWS heeft samen met de VNG en VSG de beschikbare middelen van het Lokaal Sportakkoord, samen met verschillende andere middelen, ondergebracht in 1 specifieke uitkering genaamd Brede SPUK. De intentie hiervan is het bundelen van de middelen rondom programma's en interventies met overlappende doelstellingen, zonder afbreuk te doen aan bestedings- en verantwoordingseisen. Deze regeling richt zich op thema's en programma's die voor alle gemeenten ter beschikking komen zoals de Brede Regeling Combinatiefunctarissen, Lokaal sportakkoord, terugdringen gezondheidsachterstanden, kansrijke start, aanpak overgewicht, aanpak valpreventie, preventie, mentale gezondheid, leefomgeving, alcoholpreventie, versterken sociale basis, mantelzorg, een tegen eenzaamheid en welzijn op recept. Conform de voorwaarden van het ministerie hebben wij hiervoor het afgelopen jaar een plan van aanpak geschreven, genaamd Plan van aanpak Brede spuk, waarin we hebben toegelicht op welke manier we de financiële middelen uit alle onderdelen willen inzetten.

Brede impuls combinatiefuncties

De looptijd van de Brede Regeling Combinatiefuncties en de Landelijke bestuurlijke afspraken liepen tot en met 31 december 2022. Vanaf 2023 tot en met 2026 is de regeling, net als het Lokaal Sportakkoord, onder grotendeels dezelfde voorwaarden opgegaan in de Brede Spuk uitkering. Conform de voorwaarden van de oude regeling en de landelijke normgeving hadden we als gemeente Middelburg recht op een maximale invulling van in totaal 11,69 fte waarvan we als gemeente 40% door het rijk gesubsidieerd krijgen. We hebben het afgelopen jaar in Middelburg in totaal 10,6 fte aan functionarissen ingevuld. In totaal waren er 6,7 fte in dienst bij Welzijn Middelburg, 0,6 fte bij Optisport, 1,3 fte bij KEW en 2,0 fte bij gemeente Middelburg.

De Combinatiefunctarissen en buurtsportcoaches hadden de opdracht om sport-, beweeg- en cultuuraanbod in de buurt te organiseren door verbindingen te leggen tussen de verschillende aanbieders en andere sectoren als zorg, cultuur, welzijn, sport, jeugdzorg, kinderopvang en onderwijs en daar zijn ze opnieuw in geslaagd.

Jeugdfonds Sport en Cultuur

In 2023 hebben we als gemeente opnieuw deelgenomen aan het Jeugdfonds Sport en Cultuur Zeeland. Hiermee kunnen kinderen en jongeren uit gezinnen met weinig geld toch aan sport, dans, muziek, beeldende kunst, theater of iets anders creatiefs deelnemen. Voor deze kinderen betalen we de contributie, het lesgeld en in bepaalde gevallen ook de benodigde attributen. Het afgelopen jaar zijn er 458 aanvragen goedgekeurd, alweer 62 meer dan in 2022. Hiervan zijn 403 kinderen kosteloos lid geworden van een sportvereniging of gestart met zwemlessen en hebben 55 kinderen gebruik gemaakt van het culturele aanbod. De top-3 sportactiviteiten waren zwemles, voetbal en judo. De top-3 cultuuractiviteiten waren muzikles, dans en scouting. Veruit de meeste aanvragen zijn behandeld door maatschappelijke organisaties (176) en Schuldhulpverlening (102).

Nieuw dit jaar was het verdwijnen van de eigen bijdrage voor ouders/verzorgers van kinderen die op zwemles wilden. Door het ophogen van de gemeentelijke bijdrage aan het fonds zijn we in staat geweest om de eigen bijdrage, waar bij het volgen van zwemlessen nog steeds sprake van was, op te vangen waardoor de ouders/verzorgers geen enkele kosten meer hebben voor de zwemlessen.

Voor volgend jaar hebben we de eerste voorbereidingen getroffen om het Jeugdfonds uit te breiden met een Volwassenfonds om zo inwoners van 18 jaar en ouder met weinig geld in de gelegenheid

te stellen meer aan sporten, bewegen en cultuur te doen. De verwachting is dat begin 2024 hiermee gestart kan worden.

Sportaccommodaties

Op sportpark Veerse Poort is een kunstgrasveld gerealiseerd met een waterbassin er onder. Het kunstgras zorgt ervoor dat verenigingen het veld vaker en langer kunnen gebruiken zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van de sportvloer.

Met het oog op toekomstbestendige sportparken zijn voorbereidingen getroffen voor een aanbesteding om alle veldverlichting te vervangen door ledverlichting. De aanbesteding is in 2024.

Bij VV Arnemuiden is een proef gedaan met een robotmaaier, na evaluatie met de vereniging blijkt dit een succes en onderzoeken we nu of dit mogelijk is op andere sportparken in de gemeente.

Ten aanzien van het stadsgewestelijk zwembad Vrijburgbad is er in 2023 een aanbestedingsprocedure doorlopen en op basis van de beste prijs-kwaliteitverhouding is de aanbesteding gegund aan Sportfondsen. Met ingang van 1 januari 2024 wordt de exploitatie van Optisport overgedragen aan Sportfondsen.

Natte gymlessen

Om een goed beeld te krijgen van de status van de zwemvaardigheid onder de Middelburgse kinderen heeft er een onderzoek plaatsgevonden onder 23 basisscholen (inclusief SO en SBO) waaraan alle directeurs van de 23 scholen hebben deelgenomen. Hieruit kwam o.a. naar voren dat 18 scholen geen interesse hadden in een eventuele herinvoering van schoolzwemmen onder schooltijd. Tevens kwam hieruit naar voren dat niet zozeer het aantal kinderen zonder zwemdiploma verontrustend was, maar des te meer het behouden van de zwemvaardigheid bij kinderen na het behalen van de vereiste zwemdiploma's. Mede hierom is er dit jaar gestart met de zogenaamde 'natte gymlessen' waarbij kinderen uit de groepen 7 en 8 uit Middelburg een aantal keren tijdens de gymles naar het zwembad gaan om daar gymlessen te volgen waarbij de zwemvaardigheid wordt gecheckt en vervolgactiviteiten worden aangeboden in het zwembad. In totaal hebben hier het afgelopen jaar 11 basisscholen gebruik van gemaakt en is er door 660 kinderen gezwommen. In 2024 wordt dit aanbod vervolgd.

Doelstelling 3: Middelburg behoudt/versterkt haar positie van aantrekkelijke woon-, werk-, en verblijfsgemeente

In 2023 is Middelburg weer druk bezocht door toeristen. Dat is onder meer terug te zien in de inkomsten uit de toeristenbelasting. Toerisme blijft erg belangrijk voor de binnenstad van Middelburg. Mede daardoor is de leegstand, ondanks een aantal moeilijke jaren, erg laag. Zeker in vergelijking met andere (Zeeuwse) steden.

De samenwerking met de Tourist Info was naar wens. Zo waren de reacties op de ontdektafel (presentatieruimte voor culturele/toeristische instanties/organisaties) in de Tourist Info zeer positief. Het gerestylede Middelburg Magazine is goed ontvangen door zowel de Middelburgse ondernemers als door de toeristen. Om toeristen online van de juiste informatie te kunnen blijven voorzien, is geïnvesteerd in het vernieuwen van de website uitinmiddenburg.nl. Medio 2024 is de nieuwe website in de lucht.

Verder zijn in 2023 de kaders voor het nieuwe Beleidsplan Toerisme vastgesteld door de gemeenteraad. Deze kaders zijn in de loop van 2023 nader uitgewerkt in een concept Beleidsplan

Toerisme. Een nieuw Beleidsplan Toerisme met actieprogramma is nodig omdat thema's als het beheersbaar houden van toerisme en leefbaarheid steeds belangrijker worden. Uit het onderzoek van RIGO naar de toeristische draagkracht van toerisme onder binnenstadsbewoners is gebleken dat deze op basis van de onderzochte indicatoren nog in balans is. Echter, er is wel sprake van toeristische druk in de binnenstad. RIGO stelt dat dit nog geen negatieve invloed heeft op de leefbaarheid, maar e.e.a. behoeft wel aandacht. In het Beleidsplan toerisme verleggen we daarom de focus van meer toerisme naar grip houden op toerisme om de leefbaarheid te kunnen waarborgen (van kwantiteit naar kwaliteit). Kwaliteit en toegevoegde waarde van toerisme voor de stad en haar inwoners staan in het nieuwe Beleidsplan dan ook centraal. Eind 2023 is het concept Beleidsplan Toerisme voorgelegd aan de stakeholders. Medio 2024 leggen we het Beleidsplan Toerisme ter vaststelling voor aan de gemeenteraad.

In 2023 is de Huisvesting verordening (HVO) vastgesteld met daarin de registratieplicht voor toeristische verhuur. Medio 2024 wordt toeristische verhuur van woningen vergunningsplichtig.

Doelstelling 4: Meer sfeer in de binnenstad en seizoenverlenging

In 2023 is er een gevarieerd aanbod van activiteiten en evenementen gepresenteerd om zo de levendigheid van de binnenstad te versterken en de uitstraling te verbeteren. Het subsidiebeleid voor evenementen is erop gericht om in het voor- en naseizoen, waaronder de schaatsbaan op de markt en Middelburg Winterstad, evenementen te stimuleren. Door o.a. prijsstijgingen en verscherpte veiligheidseisen moesten evenementenorganisatoren vaak hogere kosten maken dan een aantal jaar geleden voor het organiseren van dezelfde activiteit. De periode van coronamaatregelen heeft daarnaast gezorgd dat sponsors soms terughoudender zijn dan in het verleden. Om de overvraging van het subsidiebudget evenementen op te vangen, is in 2023 eenmalig de begrote € 100.000 voor eenmalige evenementen aan het subsidiebudget toegevoegd. Naast de traditionele activiteiten als Koningsdag, de Kunst- en

Cultuurroute en City of Dance, was er wat ruimte voor vernieuwing en aantrekkelijkheid voor jongeren, zoals bij de invulling van de Arnemuidse Visserijfeesten en het Kick-offfestival van UCR, HZ en Scalda.

Doelstelling 5: Investeren in vergroening en een ecologisch verantwoord groenbeheer in Middelburg

Afgelopen jaar is de formatie met tuinliden uitgebreid waardoor we meer onderhoud konden uitvoeren en groen beter konden behouden. Het is helaas nog niet gelukt om een geschikte kandidaat te vinden om de formatie plaats voor onderhoud sportvelden in te vullen, daarom is dit met inhuur tijdelijk opgelost.

Verder is er een stadsecoloog aangenomen die zorgt voor kennis op het gebied van bestaande natuurwaarde, potentiële natuurwaarde en de wet natuurbescherming. Afgelopen jaar is een kanskaart biodiversiteit opgesteld met daarin onder andere kansen in de hoofdstructuur en groene corridors zoals Park Toorenvliedt, het Molenwaterpark, de Overloper, de Bolwerken en het Meiveld.

Tenslotte wordt er meer gebruik gemaakt van natuurlijke speel aanleidingen en is er gewerkt aan een visie op bewegen, ontmoeten, sporten en spelen (BOSS) waarin groene speelplaatsen en ravotbossen een plek in een netwerk van voorzieningen krijgen.

Effecten maatregelen financieel herstelplan

Voor de effecten in 2023 van de maatregelen uit het financieel herstelplan verwijzen wij naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Beleidsindicatoren

nbn=deze cijfers zijn nog niet bekend op basis van de gezondheidsenquêtes van het CBS c.q. RIVM

Beleidsindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal niet wekelijkse sporters (% van de bevolking van 19 jaar of ouder)	Middelburg	nb	55,2	52,8	nb	52,1	nbn
	Nederland	nb	48,7	49,3	nb	46,4	nbn

Wat heeft het gekost?

Sport, cultuur en recreatie	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
5.01.0 Sportbeleid en activering	171	206	202	4
5.02.0 Sportaccommodaties	4.341	4.039	4.181	-143
5.03.0 Cultuurpresentatie,-prod-part	4.076	4.238	4.371	-134
5.04.0 Musea	1.225	1.218	1.258	-40
5.05.0 Cultureel erfgoed	1.106	1.071	1.062	8
5.06.0 Media	1.794	1.842	1.855	-13
5.07.0 Openbaar groen en (openl)recr	4.386	4.369	4.667	-298
Totale Lasten	17.099	16.982	17.598	-615
Baten				
5.01.0 Sportbeleid en activering	0	-35	-35	-0
5.02.0 Sportaccommodaties	-889	-1.234	-1.354	120
5.03.0 Cultuurpresentatie,-prod-part	-606	-641	-661	20
5.04.0 Musea	-278	-278	-343	65
5.05.0 Cultureel erfgoed	-237	-237	-245	9
5.06.0 Media	0	-47	-47	0
5.07.0 Openbaar groen en (openl)recr	-68	-95	-248	153
Totale Baten	-2.078	-2.568	-2.934	366
Totaal Sport, cultuur en recreatie	15.021	14.414	14.664	-249

Toelichting op het financiële resultaat (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 50.000 of hoger

toelichten. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
5.02.0 Sportaccommodaties			
Specifieke uitkering sport			
We ontvangen een specifieke uitkering sport-compensatieregeling ivm het wegvallen van de mogelijkheid tot het terugvragen van de btw ter bevordering van de beoefening van sport. We hebben meer baten ontvangen dan begroot. Bijstellen van de begroting is lastig, omdat toezegging van deze baten pas in de loop van het jaar volgt. Als alle gemeenten meer claimen dan het landelijk maximum dan wordt de regeling overvraagd en keer het Rijk niet het volledige bedrag uit.		56	N
De exploitatievergoeding voor Optisport is meegenomen bij de Regeling specifieke uitkering stimulering sport (Compensatie BTW). Het is nog steeds onduidelijk of de belastingdienst hier mee akkoord gaat. De kans bestaat dat de gecompenseerde BTW-bedragen (over de afgelopen jaren) terugbetaald moeten worden, daarom is hiervoor bij de bestuursrapportage € 220.000 hiervoor gereserveerd. De berekening per 31-12-2022 valt hoger uit dan begroot.	-98		N

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
5.03.0 Cultuurpresentatie, -prod-part			
Stadsschouwburg			
Voor de indexering van de subsidie en de huur Schouwburg zijn afwijkende afspraken in de met Schouwburg Middelburg B.V. gesloten overeenkomst. Nu de consumentenprijsindex over 2023 definitief is vastgesteld, heeft de herrekening van de subsidie en de huur over 2023 plaatsgevonden.	-55		J
5.07.0 Openbaar groen en (open) recreatie			
Afwateringsslotsen - maaien			
Door het waterschap zijn baggerwerkzaamheden verricht. De kosten hiervoor worden conform de BOB-overeenkomst (Beheer en Onderhoud binnen Bebouwd gebied) verrekend met de gemeente.	-42		N
Materieel grondbeheer			
Door de langere levertijd van een nieuwe tractor moesten er reparaties plaatsvinden aan het bestaande materiaal. Verder is er achterstalling onderhoud en revisie aan een maai-arm uitgevoerd, zodat deze nog niet vervangen hoeft te worden.	-45		N
Buurttuinkamers			
Het was de bedoeling dat de buurttuinkamers eind 2022 klaar waren, maar dit was pas in de 1e helft van 2023. Voor dit project is subsidie ontvangen.	-98	65	N
Verbetering Bolwerken			
Voor de instandhouding van de Bolwerken is subsidie van de Rijksdienst van Cultureel Erfgoed ontvangen. Hiervoor worden de kosten op een apart budget verantwoord. Dit betekent dat op andere budgetten die betrekking hebben op groenbeheer minder kosten voor de Bolwerken worden geboekt en is budgetneutraal.	-68	36	N
Overig	-209	209	N
Totaal	-615	366	

Sociaal Domein

Inleiding

Binnen het programma sociaal domein was 2023 een jaar waarin er gewerkt is aan de doorontwikkeling en verbetering van de voorzieningen en diensten voor onze inwoners. De openingstijden van de afdeling Toegang in Middelburg (TIM) zijn verruimt, Maatschappelijk werk en Welzijn Middelburg hebben gewerkt aan hun fusie tot de nieuwe organisatie en er is met Middelburg Ontmoet een nieuw community platform ingericht.

In 2023 is er een beleidskader bestaanszekerheid geschreven en zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor re-integratie. Voor meer informatie over re-integratie verwijzen wij u naar de jaarrekening van Orionis.

Verder leest u de informatie over het zorggebruik binnen de Wmo en Jeugdhulp ook in de halfjaarlijkse rapportage sociaal domein, wat de opvolger is van de kwartaalrapportage actieplan sociaal domein.

Hieronder leest u wat de resultaten zijn voor de gestelde doelen binnen dit programma.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:
– Beleidsplan Sociaal Domein (2022)

- Integrale verordening jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning gemeente Middelburg 2024

Wat wilden we bereiken

A Preventie & normaliseren

Door preventief te werken bevorderen we het welzijn en welbevinden van onze inwoners, en voorkomen we de ontwikkeling van (zwaardere) zorg of ondersteuningsvragen. We zorgen voor laagdrempelige informatie en advies, en de bereikbaarheid en de toegankelijkheid van zorg en ondersteuning zijn hierbij belangrijke aandachtspunten. We zoeken samen met onze inwoners naar oplossingen in of zo dicht mogelijk bij het gewone leven. We bieden ondersteuning dicht bij de leefwereld van kinderen en gezinnen; in de thuissituatie, de kinderopvang en op school. Normaliseren betekent dat we als gemeente er voor zorgen dat ouders/opvoeders en jeugdigen tijdig de goede ondersteuning en hulp krijgen die hen helpt om zelfstandig hun leven vorm te geven. Bijvoorbeeld door het inzetten van opvoedondersteuning voor ouders in plaats van jeugdzorg.

Doelstellingen:

1. We investeren in de inrichting van het sociaal team Middelburg
2. We versterken en vernieuwen onze algemene voorzieningen sociaal domein
3. We voeren het verbeterplan onafhankelijke cliëntondersteuning uit (nu Meedenkers genoemd)
4. We versterken samenwerking sociaal-medisch domein
5. We versterken de ondersteuning voor jongeren in het onderwijs
6. We onderzoeken waar we ons preventieve jeugdbeleid kunnen versterken

B Kwaliteit van dienstverlening

Kwalitatief goede dienstverlening komt direct ten goede aan onze inwoners. Dat betekent onder andere dat we werken met goed opgeleide medewerkers, die luisteren naar en kijken vanuit het perspectief van de inwoner. Zij worden ondersteund door de juiste werkprocessen in organisaties waarin voldoende ruimte is voor leren en verbeteren in de uitvoeringspraktijk. Dit geldt zowel voor de dienstverlening die direct onder gemeentelijk aansturing valt, als voor dienstverlening die we subsidiëren of inkopen.

Doelstellingen:

7. We investeren in toegankelijkheid en bereikbaarheid TIM en sociaal team
8. We investeren in het terugbrengen van wachttijden bij TIM voor de Wmo en Jeugd
9. We zetten extra in op het meten van de klanttevredenheid voor de Wmo en Jeugd

C Passende zorg

Iedere Middelburger moet kunnen rekenen op passende zorg. Onder passend verstaan we kwalitatief goed, toegankelijk en betaalbaar. Veiligheid voor onze (jeugdige) inwoners heeft hierbij een hoge prioriteit. De zorg die we bieden is waardegedreven. Dat wil zeggen dat de zorg in samenspraak met de inwoner wordt ingevuld, en uitgaat van positieve gezondheid. Daarnaast zetten we in op fraudebestrijding en toezicht en handhaving om onze uitgangspunten te controleren, en waar nodig in te kunnen grijpen.

Doelstellingen:

10. We sluiten nieuwe contracten af voor de inkoop van het Wmo maatwerk
11. We sluiten nieuw contracten Beschermd Wonen (BW) af
12. We bereiden nieuwe contracten Jeugd voor

D Bijdragen aan bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid is niet alleen de zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen. Ook zekerheid om betaalbaar te wonen, toegang tot betaalbare zorg en het vrij zijn van schulden zijn noodzakelijke voorwaarden om de rust en ruimte te vinden die nodig is om je als mens te ontwikkelen en mee te doen in de samenleving. We willen ons de komende jaren inspannen om financiële de bestaanszekerheid van onze inwoners waar mogelijk te versterken. Het beleid "Bestaanszekerheid, Meedoen en Inburgering" vormt daar in 2024 een nieuwe leidraad voor.

Doelstellingen:

13. We houden vast aan een ruimhartig minimabeleid en onderzoeken waar we dit verder kunnen versterken of verruimen
14. We ontwikkelen een nieuw beleidsplan of programma bestaanszekerheid
15. We voeren een onderzoek uit naar de effecten van onze huidige minimaregelingen
16. We werken samen om kinderarmoede zo veel mogelijk te verzachten

17. We zetten in op het voorkomen en oplossen van schulden

E Meedoen naar vermogen

We willen dat inwoners zich kunnen ontplooiën en naar vermogen kunnen meedoen aan de samenleving. Inwoners zijn aan het werk, gaan naar school, zorgen voor hun gezin of naasten, doen mee via vrijwilligerswerk, beschut werk of dagbesteding. Middelburgers zorgen voor zichzelf en voor elkaar. De gemeente helpt waar nodig. Extra aandacht gaat hierbij uit naar de statushouders en (gezins-) migranten.

Doelstellingen:

- 18. We geven uitvoering aan het implementatieplan toekomstbestendig werkleerbedrijf
- 19. We zetten in op de aanpak "Werken naar vermogen" van Orionis
- 20. We zetten in op de re-integratie en activering van jongeren
- 21. We ontwikkelen een Zeeuws Plan tegen laaggeletterdheid
- 22. We continueren de uitvoering van de Wet inburgering

Wat hebben we bereikt?

A Preventie & normaliseren

Doelstelling 1: We investeren in de inrichting van het sociaal team Middelburg

In 2023 is samen met Welzijn Middelburg en Zorgstroom/ Maatschappelijk Werk Walcheren gewerkt aan de inrichting van een sociaal team. De twee partijen hebben in april 2023 hun dienstverleningsconcept aangeboden aan het College. Hierin hebben zij beschreven op welke wijze het sociaal team te werk zal gaan in het kader van de beleidsdoelstellingen uit het Middelburgs Model. De organisaties zijn in 2023 de implementatie van de aangepaste dienstverlening gaan voorbereiden.

In de praktijk is gestart met het werken in gemengde teams onder aansturing van een gezamenlijk managementteam vanuit de twee organisaties. Naast de voorbereidingen op uitvoerend niveau en ter ondersteuning van de opgave, hebben de twee organisaties besloten te fuseren tot een nieuwe organisatie per 1-1-2024. Hiervoor hebben zij in 2023 diverse voorbereidingen getroffen zoals het inkopen van een nieuw cliëntvolgsysteem, starten met het trainen van medewerkers in Positieve Gezondheid, inrichten van een inlooppreekuur in de ZB en het indienen van een gezamenlijke subsidieaanvraag voor 2024.

Doelstelling 2. We versterken en vernieuwen onze algemene voorzieningen sociaal domein

Op basis van de in 2022 vastgestelde Algemene Subsidieverordening Middelburg 2022 is in 2023 het subsidieproces ingericht en uitgevoerd. Onderdeel daarvan was de inwerkingtreding van de nieuwe subsidieregeling algemene voorzieningen sociaal domein op 1 januari 2023. Alle subsidieaanvragen in het sociaal domein zijn beoordeeld aan de hand van de nieuwe subsidieverordening en (indien van toepassing) aan de hand van de subsidieregeling algemene voorzieningen. De subsidieregeling algemene voorzieningen ziet toe op subsidiering van al bestaande voorzieningen, zoals welzijnswerk, maatschappelijke dienstverlening en mantelzorgondersteuning. Nieuw is de ruimte die gemaakt is in de regeling voor het subsidiëren van inloopvoorzieningen. Daarmee bieden we op een laagdrempelige manier ontmoetings- en participatiemogelijkheden voor (kwetsbare) inwoners. Dit kan een alternatief zijn op bijvoorbeeld dagbesteding.

Daarnaast is het online community platform Middelburg Ontmoet gestart. Op dit platform staat ondermeer de sociale kaart met alle voorzieningen die zonder indicatie aangeboden worden, gerubriceerd op positieve gezondheid.

Doelstelling 3. We voeren het verbeterplan onafhankelijke cliëntondersteuning uit (nu Meedenkers genoemd)

Het in 2022 samen met netwerkpartners opgestelde Verbeterplan voor onafhankelijke cliëntondersteuning is in 2023 verder uitgevoerd. Vizita heeft voor de implementatie een extra subsidie gehad. Tevens is er een campagne gevoerd om de bekendheid te vergroten en is de naam veranderd van Onafhankelijke cliëntondersteuning naar Meedenkers.

Doelstelling 4. We versterken samenwerking sociaal-medisch domein

In 2023 is Welzijn op Recept uitgerold over de huisartsenpraktijken in Middelburg. Elke huisartsenpraktijk is gekoppeld aan een welzijnscoach. Verwijzen en terugkoppelen verloopt via de aangeschafte applicatie ZorgDomein. Het arrangement Kunst op Recept is doorontwikkeld, en er zijn 'proeverijen' geweest om burgers laagdrempelig kennis te laten maken met activiteiten. Ook zitten jeugdconsulenten ter ondersteuning bij een aantal huisartsenpraktijken.

Doelstelling 5. We versterken de ondersteuning voor jongeren in het onderwijs

In 2023 zijn de ondersteuningsstructuren in het onderwijs versterkt door intensivering van het jongerenwerk op de scholen en schoolmaatschappelijk werk. De preventieve inzet op GGZ, verslavingsproblematiek, crimineel gedrag (groeps- en individueel gericht) is geïntensiveerd. Dit maakt dat er meer aanwezigheid is op de scholen, waardoor meer jeugd bereikt wordt. Ook kan er beter aangesloten worden bij wat de scholen signaleren, doordat er meer beschikbaarheid is van groepstrainingen en -interventies. Tenslotte is de samenwerking versterkt tussen de organisaties die dit bieden, de scholen en de gemeentelijke toegang.

Op basis van de beleidsnotitie en subsidieregeling NPO zijn er in 2023 subsidies verstrekt aan 6 organisaties die de activiteiten hebben uitgevoerd. De inzet van de intermediairs vanuit de afdeling TIM draagt sterk bij aan de afstemming met deze organisaties en met het onderwijs.

Doelstelling 6. We onderzoeken waar we ons preventieve jeugdbeleid kunnen versterken

In 2023 is op verschillende manieren gewerkt aan het ondersteunen van jongeren. De ondersteuningsstructuren in het onderwijs zijn door middel van extra subsidie aan Halt, GGD, Emergis Preventie, Welzijn Middelburg en Zorgstroom/Maatschappelijk Werk Walcheren versterkt. Deze partijen hebben ingezet op het wegwerken van sociaal-emotionele achterstanden bij jeugdigen ten gevolge van COVID-19. Naast de ondersteuning binnen de onderwijsstructuren is in het kader van preventie van steekwapenincidenten ingezet op onder andere ambulante jongerenwerk, versterken van de samenwerking in het netwerk rondom jeugd en veiligheid door middel van netwerkbijeenkomsten en uitvoering van de aanpak MPGA voor risicojongeren.

Om opvoed- en opgroei-ondersteuning te verbeteren is verder ingezet op Kansrijke Start Middelburg. De aanpak is gericht op goede samenwerkingsafspraken tussen het medische, sociale en informele domein om te komen tot een doorlopende lijn van vroegsignalering en ondersteuning voor (aankomende) gezinnen in een kwetsbare situatie gedurende de 1^e 1000 dagen van kinderen. In 2023 is actief ingezet op deskundigheidsbevordering en uitbreiding van interventies.

Tevens is met de voorbereiding van de inrichting van het sociaal team met Welzijn Middelburg en Zorgstroom/Maatschappelijk Werk Walcheren een aanloop gemaakt om verschillende type dienstverlening aan gezinnen (algemeen maatschappelijk werk, jongerenwerk en schoolmaatschappelijk werk) meer te verbinden.

B Kwaliteit van dienstverlening

Doelstelling 7. We investeren in toegankelijkheid en bereikbaarheid TIM en sociaal team

Maatschappelijk Werk Walcheren en Welzijn Middelburg hebben in 2023 toegewerkt naar het vormen van een nieuwe organisatie. Op 1 januari 2024 werd Vizita "geboren". Behalve een nieuwe naam heeft Vizita een nieuwe huisstijl en communicatiestrategie ontwikkeld. Om een toegankelijk en bereikbaar sociaal team Middelburg neer te zetten, houdt Vizita een inloopsprek uur in de Zeeuwse Bibliotheek dat alle werkdagen is geopend. We zien nu al dat veel inwoners dit inloopsprek uur goed weten te vinden.

De afdeling TIM heeft in 2023 haar openingstijden verruimd naar 16.30 uur (en voor crisis tot 17.00 uur). De ervaring van afgelopen periode laat zien dat de zowel inwoners als professionals de bredere openingstijden erg positief ervaren. Ook zijn we gestart met een digitaal inwonersportaal en de afdeling TIM werkt meer outreachend door fysiek aanwezig te zijn bij onder andere huisartsen en scholen.

Doelstelling 8. We investeren in het terugbrengen van wachttijden bij TIM voor de Wmo en Jeugd

Er is hard gewerkt aan het terugdringen van wachttijden bij afdeling TIM. Wachttijd is de tijd tussen ontvangen melding/aanvraag bij TIM en de start van het onderzoek(gesprek). Bij het team van jeugdconsulenten heeft dit er toe geleid dat er geen, of slechts zeer korte wachttijden zijn. Dit geldt ook voor Wmo huishoudelijke hulp en zorg. Bij Wmo begeleiding en dagbesteding is de wachttijd teruggebracht, maar daar is verdere verbetering nog gewenst. Over het algemeen zijn in 2023 de wachttijden dus sterk afgenomen. Wel zien we dat de toegang nog steeds kwetsbaar is in tijden van zieken/ afwezig en onverwachte stijging van meldingen/ aanvragen.

We gaan de wachttijden meten en cijfermatig rapporteren in de rapportage sociaal domein in de loop van 2024.

Wachttijden bij zorgaanbieders zijn er helaas nog wel en daar heeft de gemeente niet veel invloed op. Uiteraard wordt daarbij wel rekening gehouden met voorrang bij onveilige situaties of spoed.

Doelstelling 9. We zetten extra in op het meten van de klanttevredenheid voor de Wmo en Jeugd

We voeren vanaf 2023 elk jaar een cliëntervaringsonderzoek uit voor Wmo en Jeugd. Resultaten worden via de halfjaarlijkse rapportages sociaal domein gepresenteerd. We zien dit als een waardevol instrument om onze dienstverlening te blijven verbeteren.

C Passende zorg

Doelstelling 10. We sluiten nieuwe contracten af voor de inkoop van het Wmo maatwerk

Na een grondige analyse en gesprekken met de aanbieders WMO is besloten om het huidige contract WMO maatwerk door te ontwikkelen en niet aan te besteden. De heldere kwaliteitseisen voor zorgproducten, de keuzevrijheid voor mensen om hun zorgaanbieder zelf te kiezen zijn gewaarborgd. Er is een innovatieagenda opgesteld onder regie van de gemeente. Jaarlijks wordt gemonitord of de zorginnovaties gehaald worden. Als dit niet blijkt het geval te zijn wordt er alsnog besloten nieuwe contracten af te sluiten.

Doelstelling 11. We sluiten nieuw contracten Beschermd Wonen (BW) af

Contractering is rond en op orde, in gezamenlijkheid met alle dertien Zeeuwse gemeenten. Alle toegangen en applicatiebeheerders zijn op de hoogte. Contractmanager heeft contacten met de gecontracteerde aanbieders. Contract is voor de duur van één jaar, met de mogelijkheid eenmalig te verlengen met nogmaals één jaar.

Doelstelling 12. We bereiden nieuwe contracten Jeugd voor

De huidige (raam)overeenkomsten hadden een oorspronkelijke looptijd tot en met 2023. De Bestuurscommissie heeft in januari 2023 besloten om gebruik te maken van de verlengingsmogelijkheid. In 2023 heeft de Bestuurscommissie de opdracht gegeven aan de Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland om te starten met de voorbereidingen van een nieuwe aanbesteding. Er is een projectgroep geformeerd die aan de slag is gegaan met analyseren van data en het ophalen van input bij de gemeentelijke toegangen, jeugdhulpaanbieders en overige

stakeholders. Deze informatie is de basis voor de totstandkoming van een inkoopstrategie voor de nieuwe aanbesteding voor jeugd.

In de inkoopstrategie zijn de doelen uit de Regiovisie Jeugdhulp vertaald naar inkoopdoelstellingen. In de inkoopstrategie worden principiële keuzes gemaakt ten aanzien van onder andere de wijze van aanbesteden, de duur van de overeenkomsten, beperken van de administratieve lasten en het beheersbaar houden van het stelsel. De inkoopstrategie wordt in 2024 ter vaststelling aan de Bestuurscommissie voorgelegd.

D Bijdragen aan bestaanszekerheid

Doelstelling 13. We houden vast aan een ruimhartig minimabeleid en onderzoeken waar we dit verder kunnen versterken of verruimen

In 2023 hebben wij het minimabeleid ruimhartig voortgezet. De gemeentelijke premie voor de collectieve zorgverzekering voor minima hebben we verhoogd met € 2 voor de aanvullende verzekering Start en met € 7 voor de aanvullende verzekering Extra Uitgebreid. Naast een stijging van de bijdrage hebben we het pakketaanbod uitgebreid met een derde pakket (aanvullende verzekering Extra). Hierdoor krijgen inwoners meer keuze.

Voor 2023 heeft de rijksoverheid opnieuw geld voor de energietoeslag beschikbaar gesteld: € 1.300 voor iedere inwoner die tot de doelgroep van 120% van het sociaal minimum behoort. De gemeente kon hiervan tot en met 30 juni 2023 een extra bedrag van € 500 als energietoeslag 2022 uitkeren aan de doelgroep van de energietoeslag 2022. Dit hebben wij begin 2023 gedaan omdat het er naar uitzag dat de wetswijziging lang op zich zou laten wachten en we inwoners snel tegemoet wilden komen in de hoge energiekosten. In oktober 2023 hebben we aanvullend € 500 verstrekt aan inwoners met een inkomen tot 140% van het sociaal minimum. Orionis voerde deze regeling voor ons uit.

We zijn gestart met de pilot gratis OV voor minima. Hier is door ruim 690 mensen gebruik van gemaakt. We evalueren de pilot eind 2024.

De rijksoverheid heeft de uitvoering van de brede ondersteuning aan gedupeerden van de kinderopvangtoeslagaffaire aan gemeenten uitbesteed. Na een aarzelend begin in 2022, zien we een toename van het aantal geholpen mensen in 2023. Aanvragen worden door Orionis ruimhartig toegekend.

Doelstelling 14. We ontwikkelen een nieuw beleidsplan of programma bestaanszekerheid

De gemeenteraad stelde het beleidskader Bestaanszekerheid, Meedoen naar vermogen en Inburgering op 14 december vast. Dit beleidskader is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met organisaties en inwoners.

Doelstelling 15. We voeren een onderzoek uit naar de effecten van onze huidige minimaregelingen

Onderzoeksbureau KWIZ is gestart met de evaluatie van het armoedebeleid. De resultaten verwachten we tweede kwartaal 2024. Mochten de uitkomsten hier aanleiding toe geven, dan kan dit leiden tot een raadsvoorstel voor een herijking van het beleidskader.

Doelstelling 16. We werken samen om kinderarmoede zo veel mogelijk te verzachten

In 2023 hebben we als gemeente opnieuw deelgenomen aan het Jeugdfonds Sport en Cultuur Zeeland. Zie hiervoor doelstelling 2 in het programma Sport, Cultuur en Recreatie.

Doelstelling 17. We zetten in op het voorkomen en oplossen van schulden

Het aantal signalen vroegsignalering steeg in 2023 niet noemenswaardig. Reden hiervoor zijn waarschijnlijk de vele noodmaatregelen van de rijksoverheid (energietoeslag, extra zorgtoeslag e.d.). Wel is winst te behalen in samenwerking tussen bijvoorbeeld het sociaal team en Orionis. Eind 2023 heeft Orionis hiervoor een eerste voorstel ingediend. Dit voorstel werken we in 2024 verder uit.

E Meedoen naar vermogen

Doelstelling 18. We geven uitvoering aan het implementatieplan toekomstbestendig werkleerbedrijf

Eind 2023 voerden we een eerste verkenning naar basisbanen uit. In deze verkenning zijn ervaringen uit andere gemeenten (waaronder Rotterdam en Groningen) meegenomen. De voor- en nadelen van het model, de uitvoerbaarheid, bereik van de beoogde doelgroep en de daaraan verbonden kosten zijn meegenomen. In het eerste kwartaal van 2024 onderzoeken we of en zo ja, hoe we een succesvolle pilot kunnen realiseren.

Het implementatieplan Werkleerbedrijf is in 2023 in tijd bijgesteld. De gevolgen van de oorlog in Oekraïne, de energiecrisis en het achterblijvend aantal gedetacheerden maakten dit noodzakelijk.

Het uiteindelijke resultaat zoals voorzien in het implementatieplan, een rendementsverbetering van € 1,7 miljoen te bereiken in 2027, blijft in stand.

Doelstelling 19. We zetten in op de aanpak “Werken naar vermogen” van Orionis

Orionis heeft in 2023 “Werken naar Vermogen” geïmplementeerd. Medewerkers zijn getraind, werkleertrajecten zijn meer op de klant afgestemd en de werkgeversbenadering is geïntensiveerd. De drie Walcherse gemeenten hebben daarnaast in 2023 besloten voor de jaren 2024 en 2025 extra te investeren in re-integratie, met als doel 200 klanten (voor Walcheren) extra te begeleiden naar werk in 2025.

Doelstelling 20. We zetten in op de re-integratie en activering van jongeren

De samenwerking met jongerenwerk, scholen, RBL en TIM is voortgezet en daar waar mogelijk versterkt. Het plan voor niet uitkeringsgerechtigde jongeren is nog niet gereed. Dit komt doordat Orionis in 2023 haar personeel onverwacht in moest zetten op incidentele maatregelen, zoals de energietoeslag, de brede ondersteuning aan gedupeerden van de Kinderopvang toeslagaffaire en de pilot gratis OV voor minima.

Doelstelling 21. We ontwikkelen een Zeeuws Plan tegen laaggeletterdheid

De drie Walcherse gemeenten hebben het Zeeuws plan laaggeletterdheid vertaald in een Walchers Uitvoeringsplan. Het Regioplan Laaggeletterdheid richt zich op de groep laaggeletterde volwassenen met Nederlands als moedertaal (de zogenaamde NT1-ers) en de laaggeletterden met een migratieachtergrond die langer in Nederland wonen maar de Nederlandse taal nog niet goed machtig zijn. Deze groep wordt met de activiteiten uit het Walchers Educatieplan nog weinig bereikt. In 2023 richtten de activiteiten zich vooral op het breder bekend maken van het Taalhuis. Verdere uitvoering is voorzien in 2024.

Doelstelling 22. We continueren de uitvoering van de Wet inburgering

Vanaf 2022 voeren we de Inburgeringswet 2021 uit. In Q3 van 2024 ronden de eerste inburgeraars hun inburgering af. De samenwerking van de uitvoeringspartijen is verder geoptimaliseerd.

Beleidsindicatoren

nbn= indicator nog niet bekend bij CBS

Beleidsindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Banen [per 1.000 inwoners van 15-64 jaar]	Middelburg	768,5	790,5	785,2	804,8	822,2	nbn
	Nederland	777,4	794,4	795,9	805,5	825,4	nbn
Jongeren met een delict voor de rechter [%]	Middelburg	1,0	1,0	2,0	2,0	2,0	nbn
	Nederland	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	nbn
Kinderen in uitkeringsgezin [%]	Middelburg	8,0	7,0	8,0	7,0	7,0	nbn
	Nederland	7,0	6,0	6,0	6,0	6,0	nbn
Netto arbeidsparticipatie [%]	Middelburg	67,6	69,4	69,0	70,8	71,90	nbn
	Nederland	67,8	70,0	69,6	70,4	72,20	73,10
Werkloze jongeren [%]	Middelburg	2,0	2,0	3,0	2,0	2,0	nbn
	Nederland	2,0	2,0	2,0	2,0	1	nbn
Personen met een bijstandsuitkering [per 10.000 inwoners]	Middelburg	439,2		481,0	432,1	370,1	nbn
	Nederland	401,1	409,7	459,7	431,2	34,8	nbn
Lopende re-integratievoorzieningen [per 10.000 inwoners van 15-64 jaar]	Middelburg	nb		89,5	69,0	89,2	104,1
	Nederland	nb	69,7	202,0	133,0	197,7	191,5
Jongeren met jeugdhulp (in % van alle jongeren tot 18 jaar) [%]	Middelburg	11,5		12,0	14,2	11,9	11,9
	Nederland	11,8	11,6	11,9	13,2	10,7	10,7
Jongeren met jeugdbescherming (in % van alle jongeren tot 18 jaar) [%]	Middelburg	1,4		1,5	1,7	1,4	1,4
	Nederland	1,2	1,5	1,2	1,2	1,1	1
Jongeren met jeugdreclassering (in % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar) [%]	Middelburg	0,5		0,6	0,6	0,5	0,3
	Nederland	0,4	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo [per 10.000 inwoners]	Middelburg	nb		760,0	720,0	700,0	nbn
	Nederland	640,0	790,0	700,0	nb	710,0	nbn

Wat heeft het gekost?

Sociaal domein	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
6.01.0 Samenkracht en burgerpart	6.630	11.206	10.112	1.094
6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorz	7.280	7.128	7.263	-135
6.03.0 Inkomensregelingen	30.061	35.347	36.159	-811
6.04.0 WSW en beschut werken	5.161	6.133	5.694	439

Sociaal domein	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
6.05.0 Arbeidsparticipatie	2.769	2.788	2.598	189
6.06.0 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.513	2.513	2.614	-101
6.71.a Hulp bij het huishouden (WMO)	5.061	4.383	4.274	109
6.71.b Begeleiding (WMO)	4.748	3.716	3.524	192
6.71.c Dagbesteding (WMO)	2.107	2.107	2.096	11
6.72.a Jeugdhulp begeleiding	2.300	2.656	2.582	74
6.72.b Jeugdhulp behandeling	3.456	2.646	2.633	13
6.72.c Jeugdhulp dagbesteding	1.881	2.086	2.240	-154
6.72.d Jeugdhulp zonder verblijf ov.	963	742	604	137
6.73.a Pleegzorg	1.434	1.363	1.262	102
6.73.b Gezinsgericht	623	339	398	-59
6.73.c Jeugdhulp met verblijf overig	4.382	2.051	2.324	-273
6.74.a Jeugd beh. GGZ zo verblijf	3.680	4.184	3.675	509
6.74.b Jeugdh crisis/LTA/GGZ-verblijf	701	1.341	1.223	118
6.74.c Gesloten plaatsing	87	667	271	396
6.81.b Maatsch- en vrouwenopv (WMO)	153	218	157	61
6.82.a Jeugdbescherming	546	1.427	1.218	209
6.82.b Jeugdreclassering	37	213	202	11
Totale Lasten	86.571	95.254	93.124	2.131
Baten				
6.01.0 Samenkracht en burgerpart	-795	-7.285	-7.519	233
6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorz	0	-55	-95	40
6.03.0 Inkomensregelingen	-19.030	-21.579	-21.478	-101
6.71.a Hulp bij het huishouden (WMO)	-359	-359	-360	1
6.81.b Maatsch- en vrouwenopv (WMO)	0	-47	-47	0
Totale Baten	-20.184	-29.326	-29.499	173
Totaal Sociaal domein	66.387	65.928	63.624	2.304

Toelichting op het financiële resultaat (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 50.000 of hoger

toelichten. De post “overig” gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
6.01.0 Samenkracht en burgerparticipatie			
Nieuwe wet inburgering			
De subsidies van de uitvoeringspartijen worden op basis van nacalculatie vastgesteld. Omdat de taakstelling hoger is uitgevallen in 2023, zullen de nacalculaties dus ook uitwijzen dat er een hoger subsidiebedrag moet worden vastgesteld. Deze worden achteraf gedekt door de overgehevelde middelen voor de Inburgeringswet. De specifieke uitkering voor de nieuwe wet inburgering van vorig jaar is ingezet voor de lasten van dit jaar.	146	209	N

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
Vluchtelingenopvang Oekraïne			
De lasten voor de vluchtelingenopvang van Oekraïners zijn lager uitgevallen dan geschat is bij de najaarsbrief. Deze middelen blijven beschikbaar voor 2024.	572	0	N
Combinatiefuncties, welzijn op recept en mantelzorg			
De Brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten beschikbaar gesteld voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord II, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Preventieakkoord. Deze middelen zijn voor het eerst ingezet in 2023. Omdat we voor deze uitgaven nu deze specifieke uitkering ontvangen, is het gereserveerde eigen budget niet meer noodzakelijk.	367	0	N
Verhuurde panden samenkracht			
Bij het pand Molenwater 4a zijn de zolder en de kelder gesaneerd van asbest. Dit was onvoorzien en onvermijdelijk. Gezien het tijdstip was het niet meer mogelijk om de begroting aan te passen.	-112	0	N
6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen			
Inkooporganisatie Jeugd			
Conform de BBV worden lasten en baten van de gemeente binnen de wettelijk voorgeschreven taakvelden verantwoord. Conform de opgave van Inkooporganisatie Jeugdzorg Zeeland zijn deze in de jaarrekening verwerkt. Per saldo is er op de jeugdkosten een voordeel van € 53.994. Dit wordt veroorzaakt doordat het saldo van de afrekening 2022 niet in de najaarsbrief is verwerkt.	-333	-	N
Preventieve maatschappelijke opvang en sociaal team middelburg			
Zie de toelichting combinatiefuncties, welzijn op de recept en mantelzorg bij het taakveld 6.01.0 Samenkracht en burgerparticipatie	179	-	N
TIM ict			
In 2022 is de Gemeente Middelburg overgegaan naar een nieuw softwarepakket, de lasten hiervoor zijn lager dan het oude pakket. Hierdoor is er in 2023 een voordeel op het ICT budget van de afdeling TIM. Volgend jaar worden er extra modules aangeschaft om het systeem te optimaliseren.	51	-	N
6.03.0 Inkomensregelingen			
TOZO			
De definitieve TOZO uitkeringen aan ondernemers zijn vastgesteld. Deze vaststellingen hebben geleid tot terugbetalingen en deze zullen terugbetaald moeten worden aan het Rijk.	214	-214	N
Specifieke uitkering toeslagenproblematiek			
De gemeenschappelijke regeling Orionis voert de regeling toeslagenproblematiek uit, wij ontvangen jaarlijks achteraf een opgaaf van de lasten en baten die hieruit voortvloeien.	-249	336	N
GR Orionis Bedrijfsvoering			

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
Uit de jaarrekening van Orionis is gebleken dat de werkelijke lasten afwijken van de 1e begrotingswijziging van Orionis. Deze afwijkingen worden nader toegelicht in de jaarrekening van Orionis.	-135	-	N
GR Orionis Buig			
Zie de toelichting GR Orionis Bedrijfsvoering bij het taakveld 6.03.0 Inkomensregelingen	366	-218	N
Energietoeslag			
In de septembercirculaire is gemeld dat de resterende middelen voor de energietoelage 2023 nog niet kunnen worden uitgekeerd doordat de noodzakelijke wijziging van de Participatiewet nog niet is goedgekeurd door de Tweede en Eerste Kamer. In de decembercirculaire is energietoeslag alsnog toegevoegd. Dit verklaart mede de hogere afwijking (voordeel) op de algemene uitkering onder programma bestuur.	-1371	-	N
Minimabeleid			
Zie de toelichting GR Orionis Bedrijfsvoering bij het taakveld 6.03.0 Inkomensregelingen	376	-	N
6.04.0 Begeleide participatie			
Wet sociale werkvoorziening (Orionis)			
Zie de toelichting GR Orionis Bedrijfsvoering bij het taakveld 6.03.0 Inkomensregelingen	439	0	N
6.05.0 Arbeidsparticipatie			
Re-integratie en participatievoorz			
Het plan om te komen tot dienstverlening voor niet-uitkeringsgerechtigde jongeren is nog in ontwikkeling. In 2023 is er veel capaciteit bij Orionis gegaan naar de energietoeslag, de TOZO en de brede ondersteuning voor de gedupeerden van de kinderopvangtoeslag. Hierdoor resteerde er onvoldoende capaciteit voor verdere uitwerking van het plan. We pakken dit samen met alle partijen in 2024 op.	186	-	N
6.06.0 Maatwerkvoorzieningen (WMO)			
Woningaanpassingen mvz imm wmo			
De woningaanpassingen betreffen een open eind regeling, in 2023 is er meer uitgegeven dan begroot.	-110	-	N
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)			
PGB huishoudelijke hulp			
In de afgelopen jaren is een afname te zien in het aantal aanvragen PGB. Deze trend heeft zich voortgezet in 2023 en leidt tot lagere uitgaven.	57	-	N
6.71.b Begeleiding (WMO)			
Begeleiding			
Bij de najaarsbrief is er reeds een bedrag afgeraamd voor begeleiding. Gebleken is dat dit te weinig is geweest, daarom leidt dit bij de jaarrekening tot een voordeel	63	-	N

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
PGB begeleiding			
Zie de toelichting PGB huishoudelijke hulp bij het taakveld 6.07.1 Maatwerkdienstverlening 18+	121	-	N
6.72.a Jeugdhulp begeleiding			
Inkooporganisatie Jeugd			
Zie de toelichting Inkooporganisatie Jeugd bij het taakveld 6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	74	-	N
6.72.c Jeugdhulp dagbesteding			
Inkooporganisatie Jeugd			
Zie de toelichting Inkooporganisatie Jeugd bij het taakveld 6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-154	-	N
6.72.d Jeugdhulp zonder verblijf ov.			
PGB Jeugd			
Zie de toelichting PGB huishoudelijke hulp bij het taakveld 6.07.1 Maatwerkdienstverlening 18+	65	-	N
Inkooporganisatie Jeugd			
Zie de toelichting Inkooporganisatie Jeugd bij het taakveld 6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	72	-	N
6.73.a Pleegzorg			
Inkooporganisatie Jeugd			
Zie de toelichting Inkooporganisatie Jeugd bij het taakveld 6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	102	-	N
6.73.b Gezinsgericht			
Inkooporganisatie Jeugd			
Zie de toelichting Inkooporganisatie Jeugd bij het taakveld 6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-59	-	N
6.73.c Jeugdhulp met verblijf overig			
Inkooporganisatie Jeugd			
Zie de toelichting Inkooporganisatie Jeugd bij het taakveld 6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-894	-	N
Jeugd met verblijf IJZ			
In het kader van de inwerkingtreding van het nieuwe woonplaatsbeginsel per 1 januari 2022 zijn er dit jaar met terugwerkende kracht jeugdkosten van vorige jaren doorberekend aan een tweetal gemeenten. Dit zorgt voor een eenmalig voordeel.	622	-	N
6.74.a Jeugd beh. GGZ zo verblijf			
Inkooporganisatie Jeugd			

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
Zie de toelichting Inkooporganisatie Jeugd bij het taakveld 6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	504	-	N
6.74.b Jeugdh crisis/LTA/GGZ-verblij			
Inkooporganisatie Jeugd			
Zie de toelichting Inkooporganisatie Jeugd bij het taakveld 6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	118	-	N
6.74.c Gesloten plaatsing			
Inkooporganisatie Jeugd			
Zie de toelichting Inkooporganisatie Jeugd bij het taakveld 6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	385	-	N
6.82.a Jeugdbescherming			
Inkooporganisatie Jeugd			
Zie de toelichting Inkooporganisatie Jeugd bij het taakveld 6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	209	-	N
Overig	260	60	N
Totaal	2.131	173	

Volksgezondheid en milieu

Inleiding

Volksgezondheid

De gemeente wil de gezondheid van de inwoners beschermen en bevorderen. Elke inwoner moet een gelijke kans hebben op een gezond leven, ook als inwoners daar zelf niet toe in staat zijn (door

sociaal en/of economische status). De Walcherse gemeenten hebben daarom de Nota gezondheidsbeleid Walcheren opgesteld.

Milieu

Een duurzame en energieneutrale maatschappij is één van de grootste uitdagingen van de komende decennia. Ook de gemeente Middelburg levert haar bijdrage hieraan. Sterker nog, de gemeente heeft een voorbeeldfunctie.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Lokaal preventie akkoord "Samen voor een gezonder Middelburg 2021-2023"
- Middelburgs model "Inhoudelijk kader transformatieproces 'Beweging naar voren' "

- Plan van aanpak Brede SPUK;
- Preventie- en Handhavingsplan 2023-2026;
- Omgevingsvisie Middelburg 2050;
- Middelburgse Visie Milieu 2019-2025
- Klimaatbestendige Middelburgse samenleving 2018-2050
- Afvalbeleid Middelburg na pilotfase (2020-2027)
- Groenbeleidsplan Gemeente Middelburg 2016–2026
- Klimaatadaptatiestrategie Zeeland 2021-2026
- Regionale Energiestrategie Zeeland
- Regionale Structuur Warmte Zeeland

- Transitievisie Warmte
- Stedelijk Waterprogramma 2021-2030

Wat wilden we bereiken?

Volksgezondheid - Maatschappelijk effect

Onze ambitie is een sterke sociale basis, zodat inwoners meer voor zichzelf, voor elkaar en voor Middelburg kunnen betekenen. In onze benadering ligt de nadruk op positieve gezondheid als leidraad voor het welzijn van onze inwoners. Gezondheid wordt niet gezien als de afwezigheid van ziekte, maar we richten ons op het versterken van de veerkracht en eigen regie van individuen. Door te focussen op de brede aspecten van gezondheid, waaronder fysiek, mentaal en sociaal welbevinden, streven we ernaar dat inwoners beter kunnen omgaan met de diverse uitdagingen die het leven met zich meebrengt.

Doelstellingen

Speerpunt van ons beleid is de zogenaamde 'beweging naar voren', waarbij we streven naar een uitgebreid aanbod van voorliggende voorzieningen. Binnen onze gemeente streven we naar het verschuiven van de focus van een curatieve aanpak (behandelen van problemen) naar een preventieve (voorkomen van uitval) en amplitieve (optimaliseren en behoud welbevinden) strategie. Hiermee willen we niet alleen gezondheidsproblemen voorkomen, maar ook actief bijdragen aan een verbetering van de algehele levenskwaliteit van onze inwoners. De sleutel tot deze beweging is een sterke verbinding tussen het medische, sociale en fysieke domein.

Milieu - Maatschappelijk effect

Een gezonde, duurzame, veilige samenleving en leefomgeving en een duurzame ontwikkeling van de gemeente.

Doelstellingen

1. Voorzien in de behoeften van de huidige generaties, zonder de mogelijkheden van toekomstige generaties te beperken om gezond en goed te kunnen leven"
2. Energieneutraal en klimaatadaptief in 2050
3. Minder afval en meer hergebruik van grondstoffen. Verhogen van het scheidingspercentage van het afval

Wat hebben we bereikt?

Volksgezondheid

Doelstellingen Volksgezondheid – Positieve Gezondheid

Met het Lokaal Preventieakkoord Middelburg (LPA) 'Samen voor een gezonder Middelburg', dat actief was van 2021 tot en met 2023, zijn diverse initiatieven geïmplementeerd.

Deze projecten concentreerden zich op vijf hoofdthema's:

- het verminderen van roken;
- het terugdringen van alcoholgebruik;
- aanmoedigen van gezond gewicht;
- het bevorderen van mentale gezondheid
- het creëren van een gezonde leefomgeving.

In de afgelopen drie jaar zijn er in totaal 32 projecten gestart. In de eerste twee jaar waren dit 21 projecten en in 2023 zijn er nog eens 11 nieuwe initiatieven van start gegaan. Onderstaand toont een overzicht van de projecten die in 2023 zijn gestart.

Initiatief	Initiatiefnemer	Doel	Thema	Doelgroep
Drinkwatertappunt de Brigge	Sportpark de Brigge Sint Laurens	Wattertappunt sportpark	Gezond gewicht	Bezoekers omgeving en kinderen
Watertappunt Calvin College	Calvin College	Watertappunt op middelbare school	Gezond gewicht	Leerlingen Calvin College
De Groene Bocht van Sint Pieter	Bewoner	Vergroenen omgeving Hof van Sint Pieter	Gezonde omgeving	Bewoners en bezoekers
Plukhof	Samen in Actie	Pluktuin generen waar mensen gratis fruit kunnen plukken	Gezonde omgeving	Kwetsbare bewoners
Fit en veilig thuis	Apotheek Veersche Poort	Valpreventie voor ouderen	Gezonde omgeving	Ouderen
Positieve gezondheid in de apotheek	Apotheken Middelburg	Training Positieve Gezondheid apotheken	Gezonde omgeving	Medewerkers apotheek Middelburg; bezoekers apotheek

Initiatief	Initiatiefnemer	Doel	Thema	Doelgroep
De ijsbaan, ontmoetingsplek voor iedereen	Stichting Zeeland	Activiteiten organiseren ijsbaan ouderen	Mentale gezondheid	Eenzame ouderen
Verhalen achter de deuren	Wijkbewoner en theatermakers	Verhalen uit de wijk zichtbaar maken	Mentale gezondheid	Wijkbewoners Dauwendale
Mindvolle stressreductie	Coaching praktijken Floww en Suzanne Wohrmann	Mindfulness programma	Mentale gezondheid	Inwoners van Middelburg (werkgevers/ werknemers, jongeren)
Stichting Thuisgekookt	Stichting Thuisgekookt	Vrijwilligers die samen met iemand thuis koken voor een gezonde maaltijd en sociaal contact	Mentale gezondheid	Inwoners Middelburg
Rookvrije en gezonde club	S.V. Jong Ambon	Materialen om rookvrije boodschap uit te dragen	Roken	Clubleden

Bovenstaande initiatieven waren vooral gericht op de thema's 'Gezonde omgeving' (n=4) en 'Mentale gezondheid' (n=4). Twee projecten richtten zich op 'Gezond gewicht' en één initiatief was gericht op het terugdringen van roken. Het thema 'Alcohol' werd niet specifiek belicht in een van de initiatieven gestart in 2023. In de tabel worden de projecten per thema weergegeven.

Prestatie	Status
Uitvoeren werkagenda gezondheidsbeleid	
Positieve gezondheid: een brede blik op gezondheid	Volgens plan
Toegankelijk voor alle inwoners	Volgens plan
Samenwerking in netwerken	Volgens plan
Werkagenda:	Volgens plan
Roken	Volgens plan
Alcohol	Volgens plan
Gezond gewicht	Volgens plan
Mentale gezondheid	Volgens plan
Uitvoeren wettelijke taken WPG	
Uitvoering van de wettelijke taken door de GGD Zeeland	Volgens plan
Prestatie	
Plan van aanpak Energiearmoede opstellen en uitvoeren in samenwerking met Veere, Vlissingen, woningcorporaties, Orionis, Welzijn Middelburg e.a.	Volgens plan
Mogelijkheden voor Europese subsidies blijven onderzoeken	Volgens plan
Uitvoering geven aan lopende Europese projecten	Volgens plan
Bevorderen duurzame elektriciteitsopwekking en infrastructuur	Volgens plan
Duurzame gemeentelijke organisatie	
Pilot (bijna) energieneutraal maken 2 gemeentelijk gebouwen	Volgens plan
Onderzoeken mogelijkheden Circulaire Economie via regionale samenwerking	Volgens plan
Verdere toename energiebesparing Openbare verlichting (op weg naar 50% in 2030 t.o.v. 2013)	Volgens plan
Uitvoering Middelburgse visie Milieu - overig	
Vorbereiden op Omgevingswet waaronder uitvoering bodemtaken	Volgens plan
Vergroenen openbare ruimte, verwijderen verharding	Volgens plan
Uitvoeren Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ)	Volgens plan
Deelnemen aan Europese project(en) m.b.t. klimaatadaptatie	Volgens plan

Prestatie	Status
Klimaatbestendig maken van het openbaar groen	Volgens plan
Onderzoeken Basis Geluid Emissie (BGE) gereed in 2027	Volgens plan
Geluidsaneringen uitvoeren/afroonden	Volgens plan
Doorgaan met verhogen afvalscheidingspercentage	Gedeeltelijk volgens plan
Project zwerfafval en afvalscheiding voor basisscholen	Volgens plan
Milieuhandhaving	
Vergunningverlening en handhaving door Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) conform het Zeeuwse kwaliteitsniveau	Volgens plan
Uitvoeren handhavingsprogramma door de gemeente	Volgens plan
Voorbereidingen i.v.m. de Omgevingswet	Volgens plan

Milieu

Doelstelling - Milieu

1. Op nagenoeg alle 14 thema's uit de Middelburgse Visie Milieu 2019-2025 zijn activiteiten uitgevoerd. De nadruk lag op de thema's energie, afval en klimaatadaptatie.
2. In 2020 is de Regionale Energiestrategie (RES 1.0) vastgesteld. In september 2021 is de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland vastgesteld. In december 2021 is de Transitievisie Warmte goedgekeurd.
3. De totale hoeveelheid fijn restafval, grofvuil en verbouwingsrestafval bedroeg in 2023 161,8 kg per inwoner. In 2020 was dit nog 225 kg per inwoner.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Volksgezondheid

Uitvoeren werkagenda gezondheidsbeleid

In 2021 is een Lokaal Preventie Akkoord (LPA) afgesloten "Samen naar een gezonder Middelburg". Het LPA heeft een looptijd van 3 jaar. Het akkoord heeft als doel om initiatieven te stimuleren die bijdragen aan een gezondere gemeente. Er wordt blijvend geïnvesteerd in de prioriteiten vanuit het preventieakkoord: roken, alcohol, gezond gewicht, mentale gezondheid en gezonde leefomgeving. Het is belangrijk op te merken dat er overlap is tussen projecten die in voorgaande jaren zijn gestart en in 2023 zijn voortgezet. De meeste projecten lukte het hun project te verduurzamen door het vinden van een alternatieve inkomstenbron of het inbedden van het project in hun dagelijkse praktijk.

Positieve gezondheid: een brede blik op gezondheid

Positieve gezondheid loopt als rode draad door het Lokaal Preventie Akkoord. Deze benadering van gezondheid omvat een brede benadering van welzijn, waarbij de focus ligt op

de afwezigheid van ziekte, op het versterken van veerkracht, eigen regie en het bevorderen van fysiek, mentaal en sociaal welbevinden. Deze benadering legt een duidelijke verbinding met het programma Sociaal Domein, waarbij vroegtijdige signalering en het versterken van de samenwerking tussen het medisch en sociaal domein van essentieel belang zijn. Bij verschillende projecten en initiatieven zijn tools en informatie aangereikt aan deelnemers om zelfredzaamheid te vergroten en gezondere keuzes te kunnen maken.

Een concreet voorbeeld hiervan is de scholing voor apothekers in Middelburg op het gebied van 'positieve gezondheid'. Deze training bood inzicht en vaardigheden in het toepassen van het concept Positieve Gezondheid, waarbij de focus ligt op het bevorderen van welzijn en veerkracht bij patiënten. Apothekers leerden hoe ze deze bredere benadering kunnen integreren in hun professionele praktijk, gericht op het verbeteren van het algehele welbevinden van individuen.

Toegankelijk voor alle inwoners

Het LPA heeft door middel van burgerparticipatie projecten opgestart die verandering hebben aangewakkerd op gezondheidsbevordering van inwoners in de gemeente Middelburg. Een belangrijke voorwaarde was dat de projecten zich zouden richten op inwoners van de gemeente Middelburg, bij voorkeur op de meer kwetsbare inwoners.

Samenwerken in wijknetwerken

Via wijknetwerken stimuleren we gebiedsgerichte samenwerking tussen betrokken partijen en organisaties in de wijk. Dat gaat om een breed scala aan formele en informele partijen, zoals de GGD, woningcorporaties, scholen, wijkverpleging, vrijwilligers. Elk wijknetwerk heeft een eigen karakter en kent een eigen

samenstelling. Ontmoeting, samenwerking en samen een beeld van de wijken vormen, waren centrale thema's voor de netwerken in 2023.

Werkagenda

Het afgelopen jaar heeft Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) Middelburg succesvol bijgedragen aan het verwezenlijken van de doelstelling voor een rookvrije generatie. JOGG speelt een centrale rol in het bevorderen van een gezonde en rookvrije leefomgeving. Cruciaal hierbij is de samenwerking met verschillende partners, waaronder de jeugdverpleegkundigen van de GGD, medewerkers van het Sociaal Team, Emergis Preventie en het onderwijs. Als resultaat van deze samenwerkingen is het aantal rookvrije openbare (speel)plekken, scholen en sportverenigingen in Middelburg aanzienlijk toegenomen.

In het kader van deze samenwerkingen zijn verschillende initiatieven ontplooid. Zo is er een mailing verstuurd naar 50 sportaanbieders om het belang van een rookvrije sportomgeving te benadrukken. Dit heeft ertoe geleid dat twee nieuwe sportclubs, Oemoemenoe en SV Jong Ambon, rookvrij zijn geworden.

We vinden het belangrijk dat kinderen al vóór de geboorte beschermd worden tegen de schadelijke effecten van roken. JOGG is daarom aangesloten bij de Coalitie Kansrijke Start om roken voor, tijdens en na de zwangerschap te verminderen. In het kader hiervan is voorlichting gegeven aan de Verloskundigen Kring Walcheren, waar 25 verpleegkundigen geïnformeerd zijn om het bewustzijn omtrent de aanpak van roken tijdens en na de zwangerschap te vergroten. Daarnaast richten we ons op het ontmoedigen van jongeren om te beginnen met roken door een rook- en tabaksvrije omgeving te creëren waarin kinderen opgroeien. Voorlichtingsprogramma's zoals 1NUL1 preventie op scholen en het programma 'Helder op School' vanuit Emergis Preventie dragen bij aan deze preventieve aanpak.

Alcohol: Het gebruik van alcohol tegengaan

De afgelopen jaren heeft de gemeente Middelburg, in aanvulling op de provinciale en regionale activiteiten, extra maatregelen doorgevoerd om het alcoholgebruik terug te dringen. Zo is Middelburg JOGG-gemeente, waar vanuit de JOGG-regisseur aandacht is voor de Gezonde Sportkantine en Verantwoord Alcoholbeleid. Mede door de inzet van JOGG TeamFit wordt het thema 'Verantwoord Alcoholbeleid' onder de aandacht gebracht in de sportomgeving. Uitvoeringspartner 1NUL1 heeft extra

activiteiten uitgevoerd zoals voorlichting bij evenementen en begeleiding van jongeren waarbij middelenproblematiek speelt. Er is een samenwerking tussen de JOGG-regisseur en de uitvoeringspartner 1NUL1 om structureel aandacht te vragen voor het tegengaan van alcoholgebruik.

Jongeren en jongvolwassenen lopen meer risico's bij alcoholgebruik dan volwassenen, met mogelijke gevolgen voor zowel de korte als lange termijn. Daarom staat het terugdringen van alcohol binnen het onderwijs centraal. Zowel in het voortgezet onderwijs als in het hoger onderwijs worden samenwerkingsverbanden aangegaan om een gezonde levensstijl te bevorderen en bewustwording te vergroten over de keuzes die studenten maken met betrekking tot hun welzijn.

'Laat ze niet (ver)zuipen!' is sinds 2010 een samenwerking tussen alle Zeeuwse gemeenten, GGD Zeeland, Emergis Preventie (1Nul1), Politie Zeeland-West-Brabant en andere maatschappelijke partners. Gezamenlijk voeren ze landelijke campagnes uit, zoals "Zien drinken, doet drinken," de "Ik pas campagne," en "NIX 18". Samen wordt gewerkt aan het terugdringen van het alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar en het tegengaan van schadelijk alcoholgebruik onder jongen van 18 t/m 23 jaar. Belangrijk aandachtspunt is het netwerk rond de jongeren, zoals ouders, scholen, sportverenigingen, horeca en supermarkten. Tot slot is Middelburg eind 2023 gestart als pilotgemeente in de BOB-Sport campagne, een samenwerkingsverband met de Provincie Zeeland en Veilig Verkeer Nederland met als doel om mensen bewust te maken van verkeersveiligheid en hun eigen rol daarin. Door Veilig Verkeer Nederland zijn negen sportverenigingen bezocht.

Gezond gewicht

Op het consultatiebureau van de GGD start de monitoring en voorlichting over gezonde leefstijl. De 'Gezonde School' aanpak integreert dit thema in voeding en bewegen & sport. Op lokaal niveau zijn er positieve ontwikkelingen. Op 25 kinderopvanglocaties is de 'Peuter 4-daagse' succesvol geïmplementeerd. Momenteel hebben negen basisscholen het certificaat 'Gezonde School' behaald en op veertien locaties wordt deelgenomen aan het schoolfruitprogramma. In het Voortgezet Onderwijs ligt de focus op het realiseren van 'gezonde schoolkantines', waarbij drie locaties dit certificaat dit jaar hebben ontvangen. Er wordt ondersteuning geboden op het gebied van een 'gezonde leefstijl'.

Vanuit de JOGG-aanpak wordt de doelgroep 0-19 jaar bereikt, inclusief ouders/verzorgers. Op ouderavonden wordt aandacht besteed aan een gezonde leefstijl met inbreng van JOGG en Emergis Preventie. JOGG Teamfit werkt aan het creëren van een gezonde sportomgeving en is betrokken bij Cool2Bfit, een programma voor kinderen met overgewicht (8-13 jaar).

Voor de doelgroep > 18 jaar is geïnvesteerd in het gecombineerde leefstijlprogramma COOL. Mensen met overgewicht en lichamelijke klachten krijgen een verwijzing vanuit de huisarts voor dit programma. Een leefstijlcoach zorgt voor gedragsverandering in leefstijl en begeleidt hen naar lokaal beweegaanbod.

Eén van de speerpunten waar Middelburg zich het afgelopen jaar voor heeft ingezet, is het realiseren van diverse watertappunten. Momenteel zijn er 28 watertappunten in de gehele gemeente gerealiseerd. Door deze watertappunten beschikbaar te stellen, streven we ernaar de toegankelijkheid van water voor de inwoners eenvoudig en laagdrempelig te maken. Een vervolg op dit initiatief is de integratie van watertapbeleid op scholen. We zijn positief verrast om te zien dat verschillende scholen, variërend van basis- tot voortgezet onderwijs, hier actief mee bezig zijn.

Mentale gezondheid

Mentale gezondheid is een breed onderwerp dat invloed heeft op alle andere thema's.

Welzijn op Recept

Vanaf januari 2023 is gestart met de implementatie Welzijn op Recept (WoR) over de resterende huisartspraktijken in Middelburg. Elke huisartspraktijk is gekoppeld aan één van de twee vaste welzijnscoaches. Inmiddels werken alle huisartspraktijken met WoR. Het aantal welzijnsrecepten neemt verhoudingsgewijs toe, dit is in lijn met de verwachtingen. Eenzaamheid is een thema wat hier vaak aan ten grondslag ligt. Het arrangement Kunst op Recept is doorontwikkeld, er zijn 'proeverijen' geweest om burgers laagdrempelig kennis te laten maken met activiteiten.

Kansrijke Start

In 2021 is een Middelburgse coalitie Kansrijke Start gevormd. In 2022 zijn knelpunten geïnventariseerd en vertaald naar actiepunten, waar in 2023 mee aan de slag is gegaan. De aanpak is gericht op goede samenwerkingsafspraken tussen het medische, sociale en informele domein om te komen tot een doorlopende lijn van vroegsignalering en ondersteuning voor

(aankomende) gezinnen in een kwetsbare situatie gedurende de 1e 1000 dagen van kinderen. Hiervoor zijn naast een kerngroep, twee werkgroepen actief, waarvan één gericht op de doelgroep en één gericht op de professionals. In deze werkgroepen zitten diverse samenwerkingspartners rondom de eerst 1000 dagen van het kind.

Hieronder een weergave van resultaten en ingezette acties in 2023:

- Deskundigheidsbevordering professionals: Om ervoor te zorgen dat (aanstaande) gezinnen in kwetsbare situaties tijdig de juiste ondersteuning en/of zorg ontvangen, is het belangrijk dat professionals goed toegerust zijn. 32 Professionals volgden de training "Cultuur sensitief werken tijdens de 1^e 1000 dagen", uitgevoerd door Pharos.
- Er is veel aandacht geweest voor rookvrij zwanger worden, zijn en blijven. Hierover is voorlichting gegeven bij het Kringoverleg Verloskundigen. Daarnaast is er geïnvesteerd in rookvrije omgevingen; zo zijn er steeds meer Rookvrije speelplekken en Rookvrije Sportcomplexen in Middelburg.
- Creëren van laagdrempelige ontmoetingsplekken zoals mamacafés; inmiddels hebben we 3 mamacafe's waarvan één in de Zeeuwse Bibliotheek, één in het centrum én één in het Pennywafelhuis met specifiek aandacht voor taalontwikkeling.
- Opstart van Centering Zwangerschap; een erkende interventie waar individuele medische controles gecombineerd aangeboden worden met interactief leren en het stimuleren van community building door middel van groepsbijeenkomsten. Het doel is een goede fysieke en psychosociale gezondheid van moeder en kind en positieve ervaringen met de zorg rondom zwangerschap en bevalling. Deze vorm van zwangerschapsbegeleiding leidt tot een sociaal netwerk, waarin de vrouwen steun hebben aan elkaar.
- Samenwerking met Stichting Babyspullen; deze stichting draagt bij door (aanstaande) ouders in armoede te ontzorgen en hun kindje vanaf de geboorte tot twee jaar van basisartikelen te voorzien door het schenken van babystartpakketten. Deze pakketten worden samengesteld uit nieuwe en gebruikte babyspullen en bevatten kleding, bed- en badtextiel en verzorgingsproducten en klein speelgoed. Aanvragen lopen via professionals die actief zijn binnen Kansrijke Start Middelburg. In 2023 ging het om 11 aangevraagde pakketten.
- Start van een pilot van 'Ouders inc'; een online cursus voor aanstaande ouders:
- Start van de module 'je wordt vader en nu'.

- Borging van structureel casuoverleg tussen betrokken disciplines.
- Investeren in samenwerking rondom bestaande interventies en PR van interventies
- Kansrijke Start op Middelburg Ontmoet.

Sinds 2021 vindt er een jaarlijkse bijeenkomst plaats met alle betrokkenen rondom Kansrijke Start Middelburg. Wat in 2021 klein begon is inmiddels uitgegroeid tot een breed netwerk. Het aantal partners blijft groeien. Dat is tevens de kracht, elkaar leren kennen zodat je elkaar weet te vinden. Tijdens deze bijeenkomst werd een terugkoppeling gegeven van de behaalde resultaten en was er ruimte voor netwerken én inspiratie. Bij de laatste bijeenkomst was gastspreker Tessa Roseboom aanwezig. Zij is hoogleraar, onderzoeker en auteur van de boeken "De eerste 1000 dagen" én "Gelijk goed beginnen". Zij zoomde specifiek in op het thema 'betrokken vaderschap'.

Samen Oplopen

Het project 'Samen Oplopen', deels gefinancierd door het Lokaal Preventieakkoord, heeft als doel duurzame connecties tot stand te brengen tussen inwoners en kwetsbare gezinnen en jongeren. Het project telde het afgelopen jaar elf actieve koppelingen, waarvan er zes gerealiseerd zijn in 2023.

Thuisgekookt

Vanaf mei 2023 is Stichting Thuisgekookt in Middelburg gestart met het verbinden van buurtbewoners. Met steun vanuit het Lokaal Preventie Akkoord werkt de stichting actief samen met het lokale zorg- en welzijnsnetwerk en koppelt mensen die dagelijks geen gezonde maaltijd kunnen bereiden aan vaste thuishokks. Het afgelopen jaar zijn er in Middelburg 45 koppelingen tot stand gebracht.

Eenzaamheid

In 2023 ontving het Platform Eenzaamheid Walcheren (PEW) extra subsidie voor de doorontwikkeling van het platform, wat resulteerde in aanzienlijke vooruitgang. De kerngroep is uitgebreid met vier extra leden, er is intensievere samenwerking rond de Week van de Eenzaamheid, meer organisaties hebben zich aangesloten bij PEW, wat resulteerde in een groter bereik van mensen die met eenzaamheid te maken hebben. Daarnaast hebben de wethouders van de drie Walcherse gemeenten zich als ambassadeurs verbonden aan dit initiatief. Een nieuwe website,

te vinden op <https://ontmoetingwalcheren.nl/> maakt het PEW nu beter toegankelijk.

Daarnaast is de pilot genaamd "Samen in de Zeeuwse Klei" gestart. Hier lag het doel op het doorbreken van taboes, vergroten van bewustzijn, verbeteren van signalering en het vergemakkelijken van het bespreekbaar maken van eenzaamheid. Deze pilot was gericht op ondernemers in Middelburg. Van de 90 benaderde ondernemers gaven er 30 aan deel te willen nemen. Uiteindelijk hebben 21 medewerkers van 17 ondernemingen deelgenomen aan de workshops. Na afloop bleek een duidelijke toename van kennis over het onderwerp, en de deelnemers voelden zich beter in staat om het gesprek aan te gaan en door te verwijzen. De pilot heeft daarmee een waardevolle bijdrage geleverd aan het doorbreken van de stilte rond eenzaamheid binnen de zakelijke gemeenschap van Middelburg.

Stress onder jongeren

Jongeren in Middelburg ervaren een groeiende mate van stress, waarbij de stressniveaus hoger liggen dan bij jongeren elders in het land. Sociale media doen soms vermoeden dat elke dag een fantastisch dag hoort te zijn. Daarnaast streven we ernaar om de ondersteuning te bieden die ouders nodig hebben in dit proces.

Vanuit Emergis Preventie wordt ingezet op:

- (V)echtscheidingen en gevolgen
- Kinderen van ouders met psychische problemen (KOPP), kinderen van ouders met een verslaving (KVO)
- Psychosociale problematiek binnen eigen netwerk
- Eenzaamheid en Depressie
- Kwetsbaarheid / grensoverschrijdend gedrag

Gezonde Leefomgeving

Het creëren van een gezonde leefomgeving vereist samenwerking tussen bewoners, de gemeente (zowel sociaal als fysiek domein) en maatschappelijke organisaties. Door wijkgericht met inwoners samen te werken, kunnen we de behoeften in kaart brengen en inspelen op initiatieven. We zien een groene leefomgeving als een gezonde leefomgeving. In 2023 zijn verschillende initiatieven opgezet die aansluiten bij het bevorderen van gezondheid en het stimuleren van een groene omgeving:

- Moestuinen CitySeeds: deze zijn een voorbeeld van hoe groene initiatieven kunnen bijdragen aan een gezonde levensstijl en verkoeling kunnen bieden. Hier worden gezonde

voedselkeuzes gestimuleerd en de voordelen van een groene omgeving benadrukt.

- Sporttoestellen in parken: de aanwezigheid hiervan draagt bij aan het creëren van een gezonde en actieve leefomgeving. De toestellen bieden mogelijkheden voor lichaamsbeweging. Het aanbieden van sportfaciliteiten in de buitenlucht verlaagt de drempel voor beweging in de openbare ruimte, wat gunstig is voor de fysieke gezondheid van de inwoners.
- Samenwerking van JOGG Middelburg: JOGG Middelburg werkt samen met initiatieven zoals IVN (Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid) om groene schoolpleinen te bevorderen. Het initiatief moedigt scholen aan om hun buitenruimtes te vergroenen, wat bijdraagt aan een gezonde en actieve levensstijl voor de kinderen en de bewustwording van natuur en duurzaamheid stimuleert.

Uitvoeren wettelijke taken WPG

De gemeentelijke taak op het gebied van volksgezondheid is vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid (WPG), waarbij de GGD Zeeland als uitvoeringspartner fungeert voor een groot deel van ons gezondheidsbeleid. In samenwerking met de GGD vormen we netwerken die bijdragen aan de realisatie van onze gezondheidsopgave.

Sinds 1 juli 2022 is de gemeente wettelijk verplicht een prenataal huisbezoek aan zwangeren en/of gezinnen in een kwetsbare situatie aan te bieden. Deze taak is in Zeeland weggelegd bij de jeugdgezondheidszorg (JGZ) en is opgenomen in het basistakenpakket (BTP) van GGD Zeeland. Het doel van dit huisbezoek is om zwangere vrouwen en/of gezinnen in een kwetsbare situatie al in een vroeg stadium te voorzien van de juiste hulp en ondersteuning op sociaal gebied. Dit nog voordat de reguliere huisbezoeken van de verloskundige plaatsvinden. Deze vroegtijdige ondersteuning draagt bij aan de bevordering van een gezonde ontwikkeling van het ongeboren kind en beperkt de mogelijke gezondheids- en ontwikkelingsrisico's voor het kind.

Daarnaast biedt GGD Zeeland aanvullende diensten aan, betreffende voor Middelburg Videohometraining en het 18

maanden huisbezoek. De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) kan door middel van deze aanvullende diensten de ontwikkeling van kinderen van dichtbij volgen, waardoor vroegtijdige signalering van eventuele opvoed- en ontwikkelingsproblemen mogelijk is. Het inzetten van deze laagdrempelige interventies draagt bij aan het voorkomen van grotere problemen op latere leeftijd.

Milieu

Uitvoering geven aan de Middelburgse Visie Milieu 2019-2025

“Duurzaamheid” loopt door alle portefeuilles en beleidsvelden heen. De meest effectieve manier is integraal meenemen, waarbij in voorstellen de bijdrage aan het behalen van de doelstellingen op duurzaamheid wordt meegenomen.

Thema - Klimaat en Energie - gedeelde opgave

Klimaat en Energie is één van de gedeelde opgaven van college en gemeenteraad.

Het doel is om in 2050 volledig energieneutraal te zijn en te streven naar een duurzaam gebouwde omgeving. Een omgeving die voorziet in de huidige behoefte én (economische) waarde heeft in de toekomst.

In het nationaal Klimaatakkoord (KA) staat hoe we in Nederland de mondiale klimaatafspraken van Parijs vertalen naar beleid en uitvoering. Zeeland draagt, net als de andere Nederlandse regio's, zijn steentje bij aan het Klimaatakkoord. Zeeland is als gehele provincie één van de 30 RES-regio's. De RES 1.0 (Regionale Energie Strategie) voor Zeeland is eind 2020 vastgesteld door de raad en wordt elke twee jaar herijkt. In 2023 is de RES 2.0 verder vormgegeven, deze wordt in het tweede kwartaal van 2024 aan de raad ter vaststelling voorgelegd. Zowel het Klimaatakkoord als de RES geven de richting en wettelijke verplichtingen aan om in 2050 CO2 neutraal te zijn. Met name op het gebied van de verduurzaming van de gebouwde omgeving, mobiliteit, de bedrijven, de eigen organisatie en de opwekking van duurzame energie heeft de gemeente veel taken en verantwoordelijkheden. De aanpak vindt plaats per thema.

– Strategisch project – Klimaat, Energie en Circulariteit

Voor het Strategisch project Klimaat, Energie en Circulariteit (KEC) is in 2023 gewerkt aan een actieplan, in samenwerking met de raads werkgroep die hiervoor is gevormd. Dit actieplan omschrijft de acties die tot 2030 worden uitgevoerd om de doelstellingen voor 2030 te kunnen halen (o.a. 55% CO2 reductie t.o.v. 1990).

Het actieplan wordt zomer 2024 aan de raad voorgelegd.

Warmtetransitie (verduurzaming van woningen en bedrijven)

In 2023 is de communicatie en bewustwording over duurzaam wonen voortgezet. Er zijn flyers gemaakt met 24 tips over energiebesparing en 8 tips over een koel huis in de zomer. De flyers zijn in verschillende talen beschikbaar, en worden onder andere in de publiekshal, op wijk- of buurtbijeenkomsten en via Welzijn Middelburg verspreid. Het energieloket Duurzaam Bouwloket is gepromoot via social media en de wijk- en dorpsstafels. Voor monumenten is een rondreizende tentoonstelling over verduurzaming in de Wandelkerk geweest. De overeenkomst met Energiek Zeeland is niet verlengd, maar inwoners kunnen nog steeds gebruik maken van het advies aan huis via Zeeuwind (de moederorganisatie van Energiek Zeeland). Er is een start gemaakt met een nieuwe website over alle duurzaamheidsonderwerpen. Deze komt in de loop van 2024 online.

Het Nationaal Isolatieprogramma voor particuliere koopwoningen wordt samen met de andere Zeeuwse gemeenten uitgevoerd. De eerste tranches zijn ontvangen, waarmee bij ruim 500 woningen isolatiemaatregelen kunnen worden toegepast. De focus ligt op woningen met een energielabel D of slechter en een WOZ waarde onder de NHG-grens. Hiervoor zijn gezamenlijke acties

ontwikkeld die vanaf begin 2024 worden uitgevoerd en inwoners moeten ontzorgen en tegemoetkomen aan het verduurzamen van hun woningen.

Kantoren zijn vanaf 2023 verplicht een label C te hebben. Via het Zeeuws Energie Akkoord hebben de Zeeuwse gemeenten gezamenlijk een actie opgezet om kantoren hierover te informeren en de stand van zaken geïnventariseerd. Na de inventarisatie zijn er nog ca. 20 kantoren die (mogelijk) niet voldoen. Vervolgacties volgen in 2024.

De monumenten in Nederland vormen samen ca. circa 2% van het totaal aantal gebouwen. In de gemeente Middelburg is dat circa 4%. Dat lijkt relatief weinig. Toch is het belangrijk dat monumenten worden verduurzaamd. Ze bepalen immers in grote mate het karakter van onze dorpen en (binnen-)steden, en om ze te behouden en door te kunnen geven aan toekomstige generaties moeten we ze toekomstbestendig maken. Het verduurzamen van monumenten en het beschermen van de monumentale waarden is soms een complexe opgave. Om de eenduidigheid, helderheid, navolgbaarheid en transparantie bij de afweging en beoordeling van duurzaamheidsingrepen in monumenten te verbeteren is in 2023 door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed het afwegingskader 'Verduurzaming van monumenten'

gepubliceerd. Dit zetten we in de gemeente Middelburg ook in bij de vergunningverlening.

In de Nota Ruimtelijke Kwaliteit, die in 2023 geëvalueerd is, sluiten we aan bij de verduurzamingsrichtlijnen van de Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM). De ERM beheert de beoordelings- en uitvoeringsrichtlijnen zoals die worden vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit. Hierdoor verschaffen we niet alleen een professionele kennisbron en duidelijkheid aan eigenaren, maar blijft dit onderdeel van de nota ook actueel en borgen we dat verduurzamingsmaatregelen op een bij het monument passende manier worden uitgevoerd. De verschillende beschermingsbelangen binnen de beschermde stadsgezichten worden vertaald naar bijpassende criteria. Evenals voorgaande jaren namen we in 2023 actief deel aan de werkgroep Duurzaamheid van de Federatie Grote Monumentengemeenten die onder meer als klankbord fungeert voor de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). In november 2023 stond de reizende expositie van de RCE over het verduurzamen van monumenten een week lang in de Wandelkerk. Ondanks de actualiteit van het onderwerp was de belangstelling helaas zeer gering.

Transitie Visie Warmte

De transitie visie warmte (TVW) die in 2021 is vastgesteld geeft aan op welke manier de gebouwde omgeving per wijk van het aardgas af gaat. In 2023 zijn diverse acties en pilots uitgevoerd, voor een deel samen met de andere Zeeuwse gemeenten, waarbij de focus ligt op energiebesparing en isolatie van woningen. Dit zijn maatregelen die, ook als het beste alternatief voor aardgas nog niet duidelijk is, direct CO2 reduceren en vaak andere voordelen bieden zoals geld besparing en verhoogd comfort. Zogenaamde 'spijtvrije' maatregelen.

De volgende acties zijn in 2023 uitgevoerd of van start gegaan:

- Samen met Energiek Zeeland is een pilot gestart in de buurt Prinsenhove.
- In Griffioen en Klarenbeek zijn samen met Buurkracht wijkteams opgezet die een passend isolatieaanbod voor de wijk hebben opgesteld. Op basis van een enquête onder wijkbewoners zijn door de teams passende isolatiebedrijven geselecteerd, en dit aanbod is vervolgens gepresenteerd en gedeeld met de wijk. In Klarenbeek is daarnaast subsidie aangevraagd om energicoaches in de buurt op te leiden, en blowerdoor tests uit te voeren.

- **Energiefixers:** gedurende het jaar zijn met name in wijken met een verhoogde kans op energiearmoede energiefixers langs de deuren gegaan. Deze fixers brachten gratis kleine energiebesparende maatregelen aan, zoals radiatorfolie, tochtstrips en waterbesparende douchekoppen.
- **Verduurzaming VVE's:** de subsidie voor advies en bijeenkomsten om de eerste stappen te zetten is opnieuw onder de aandacht gebracht. Er zijn regelmatig bijeenkomsten met de andere grote Zeeuwse gemeenten en VVE beheerders om te onderzoeken hoe we VVE's het beste kunnen ondersteunen en waarmee voorlichtingsbijeenkomsten voor VVE's worden georganiseerd.
- In april 2023 is, door RES Zeeland, een warmte/energiemarkt georganiseerd in de ZB. Inwoners konden hier verschillende bedrijven op het gebied van verduurzaming ontmoeten.
- De collectieve inkoopactie met Winst uit je woning is in 2023 afgerond. De lessen zijn gedeeld met de andere Zeeuwse gemeenten en worden meegenomen in toekomstige acties. Er is besloten om geen vervolgactie met Winst uit je woning te organiseren.

In 2023 is bekend geworden dat het warmtenet in Dauwendaele niet haalbaar is. Met de resterende subsidie vanuit het programma Proeftuin Aardgasvrije Wijken wordt een alternatief aanbod ontwikkeld. Voorstel hiervoor volgt in het tweede kwartaal van 2024.

Samen met een aantal andere gemeenten in Midden Zeeland en de Provincie is een eerste onderzoek gedaan naar het verwarmen van gebouwen met restwarmte uit het Sloegebied. Het eerste onderzoek lijkt kansrijk: er is en komt veel warmte beschikbaar. Zoveel dat theoretisch gezien alle gebouwen in Zeeland hiermee verwarmd zouden kunnen worden. Echter zijn er flink wat kilometers buis nodig, wat kostbaar is. In 2024 wordt er vervolgonderzoek gedaan naar de haalbaarheid. En bij het Rijk dringen we aan op een andere verdeling van de kosten om warmtenetten haalbaarder te maken.

Verder heeft minister De Jonge medio 2023 de gemeenten met een brief gevraagd om duurzaam gas (b.v. waterstof) als optie te schrappen in de Transitie Visie Warmte. Met de huidige mogelijkheden blijven dan enkel elektrisch verwarmen (b.v. middels een warmtepomp) en een warmtenet over als alternatieve warmte voor aardgas. Medio 2023 is er dan ook

in Zeeland nog een vooraankondiging gedaan van netcongestie. Dit vergemakkelijkt de warmtetransitie niet.

Als onderdeel van het Europese subsidieproject SHIFFT is sportcomplex De Blikken in Arnemuiden volledig aardgasvrij

gemaakt. Het dak is voorzien van isolatie en lichtgewicht zonnepanelen en het gebouw en douchewater wordt nu verwarmd met warmtepompen. Dit is, naast Het Palet, nu het tweede aardgasvrij gemaakte gemeentelijk eigendom, en een voorbeeldproject voor andere sportcomplexen in de regio.

Duurzame elektriciteitsopwekking en infrastructuur

- In 2023 is samen met de andere Zeeuwse overheden en andere stakeholders gewerkt aan RES 2.0 (Regionale Energie Strategie). Vaststelling door de raden is gepland voor zomer 2024.
- Voor kleine windturbines heeft in 2023 overleg plaatsgevonden met HZ-JRC om in samenwerking een aantal punten te onderzoeken zoals rendement, combinatie-opstelling en materiaalgebruik. De gemeente zou de onderzoeksdata als input kunnen gebruiken bij het opstellen van beleid voor kleine windmolens binnen de bebouwde kom. Begin 2024 heeft HZ-JRC aangegeven dat het niet lukt om dit project inclusief funding op te pakken. De uitdaging zit in capaciteit en financiële middelen. Op het gebied van advisering en ondersteuning zijn

eventueel wel mogelijkheden. Momenteel wordt bekeken welke andere opties mogelijk zijn.

- Medio 2023 is in Zeeland een vooraankondiging gedaan van netcongestie (te vol elektriciteitsnetwerk). Het congestiemanagementonderzoek wordt in het tweede kwartaal van 2024 verwacht. Tot die tijd worden er geen grotere aansluitingen (meer dan 3 x 80 Ampère) verstrekt. Namens een groot deel van de Zeeuwse gemeenten hebben wij een zienswijze ingediend op het concept prioriteringskader van de ACM. Dit om te voorkomen dat het midden- en kleinbedrijf en andere instellingen het komende decennium niet kunnen elektrificeren of uitbreiden. Als voorbeeld: het Palet en de Blikken worden nu volledig elektrisch verwarmd. Met de huidige netcongestie en prioriteringskader is dat nu niet meer mogelijk.

- Samen met de Zeeuwse gemeenten en Stedin, Tennet en Gasunie heeft de Provincie Zeeland een PMIEK (Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat) opgesteld en vastgesteld in het tweede kwartaal van 2023. Dit is een programma om aanpassingen en uitbreidingen van de infrastructuur te doen op basis van de behoeften en wensen voor de toekomst.
- Er wordt gewerkt aan een energievisie door de Provincie Zeeland in overleg met de Zeeuwse gemeenten en Stedin. Andere partijen zoals Smart Delta Resources, Tennet en Gasunie worden ook betrokken. De contouren van de energievisie worden samen met RES 2.0 (Regionale Energie Strategie) in het tweede kwartaal van 2024 aan de gemeenteraden gepresenteerd. Eind 2024 is de visie gereed voor vaststelling.
- De Provincie Zeeland en het Rijk hebben in 2023 gesprekken opgestart met de Zeeuwse gemeenten over de eventuele komst van twee extra kerncentrales. Het uiteindelijke besluit over de kerncentrales een zaak is van de Rijksoverheid.

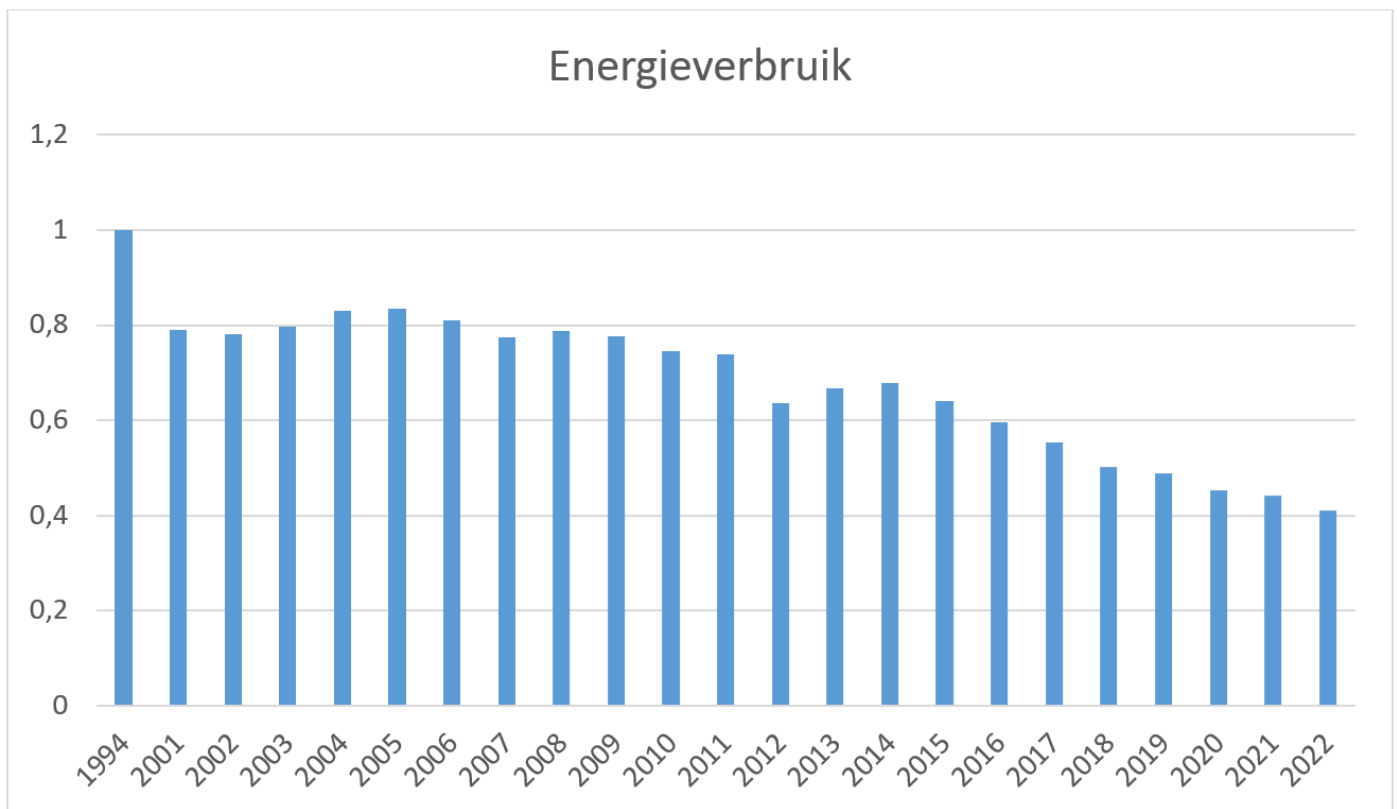
Wij willen eerst inzichtelijk hebben wat alle energie infra voor ruimtelijke impact heeft op Zeeland. De stroom van de windmolens op zee komt voor een groot deel ook in Zeeland aan land en heeft het nodige ruimtebeslag. Ditzelfde geldt voor waterstoffabriek(en), elektrolyzers, hoogspanningsstations, hoogspanningsmasten, etc.

Thema - Duurzame gemeentelijke organisatie

Energiebesparing Openbare Verlichting

De landelijke doelstelling is een besparing van 50% in 2030 ten opzichte van 2013. Volgens het 'Fit for 55' – pakket van de Europese Commissie moet de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met 55% omlaag ten opzichte van het niveau van 1990. Inmiddels heeft de gemeente Middelburg ten opzichte van 1994 60% energie bespaard voor openbare verlichting. Ten opzichte van 2013 is 40% bespaard.

Energieneutraal Middelburg – Gemeente als voorbeeld

Energieneutraal Middelburg – Gemeente als voorbeeld

De Zeeuwse gemeenten werken samen om beleid en een uitvoeringsagenda voor circulaire economie op te stellen. De

ambities daarbij zijn overeenkomstig de rijks ambities: circulair in 2050. Het conceptbeleid en doelstellingen zijn opgesteld en worden vakinhoudelijk getoetst. Verwacht wordt dat in het

derde kwartaal 2024 het beleid aan de raad ter vaststelling kan worden aangeboden.

In 2022 is gewerkt aan de verduurzamingsstrategie en bijbehorende routekaart voor gemeentelijk vastgoed. Deze routekaart wordt vanaf 2023 uitgevoerd. Er is gestart met de uitvoering van de pilotprojecten, er is subsidie aangevraagd voor uitvoering en er worden nieuwe panden op de planning gezet om een verduurzamingsslag voor te bereiden en uit te voeren.

Er is budget beschikbaar gesteld om de verduurzaming van de gymzalen en het crematorium voor te bereiden. Verder wordt onderzocht welke panden voor 2030 aangepakt moeten worden om de Zeeuwse doelstellingen van CO2-besparing te halen.

Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)

In november 2022 is door de raad aangegeven dat circulariteit één van de centrale criteria bij het inkoopbeleid moet zijn. Het ondertekenen van het Manifest MVOI is als doelstelling meegenomen in de concept doelstellingen voor het Zeeuws beleid Circulaire Economie. Vooruitlopend hierop wordt gewerkt aan MVOI te borgen in de organisatie. Een interne MVOI projectgroep is opgesteld, er is een presentatie in het MT gehouden, leden van de projectgroep hebben deelgenomen aan Pressure Cooker MVOI, zodat een start gemaakt kan worden met een actieplan. Gewerkt wordt aan een bestuurlijke opdracht zodat MVOI in de organisatie uitgezet wordt.

Thema - Bodem

De bodem is de basis voor de meeste menselijke activiteiten. Om ontwikkelingen uit te kunnen blijven voeren is het doel de kansen en kwaliteiten van de bodem duurzaam benutten.

Historische bodemverontreiniging (onder andere met lood) in relatie tot volksgezondheid

In Middelburg komt vooral binnen de stadsveste in het centrum, in de oude dorpskernen en langs de oude doorgaande wegen zoals de Noordweg historische bodemverontreiniging voor. In 2023 hebben we samen met de gemeenten Veere, Vlissingen en Schouwen-Duiveland gezocht naar samenwerking om zoveel mogelijk eenduidig één en ander op te nemen in het Omgevingsplan.

Omgevingswet - onderdeel bodem

Vanuit het Zeeuws Platform Bodembeheer (samenwerking tussen de 13 Zeeuwse gemeenten, het Waterschap en Provincie Zeeland) wordt het vervallen van de Wet Bodembescherming in de nieuwe Omgevingswet verder voorbereid. De bevoegdheid die nu nog bij de Provincie Zeeland ligt, komt bij de gemeente te liggen. Vanuit de Rijksoverheid zijn er op dit moment geen specifieke financiële middelen om deze taken vanaf inwerkingtreding Omgevingswet uit te voeren.

Thema - Water en Klimaatadaptatie

Stedelijk Water Programma

In 2023 is in het kader van het Stedelijk Water Programma Middelburg 2021-2030 (SWP) 1,5 ha. verhard oppervlak van het gemengde rioolstelsel afgekoppeld in Klein Vlaanderen, Singelweg/De Warande (Sint Laurens), Radenhove, Adriaan Obystraat en de Beatrixstraat (Arnhemuiden). Daarnaast is ca. 1 km riool gerenoveerd in de Singelweg/De Warande (Sint Laurens), Radenhove, Adriaan Obystraat en Ooststraat. De verantwoording is verder uitgewerkt in de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen bij het onderdeel riolering.

Klimaatadaptatie Strategie Zeeland (KaSZ)

Door klimaatverandering neemt de kans op wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen toe. Dat levert risico's op voor de economie, gezondheid en veiligheid. In het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie staat hoe gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk het proces van ruimtelijke adaptatie willen versnellen en intensiveren. Voor de uitvoering van het Deltaplan is binnen Zeeland een gezamenlijke uitvoeringsagenda opgesteld. De gemeente Middelburg is één van de deelnemers van het Zeeuws Kernteam Klimaatadaptatie. Het Kernteam is bewaker van de uitvoering van de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KaSZ).

Aanpassen aan het klimaat raakt veel facetten. Kwetsbare groepen zijn bijvoorbeeld extra kwetsbaar voor hitte. Woningcorporaties moeten hun woningvoorraad klimaatbestendig maken voor hitte. Daarnaast kunnen zij hun bijdrage leveren door regenwater van de daken ter plaatse te bergen of af te laten voeren via het schoonwaterriool. In de prestatieafspraken is klimaatadaptatie meegenomen.

De locaties Klein Vlaanderen, Singelweg/De Warande (Sint Laurens) en Radenhove zijn tijdens de riool- en herstraatwerkzaamheden klimaatadaptief ingericht.

Impulsregeling Klimaatadaptatie

Vanaf 1 januari 2021 kan de gemeente via de Impulsregeling klimaatadaptatie een bijdrage van het Rijk aanvragen om:

- Klimaatadaptatieve maatregelen versneld uit te laten voeren
- Geplande ruimtelijke maatregelen uit te breiden met adaptatiemaatregelen
- Nieuwe adaptatiemaatregelen op te pakken

De maximale bijdrage van het Rijk is 1/3 van de totaalkosten besteedt aan de uitvoering van klimaatadaptatieve maatregelen. De klimaatadaptatieve maatregelen dienen een positieve bijdrage te leveren aan het verkleinen van de kans op wateroverlast, droogte en overstromingen.

In 2023 zijn een aantal beheerprojecten geselecteerd die hiervoor in aanmerking komen. Dit zijn:

- Meanderlaan
- Buitenhovelaan
- Dauwendaele
- Binnenstad

Thema - Klimaatbestendig groen in de Woonomgeving

Klimaatbestendig openbaar groen draagt bij aan de volksgezondheid door o.a. het verminderen of voorkomen van hittestress. Daarnaast kan dit openbaar groen (extra) regenwater opvangen dat niet via het riool afgevoerd hoeft worden.

De volgende projecten zijn goedgekeurd:

Natuur Inclusief

Restauratie 250 m2 kademuren volgens natuurinclusief principe. Naast het zorgvuldig herstellen van de kademuren Kinderdijk en Korendijk is het de intentie om de biodiversiteit en fauna te bevorderen door behoud muurbegroeiing en voorzieningen voor vleermuizen en vogels.

Klimaatadaptatie Zeeland

Herinrichten, ontharden en vergroenen Meanderlaan in samenwerking met ZMF, HZ, SCALDA, Woongoed, City Seeds en DSV zaden en het samen ontwikkelen en realiseren van jaarrond pluktuinen. Technische -en economische haalbaarheidsstudie voor lokale waterzuivering met hieraan gekoppeld systeem voor opwekken van energie voor de "wijk van de toekomst".

Europees projecten Programma periode 2022-2027

De aanvragen van de op 2 oktober 2023 gepresenteerde projecten Cool Cities en Cool Neighbourhoods en Green Teams zijn eind 2023 goedgekeurd. In 2024 wordt hiervoor een raadsvoorstel opgesteld.

Cool Neighbourhoods

Het tegengaan van hitte risico's op wijkniveau. Gezamenlijk met de inwoners maken van wijkactieplannen. Herinrichten, ontharden en vergroenen van de leefomgeving en straten Dauwendaele en in de Binnenstad. Realiseren van locatie specifieke recreatieve groene omgevingen.

Cool Cities Network

Lokale/regionale overheden werken gezamenlijk aan het hittebestendiger maken van steden door het ontwikkelen van een Cool Network Strategy. Een integrale wijkgerichte aanpak en energietransitie met hieraan gekoppelde uitvoeringsprogramma van een netwerk van schaduwrijke routes en cool spots. Deze strategie is nodig om voor een cool netwerk strategie/plan. Binnen het project wordt een klimaatadaptatieve herinrichting van de Arie van Driellaan als voorbeeld gerealiseerd.

Green Teams

Pro-actieve klimaatadaptatie in planning en uitvoering voor de openbare ruimte. Green Teams biedt ons de mogelijkheid om gezamenlijk met andere partners te werken aan een strategie om klimaatadaptatie onlosmakelijk onderdeel te laten zijn van onze projecten en activiteiten van ontwerp tot beheer en onderhoud.

Groene schoolpleinen

Dit jaar heeft de gemeente Middelburg weer bijgedragen aan de vergroening van schoolpleinen. Onder andere bij basisscholen Palmenhof en de Regenboogschool zijn tegels uit het plein gehaald. De vergroening brengt kinderen dicht bij natuur en levert een bijdrage aan de klimaatopgaven.

Thema - Geluid en lucht

In de Middelburgse Visie Milieu is als doel gesteld dat de kwaliteit op het gebied van geluidshinder en luchtverontreiniging niet verslechterd. En waar mogelijk verbeterend gericht op een duurzame samenleving en leefomgeving.

Geluidsoverlast, veroorzaakt door weg- en railverkeer, blijft een punt van aandacht. Een landelijke lijst identificeert woningen die aan hoge geluidsniveaus worden blootgesteld. Onze inzet voor het

verminderen van deze overlast heeft geresulteerd in voortdurende geluidssaneringsprojecten, die al jaren in uitvoering zijn. In het afgelopen jaar hebben we specifieke vooruitgang geboekt aan de Statenlaan en de Nieuwe Vlissingeweg. Deze projecten worden ook in 2024 voortgezet, met als doel de levenskwaliteit van onze inwoners aanzienlijk te verbeteren door het verminderen van geluidsoverlast.

In de Omgevingswet zijn de uitgangspunten m.b.t. de Basisgeluidsemissie (BGE) gewijzigd en uitgesteld. De verwachting is nu dat de BGE pas in 2027 moeten zijn vastgesteld voor alle gemeentelijke wegen vanaf 2500 motorvoertuigen per etmaal. De Walcherse gemeenten werken zo veel mogelijk samen m.b.t. werkzaamheden die voortvloeien door inwerkingtreding Omgevingswet.

De gemeente Middelburg ondersteunt net als de andere Zeeuwse gemeenten de uitvoering van het Schone Luchtakkoord van de Provincie Zeeland. Om overlast van houtstook zo veel mogelijk te voorkomen werkt Middelburg overeenkomstig de vaste maatregelen voor houtstook van het Schone Lucht Akkoord.

Thema - Externe Veiligheid

In het afgelopen jaar heeft onze focus gelegen op het verfijnen en versterken van het beleid rondom externe veiligheid, met een speciale nadruk op de ontwikkeling van aandachtsgebieden en voorschriftengebieden. Deze inspanningen zetten we in het komende jaar voort, waarbij het huidige beleid een grondige herziening ondergaat om ervoor te zorgen dat het volledig is afgestemd op de huidige en toekomstige veiligheidseisen.

Een belangrijk project, EV in BHV, is succesvol afgerond. Dit project, dat gericht is op het verbeteren van de externe veiligheid binnen Bedrijfshulpverlening (BHV), kan echter nog niet volledig worden geïmplementeerd. De reden hiervoor is dat nog niet alle risico's geografisch in kaart zijn gebracht. Hoewel deze situatie buiten onze controle valt, blijven we de ontwikkelingen nauwlettend volgen. We zijn verheugd te kunnen melden dat de subsidie voor dit belangrijke project is verkregen, wat de voortzetting en uitbreiding van onze inspanningen op dit gebied ondersteunt.

Thema - Afval

Uitvoering afvalbeleidsplan

De landelijke doelen zijn:

- 2020: 100 kilo restafval

- 2020-2025: 100 kilo restafval én focus op kwaliteit
- 2050: Nederland Circulair: zo veel mogelijk recycling

De ambitie is zoveel mogelijk hergebruik in 2050. Het is dus van groot belang om grondstoffen niet te veel te vervuilen met stoffen.

Per 1 januari 2021 is Diftar ingevoerd (apart betalen voor het aanbieden van restafval). In de loop van 2022 is een analyse en evaluatie opgesteld. De hoeveelheid restafval was aanvankelijk in 2021 en 2022 gedaald. In 2023 is deze hoeveelheid toegenomen (144,3 kilogram per inwoner) grotendeels door de afkeur en verbranding van het PMD (Plastic- en Metalenverpakkingen en Drinkpakken). In 2024 wordt (verder) ingezet op verbetering van de kwaliteit van het PMD om afkeur te voorkomen.

Deze hoeveelheden zijn exclusief grofvuil en verbouwingsrestafval van de milieustraten die meetellen in de ambitie. In 2023 was dit voor Middelburg nog eens 17,5 kilo per inwoner.

Extra aanpak zwerfafval

Het project Schoon Zeeland is gericht op Natuur- en Milieueducatie van (basis)scholieren. Het blijkt namelijk dat er een verband is tussen gerichte educatie op school en kennis, houding en gedrag op latere leeftijd. Vanuit de extra aanpak zwerfafval vragen we jaarlijks scholen aandacht te schenken aan educatie. In 2023 zijn 20 gastlessen gegeven.

Thema – Verkeer en Vervoer

Energieneutraal Middelburg – Mobiliteit

Bij mobiliteit geldt eerst inzetten op energie besparen en dan hernieuwbare energie toepassen om de mobiliteit te verduurzamen.

De fiets staat in het mobiliteitsbeleid op nummer één.

In een (continu) participatief proces worden (gezamenlijk met maatschappelijke organisaties) fiets stimulerende en/of verkeersveiligheid verhogende maatregelen voorgesteld. Afhankelijk van de beschikbare financiële middelen worden deze op korte of langere termijn uitgevoerd.

In 2023 is er met een participatief proces gewerkt aan een nieuwe laadpalenkaart die een prognose geeft van de toekomstige vraag en waar toekomstige geschikte locaties op staan aangegeven.

In 2023 hebben we voor 3 nieuwe locaties een verkeersbesluit genomen voor totaal 4 laadpalen. Daarnaast hebben we een verkeersbesluit genomen om op 17 locaties een tweede parkeervak te reserveren ten behoeve van een bestaande laadpaal. In 2023 zijn 16 vergunningen verleend voor een verlengde private aansluiting (= laadkabel vanuit huis naar e-auto geparkeerd op de openbare weg). We werken vraaggericht bij het plaatsen van laadpalen. Wanneer er dus een laadpaal nodig is kan deze aangevraagd worden. De prognoses worden iedere 2 jaar bijgewerkt. Wanneer de vraag dus toeneemt of achterblijft wordt de prognose hier op aangepast.

Zie voor verdere informatie over mobiliteit het hoofdstuk verkeer, vervoer en waterstaat van deze jaarrekening.

Thema - Bedrijven Milieuhandhaving

Smart Grid Arnestein

In 2023 is het project Smart Grid Arnestein gestart. Dit project wordt uitgevoerd in samenwerking met de Hogeschool Zeeland, Impuls Zeeland NV, adviesbureau Zebra en de Middelburgse Bedrijvenclub. In een smart grid kunnen ondernemers duurzaam opgewekte elektriciteit opslaan en uitwisselen. Er hebben diverse bijeenkomsten plaats gevonden over dit project en Zebra onderzoekt nu de mogelijkheden voor een smart grid op basis van de verbruiksgegevens van ondernemingen die deel willen nemen aan het smart grid.

Europees project DETOCS

Bevorderen en stimuleren van investeringen in hernieuwbare-, en efficiënter energieverbruik bij MKB met de focus op de toeristische sector door kennisuitwisseling en ontzorgen van de sector.

Milieuhandhaving

Middelburg heeft bijna 1.200 inrichtingen (bedrijven) in de zin van de Wet milieubeheer (Wm). De gemeente is voor deze inrichtingen

het bevoegd gezag en heeft onder andere als taak de naleving van de milieuvoorschriften te controleren. De uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van de hoogste categorie inrichtingen (totaal zo'n 150 bedrijven) is ondergebracht bij de Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD). De gemeente voert voor de 1.050 resterende milieubedrijven de VTH-taken zelf uit. In voorbereiding op de Omgevingswet (Ow) is gebleken dat er mogelijk zo'n 200 extra inrichtingen (onder de Ow locatie met milieubelastende activiteit) ingebracht moeten worden bij de RUD.

In 2023 zijn er door de milieutoezichthouders twee projecten uitgevoerd:

- Project ondermijning Arnestein: In het vervolg op het project Arnestein (ondermijning), dat van 2018 t/m 2021 heeft geduurd, namen de toezichthouders milieu oo in 2022 en 2023 deel aan 'ondermijning' controles. De succesvolle samenwerking met de collega's van openbare orde en veiligheid, de RUD Zeeland, Politie, Belastingdienst etc. is voortgezet en vond in de gehele gemeente plaats.
- Project informatieplicht energiebesparing: In 2023 is er bij 100% van de bedrijven op locatie een eerste controle uitgevoerd. Bij 80% is reeds een hercontrole (controle of geconstateerde overtredingen zijn opgelost) uitgevoerd. Dit project loopt zo voortvarend dat mede hierdoor de gemeente Middelburg de Energy Award 2022 heeft gekregen. Door met haar bedrijven en instellingen in gesprek te gaan heeft de gemeente de hoogste score (landelijk) ingediende rapportages voor de informatieplicht energiebesparing behaald.

In 2023 heeft de gemeente 334 milieucontroles uitgevoerd:

	2023	2022	2021
– Integrale milieucontrole op locatie	8	4	9
– Integrale milieucontrole op locatie, in het kader van het project ondermijning Arnestein	24	47	22
– Aspectcontrole milieutoezicht, project informatieplicht energiebesparing	72	134	84
– Hercontrole project ondermijning	15	13	8
– Hercontrole project informatieplicht energiebesparing	190	32	22
– Hercontrole integrale milieucontrole	20	3	22
– (voornemen) Last onder dwangsom	5	5	1

Naast deze controles zijn er in november en december 2 dagdelen besteed aan een gezamenlijke actie controle illegale opslag vuurwerk in opslagloodsen/garageboxen. En in 2023 heeft de gemeente 40 milieuklachten ontvangen en behandeld die inrichting gebonden waren.

Omgevingswet

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is op 1 januari 2024.

We hebben in 2023 aandacht besteed aan onder andere:

- Het in beeld brengen wat de wijzigingen van het basistakenpakket zijn. Er gaan meer activiteiten onder het basis taken pakket vallen. Dit is nog steeds in beweging.
- Het inrichtingenbestand van de gemeente is geactualiseerd. De definitie 'milieu inrichting' verdwijnt en er komen milieu belastende activiteiten voor in de plaats.

Effecten maatregelen financieel herstelplan

Voor de effecten in 2023 van de maatregelen uit het financieel herstelplan verwijzen wij naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Beleidsindicatoren

Milieu en volksgezondheid

nmb= nog niet bekend via "Waar staat je gemeente.nl"

nb= niet bekend

Beleidsindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Milieu							
Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner)	Middelburg	188,0	179,0	179,0	122,0	115,00	nmb
	Nederland	172,0	163,0	170,0	169,0	148,0	nmb
Hernieuwbare elektriciteit (%)	Middelburg	13,3	23,7	32,0	29,0	nmb	nmb
	Nederland	17,6	20,0	26,8	33,1	nmb	nmb
Volksgezondheid							
volwassenen met overgewicht %	Middelburg	nb	nb	46,0	nb	47,4	nmb
	Nederland	nb	nb	50,8	nb	50,9	nmb
volwassenen dat voldoende beweegt %	Middelburg	nb	nb	52,5	nb	52,7	nmb
	Nederland	nb	nb	49,9	nb	47,5	nmb
gebruik basis GGZ of POH/GGZ %	Middelburg	nb	4,7	4,7	5,2	nmb	nmb
	Nederland	nb	4,4	4,6	4,6	nmb	nmb
gebruik wijkverpleging %	Middelburg	nb	4,6	4,3	4,4	nmb	nmb
	Nederland	nb	3,4	3,4	3,4	nmb	nmb

Wat heeft het gekost?

Volksgezondheid en milieu	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
7.01.0 Volksgezondheid	2.187	2.853	2.836	18
7.02.0 Riolering	4.509	4.557	4.585	-27
7.03.0 Afval	5.364	5.324	5.948	-623
7.04.0 Milieubeheer	1.580	1.680	2.456	-776
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria	1.667	1.834	1.878	-44
Totale Lasten	15.307	16.249	17.701	-1.452
Baten				
7.01.0 Volksgezondheid	0	-200	-190	-10
7.02.0 Riolering	-6.086	-6.086	-6.060	-25
7.03.0 Afval	-7.418	-7.358	-7.764	407
7.04.0 Milieubeheer	-13	-580	-1.096	516
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria	-2.155	-2.155	-2.080	-75
Totale Baten	-15.671	-16.378	-17.190	812
Totaal Volksgezondheid en milieu	-364	-129	511	-640

Toelichting op het financiële resultaat (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 50.000 of hoger

toelichten. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
7.03.0 Afval			
Inzameling huisvuil			
Er zijn extra kosten ontstaan doordat het afgekeurde PMD-afval moest worden verwerkt als restafval. Daarnaast deden zich twee calamiteiten voor met onze eigen huisvuilauto's, waardoor deze niet konden worden ingezet. Om dit op te vangen, hebben we een huisvuilauto ingehuurd. Verder zijn er extra uitgaven gedaan om de afkeur van het PMD-afval te analyseren.	-127		N
Vanaf 2023 krijgt de gemeente een vergoeding voor het opruimen van Single Used Plastics (SUP) in zwerfafval (€ 3,02 per inwoner). Deze vergoeding wordt in 2024 ontvangen.		150	N
Ter dekking van de hogere kosten is er extra bedrag aan de voorziening afvalstoffenheffing onttrokken.		350	N
Materieel reiniging	-149		N
Door calamiteiten met 2 kraantrechterwagens voor lediging van ondergrondse containers zijn de kranen afgebroken wat gerepareerd moest worden.			
PMD	-54		N
Er is een projectleider ingehuurd in verband met de PMD-vervuiling.			
Onderhoud ondergrondse containers	-205		N
Er waren extra kosten voor vervanging afgekeurde containers, deze mochten niet meer gebruikt worden. Verder waren er hoge reparatie- en onderhoudskosten aan de perscontainers om deze in bedrijf te houden.			
Baten afvalstoffenheffing		-53	N
Door de invoering van diftar is het aantal aangeboden ledigingen lager dan waar vooraf mee is gerekend.			
7.04.0 Milieubeheer			
Europees project Shift			
Dit project is begin 2023 geëindigd. De uitgaven en inkomsten blijven binnen het projectbudget, maar wijken af van de oorspronkelijke planning omdat de looptijden van de projecten vanwege COVID zijn verlengd. Het bedrag wat voor dit project gereserveerd was in de reserve transitoria is vrijgevallen (programma bestuur). De melding is budgetneutraal.	-153	78	N
Klimaat en energiebeleid			
Dit betreft de voorbereidingskosten die in 2023 zijn gemaakt voor het project aardgasvrije wijken Dauwendale. Deze kosten zijn ten laste van de reserve Klimaatgelden geboekt.	-253		N
Cdoke klimaat en energiebeleid	-400	400	N

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
Voor de personele capaciteit op het gebied van klimaat en energiebeleid is door het Rijk een uitkering beschikbaar gesteld. In eerste instantie werd verwacht dat het ontvangen bedrag in 2023 niet volledig zou worden uitgegeven, maar dit is wel het geval. Dit betreft de inkomsten en de uitgaven en is budgetneutraal.			
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria			
Begraven en cremeren			
Er hebben minder crematies plaatsgevonden dan verwacht. Daarnaast is er een stijgende lijn in het aantal crematies zonder dienst wat resulteert in een lagere opbrengst.		-192	J
Er hebben meer begrafenissen plaatsgevonden dan verwacht. Daarnaast zijn er meer grafrechten voor particuliere graven verleend.		127	N
Overig	-100	-48	
Totaal	-1.441	812	

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Inleiding

Het programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing richt zich op het planmatig inrichten van de leefruimte, waarbij rekening wordt gehouden met individuele en gemeenschappelijke belangen. Ook richt het programma zich

op het realiseren van een afgewogen woningbestand, zodat er altijd een woning is die past in ieders wooncarrière. Dat vraagt om het blijvend toevoegen van nieuwe woningen. Vanuit de Woonvisie willen we ons inzetten voor een vraaggerichte benadering vanuit de markt en voorzien in goede woningen voor iedereen en op een goede locatie. De gemeente heeft daarin de regiefunctie. Zowel in de bestaande- als in de nieuwbouw. Aansluitend richt de gemeente zich op het aanbieden van verschillende woonmilieus door stedelijke vernieuwing en nieuwbouwprojecten. Betrokkenheid van bewoners is wezenlijk omdat zij in de betreffende wijk of het dorp wonen en omdat zij waardevolle kennis en ervaring hebben over de behoeften ter plaatse en mogelijke veranderingen daarin.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Omgevingsvisie Middelburg 2050 (02/2024)
- Nieuwe woningbouwlocaties Middelburg tot en met 2040 (02/2024)
- Woonvisie 2023-2027 + uitvoeringsagenda (2022)
- Nota grondbeleid (2021)
- Vigerende bestemmingsplannen c.q. Omgevingsplan
- Participeren: Doen en leren (2017)

Wat wilden we bereiken?

Wonen - Maatschappelijk effect

Aanwezigheid van voldoende woningen en verschillende woonmilieus om de huidige en toekomstige huishoudens van Middelburg te huisvesten.

Doelstellingen

1. Voldoende woningen passend bij de (toekomstige) vraag, zowel qua aantallen als qua gewenste woningtypes. Daarbij ligt de focus op nultredenwoningen voor de groeiende groep ouderen.
2. Middelburg ziet kans om door middel van bijzondere en aantrekkelijke woonmilieus inwoners van buiten te trekken en om bewoners te behouden voor de gemeente.
3. We streven naar leefbare wijken door per woningbouwlocatie en sloop-nieuwbouwlocatie de best passende en aanvullende woningen toe te voegen.
4. Herbestemmen en renoveren hebben de voorkeur boven nieuwbouw.
5. Het behouden van gelijke kansen in de huursector voor de doelgroepen waaronder jongeren, senioren en gezinnen.
6. We streven naar een betaalbare woningvoorraad, waaronder 750 sociale huurwoningen. Als richtlijn geldt 30% sociale huur op nieuwe woningbouwlocaties.
7. Voorzien in voldoende huisvesting voor (toekomstige) studenten en voor andere bijzondere doelgroepen zoals statushouders, arbeidsmigranten en de uitstroom uit beschermd wonen en maatschappelijke opvang (zie programma Sociaal Domein).
8. We willen zorgen dat iedere bewoner van Middelburg zo lang mogelijk optimaal kan blijven functioneren in een zelfgekozen woning en woonomgeving. Bij woningaanpassingen boven € 20.000 geldt het primaat van verhuizen naar een geschikte woning.

9. We kiezen voor kwalitatieve nieuwbouw: duurzaam en gericht op de lange termijn (niet snel en goedkoop).
- 10 Een kwalitatieve en energetische verbetering van de bestaande woningvoorraad. Zowel in de huur- als koopsector.
- 11 Het zoveel mogelijk wegnemen van belemmeringen voor energiebesparende maatregelen bij monumenten en hierbij de monumentale en architectonisch waarden te respecteren.
- 12 Het verkleinen van de stap naar de koopwoningmarkt met de regeling starterslening.
- 13 Voldoen aan de taakstelling huisvesting statushouders.
- 14 Er wordt ingezet op wonen boven winkels.

Ruimtelijke ordening - Maatschappelijk effect

Een stad met een goed woonklimaat, met passende woonruimte voor alle doelgroepen en leeftijdscategorieën.

Doelstellingen

1. We zorgen dat er steeds genoeg nieuwe (deelomgevings)plannen zijn met woningbouw in het programma.
2. Inbreiden heeft de voorkeur boven uitbreiden.
3. Omzetten van bestemmingsplannen in deelomgevingsplannen.
4. Streven naar groene woonmilieus.

Grondexploitatie - Maatschappelijk effect

Grondbeleid en grondexploitatie is dienstbaar aan beleid voor wonen, werken en recreëren en is een middel om doelstellingen op deze terreinen te realiseren. Geld dat hiermee wordt verdiend kan ingezet worden voor locaties die geld kosten. Meer informatie over grondbeleid en grondexploitatie staat in de paragraaf Grondbeleid in deze begroting.

Doelstellingen

1. Het gaat de gemeente om maatschappelijk gewenst ruimtegebruik, het maatschappelijk effect en de meest optimale prijs/kwaliteitsverhouding.

Wat hebben we bereikt?

Wonen - Maatschappelijk effect

Samen met ontwikkelaars en corporaties is gewerkt aan plannen om woningen in diverse woonmilieus en prijsklassen aan de markt toe te voegen.

Doelstelling 1: Voldoende woningen passend bij de (toekomstige) vraag, zowel qua aantallen als qua gewenste woningtypes. Daarbij ligt de focus op nultredenwoningen voor de groeiende groep ouderen.

In 2023 zijn woningen opgeleverd in onder andere de plannen Mortiere, Essenvelt, Rittenburg, Sportlaan en Sardijngeulstraat. Op de locatie Het Zwin zijn flexwoningen gerealiseerd voor spoedzoekers. Verder is gewerkt aan planvorming voor nieuw aanbod in de toekomst en zijn op diverse plekken (Mortiere, Essenvelt, Veersepoort, Hazenburg, Sint Laurens zuid) woningen in aanbouw.

Tevens is in de tweede helft van 2023 een inwonerberaad georganiseerd om op die manier samen met inwoners te zoeken naar locaties waarvoor in de toekomst plannen gemaakt kunnen worden. Besluitvorming hierover vindt plaats in 2024.

In 2023 zijn 46 nultredenwoningen opgeleverd en eind 2023 waren circa honderd nultredenwoningen in aanbouw.

Doelstelling 2: Middelburg ziet kans om door middel van bijzondere en aantrekkelijke woonmilieus inwoners van buiten te trekken en om bewoners te behouden voor de gemeente

In de diverse binnen de gemeente Middelburg aanwezige woonmilieus zijn woningen gerealiseerd. Uit een in 2023 uitgevoerd koopstromenonderzoek blijkt dat bij nieuwe koopwoningen (of bouw kavels) in circa een derde van de gevallen de nieuwe bewoners van buiten de gemeente Middelburg afkomstig zijn. Middelburg is in 2023 gegroeid qua aantal inwoners, vooral door een positief migratiesaldo.

Doelstelling 3: We streven naar leefbare wijken door per woningbouwlocatie en sloop-nieuwbouwlocatie de best passende en aanvullende woningen toe te voegen.

Binnen de diverse woningbouwontwikkelingen is gestreefd naar een mix aan woningtypes.

Doelstelling 4: Herbestemmen en renoveren hebben de voorkeur boven nieuwbouw.

In 2023 zijn twaalf woningen in de voormalige Rabobank in het Geeregebied opgeleverd. Voor het (aan te kopen) politiekantoor in Dauwendaele wordt momenteel onderzocht of transformatie een mogelijkheid is.

Doelstelling 5: Het behouden van gelijke kansen in de huursector voor de doelgroepen waaronder jongeren, senioren en gezinnen.

In de eerste helft van 2023 was de wachttijd bij Woongood Middelburg voor een huurwoning gemiddeld zo'n twintig maanden (vanaf het moment van inschrijven). Over heel 2022 gezien was dat bijna drie maanden korter. Voor de korte termijn wordt ingezet op het bevorderen van de doorstroming en op specifieke hulp bij lang wachtenden. Op de lange termijn is duidelijk dat het aanbod vergroot moet worden.

Doelstelling 6: We streven naar een betaalbare woningvoorraad, waaronder 750 nieuwe sociale huurwoningen. Als richtlijn geldt 30% sociale huur op nieuwe woningbouwlocaties.

In de planvorming voor de nieuwbouwlocatie Sint Laurens noord werkt Woongood samen met een ontwikkelaar aan een plan met een substantieel deel sociale huurwoningen. Op andere plekken zijn ook plannen met sociale woningbouw in voorbereiding. Definitieve afspraken over locaties voor de 750 sociale huurwoningen voor Woongood kunnen pas gemaakt worden als in 2024 meer duidelijk wordt over de nieuwe woningbouwlocaties.

Doelstelling 7: Voorzien in voldoende huisvesting voor (toekomstige) studenten en voor andere doelgroepen zoals statushouders, arbeidsmigranten en de uitstroom uit beschermd wonen en maatschappelijke opvang.

In 2023 zijn flexwoningen opgeleverd aan Het Zwin, bedoeld voor diverse groepen spoedzoekers, waaronder statushouders. De gemeenteraad heeft in 2023 de locatie Poelendaelesingel aangewezen als campuslocatie waar nieuwe studentenhuysvesting kan worden gerealiseerd. De gesprekken over de nadere invulling van deze locatie zijn nog gaande. Daarnaast heeft met de HZ, UCR en met de studentenhuysvesters Gapph, APV en Woongood in 2023 intensief overleg plaatsgevonden omtrent tijdelijke oplossingen voor de huysvesting van studenten, aangezien er meer studenten bij met name de HZ bijkomen dan dat er nieuwe studentenwoningen beschikbaar komen.

Doelstelling 8: We willen dat iedere bewoner van Middelburg zo lang mogelijk optimaal kan blijven functioneren in een zelfgekozen woning en woonomgeving. Bij woningaanpassingen boven € 20.000 geldt het primaat van verhuizen naar een geschikte woning.

Bij verzoeken om woningaanpassingen gaan we met inwoner(s) in gesprek en wegen we af of we de woning gaan aanpassen of dat de betreffende inwoner beter kan verhuizen. Dat is van meer factoren afhankelijk dan enkel het genoemde bedrag. De (nieuwe) afwegingsfactoren staan in de Nadere regels jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning gemeente Middelburg 2024 (3.8), die eind 2023 zijn vastgesteld. Als de inwoner wil verhuizen is een verhuiskostenvergoeding mogelijk als tegemoetkoming in de kosten die de inwoner moet maken. Naar aanleiding van een eind 2022 aangenomen motie is deze vergoeding verhoogd naar de normen van de Regeling minimumbijdrage verhuis- en inrichtingskosten bij renovatie (zie Nadere regels jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning gemeente Middelburg 2024, in Hoofdstuk 5, deel a).

Doelstelling 9: We kiezen voor kwalitatieve nieuwbouw: duurzaam en gericht op de lange termijn (niet snel en goedkoop).

In de diverse nieuwbouwplannen was conform de uitgangspunten in de woonvisie aandacht voor woningen gericht op doorstroming. In Essenvelt wordt op het gebied van duurzaamheid bewust een stapje extra gezet.

Doelstelling 10: Een kwalitatieve en energetische verbetering van de bestaande woningvoorraad. Zowel in de koop- als huursector.

Woonged Middelburg heeft ook in 2023 gewerkt aan de verduurzaming van de huurwoningvoorraad. Het streven is gemiddeld label A in 2025, wat inmiddels is behaald (met uitzondering van te slopen woningen en monumentenpanden). Voor wat betreft de koopsector heeft de gemeente ingezet op communicatie (Buurkracht, Energiek Zeeland) en hebben circa 160 huishoudens deelgenomen aan de inkoopactie Winst uit je woning. In het voorjaar is vanuit de gemeente in samenwerking met diverse partners een duurzaamheidsmarkt georganiseerd.

Doelstelling 11: Het zoveel mogelijk wegnemen van belemmeringen voor energiebesparende maatregelen bij monumenten en hierbij de monumentale en architectonische waarden te respecteren.

Onderzoek van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) heeft uitgewezen dat de ervaren belemmeringen bij het nemen van energiebesparende maatregelen bij monumenten niet liggen in de wet- en regelgeving, maar meer op terreinen zoals communicatie, kennis en kunde. In 2023 hebben we via de Federatie Grote Monumentengemeenten dan ook een bijdrage geleverd aan het in september 2023 door de RCE gepubliceerde afwegingskader voor het verduurzamen van monumenten en hebben we gezorgd dat de reizende expositie van de RCE over dit thema in november een week lang te bezoeken was in de Wandelkerk.

Doelstelling 12: Het verkleinen van de stap naar de koopwoningmarkt met de regeling starterslening.

In 2023 zijn 41 startersleningen verstrekt. Fors meer dan in 2022, doordat de maximale koopsom (€ 230.750 in 2022, € 263.250 in 2023) hoger lag. Er waren meer aanvragen dan dat er budget beschikbaar was, zodat begin november het 'loket' voor de rest van het jaar gesloten werd.

Doelstelling 13: Voldoen aan de taakstelling huisvesting statushouders.

In 2023 zijn 148 statushouders in Middelburg gehuisvest. De taakstelling was 112, zodat we het jaar hebben afgesloten met een voorsprong van 36 te huisvesten personen. Hierdoor komt de taakstelling voor de eerste helft van 2024 uit op 17 te huisvesten personen.

Doelstelling 14: Er wordt ingezet op wonen boven winkels.

In de in 2023 opgesteld notitie 'Nieuwe woningbouwlocaties Middelburg tot en met 2040' is opgenomen dat gestart gaat worden met een inventarisatie van de mogelijkheden.

Ruimtelijke ordening - Maatschappelijk effect

Middelburg heeft een goed woonklimaat. Ook is er passende woonruimte voor alle doelgroepen en leeftijdscategorieën beschikbaar. Voor bepaalde doelgroepen (ouderen die willen verhuizen naar een nultredenwoning en kopers die afhankelijk zijn van goedkoop aanbod) neemt de druk wel toe.

Doelstelling 1: We zorgen dat er steeds genoeg nieuwe (deelomgevings)plannen zijn met woningbouw in het programma.

In 2023 zijn diverse bestemmingplannen voor nieuwe woningen in procedure gebracht. Daarnaast is planvorming voor diverse locaties gecontinueerd en planvorming voor nieuwe locaties gestart.

Doelstelling 2: Inbreiden heeft de voorkeur boven uitbreiden.

Dit blijft het uitgangspunt, maar tegelijkertijd is duidelijk dat er gezien de verwachte huishoudensgroei nieuwe uitbreidingslocaties nodig zijn. In 2023 zijn er op diverse inbreidingslocaties woningen gerealiseerd: Sportlaan, Rittenburg fase 3, Morgenster en de voormalige Rabobank.

Doelstelling 3: Omzetten van bestemmingsplannen in deelomgevingsplannen.

De bestemmingsplannen zijn per 1 januari 2024 van rechtswege overgegaan in een (tijdelijk) omgevingsplan. In 2023 is gewerkt

aan een plan van aanpak omgevingsplan, dat op 14 maart 2024 is behandeld in de gemeenteraad.

Doelstelling 4: Streven naar groene woonmilieus.

Dit blijft het uitgangspunt. In 2023 werd tijdens het inwonerberaad bevestigd dat dit een wens is van inwoners; men opteert voor een groene woonomgeving. Op het moment dat politieke besluitvorming leidt tot het beperken van locaties voor uitbreiding, komt dit streven wel onder druk te staan.

Grondexploitatie - Maatschappelijk effect

Ook in 2023 was het grondbedrijf door de ontwikkeling van diverse 'eigen' gronden dienstbaar aan (ander) beleid.

Doelstelling 1: Het gaat de gemeente om maatschappelijk gewenst ruimtegebruik, het maatschappelijk effect en de meest optimale prijs/kwaliteitsverhouding.

In de vastgestelde (herziene) grondexploitaties is hier rekening mee gehouden.

Prestatie	Status
Gevarieerd woonaanbod	Volgens plan
Bouw van levensloopbestendige woningen verspreid over de gemeente	Volgens plan
Walcherse woningmarktafspraken	Volgens plan
Opkoopbescherming	Niet volgens plan
Locaties voor de bouw van sociale huurwoningen	Gedeeltelijk volgens plan
10 blijversleningen per jaar vertrekken	Niet volgens plan
Verhuiscoach	Gedeeltelijk volgens plan
In de sociale huursector hebben woningen in 2025 een gemiddeld energielabel A	Volgens plan
Nieuwbouw energieneutrale woningen voor een eerlijke meerprijs	Gedeeltelijk volgens plan
20 startersleningen per jaar verstrekken	Volgens plan
Voldoen aan taakstelling huisvesting statushouders	Volgens plan
Wonen boven winkels	Gedeeltelijk volgens plan
Implementatie omgevingswet	Volgens plan
Omgevingsvisie	Gedeeltelijk volgens plan
Groene woonmilieus	Volgens plan
Verkoop bouwrijpe gronden	Volgens plan

Wat hebben we ervoor gedaan?

Gevarieerd woonaanbod

Er is in 2023 gewerkt aan diverse nieuwbouwplannen met een gedifferentieerd woningaanbod. Zowel wat prijscategorie betreft als woningtypologie en doelgroepen. Hierbij is samengewerkt met

Woongoed en Woningbouwvereniging Arnemuiden als het gaat om renovatie, nieuwbouw en verduurzaming van woningen.

Walcherse woningmarktafspraken

Begin 2023 is de Zeeuwse woondeal ondertekend, die in principe de lopende woningmarktafspraken vervangt.

Opkoopbescherming

In 2023 is een huisvestingsverordening vastgesteld, die een rem zet op het (in bepaalde prijscategorieën) omvormen van woningen ten behoeve van kamerverhuur of toeristische verhuur. Er is niet voor een opkoopbescherming gekozen, omdat daarmee tevens de mogelijkheid van particuliere verhuur van woningen (die in principe gewenst is) beperkt zou worden.

Nieuwbouw sociale woningvoorraad

In 2023 zijn door Woongoed woningen opgeleverd aan de Sportlaan en flexwoningen op de locatie Het Zwin. In Sint Laurens zuid is de bouw van nieuwe huurwoningen gestart. Er is gewerkt aan plannen voor de locaties Essenvelt, Churchillaan, Sint Laurens noord en Buitenruststraat (voormalig kantoor Woongoed). De gemeente en Woongoed zijn samen op zoek naar nieuwe woningbouwlocaties voor 750 nieuwe huurwoningen tot 2030, een zoektocht die als het goed is begin 2024 afgerond kan worden. Met Woningbouwvereniging Arnemuiden is gewerkt aan planvorming voor sloop en nieuwbouw in de kern van Arnemuiden en is gezocht naar een mogelijke locatie voor flexwoningen.

Levensloopbestendig wonen: nieuwbouw

Er wordt blijvend ingezet op het toevoegen van nultredenwoningen op nieuwbouwlocaties.

Levensloopbestendig wonen: bestaande voorraad

Woongoed Middelburg heeft 567 nultredenwoningen in de woonservicezones en 872 daarbuiten. Van al deze nultredenwoningen zijn er 108 in de middenhuur, alle overige zijn sociale huurwoningen. Particuliere woningen worden mondjesmaat levensloopbestendig gemaakt, waarbij gebruik wordt gemaakt van bekostiging vanuit de Wmo.

Verhuiscoach

Woongoed is in 2023 succesvol aan de slag gegaan met een verhuiscoach, waardoor huurders zijn verhuisd naar een andere, meer passende woning. In afstemming met de gemeente wordt nog gekeken wat er gedaan kan worden aan verhuiskosten.

Energiebesparende maatregelen

Corporaties hebben gewerkt aan verduurzaming van hun bezit. Voor de particuliere markt is door de gemeente ingezet op stimulering en communicatie. Ook zijn energiefixers ingezet. In de nieuwbouw is energieneutraal het uitgangspunt, maar in de praktijk blijkt dit (gezien de lastige markt) niet in alle gevallen realistisch.

Startersleningen

In 2023 zijn 41 startersleningen verstrekt, fors meer dan de vooraf ingeschatte twintig leningen. Omdat er meer aanvragen zijn gedaan dan dat er budget beschikbaar was, moest het 'loket' begin november 2023 gesloten worden. De randvoorwaarden zijn per 1 januari 2024 verruimd (hoger leenbedrag, de aan te schaffen woning mag duurder zijn). Mede doordat aanvragen in de laatste maanden van 2023 zijn opgespaard, heeft dat begin 2024 tot een groot aantal nieuwe aanvragen geleid.

Huisvesting statushouders

In 2023 zijn 148 statushouders geplaatst. De taakstelling voor 2023 was 112, zodat het jaar is afgesloten met een voorsprong van 36 te huisvesten personen en dus aan de taakstelling is voldaan. Een groot aantal van hen is gehuisvest in de nieuwe flexwoningen van Woongoed op de locatie Het Zwin.

Wonen boven winkels

Uit het in 2023 gehouden inwonerberaad over nieuwe woningbouwlocaties kwam wonen boven winkels als een van de opties naar voren. Het aantal nieuwe woningen boven winkels ligt de afgelopen tien jaar op gemiddeld vijf woningen per jaar. Om dit aantal te laten stijgen is het nodig om pandeigenaren te stimuleren. Er wordt gewerkt aan een voorstel om pandeigenaren financieel te ondersteunen bij een onderzoek naar (technische) mogelijkheden om de woonfunctie op de verdieping weer terug te brengen.

Implementatie Omgevingswet + vaststellen Omgevingsvisie

Na enkele keren uitstel is de Omgevingswet per 1 januari 2024 van kracht geworden. De Omgevingsvisie is in 2023 afgerond (besluitvorming in 2024). Ook is verder gewerkt aan de implementatie van het digitaal stelsel (DSO) en de overgang van de bestemmingsplannen naar het omgevingsplan. Zie het programma Bestuur en Ondersteuning voor informatie over de andere onderdelen van de Omgevingswet.

Groene woonmilieus

Bij de planvorming van nieuwe woningen en wijken is er blijvend aandacht voor vergroening.

De verkoop van bouwrijpe gronden

In 2023 is grond verkocht in de plannen Stomenpoort (Het Zwin), Sint Laurens zuid, Nieuwland zuid, Rittenburg fase 3, Mortiere, Essenvelt en Hazenburg noord.

financieel herstelplan

Bouw- en woonrijp maken van gronden

In 2023 is er bouwrijp gemaakt in de plannen Stromenpoort, Sint Laurens zuid en noord, Churchillaan, Koudekerkseweg 14, Essenvelt en Hazenburg noord. Er werd (deels) woonrijp gemaakt in de plannen Rittenburg fase 3 en Hazenburg noord.

Beleidsindicatoren

nbn= data nog niet bekend

Effecten maatregelen financieel herstelplan

Voor de effecten in 2023 van de maatregelen uit het financieel herstelplan verwijzen wij naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Beleidsindicatoren	Kolom1	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gemiddelde WOZ-waarde (in 1.000 euro's)	Middelburg	181	189	200	213	231	259
	Nederland	230	250	271	290	317	368
Demografische druk (%)	Middelburg	79,1	79,6	80,5	80,7	81,1	80,7
	Nederland	69,6	69,8	70	70,1	70,3	70,3
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in euro's)	Middelburg	646	690	734	786	876	890
	Nederland	651	665	700	733	823	860
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in euro's)	Middelburg	671	717	761	860	949	976
	Nederland	721	735	773	810	905	942
Nieuw gebouwde woningen (per 1000 woningen)	Middelburg	6,3	3,6	5,4	3,6	10,6	nbn
	Nederland	8,6	9,2	8,9	8,9	9,3	nbn

Wat heeft het gekost?

Volkshuisv, leefomgev en sted vern	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
8.01.0 Ruimte en leefomgeving	1.042	1.157	939	217
8.02.0 Grondexploit (niet-bedr.terr)	6.303	6.992	7.058	-66
8.03.0 Wonen en bouwen	2.813	3.121	2.809	312
Totale Lasten	10.158	11.270	10.806	463
Baten				
8.01.0 Ruimte en leefomgeving	-7	-7	-5	-2
8.02.0 Grondexploit (niet-bedr.terr)	-6.073	-6.571	-8.776	2.205
8.03.0 Wonen en bouwen	-1.395	-1.547	-1.345	-203
Totale Baten	-7.475	-8.125	-10.126	2.001
Totaal Volkshuisv, leefomgev en sted vern	2.684	3.144	680	2.464

Toelichting op het financiële resultaat (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 50.000 of hoger

toelichten. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
8.01.0 Ruimte en leefomgeving			
Omgevingswet			
Voor de invoering van de omgevingswet is budget gereserveerd uit de algemene reserve. Dit jaar is er minder uitgegeven dan het begrote bedrag, dit betekent ook dat er een lager bedrag uit de algemene reserve wordt gehaald. Dit is per saldo budgetneutraal.	161		N
8.02.0 Grondexploit (niet-bedr.terr)			
Grondexploitatie wonen			
Grondbedrijf exploitaties kennen een lange doorlooptijd. Bij de begroting wordt per afzonderlijk project altijd voor het betreffende begrotingsjaar een inschatting gemaakt van de te verwachten kosten, baten en winstneming voor dit specifieke begrotingsjaar. De afwijkingen worden hier dus veroorzaakt door vertraging dan wel versnelling in de fasering en afwijkingen ten aanzien van de ingeschatte kosten en opbrengsten binnen de lopende grondexploitaties. De gerealiseerde afwijkingen worden onttrokken dan wel toegevoegd aan de reserve Grondbedrijf waardoor afwijkingen een budgetneutraal effect hebben in de jaarrekening. Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen binnen het Grondbedrijf verwijzen wij naar de paragraaf Grondbeleid.	-66	2.204	N
8.03.0 Wonen en bouwen			
Algemene adviezen groundbank			
Vanuit de groundbank is de kwaliteit opgewaardeerd naar bomen- en bermengrond, dit heeft extra kosten met zich meegebracht. Deze grond wordt weer in projecten gebruikt. Dit budget wordt jaarlijks overgeheveld. Voor het leveren van grond vanuit het depot wordt een vergoeding ontvangen. De inkomsten wordt weer gebruikt voor kwaliteitsverbetering van de grond.	-197	197	N
Investeringsfonds			
In 2023 is er geen beroep gedaan op het investeringsfonds, de kapitaallasten vallen hiermee vrij. Conform het raadsvoorstel wordt dit budget toegevoegd aan de reserve investeringsfonds.	500		N
Verduurzaming woningvoorraad			
Dit structurele budget is in 2023 niet volledig besteed. Dit komt omdat er in 2023 meerdere subsidies voor verduurzaming zijn ontvangen en aangewend. En momenteel wordt verder beleid ontwikkeld. Ook is er een capaciteitsprobleem.	102		N
Wet goed verhuurschap			
In 2023 zijn alleen uren besteed voor het opzetten van een meldpunt problemen met verhuurders. Omdat de uren al in de begroting gedekt zijn is dit een eenmalig voordeel.	50		N
Leges bouwvergunningen			

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
De doorlooptijd van een aantal grote bouwprojecten (waaronder de 148 woningen 't Zand en 36 woningen Hazenburg was langer, waardoor de leges in volgend jaar vallen. Door de grote aantal vergunningaanvragen is er meer personeel van derden ingehuurd.	-77	-496	N
Overig	-10	96	
Totaal	463	2.001	

Paragrafen

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

De gemeente Middelburg onderkent het belang van risicomanagement. Het gaat hierbij om het beheersen van risico's die de bedrijfsvoering kunnen belemmeren. In deze paragraaf worden de risico's in relatie tot de financiële weerstand gelegd. Daarnaast wordt ingegaan op de risico's die andere dan financiële gevolgen hebben voor de gemeente. Te denken valt hierbij aan imagoschade.

Deze paragraaf is als rapportage een onderdeel van het risicomanagementproces en geeft inzicht in het weerstandsvermogen van de gemeente Middelburg. Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de financiële draagkracht van de gemeente indien zich onvoorziene tegenvallers voordoen.

De paragraaf verwoordt in het kort uit welke componenten het weerstandsvermogen bestaat en waar de uitgangspunten van het risicomanagement zijn vastgelegd (beleid). Verder wordt inzicht gegeven in:

- de opbouw van het risicoprofiel (de gesignaleerde risico's)
- de opbouw van de weerstandscapaciteit (vrije middelen om de gesignaleerde risico's in financiële zin op te kunnen vangen)
- het weerstandsvermogen (koppeling van de risico's en de weerstandscapaciteit).

Tot slot wordt inzicht gegeven in de risico's waarvan de gevolgen niet (alleen) financieel van aard zijn.

Beleidskader

Risicomanagementbeleid

Het beleid dat de gemeente voert ten aanzien van risicomanagement is vastgelegd in een risicomanagementbeleidsnotitie. Dit beleid is in 2020 herzien en in 2021 vastgesteld door de gemeenteraad. Belangrijkste wijziging is dat de focus van risicomanagement wordt verbreed. Voorheen lag de focus voornamelijk op risico's met financiële gevolgen. Nu worden risico's met andere gevolgen in kaart gebracht, zoals imagoschade. In dit beleidsstuk is de werkwijze

vastgelegd en zijn de uitgangspunten bepaald ten aanzien van het risicomanagementproces. Op basis van dit beleidsstuk is deze paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing opgesteld.

De gemeente is verplicht zowel in de programmabegroting als in de programmarekening de risico's te vermelden die de financiële positie van de gemeente kunnen beïnvloeden.

Bij het opstellen van de programmabegroting en jaarrekening dient een zo goed mogelijk beeld van kwantificeerbare risico's aanwezig te zijn. Dat betekent evenwel niet dat in de gemeentelijke huishouding geen financiële risico's meer aanwezig zouden zijn. Net als iedere andere organisatie heeft ook de gemeente bij de uitvoering van haar taken te maken met onzekerheden die kunnen leiden tot financiële nadelen.

Wat is weerstandsvermogen?

Het weerstandsvermogen bestaat uit:

- De weerstandscapaciteit. Dit zijn de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
- Alle risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn.

Voorwaarden in een continu proces

Risicomanagement heeft op het niveau van de raad, het college en het ambtelijk management een structurele plek gekregen binnen de planning- en controlcyclus. Voor de raad betekent dit dat bij zowel de begroting als bij de jaarrekening gerapporteerd wordt over hoe risico's zich ontwikkelen en hoe deze zich verhouden tot de ontwikkeling van de weerstandscapaciteit.

Eén van de voorwaarden voor een adequaat risicomanagement is dat bestuurlijke doelstellingen voor programma's, strategische projecten en grondexploitaties helder zijn. Verder is het noodzakelijk dat zowel bestuur als management zich bewust zijn dat risicomanagement onderdeel is van het normaal besturen en managen van de gemeente. Dit betekent dat het inventariseren van risico's, het inschatten ervan en het treffen van maatregelen voortdurend in de praktijk wordt uitgevoerd.

Risico's met financiële gevolgen

Uitkomsten inventarisatie

Het risicoprofiel is zeer divers van aard. Zowel grote als relatief kleinere risico's, risico's met interne of externe oorzaak en operationeel dan wel strategisch van aard zijn genoemd.

Om het risicoprofiel te structureren wordt gebruik gemaakt van risicocategorieën. Hierdoor kunnen risico's naar soort worden gerangschikt. Verder is inzichtelijk wat de risicoscore (kans x gevolg) is, voor en na het implementeren van beheersmaatregelen. Om een risicoweging mogelijk te kunnen maken wordt elk risico gekwantificeerd op kans van voorkomen en geldelijk gevolg. Voor zowel kans als gevolg is een vijftal klassen gedefinieerd waardoor de uiteindelijke risicoscore ligt tussen de 0 (minimaal) en 25 (maximaal).

Beheersmaatregelen

Soms is het mogelijk om voor de geïdentificeerde risico's beheersmaatregelen te treffen. De getroffen maatregelen zijn bedoeld om óf de kans van een risico te verlagen óf de gevolgen te reduceren. Hierdoor neemt de risicoscore af en neemt de totale impact van de risico's op de organisatie ook af. Beheersmaatregelen zijn te onderscheiden in twee categorieën; financieringsmaatregelen en control-maatregelen. Een financieringsmaatregel is een maatregel waarbij het risico niet gereduceerd wordt, maar dat er financieel gezien dekking voorhanden is als het risico zich daadwerkelijk voordoet. Om risicomanagement effectief te laten zijn is het daarnaast wenselijk om bij het benoemen van beheersmaatregelen te kijken naar control-maatregelen. Dit zijn maatregelen die de kans van optreden of de directe gevolgen van een risico kunnen reduceren.

De risicokaart

Om meer inzicht te krijgen in de spreiding van de risico's naar kans van optreden en gevolg, wordt gebruik gemaakt van de risicokaart (zie de figuur hieronder). De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Daarmee wordt direct inzichtelijk hoe de risico's zijn verdeeld over het groene, oranje en rode gebied.

Risicomatrix

Geld	Netto				
	10%	30%	50%	70%	90%
x > €1.000.000	1	1	2	2	
€500.000 < x < €1.000.000	1	2	1		
€200.000 < x < €500.000	2		5		1
€50.000 < x < €200.000	2	1	1		
x < €50.000					
Geen geldgevolgen	6		4		
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Tabel: Risicokaart gemeente Middelburg na beheersmaatregelen

Een risicoscore in het groene gebied, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Risico's die in het oranje gebied zitten vragen om aandacht. Ze vormen individueel nog geen reëel gevaar voor de continuïteit van de organisatie, maar naarmate de tijd vordert, kan het risico wel een bedreiging gaan vormen. Voor deze risico's wordt het dan ook aangeraden niet lang te wachten met het uitvoeren van beheersmaatregelen.

In de risicokaart wordt duidelijk dat er zich relatief veel risico's in de groene en oranje zone bevinden, onder/midden in de risicokaart. Bij beheersing van deze risico's die veel voorkomen kan op de korte termijn kostenreductie gerealiseerd worden en op de langere termijn serieuze bedreigingen ten aanzien van de continuïteit van de bedrijfsvoering worden voorkomen.

Een risico dat zich bevindt tegen of in het rode gebied, vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. De gemeente Middelburg kent een aantal van deze risico's. Dit zijn ook de risico's die een zware weging hebben binnen de top 10 van de gesignaleerde risico's binnen onze gemeente, gelet op financiële impact op de organisatie.

Weerstandscapaciteit

Op basis van het geconsolideerde risicoprofiel van de gemeente Middelburg kan worden bepaald hoeveel geld benodigd is om alle risico's te kunnen financieren. De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend op basis van een risicosimulatie (Monte Carlo methode). Uitgangspunt hierbij is een statistische benadering die er van uit gaat dat nooit alle risico's zich én tegelijk, én in hun maximale omvang voordoen. Door deze benadering kan op een verantwoorde manier minder vermogen aan worden gehouden.

In totaal zijn er voor de gemeente 32 risico's geïdentificeerd en gekwantificeerd. Het onderdeel "wijzigingen in risicoprofiel" verderop in deze paragraaf, bevat een toelichting op hoofdlijnen op de mutaties die binnen het risicoprofiel hebben plaatsgevonden.

Rekening houdend met de inschatting van kans op voorkomen en verwacht geldelijk gevolg, kan op basis van de Monte Carlo techniek bepaald worden dat in 90% van de simulaties het totale risicobedrag niet boven de € 14,3 miljoen uitstijgt.

Risico top 10

In de hiernavolgende tabel wordt de top 10 risico's van de gemeente Middelburg gerangschikt naar financiële impact weergegeven. Het percentage geeft in grote lijnen de weging van het betreffende risico aan ten opzichte van het totaal aan risico's. Hieruit is af te leiden dat de top 10 risico's een weging heeft van ruim 90% in het totaal van de geïnventariseerde risico's.

Top 10 risico's gemeente Middelburg

Belangrijkste risico's

	Invloed (%)
Vertraging en lagere opbrengstontwikkeling van lopende en geplande grondexploitaties (woningen en bedrijventerrein) ten opzichte van de prognoses in het basisscenario Grondbedrijf waardoor het saldo van de reserve grondbedrijf nadelig beïnvloed wordt (scenario: Grondbedrijf risicoscenario).	53%
Oplopende tekorten op het budget Jeugd als gevolg van stijgende kosten en toenemende vraag.	9%
Het deels of in zijn geheel niet tot ontwikkeling brengen van reeds aangekochte gronden (als gevolg van onvoldoende draagvlak, politieke keuzes, duurzaamheidsladder) leidt tot een lager ontwikkelpotentieel binnen het Grondbedrijf waardoor verliezen ontstaan doordat complexen (deels) afgewaardeerd moeten worden, toekomstige winsten lager uitvallen en de rente over deze complexen niet meer aan het grondbedrijf mag worden toegerekend (scenario: Grondbedrijf specifieke risico's).	9%
Hogere financieringslasten agv stijgende rente mbt herfinanciering en/of aanvullende financieringsbehoefte	6%
Zwakke financiële positie van (cruciale) zorgaanbieders in de zorgketen kan leiden tot noodzakelijke steunmaatregelen vanuit gemeente(n)	6%
(Onvoorziene) ontwikkelingen binnen de GR'en leidt tot aanvullende bijdragen vanuit de deelnemers	3%
Lagere opbrengst bouwleges als gevolg van vertraging in bouwvolume en aangepaste wetgeving (invoering Wet Kwaliteitsborging Bouw).	2%
Oplopende energieprijzen als gevolg van geo-politieke ontwikkelingen leiden tot hogere energiekosten	2%
Lagere parkeeropbrengten vanuit gefiscaliseerd parkeren	2%
Reconstructies en onderhoud aan bruggen/duikers zijn niet voorzien binnen het wegenbeheersplan waardoor incidenteel tegenvallers kunnen ontstaan	1%

Wijzigingen in risicoprofiel ten opzichte van risicoprofiel Begroting 2024

De omvang van het risicoprofiel is ten opzichte van de vorige rapportage (begroting 2024) met € 0,2 miljoen afgenomen naar € 14,3 miljoen. Hoewel een aantal mutaties binnen het risicoprofiel zijn doorgevoerd blijft de impact op het totale risicoprofiel zeer beperkt. Wel is een duidelijke verschuiving zichtbaar van de weging van de "specifieke risico's" binnen het grondbedrijf (risico 3 in top 10: afname) naar het risico waarbij de ontwikkelingen binnen het grondbedrijf zich meer bewegen richting het risicoscenario grondbedrijf (risico 1 in top 10: toename). Dit als gevolg van de keuze om een aantal "specifieke risico's" in de geactualiseerde

doorrekening van het grondbedrijf (februari 2024) direct te verwerken in het risicoscenario Grondbedrijf (zoals grex Trekdijk).

Bovenstaande verschuiving, naast een aantal minder significante wijzigingen binnen het risicoprofiel, heeft per saldo een licht positief effect op de omvang van het risicoprofiel (daling € 0,2 miljoen).

Weerstandscapaciteit

Om de risico's te kunnen opvangen is het van belang dat de gemeente over een buffer beschikt die hiervoor voldoende is, de

zogenaamde weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit kan gevonden worden in de navolgende componenten.

Onbenutte belastingcapaciteit

Hieronder wordt verstaan de mogelijkheid die de gemeente heeft om de belastingen te verhogen. Bij tarieven waar kostendekking een rol speelt is van onbenutte belastingcapaciteit sprake voor zover nog geen volledige kostendekking wordt gerealiseerd. Aan de hoogte van de overige tarieven is theoretisch geen bovengrens gesteld; de gemeente kan deze echter niet tot in het oneindige verhogen.

Onvoorziene uitgaven

Voor onvoorziene uitgaven is in de begroting jaarlijks een bedrag van € 200.000 voor handen. Dit bedrag is afgestemd met de provincie en akkoord bevonden.

Vrij besteedbare reserves

Als vrij besteedbare reserves beschouwen wij de algemene reserves en de bestemmingsreserves waarvoor nog geen verplichtingen zijn aangegaan.

Stille reserves

Van stille reserves is sprake wanneer de marktwaarde van bepaalde activa hoger is dan de op de balans opgenomen

boekwaarde. De aanwezigheid van dergelijke stille reserves is een onvermijdelijk gevolg van het voorschrift dat de boekwaarde van de activa gebaseerd moet zijn op de historische kostprijs.

Een stille reserve kan tot de weerstandscapaciteit worden gerekend indien:

- het desbetreffende actief vrij verhandelbaar is
- de opbrengst bij verkoop uitgaat boven het bedrag dat nodig is om wegvallende inkomsten op te vangen.

De gemeentelijke aandelen in ZEH (voorheen PZEM), GBE Aqua (Evide-aandelenbezit) en de B.N.G., gewaardeerd tegen de nominale waarde, kunnen niet tot de weerstandscapaciteit gerekend worden zolang zij niet vrij verhandelbaar zijn. Wanneer dit wel het geval is, kan de eventuele opbrengst ter versteviging van de weerstandscapaciteit worden ingezet.

De gemeente beschikt daarnaast over een aantal panden waarvan de verwachte verkoopwaarde hoger is dan de huidige boekwaarde. Aangezien de meeste van deze panden door de gemeente verhuurd worden of in gebruik gegeven zijn, nemen wij voorzichtigheidshalve deze stille reserves niet mee in de berekening van de weerstandscapaciteit.

De beschikbare weerstandscapaciteit is als volgt bepaald:

Ontwikkeling
Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit (x1000 €) per 1 januari	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Reserve Grondbedrijf (op basis van Basisscenario Grondbedrijf feb. 2024)	1.493	4.234	12.751	13.835	15.281	17.085
Algemene Reserve	21.580	31.727	33.101	33.101	32.476	32.476
Onvoorzien	202	202	202	202	202	202
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit per 1 januari	23.275	36.163	46.054	47.138	47.959	49.763

Wijzigingen in weerstandscapaciteit t.o.v. projectie weerstandscapaciteit Begroting 2024

In het overzicht hierboven wordt de meest recente prognose afgegeven voor wat betreft de ontwikkeling van de weerstandscapaciteit. Deze prognose ligt per 1 januari 2028 met

€ 49,8 miljoen ruim € 8 miljoen hoger dan de prognoses ten tijde van het opstellen van de begroting 2024.

De toename van de weerstandscapaciteit wordt grotendeels veroorzaakt door de fors hogere stand van de algemene

reserve ten opzichte van eerdere verwachtingen. De groei van de algemene reserve (+ € 7,1 miljoen) kan verklaard worden door het gerealiseerde rekeningssaldo over begrotingsjaar 2023. Waar medio 2023 (op basis van de bestuurlijke tussenrapportage 2023) nog uitgegaan werd van een positief rekeningssaldo in 2023 van € 2,4 miljoen, bedraagt het uiteindelijk gerealiseerde rekeningssaldo over boekjaar 2023 € 9,5 miljoen (na resultaatbestemming).

Daarnaast ligt ook de eindstand van de reserve Grondbedrijf per ultimo 2023 € 0,9 miljoen hoger ten opzichte van de prognoses per augustus 2023 (ten tijde van het opstellen van de Begroting 2024). Dit als gevolg van een hogere resultaatontwikkeling binnen de lopende grondexploitatie. Op basis van de geactualiseerde doorrekening grondbedrijf ligt de verwachte stand van de reserve grondbedrijf per 1 januari 2028 met € 17,1 miljoen ongeveer € 1,1 miljoen hoger dan verwacht bij het opstellen van de begroting 2024.

Als gevolg van bovenstaande effecten stijgt de beschikbare weerstandscapaciteit per 1 januari 2028 per saldo met € 8,2 miljoen.

Ontwikkeling weerstandsratio

Weerstandsratio	2023	2024	2025	2026	2027
Gemiddelde weerstandscapaciteit	29.719	41.109	46.596	47.549	48.861
Risicoomvang per maart 2024	14.300	14.300	14.300	14.300	14.300
Weerstandsratio	2,08	2,87	3,26	3,33	3,42

Beoordeling weerstandsvermogen

Bij de waardering van het weerstandsvermogen wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel:

Waarderingstabel

Waardering	Ratio	Betekenis
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 - 2	Ruim voldoende
C	1 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Weerstandsvermogen

In het voorgaande is zowel de benodigde als de beschikbare weerstandscapaciteit bepaald. In deze paragraaf kan een relatie worden gelegd tussen deze twee componenten om het weerstandsvermogen van de gemeente Middelburg te bepalen en daarover een oordeel te vellen.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Voor Middelburg betekent dit per maart 2024, gebaseerd op de gemiddelde weerstandscapaciteit in 2024, een ratio van 2.87 (€ 41,1 miljoen weerstandscapaciteit / € 14,3 miljoen risicoprofiel).

Indien de huidige omvang van het risicoprofiel afgezet wordt tegen de gemiddelde weerstandscapaciteit in de komende jaren zien we dat de ratio zich als volgt ontwikkelt:

Gegeven de ratio van 2.87 voor begrotingsjaar 2024 betekent dit voor Middelburg dat het weerstandsvermogen gekwalificeerd kan worden als "uitstekend". Ten tijde van het opstellen van de begroting 2024 (augustus 2023) werd voor 2024 een weerstandsratio van 2.37 verwacht. Geconcludeerd kan worden dat de forse stijging van de beschikbare weerstandscapaciteit in combinatie met een nagenoeg ongewijzigd risicoprofiel leidt tot een toename van het weerstandsvermogen van onze gemeente.

Om een goed beeld te verkrijgen van de financiële weerbaarheid van de organisatie is het van belang om ook de ontwikkeling van de ratio op de middellange termijn te bekijken. Op basis van de huidige aannames ten aanzien van het risicoprofiel en weerstandscapaciteit zien we de weerstandsratio in periode 2023-2028 geleidelijk stijgen tot 3.5; een ratio wat de kwalificatie "uitstekend" kent en ruim boven de streefwaarde ligt (1.4) die de raad heeft vastgesteld bij de besluitvorming over de herijking van het risicomanagementbeleid in het eerste kwartaal 2021. De getroffen maatregelen in het Financieel Herstelplan 2020-2024 versterkt door de positieve ontwikkeling van de algemene reserve als gevolg van gerealiseerde rekeningsaldi in voorgaande jaren (2020 t/m 2023) hebben een sterk fundament gelegd onder de financiële weerbaarheid van onze gemeente. Bij de kadernota 2025-2028 wordt, in lijn met de gemaakte afspraak bij de kadernota 2024-2027, bekeken of het surplus van het weerstandsvermogen binnen de algemene reserve dat uitstijgt boven de 1.4 afgeroomd kan worden en toegevoegd kan worden aan de reeds beschikbare ruimte voor toekomstige investeringen (investeringsfonds).

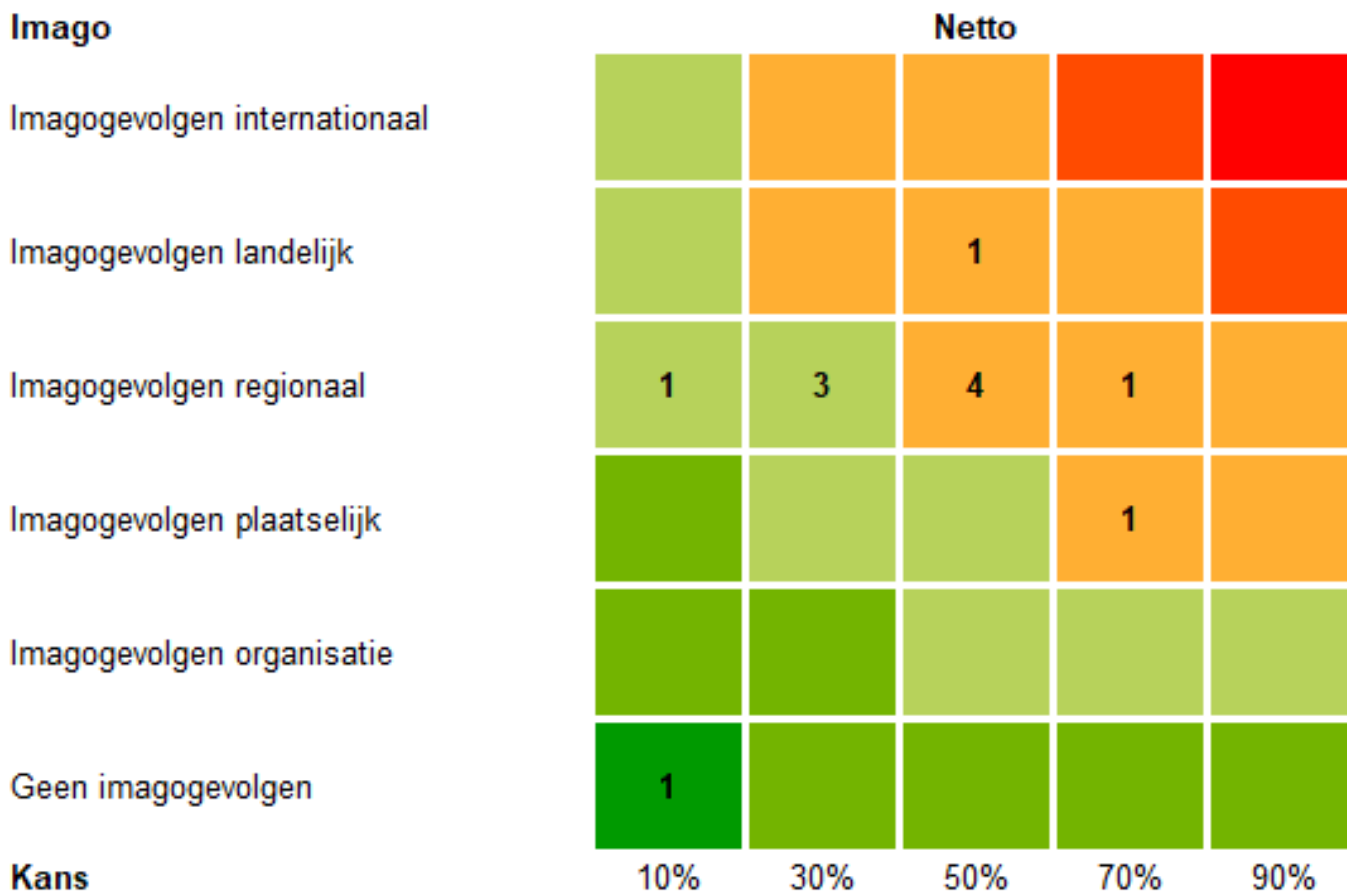
Rekening houdend met de inschattingen en aannames op dit moment kan gesteld worden dat in de periode 2023-2028 voldoende reserves (weerstandscapaciteit) beschikbaar zijn om de te verwachten financiële tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen. Gelet op de huidige economische ontwikkelingen en hiermee gepaard gaande onzekerheden moeten wederom ontwikkeling van het weerstandsvermogen wel nadrukkelijk blijven volgen. De ontwikkelingen ten aanzien van de geo-politieke spanningen, inflatie, het Sociaal Domein en het Grondbedrijf zijn cruciale factoren die het weerstandsvermogen sterk kunnen beïnvloeden.

Risico's met niet-financiële gevolgen

Deze subparagraaf vertoont overeenkomsten met de subparagraaf risico's met financiële gevolgen. De overeenkomsten richten zich op de onderdelen uitkomsten inventarisatie en beheersmaatregelen. Gebaseerd hierop wordt onderstaand inzicht gegeven in de risicokaart en worden de opgenomen risico's toegelicht.

Risicokaart

Om meer inzicht te krijgen in de spreiding van de risico's naar kans van optreden en gevolg, wordt gebruik gemaakt van de risicokaart. De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Daarmee wordt direct inzichtelijk hoe de risico's zijn verdeeld over het groene, oranje en rode gebied.

Tabel: Risicokaart niet-financiële gevolgen gemeente Middelburg na beheersmaatregelen

De toelichting op de risicokaart en hoe deze geïnterpreteerd moet worden, is opgenomen bij de subparagraaf risico's met financiële gevolgen. Onderstaand is de top 10 van de geïnventariseerde risico's met niet-financiële gevolgen weergegeven. Aan de risico's is een risicoscore gekoppeld, de kans maal het gevolg hiervan. De maximale risicoscore betreft 25.

Geïnventariseerde risico's	Risicoscore
Uitval van ICT. De afhankelijkheid van de beschikbaarheid van de ICT voor de gemeente en haar inwoners en organisaties is groot. Voor het maken van afspraken tot aan het aanvragen van nieuwe documenten dient de ICT in werking te zijn. Het effect van dit risico is belemmering van de bedrijfscontinuïteit en dienstverlening waardoor de inwoners en organisaties niet juist, - volledig en/of tijdig kunnen worden geholpen.	12
Privacy en bescherming van persoonsgegevens is niet conform de privacy wet- en regelgeving. Sinds 2018 is de AVG (Algemene verordening gegevensbescherming) van toepassing, de wetgeving gericht op privacy. Dit is de vervanger van de Wbp (Wet bescherming persoonsgegevens). Het effect van dit risico zijn onder andere datalekken waaronder verlies van, misbruik en/of oneigenlijk gebruik van persoonsgegevens.	12
Wetgeving wordt niet volledig en/of tijdig geïmplementeerd/geactualiseerd. Regelmatig worden nieuwe en gewijzigde wetten doorgevoerd. De organisatie dient deze signalen vroegtijdig op te pakken en de organisatie hier klaar voor te maken. Voorbeelden van wetgeving zijn de Omgevingswet, Rechtmatigheidsverantwoording en Wetten op elektronisch gebied. Het effect van dit risico is onder andere dat de organisatie niet voldoet aan de wet- en regelgeving, de gemeentelijke dienstverlening niet aansluit op de kaders en de inwoners en organisaties niet juist, -volledig en/of tijdig kunnen worden bediend.	9
Klachten en hieruit volgende eventuele juridische trajecten leiden voor de indiener tot een onbevredigend resultaat. De ambtenaren en bestuurders van de gemeente hebben dagelijks talloze contacten met inwoners en organisaties en voeren taken uit voor hen. Deze	9

Geinventariseerde risico's	Risicoscore
contacten of handelingen kunnen niet naar wens verlopen, waardoor er eventueel een klachtenprocedure of juridisch traject wordt gestart. Het effect van dit risico is dat het vertrouwen van de inwoners en organisaties in het reilen en zeilen van de gemeentelijke organisatie wordt aangetast.	
Beveiliging van informatie is niet conform het normenkader. Vanaf 1 januari 2020 is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) van kracht. Een norm, en hulpmiddel, om aan alle eisen op het gebied van informatiebeveiliging te kunnen voldoen. Het effect van dit risico is onder andere cybercrime en ransomware.	9
Bij participatietrajecten met inwoners, organisaties en andere belanghebbenden zijn de kaders vooraf onvoldoende duidelijk. De gemeente voert opgaven en projecten uit met soms grote impact op de omgeving. Bij participatie is het belangrijk dat belanghebbenden aan de voorkant weten wat de kaders voor de participatie zijn, zoals de beïnvloedingsruimte en het doel van participatie. Dit vraagt om duidelijke kaders aan de voorkant, waaraan het college of soms zelfs de gemeenteraad zich committeert. Wanneer de wederzijdse verwachtingen niet helder en op elkaar afgestemd zijn, kunnen belanghebbenden tijdens of na afloop van het proces teleurgesteld zijn over de uitkomst en het proces. Met als effect dat het vertrouwen in de gemeente (zowel de politiek als het ambtelijk apparaat) afneemt.	9
Onvoldoende beheer en toezicht op applicaties. In 2021 is er een doelmatigheidsonderzoek naar het functioneel- en applicatiebeheer afgerond. Hierin is naar voren gekomen dat een beleid op het beheer en toezicht op applicaties onvoldoende geborgd is. Het effect van dit risico is onvolledige werking en/of uitval van een applicatie, waardoor eventueel de inwoners en organisaties niet juist, - volledig en/of tijdig kunnen worden geholpen.	8
Door het op afstand zetten van gemeentelijke taken (verbonden partijen) onvoldoende invloed op het beleid en de uitvoering. Een deel van de (wettelijk) gemeentelijke taken zijn uitbesteed aan andere organisaties in de vorm van een gemeenschappelijke regeling. De betrokkenheid bij de regelingen varieert sterk. Het effect van het risico is dat overeengekomen afspraken niet worden gerealiseerd binnen de financiële- en beleidskaders.	6
De ambtenaren en bestuurders van de gemeente handelen in strijd met voorschriften van o.a. de Ambtenarenwet, gedragscode en het integriteitsbeleid. Integriteit heeft te maken met kwaliteit en professionaliteit en is een voorwaarde voor het vertrouwen van de inwoners en organisaties in de gemeentelijke organisatie. Een oorzaak van het risico kan zijn dat er onvoldoende aandacht wordt besteed aan integriteit binnen de gemeente. Het effect van dit risico is dat ambtenaren, bestuurders en/of bestuursorganen (onbewust) in strijd met het integriteitsbeleid kunnen handelen, waardoor het vertrouwen van de inwoners en organisaties in het reilen en zeilen van de gemeente wordt aangetast.	6
Tekortkoming in het informatiebeheer hetgeen leidt tot geen, onjuiste of onvolledige informatie. De oorzaak van dit risico is onder andere dat de stukken uit de processen niet aangeleverd worden ter archivering, waardoor deze niet worden bewaard en ontsloten. Het gevolg van dit risico is dat negatieve implicaties kunnen ontstaan bij het afleggen van verantwoording en bewijsvoering.	6
Het niet (volledig) kunnen voldoen aan de taakstelling huisvesting vergunninghouders. Het effect van dit risico is onder andere dat de Provincie als toezichthouder als uiterste middel de indeelplaats- stelling inzet, waarbij de statushouder op kosten van de gemeente alsnog gehuisvest wordt. Daarnaast kan dit vertraging oplopen in de inburgeringstrajecten, waardoor het inburgeringsproces schade op kan lopen.	3

Wijzigingen in risicoprofiel ten opzichte van risicoprofiel begroting 2024

Ten aanzien van de begroting 2024 heeft een aantal wijzigingen plaatsgevonden. Het gaat hierbij om mutaties in de risicoscores. Er zijn geen risico's toegevoegd of afgevoerd.

Het risico gericht op de beveiliging van informatie met risicoscore 9 is gewijzigd. De kans is namelijk van 2 naar 3 gegaan en het gevolg van 4 naar 3. De reden hiervoor is dat de kans groot is dat de gemeente niet aan de BIO als norm voldoet. De gemeente voldoet hier namelijk op dit moment niet geheel aan, dit geldt

overigens voor meer gemeenten. Daarnaast zijn de gevolgen van het niet voldoen aan de BIO niet landelijk, maar eerder regionaal.

Het risico gericht op participatietrajecten met risicoscore 9 is gewijzigd. De kans van dit risico is van 2 naar 3 gegaan. De reden hiervoor is dat participatie steeds belangrijker wordt in de projecten van de gemeente. Daarbij gaan er grote participatietrajecten volgen, waaronder het azc.

Het risico gericht op informatiebeheer met risicoscore 6 is gewijzigd. De kans is van 1 naar 2 gegaan. De reden hiervoor is

de grote stijging van het aantal WOO-verzoeken in begin 2024 ten opzichte van geheel 2023.

Verder dient opgemerkt te worden dat het risico gericht op de taakstelling van de statushouders met risicoscore 3 is gewijzigd. Dit risico valt buiten de top 10. Aan dit risico is een inschatting van een kans en gevolg meegegeven, waar dit ten tijde van de begroting 2024 nog niet het geval was. Destijds bestond onzekerheid bestond over de inschatting van de kans en het gevolg van het risico. Voor de jaarrekening 2023 is deze inschatting wel gemaakt.

Naast deze mutaties dient opgemerkt te worden dat het algemene beeld is dat risico's beter worden beheerst door het in- en uitvoeren van beheersmaatregelen. Tegelijkertijd wordt zowel de kans als het gevolg van de risico's hoger geschat, bijvoorbeeld door invloeden en trends van buitenaf. Hierdoor heeft er ten aanzien van de overige risicoscores geen mutatie plaatsgevonden.

Financiële kengetallen

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeente (BBV) stelt een vijftal kengetallen verplicht. Doel hiervan is dat de gemeenteraad gemakkelijker inzicht krijgt in de financiële positie

van hun gemeente. In de regeling van de minister is expliciet opgenomen de wijze waarop de kengetallen moeten worden berekend. Onderstaand de berekende kengetallen voor de gemeente Middelburg en een toelichting per kengetal.

Kengetallen:	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
netto schuldquote	55%	77%	38%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	48%	72%	29%
solvabiliteitsrisico	24%	27%	31%
structurele exploitatieruimte	1%	1%	9%
grondexploitatie	24%	18%	21%
belastingcapaciteit	90%	89%	97%

Voor de signaleringswaarden sluiten we aan bij de waarden zoals deze door toezichthouders bij gemeenten wordt gehanteerd. Categorie A is een laag risico (groen), categorie B gemiddeld risico (oranje) en categorie Choog risico (rood).

Kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90%	90-130%	>130%
solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
structurele exploitatieruimte	>0%	0	<0%
grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De netto schuldquote neemt af met 17%, van 55% in 2022 naar 38% in 2023.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in inclusief als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Dit noemen we de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, op voorwaarde dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36 lid b en c BBV).

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen in 2023 is gedaald met 19% ten opzichte van 2022. Deze daling is nagenoeg gelijk aan de netto schuldquote.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio bedraagt in 2023 31%. Dit is verbeterd ten opzichte van het jaar 2022 doordat het eigen vermogen is gestegen.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, door de structurele baten en structurele lasten te vergelijken met de totale baten. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. In de jaarrekening 2023 is de structurele exploitatieruimte circa € 23,2 miljoen. Het saldo 2023 wordt vooral bepaald door incidentele afwijkingen.

Grondexploitatie

Het kengetal geeft weer hoe de waarde van de grondexploitatie zich verhoudt tot de totale baten. De boekwaarde van het grondbedrijf is eind 2023 gedaald ten opzichte van 2022, door de met name de verkoop van gronden. Het kengetal in 2023 is verbeterd ten opzichte van 2022, van 24% naar 21%.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Voor de jaarrekening 2023 komt het kengetal voor de belastingcapaciteit uit op 97%.

Lokale heffingen

Inleiding

Algemeen

De lokale lasten zijn een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente, betaald door burgers en bedrijven. Deze inkomsten worden verkregen op grond van publiekrechtelijke regels.

De lokale lasten kunnen worden onderverdeeld in heffingen waarvan de hoogte van de tarieven gekoppeld is aan de kosten, zoals de rioolheffing en de afvalstoffenheffing en heffingen waar dit niet het geval is, zoals de onroerendezaakbelastingen en toeristenbelasting.

Beleidskader

Het college heeft de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- De totale gemeentelijke lasten voor burger en bedrijfsleven worden trendmatig verhoogd en daarnaast wordt er stapsgewijs verhoogd naar het Zeeuwse gemiddelde.
- Indien er sprake is van meer dan trendmatige verhoging van lokale lasten, dan dient deze vergezeld te gaan van een heldere, acceptabele en verdedigbare verantwoording.

Overzicht belastingen en heffingen

Tarieven 2023

Het beleidsuitgangspunt bij alle heffingen is dat de jaarlijkse verhoging beperkt blijft tot de inflatiecorrectie. Dit heeft tot gevolg dat alle heffingen trendmatig worden verhoogd (2,95%).

Uitzondering hierop zijn de onroerendezaakbelasting, de rioolheffingen (+1% extra verhoging) en de afvalstoffenheffingen.

Overzicht belastingen en heffingen

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lokale lasten				
OZB	-14.167	-14.317	-14.331	15
Rioolheffingen	-6.053	-6.053	-6.031	-22
Reinigingsheffingen	-6.724	-6.724	-6.688	-36
Hondenbelasting	0	0	0	0
Overige heffingen				
Precariobelasting	-228	-308	-330	22
Naheffing parkeerbelasting	-612	-112	-124	13
Forensenbelasting	-301	-476	-546	70
Reclamebelasting	-136	-136	-130	-6
Toeristenbelasting	-1.044	-1.209	-1.204	-5
Totaal lokale heffing	-29.265	-29.335	-29.384	49

Algemeen

In het resultaat per heffing zijn de verminderingen reeds verwerkt en indien van toepassing.

Reinigingsheffingen

De reinigingsheffingen bestaan uit de afvalstoffenheffing en het reinigingsrecht.

De **afvalstoffenheffing** levert in 2023 € 44.000 minder op dan geraamd. Dit komt omdat er minder ledigingen zijn dan in eerste instantie vanuit is gegaan. Over de oude jaren worden nog een te kort van € 1.194 gemeld.

De **reinigingsrechten** levert in 2023 een voordeel op van € 5.722. Dit geringe verschil is verder niet onderzocht.

Over de oude jaren wordt nog een tekort van € 5.270 gemeld.

Rioolheffingen

De rioolheffingen bestaan uit eigendom en gebruiksheffingen voor zowel woningen als niet-woningen. De rioolheffing 2023 heeft een tekort ten opzichte van de raming van € 22.000. Dit verschil zit met name in het waterverbruik van niet-woningen. Daarnaast laat

de Rioolheffing voorgaande jaren nog een negatief resultaat van € 435 zien.

Onroerende-zaakbelastingen

De opbrengst van de OZB 2023 is € 15.947 hoger dan geraamd. Dit kleine verschil is verder niet onderzocht. Daarnaast laat de OZB voorgaande jaren nog een negatief resultaat van € 1.415 zien.

Toeristenbelasting

De definitieve aanslagen 2023 zijn eind maart 2023 conform de planning opgelegd. De definitieve aanslag 2023 laat een tekort zien van € 5.000 zien. De reden hiervan is dat er geen of nauwelijks verhuur heeft plaatsgevonden in het park Harbour Village. Over de oude jaren wordt nog een voordeel gemeld van € 8.900.

Parkeerbelasting

De opbrengst van de naheffingen parkeerbelastingen 2023 laat een meeropbrengst zien van € 12.700. Over de oude jaren wordt niets gemeld.

Precariobelasting

De precariobelasting van 2022 en 2023 zijn beide opgelegd in 2023 i.v.m. de mutaties in het kader van de coronapandemie. De opbrengst is dan ook € 22.000 hoger dan geraamd. Over de oude jaren wordt een tekort gemeld van € 667.

Forensenbelasting

De opbrengst van de forensenbelasting 2023 laat een meeropbrengst zien van € 15.000 dit verschil is verder niet onderzocht. Over de oude jaren wordt een voordeel gemeld van € 70.000. Dit wordt veroorzaakt doordat het aantal woningen dat wordt gebruikt als tweede woning en niet of minder wordt verhuurd is gestegen.

Reclamebelasting

De opbrengst van de reclamebelasting levert een nadeel op van € 7.755 ten opzichte van de raming. Dit is conform de trend van de laatste jaren. Het aantal belastbare reclame uitingen neemt af. In 2024 worden de reclameuitingen weer gecontroleerd. Over de oude jaren wordt een opbrengst gemeld van € 1.361.

Lokale lastendruk

Onderstaande tabel toont een overzicht van de lokale lastendruk van een meerpersoonshuishouden in de Zeeuwse gemeenten.

Gemeenten	OZB eig.	WOZ waarde €	OZB €	AFV €	RIO €	Totaal €
Veere	0,0783%	420.115	329	295	163	787
Noord-Beveland	0,0958%	334.927	321	284	198	802
Goes	0,1207%	365.617	441	271	302	1.014
Middelburg	0,1141%	319.500	365	298	224	887
Terneuzen	0,1291%	275.716	356	364	232	951
Sluis	0,0858%	336.632	289	303	293	885
Reimerswaal	0,0869%	309.356	269	359	278	905
Schouwen-Duiveland	0,1050%	395.581	415	315	257	987
Kapelle	0,0892%	366.401	327	266	290	883
Tholen	0,1210%	228000	276	276	213	765
Vlissingen	0,1283%	288.496	370	354	262	986
Borsele	0,1102%	328.793	362	382	200	945
Hulst	0,1017%	313.265	319	331	292	942

Het bedrag van de onroerendezaakbelasting is gebaseerd op de door de Waarderingskamer aangegeven gemiddelde WOZ waarde van een woning per gemeente.

Middelburg neemt de 6^e plaats in als het gaat om de laagste gemeentelijke lasten voor een meerpersoonshuishouden in 2023.

Kengetallen

Vaststelling gemeentelijke belastingcapaciteit in %:

Belastingcapaciteit (E/F) x 100%

	Rekening 2022	Rekening 2023
A. OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	301	365
B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	215	298
C. Afvalstoffenheffing voor een gezin	301	224
D. Eventuele heffingskorting voor een gezin	0	0
E. Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	817	887

F. Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in het voorafgaande begrotingsjaar	904	906
belastingcapaciteit	90%	97%

In bovenstaand overzicht worden de kengetallen van de woonlasten van een gezin getoond. De woonlasten van 2023 zijn hoger t.o.v. 2022 omdat de onroerendezaakbelasting, de rioolheffingen gestegen zijn. De benutte betalingscapaciteit is gestegen van 90% naar 97% omdat de woonlasten extra zijn gestegen.

Kwijtscheldingsbeleid

Gemeenten kunnen met inachtneming van de Invorderingswet 1990 kwijtschelding verlenen voor gemeentelijke heffingen, waarbij zij zelf kunnen beslissen voor welke heffingen kwijtschelding mogelijk is. Kwijtschelding wordt de volgende heffingen verleend:

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting		verleend oude jaren	Verschil
		inclusief wijzigingen	verleend 2023		
Afvalstoffenheffing	399	399	335	22	64
Rioolheffingen uitsluitend voor gebruikersheffing	77	77	91	5	-14
TOTAAL	476	476	426	27	50

Aanvullend zijn de volgende voorwaarden vastgesteld:

- Alle natuurlijke personen komen in aanmerking voor kwijtschelding
- Kleine ondernemers komen in aanmerking voor hun privébelastingen
- de normbedragen voor kwijtschelding worden gesteld op 100%

informatie moest worden verzameld. Voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing waren dit 772 verzoeken.

Sabewa Zeeland voert voor ons de toetsing van kwijtscheldingverzoeken uit. Sinds 2010 wordt deelgenomen aan de automatische beoordeling van een deel van de kwijtscheldingsaanvragen. Dit gebeurt bij de Stichting Inlichtingenbureau, opgericht door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Kwijtscheldingen 2023

Sabewa Zeeland heeft de verzoeken om kwijtschelding tijdig afgehandeld.

Geautomatiseerde kwijtscheldingen

In 2023 is voor de afvalstoffenheffing in 705 gevallen geautomatiseerde kwijtschelding verleend. Voor de rioolheffing ligt dit aantal ook op 705.

Handmatig beoordeelde verzoeken om kwijtschelding

Daarnaast zijn door Sabewa Zeeland handmatig de kwijtscheldingsverzoeken beoordeeld die niet in aanmerking kwamen voor de geautomatiseerde afhandeling omdat er extra

Kostenonderbouwing tarieven

Vanaf de begroting 2017 moet in de paragraaf lokale heffingen een overzicht van baten en lasten worden opgenomen voor de heffingen waarbij sprake is van het verhalen van kosten. Bij de hierna opgesomde heffingen is hiervan sprake. Bij deze heffingen is het toegestaan om maximaal 100% van de kosten te dekken. Dit is in de gemeente Middelburg uitgangspunt. In de onderstaande gegevens worden de totale gerealiseerde kosten en baten in 2023 met elkaar vergeleken en wordt het kostendeckingspercentage genoemd.

Reinigingsrechten

Omschrijving	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Kosten taakveld 7.3 Afval	5.326.206	5.904.850
Kosten taakveld 2.1 Verkeer en Wegen	281.184	306.717
Kosten taakveld 6.1 Inkomensregeling	399.173	386.225
Opbrengsten Taakveld 7.3 afval	-692.346	-454.021
Ottrekking voorziening afvalstoffenheffing Taakveld 7.3 afval	0	-622.629
Netto kosten taakveld	5.314.217	5.521.142
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	546.282	611.624
BTW	804.103	896.777
Totale kosten	6.664.602	7.029.544
Opbrengsten heffingen	6.658.661	6.605.419
Kostendeckendheid	100%	94%

Marktgelden

Omschrijving	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Kosten taakveld	106.577	112.678
Opbrengsten Taakveld		
Netto kosten taakveld	106.577	112.678
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	34.886	34.886
Totale kosten	141.463	147.564
Opbrengsten heffingen	72.577	63.900
Kostendeckendheid	51%	43%

Rioolheffing

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Kosten taakveld 7.1 Riool	4.462.365	4.536.701
Kosten taakveld 2.1 Verkeer en Wegen	298.055	325.120
Kosten taakveld 6.1 Inkomensregeling	76.840	91.162
Opbrengsten Taakveld 7.1 Riool		-22.386
Netto kosten taakveld	4.837.260	4.930.597
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	398.776	365.792
BTW	849.297	734.115
Totale kosten	6.085.333	6.030.505
Opbrengsten heffingen	6.085.333	6.030.505
Kostendeckendheid	100%	100%

Begrafenisrechten

Omschrijving	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Kosten taakveld 7.5 begraven en crematoria	726.412	750.466
Opbrengsten Taakveld	0	0
Netto kosten taakveld	726.412	750.466
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	200.534	191.730
Totale kosten	926.945	942.196
Opbrengsten heffingen	754.712	881.645
Kostendeckendheid	81%	94%

Scheepvaartrechten

Omschrijving	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Kosten taakveld 2.04.0 Econ havens en waterwegen	201.620	171.582
Opbrengsten Taakveld		
Netto kosten taakveld	201.620	171.582
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	12.762	12.762
Totale kosten	214.382	184.343
Opbrengsten heffingen	112.739	121.678
Kostendeckendheid	53%	66%

Leges Titel I, II en III

Omdat de leges over tal van producten wordt geheven is in onderstaande tabel de kostendekking per hoofdstuk in de legesverordening aangegeven. Tevens is het kostendekkingspercentage per titel weergegeven en vervolgens per hoofdstuk.

Per hoofdstuk wordt duidelijk dat bij een aantal producten de baten beduidend hoger zijn dan de kosten. Door kruissubsidiering toe te passen op de verschillende hoofdstukken per titel is er sprake van een kostendekking van 80% bij Titel 1, een kostendekking van 65% bij Titel 2 en een kostendekking van 7% bij Titel 3.

Hoofdstuk		Totale kosten	Opbrengsten	Percentage
Totaal		2.468.239	1.626.595	66%
Titel I	Algemene Dienstverlening	955.530	764.837	80%
Hoofdstuk 1	Burgerlijke stand	79.701	66.095	83%
Hoofdstuk 2	Reisdocumenten	198.612	287.427	145%
	Naturalisaties (extra ingevoegd onderdeel)	101.092	66.055	65%
Hoofdstuk 3	Rijbewijzen	203.446	202.483	100%
Hoofdstuk 4	Verstrekkings uit de basisregistratie personen	25.829	12.501	48%
Hoofdstuk 5	Verstrekkings uit het Kiezersregister	0	0	-
Hoofdstuk 6	Verstrekkings op grond van Wet bescherming persoonsgegevens	0	0	-
Hoofdstuk 7	Overige publiekszaken	73.721	29.168	40%
Hoofdstuk 8	Vastgoedinformatie	17.797	0	0%
Hoofdstuk 9	Archief standskantoor	0	0	-
Hoofdstuk 10	Huisvestingswet (is verplaatst naar titel 3)	0	0	-
Hoofdstuk 11	Leegstandswet	0	0	-
Hoofdstuk 12	Gemeentegarantie	0	0	-
Hoofdstuk 13	Retributies	10.485	22.386	213%
Hoofdstuk 14	Winkeltijdenwet	5.278	224	4%
Hoofdstuk 15	Kansspelen	2.281	4.181	183%
Hoofdstuk 16	Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuren - AVOI	218.313	70.583	32%
Hoofdstuk 17	Verkeer en Vervoer	18.975	3.736	20%
Hoofdstuk 18	Diversen	0	0	-
Titel 2	Dienstverlening inzake omgevingsvergunning	1.301.868	846.332	65%
Hoofdstuk 1	Begripsomschrijvingen			
Hoofdstuk 2	Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	0	0	-
Hoofdstuk 3	Omgevingsvergunning	1.301.868	846.332	65%
Hoofdstuk 4	Vermindering			
Hoofdstuk 5	Gedeeltelijke legesbetaling en teruggaaf			
Hoofdstuk 6	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	0	0	-
Hoofdstuk 7	Wet Geluidhinder	0	0	-
Hoofdstuk 8	Wettelijk vereiste publicaties	0	0	-
Hoofdstuk 9	In deze titel niet benoemde beschikking	0	0	-
Titel 3	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	210.841	15.426	7%
Hoofdstuk 1	Horeca	136.124	11.622	9%
Hoofdstuk 2	Organiseren evenementen of markten	64.161	3.357	5%
Hoofdstuk 3	Openbare orde	0	0	-
Hoofdstuk 4	Seksbedrijven	0	0	-

Hoofdstuk		Totale kosten	Opbrengsten	Percentage
Hoofdstuk 5	Brandbeveiligingsverordening	0	0	-
Hoofdstuk 6	Verstrekking van informatie middels aanvraagformulier taxatiegegevens	0	0	-
Hoofdstuk 7	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	0	0	-
Hoofdstuk 8	Huisvestingswet	10.556	448	4%

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf wordt verantwoording afgelegd over het onderhoud van de kapitaalgoederen van de Gemeente Middelburg. Hierbij zijn de vastgestelde beleids- en/of beheerplannen leidend.

Beleidskader

De gemeenteraad en het college hebben in het verleden verschillende beleids- en beheerplannen vastgesteld. In

onderstaande tabel worden de plannen benoemd waarbij een koppeling met de programma's is gemaakt. De plannen hebben een meerjarig karakter. In de toelichtende tekst wordt beschreven op welke termijn een nieuw beleidsplan wordt opgesteld en met welke zaken rekening wordt gehouden.

Beleids- en beheerplannen

Kapitaalgoederen	Programma	Beleids-/beheerplan	Vastgesteld	Looptijd	Actualisatie
Begraafplaatsen en crematorium	VM	Beleidsplan begraafplaatsen en crematorium	2001	2001–2030	2031
Bouwkundige objecten en civieltechnische kunstwerken	div	Nota Kaders onderhoud gebouwen, civieltechnische kunstwerken, kademuren en glooiingen	2017	2018–2027	2028
Openbaar groen	SCR	Groenbeleidsplan Middelburg 2016–2026	2017	2016–2026	2027
Openbare verlichting	VVM	Beleidsplan Openbare verlichting 2010–2020	2010	2010–2020	2024
Riolering	VM	Stedelijk Waterprogramma 2021–2030	2021	2021–2030	2030
Speelplaatsen	SCR	Groenbeleidsplan Middelburg 2016–2026	2017	2016–2026	2024
Sportvelden	SCR	Lokaal sportakkoord Middelburg 2024	2023	2024–2026	2026
Verkeersregelinstallaties	VVM	Beheerplan verkeerslichten (o.b.v. programma 17-2-2016)	-	2015–2025	2026
Waterwegen	VVM	Stedelijk Waterprogramma 2021–2030	2021	2021–2030	2030
		Overeenkomst Beheer en onderhoud van oppervlaktewater in Bebouwd gebied (BOB)	2017	2017–2024	2025
Wegen	VVM	Beheerplan wegen 2024–2034	2023	2024–2034	2028

Programma's

div = diverse

SCR = Sport, cultuur en recreatie

VM = Volksgezondheid en milieu

VVM = Verkeer, vervoer en waterstaat

Begraafplaatsen en crematorium

Wat wilden we bereiken?

In het Beleidsplan begraafplaatsen en crematorium (toekomstverkenning 2001–2030) is bepaald dat er mogelijkheden moet blijven bestaan voor begraven in alle kernen en is als doel aangegeven een regionaal functionerend crematorium waarbij wordt gestreefd naar een kostendekkende exploitatie, in samenhang met de exploitatie van de begraafplaatsen.

Wat hebben we bereikt?

In alle kernen hebben naar behoefte begrafenissen plaatsgevonden. Het onderhoud op de begraafplaatsen is uitgevoerd. Er is een kwaliteitsslag gemaakt aan het crematorium.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Begraafplaatsen

Een groot aantal plechtigheden is verzorgd inclusief het uitvoeren van de begrafenissen. Om de toegankelijkheid te kunnen garanderen zijn de paden op alle begraafplaatsen geïnspecteerd. Naar aanleiding hiervan is voor 2024 budget gereserveerd voor lokaal herstel van de paden op de begraafplaats aan de Westelijk Oude Havendijk. Om het begraven in Sint Laurens te kunnen garanderen voor een periode tot 2050, is in het bestemmingsplan voor Sint Laurens fase 1 een stuk grond gereserveerd voor het uitbreiden van de bestaande begraafplaats. In 2022 is een plan gemaakt voor uitbreiding. In 2023 zijn de eerste werkzaamheden uitgevoerd om het aangewezen uitbreidingsgebied geschikt te maken voor twee laags begraven. De werkzaamheden lopen door tot en met uiterlijk 2026.

Begrafenissen per locatie per jaar

Begrafenissen per locatie per jaar (totaal)

Locaties	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Westelijke Oude Havendijk	119	109	145	123	116	125	99	138	106	115
Noordweg Sint Laurens	27	18	19	20	17	28	29	19	18	20
Oude Dijk Nieuw- en Sint Joosland	13	9	7	10	7	10	12	12	6	13
Oude Rijksweg Nieuw- en Sint Joosland					2			0	0	0

Radermacherstraat Arnhemuiden	1				1	2	1	1	0	1
Veerseweg Arnhemuiden	22	26	25	26	31	26	28	36	33	40
Kleverskerke	2		1	1	3		2	3	1	2
Joodse begraafplaats	1	1						0	0	0
Aantal	185	163	197	180	177	191	171	209	164	191

Totaal hebben 191 begrafenissen plaatsgevonden. Dat zijn er 27 meer dan in 2022. Verwacht wordt dat er in de toekomst een dalende lijn te zien is. De verklaring is dat nabestaanden vaker kiezen voor cremieren.

Crematies per jaar

Crematies per jaar (totaal)

Jaar	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal	981	1117	1075	1030	938	728	743	884	850	761

Verder is onderhoud uitgevoerd aan het crematorium, de buitenkant is helemaal geschilderd. Er is een huiskamer gerealiseerd, dit is een kleine ruimte waar ongeveer 10 personen afscheid kunnen nemen van een overledene. En in de koffiekamer is een professionele keuken aangebracht.

Bouwkundige objecten

Wat wilden we bereiken?

Het onderhouden van de gemeentelijke bouwkundige objecten (zoals gebouwen, muren en poorten) op het conditieniveau zoals vastgelegd in de nota 'Kaders onderhoud gebouwen, civieltechnische kunstwerken, kademuren en glooiingen' richt zich op het onderhouden van de gemeentelijke gebouwen en civieltechnische kunstwerken op conditieniveau 3 (redelijke conditie) voor de periode 2018-2027.

Wat hebben we bereikt?

Het onderhouden van de bouwkundige objecten is grotendeels binnen de geraamde kosten uitgevoerd. Indien nodig zijn onderdelen voor uitvoering doorgeschoven naar 2024. De budgettaire afwijkingen die hierdoor ontstaan, worden opgevangen door de voorziening onderhoud gebouwen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het planmatig onderhoud is uitgevoerd. De uitvoering is in samenhang met het huisvestingsbeleid, onderwijsbeleid, sportbeleid, wijkaanpak, parkeerbeleid en monumentenbeleid

Crematorium

In 2023 zijn er 761 crematies uitgevoerd. Dat zijn er 89 minder dan in 2022. Het verschil met voorgaande jaren is waarschijnlijk toe te schrijven aan de oversterfte door de infectieziekte COVID-19 in 2021 en 2022.

gepland. Ook niet-planmatig onderhoud (zoals vernielingen, klachtenonderhoud en onvoorziene zaken) is waar nodig uitgevoerd.

Civieltechnische kunstwerken

Civieltechnische kunstwerken zijn onder andere bruggen, duikers, tunnels, coupures, viaducten, steigers, geluidschermen, kademuren en glooiingen. In 2019 is er in het GBP een splitsing aangebracht tussen gebouwen en civieltechnische kunstwerken in verband met de herverdeling van taken tussen de afdelingen leefomgeving en facilitaire zaken.

Wat wilden we bereiken?

Voor de civieltechnische kunstwerken is het onderhoud vastgesteld op conditieniveau 3 (een redelijke conditie) zoals vastgelegd in de nota 'Kaders onderhoud gebouwen, civieltechnische kunstwerken, kademuren en glooiingen'.

Voor 2023 was het voornemen om de kwaliteit van de objecten inzichtelijk te maken door inspecties en deze gegevens in het (nieuwe) beheersysteem in te voeren. Bij een groot aantal is de conditie nu in beeld en zijn de gegevens verwerkt. Bij een aantal objecten bestaat nog onduidelijkheid over het werkelijke conditieniveau. Deze onduidelijkheden willen we wegnemen door onder andere nadere inspecties/onderzoeken. Deze zijn grotendeels uitgevoerd maar nog niet gereed. De informatie die hieruit voortvloeit, helpt bij het maken van een

overzicht waarin we technische noodzaak en risico's bepalend laten zijn voor de volgorde van uitvoering. Ook is hierin oog voor (toekomstige) ontwikkelingen/werkzaamheden. Het op peil brengen en houden van alle civieltechnische kunstwerken vraagt een langere termijnvisie en aanpak. Er is onvoldoende capaciteit beschikbaar om de achterstanden op korte termijn op te heffen. Er is voldoende budget voor planmatig onderhoud. Projecten voor noodzakelijke grotere renovaties passen niet in dit budget. Voor dergelijke projecten moeten we net als bij de kademuren krediet vragen aan de raad.

Het streven was dat we 2022 in staat zouden zijn om een overzicht te maken met een prioritering voor vervangings- en renovatieopgaven. Deze opgave is opgestart en we verwachten deze in 2024 af te ronden.

Wat hebben we bereikt?

Er is vooruitgang geboekt om het overzicht en het inzicht in en op het areaal te verbeteren.

Er zijn 19 objecten toegevoegd aan het areaal en de conditie daarvan is geïnspecteerd. Qua onderhoud is de aandacht gegaan naar de bouwdelen van objecten waar de conditiescore slechter is dan het gewenste niveau en naar onderdelen waar storingen optraden die direct actie vereisten. De contractvoorbereiding voor het werk aan de kademuur Nieuwe Haven-Turfkaai is gestart. Het werk is nog niet op de markt gezet. Dit gebeurt naar verwachting in kwartaal 3 van 2024.

Bij sommige objecten bestond nog onduidelijkheid over het werkelijke conditieniveau. Deze hebben we weggenomen door onder andere visuele inspecties uit te voeren.

Met nadere inspecties/onderzoeken is van 10 objecten de onderhoudsbehoefte nauwkeuriger geïnventariseerd. De informatie die hieruit voortvloeit, helpt bij het maken van een overzicht waarin we technische noodzaak en risico's bepalend laten zijn voor de volgorde van uitvoering. Dat overzicht (meerjareninvesteringsplan) wordt onderdeel van het te actualiseren beleidsplan civieltechnische kunstwerken.

Naast het inspectiewerk is een deel van het geplande onderhoud uitgevoerd. Ongeveer 30% van het budget kon niet worden besteed door gebrek aan capaciteit. Dit budget is toegevoegd aan de voorziening en het bijbehorende onderhoud is doorgeschoven naar het volgende kalenderjaar.

De gemeenteraad heeft in 2023 besloten tot de restauratie van de kademuur Korendijk-Kinderdijk. Het werk is vervolgens voorbereid en in kwartaal 4 zijn we met de uitvoering gestart. De uitvoering van het werk loopt door tot Pasen 2025. Bij de Beiaard, Spinhuisweg en Speeltoren zijn oeverconstructies die dringend aan vervanging toe waren opgeruimd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

We zijn bij de civiele kunstwerken op meerdere fronten tegelijk bezig. Hieronder is een korte samenvatting opgenomen van de acties die we uitgevoerd hebben:

- Er zijn eigendomsvraagstukken onderzocht.
- Er zijn objecten toegevoegd aan het areaal.
- Er zijn inspecties uitgevoerd door externe specialisten om het conditieniveau en/of de onderhoudsbehoefte inzichtelijk te krijgen.
- Er zijn objecten gemonitord.
- Er zijn plannen en een begroting opgesteld.
- Er is informatie vastgelegd in het beheersysteem.
- Er is planmatig onderhoud uitgevoerd.
- Er is niet-planmatig onderhoud uitgevoerd (naar aanleiding van klachten en onvoorziene gebreken).
- Er is een investeringsvoorstel voorbereid dat is goedgekeurd door de gemeenteraad.
- Er zijn onderzoeken uitgevoerd voor de toekomstige investeringsopgaven, ter voorbereiding van de renovatie- en vervangingsopgave.

Openbaar groen

Wat wilden we bereiken?

Het groenbeleidsplan 'Middelburg 2016–2026, Milieubewust en functioneel openbaar groen' is op 30 januari 2017 door de raad vastgesteld. De hoofdpunten van het beleidsplan zijn:

- Behouden en versterken van de hoofdgroenstructuur (randvoorwaarden bij ruimtelijke ontwikkelingen);
- Toegankelijkheid van de hoofdgroenstructuur (de groene buffers van de stad) bevorderen;
- Een groene inrichting van de wijken en speelplaatsen in stand houden en waar mogelijk verbeteren;
- Zorgvuldig omgaan met uitgifte van groen;
- Milieubewust beheren en differentiatie in de kwaliteitsniveaus van het groenbeheer van de verschillende gebieden aanhouden;

- Inspelen in de groeninrichting op klimaatverandering;
- Behoud van de beheerkwaliteit van het groen, ook op begraafplaatsen;
- Bevorderen van biodiversiteit;
- Het onderzoeken van de mogelijkheden voor het ontwikkelen van stadslandbouw;
- Bij aanleg en inrichting kiezen voor duurzame concepten en beplantingen.

Wat hebben we bereikt?

Aan de in het groenbeleidsplan opgenomen doelen wordt gewerkt in een periode van 2016–2026. Door externe en interne ontwikkelingen stellen we het beleid bij. In 2023 zijn vooral aan de orde geweest:

- Bevorderen van biodiversiteit, stadsnatuur en werken binnen de Wet natuurbescherming;
- Bescherming van het (volwassen) bomenbestand in de gemeente Middelburg;
- Op kleine schaal toepassen van inheemse flora in combinatie met ‘ontstening’ wat in komende jaren breder wordt toegepast met een gunstiger leefklimaat en grotere biodiversiteit tot gevolg;
- Het moeilijker en duurder uitvoeren van onderhoudstaken door een krappere arbeidsmarkt;
- Stapsgewijze overgang naar elektrisch gereedschap.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het onderhoud is uitgevoerd volgens het groenbeheerplan, aan:

- 208 hectare openbaar groen met 24.694 bomen;
- 31 hectare groen op sportaccommodaties met 379 bomen;
- 11 hectare groen op de begraafplaatsen met 1.398 bomen;
- 114 hectare waterlopen en oevers.

Dit is een kleine toename in areaal ten opzichte van 2022. Het onderhoud is deels uitgevoerd met eigen medewerkers en met een belangrijke inzet van Orionis, en incidenteel met aannemers.

Daarnaast:

- is er een kanskaart biodiversiteit gemaakt;
- hebben tuinlieden een tweedaagse cursus biodiversiteit gevolgd;
- werken tuinlieden volgens werkprotocollen zodat kan worden aangetoond dat we zorgvuldig handelen met het oog op de Wet natuurbescherming;

- is er in het grasbeheer een eerste stap gemaakt in extensiever beheren ter bevordering van de biodiversiteit;
- is er begonnen aan een bomenplan om het bomenbestand gezond te houden en deze te versterken;
- is er een proef gedaan met verschillende typen elektrisch gereedschap.

Openbare verlichting

Wat wilden we bereiken?

Voor dit kapitaalgoed is in begin 2010 een beleidsplan openbare verlichting (2010–2020) vastgesteld. In 2024 willen we een nieuw beleidsplan opstellen.

Sinds 1 januari 2008 wordt het beheer en onderhoud van de openbare verlichting uitgevoerd volgens het gezamenlijk contract van de Samenwerking Openbare Verlichting Zeeland. Het contract van beheer en onderhoud loopt vier jaar en na deze periode wordt het contract opnieuw aanbesteed. Op 8 april 2021 is het huidige contract voor beheer en onderhoud ingegaan. Het beheer en onderhoud wordt afgestemd met de overige Zeeuwse gemeenten. Binnen onze gemeentegrenzen worden de werkzaamheden afgestemd met overige onderhoudswerkzaamheden in de buitenruimte. Op 1 april 2024 wordt het huidige contract met de aannemer verlengd met een periode van 2 jaar.

Wat hebben we bereikt?

In 2023 is de openbare verlichting op diverse plaatsen in Middelburg vernieuwd. Door het toepassen van energiezuinige lampen is een besparing van ongeveer 30.000 kWh gerealiseerd.

Actualisatie van het beleidsplan is niet gerealiseerd. Dit is nu gepland voor 2024.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In diverse woonstraten zijn lichtmasten en armaturen met conventionele lampen vervangen door dimbare ledverlichting. Ook de nostalgische masten in de binnenstad zijn vernieuwd, de oude masten waren niet voorzien van een mastdeur wat tegenwoordig verplicht is, en de armaturen zijn omgebouwd naar ledverlichting. Onder andere Damplein, Spuistraat en Suikerpoortgang.

Riolering

Wat wilden we bereiken?

Het Stedelijk Waterprogramma 2021–2030 is op 11 maart 2021 door de raad vastgesteld (SWP 2021–2030). In dit beleidsdocument wordt weergegeven hoe de Gemeente Middelburg omgaat met het oppervlaktewaterbeheer en de gemeentelijke zorgplicht voor de rioleringen (afval-, hemel- en grondwater). In het plan staat omschreven hoe zo doeltreffend mogelijk en tegen zo laag mogelijke maatschappelijke lasten het beheer wordt uitgevoerd.

In het SWP is het Stedelijk Waterplan geïntegreerd, en het totaalplan dient als input voor de Omgevingsvisie en het Omgevingsprogramma.

Het rioleringsplan is in overeenstemming met het Stedelijk Waterplan en het gemeentelijk Milieubeleidsplan.

Jaarlijks wordt een deel van het rioleringssysteem geïnspecteerd. De kwaliteit van de riolering staat beschreven in het SWP 2021-2030 en wordt over het algemeen als voldoende tot goed beoordeeld. De kwaliteit van de riolering wijzigt jaarlijks niet veel, vanwege de standaard lange levensduur van riolering (60-70 jaar, en soms nog langer).

De uitvoering van werkzaamheden aan de rioleringen wordt zoveel mogelijk afgestemd met andere werkzaamheden in de buitenruimte, zoals herstructureringswerkzaamheden van stadsdelen en onderhoud en reconstructies van wegen. Daarnaast vindt afstemming plaats met andere beheerders waaronder de Provincie Zeeland en het Waterschap Scheldestromen.

Speerpunt voor 2023 was de vervanging of renovatie van ongeveer 3,4 km riolering. Mede in het kader van de hemelwaterzorgplicht proberen we jaarlijks 1% (3,3 ha) van de aangesloten verharding (peildatum 2000) van de gemengde rioolstelsels af te koppelen.

Wat hebben we bereikt?

Het benodigde onderhoud aan riolen en installaties is uitgevoerd, net als een deel van de geplande renovaties (totaal ongeveer 1 km).

Er is slechts 1,2 ha verhard oppervlak afgekoppeld van de gemengde rioleringsstelsels. Daardoor zitten we met het afkoppelen niet meer op het schema van 1% per jaar (22,1% afgekoppeld in 23 jaar).

De eerste reden van deze vertraging is de integrale afstemming van de werkzaamheden met andere disciplines, bewoners en nutsbedrijven. De kwaliteit van het plan wordt hierdoor beter, er is minder overlast en er ontstaan afhankelijkheden in de uitvoering. Ook worden door deze werkwijze de integrale doelen gerealiseerd van andere beleidsvelden zoals wegen, verkeer, groen en klimaatmaatregelen.

Een tweede reden is dat prioriteit ligt bij het begeleiden van ontwikkelings- en uitbreidingslocaties, waardoor minder tijd kan worden besteed aan de voorbereiding en begeleiding van de geplande beheer- en onderhoudsprojecten.

Algemeen geldt dat de financiële middelen die in een bepaald jaar niet worden uitgegeven aan de rioleringszorg, worden opgenomen (gedoteerd) in de rioolvoorziening. Wanneer onderhoudswerken in een later stadium worden uitgevoerd worden de benodigde middelen weer uit deze voorziening onttrokken. De rioolheffing is een doelheffing, dat wil zeggen dat inkomsten daaruit niet aan andere voorzieningen mogen worden uitgegeven.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Er is onderhoud gepleegd aan ongeveer 94 km riolering, alle (18.650) kolken, alle (85) gemalen/pompputten/tunnels in bebouwd gebied en alle (88) pompputten in het buitengebied. Het technisch onderhoud aan de installaties is uitgevoerd in samenwerkingsverband met het waterschap.

Speelplaatsen

Wat wilden we bereiken?

Het Groenbeleidsplan Middelburg 2016–2026 is vastgesteld 30 januari 2017. Hierin is een actualisatie van het speelruimtebeleid opgenomen. De doelstelling is het realiseren en in stand houden van speelruimte en speelvoorzieningen van voldoende kwaliteit, in een groene inrichting, voor alle leeftijdsgroepen, evenwichtig verspreid over de stad. In toenemende mate wordt hierbij ingespeeld op wensen en inbreng vanuit de verschillende wijken.

Wat hebben we bereikt?

Een fijnmazig netwerk van speelvoorzieningen over de stad. Afstemming mede op de wensen vanuit de wijken. Meer groene speelplaatsen, bijvoorbeeld Geersesweg, 't Zanddorp, De Overloper, Prinsenhove en Westmede.

Verder is een herziening van het speelruimteplan gestart. In de herziening wordt een visie op bewegen, ontmoeten, sporten en spelen in de openbare ruimte opgesteld met vervolgens een uitvoeringsstrategie en uitvoeringsplan. De uitwerking van dit plan loopt door in 2024. In dit plan wordt het netwerk van speelvoorzieningen doorgelicht en afgestemd op huidige behoeften.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Inspecties (4 keer), regulier onderhoud, calamiteitenonderhoud en vervangingen zijn uitgevoerd.

Sportvelden

Wat wilden we bereiken?

Toekomstbestendige en duurzame sportvoorzieningen in de gemeente Middelburg.

Wat hebben we bereikt?

Sportvoorzieningen van voldoende kwantiteit en kwaliteit binnen de kaderstelling. Het beleid is in 2023 geactualiseerd in het lokaal sportakkoord.

Een structureel spanningsveld bestaat er echter tussen enerzijds de verwachtingen, wensen en behoeften van de sportverenigingen en scholen, en anderzijds de beschikbare middelen en de daaraan gekoppelde kwantiteit en kwaliteit van de voorzieningen. Om duidelijkheid te geven aan verenigingen werken we daarom met

de normen die de verschillende sportbonden hanteren. Uit deze normen bleek dat op sportcomplex Veerse Poort er een veld te weinig was voor het aantal teams en leden dat hiervan gebruikmaakt. Omdat er niet direct ruimte is voor een extra veld, is in overleg met de verenigingen en de beheercommissie van het sportcomplex besloten een kunstgrasveld aan te leggen. De belastbaarheid van kunstgras is onbeperkt in tegenstelling tot natuurgras dat moet herstellen. Om in te spelen op de toenemende droge zomers is een waterbassin gerealiseerd onder het veld. Dit kan in de toekomst worden gebruikt om bij het groot onderhoud de natuurgrasvelden een goede start te geven.

In de ontwikkeling van de kwaliteit van de grasmat en natuurgrassportvloeren is een pilot gedaan met een robotmaaier. De eerste resultaten lijken positief. De robotmaaier kan natuurgrasvelden op een sportcomplex drie keer per week maaien ten opzichte van één á twee keer met een gewone maaier. Dit zorgt voor een dichtere grasmat, constantere grashoogte, minder onkruid en een strak gemaaid wedstrijdveld op zaterdag.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het areaal en het actuele beheer zijn vastgelegd in het groenbeleidsplan. Het gaat om zes sportcomplexen (De Sprong, Kruitmolen, Nieuwland, Arnemuiden, Sint Laurens en Veerse Poort) en 31,7 ha aan areaal inclusief verhardingen. Hier hebben we de volgende maatregelen uitgevoerd:

- Jaarrond zijn de velden onderhouden, hierin maken we onderscheid in dagelijks onderhoud en grootonderhoud.
- Planvorming voor vervanging van sportveldverlichting door ledverlichting.
- Op sportpark Veerse Poort is een kunstgrasveld gerealiseerd.
- Bij VV Arnemuiden is een pilot uitgevoerd met een robotmaaier.

Verkeersregelinstallaties

Wat wilden we bereiken?

We willen een goed functionerend verkeerslichtenareaal door:

- uitvoering te geven aan het tijdig vervangen van afgeschreven verkeersregelinstallaties;
- adequaat te reageren op storingen in de verkeersregelinstallatie (eerstelijnsonderhoud);
- jaarlijks preventief en correctief onderhoud aan de installaties uit te voeren (tweedelijnsonderhoud);
- het uitvoeren van verkeerskundig onderhoud de verkeerslichtenregeling af te stemmen op de verkeerssituatie en verkeersaanbod;
- geen verkeersregelinstallaties toe te passen op kruispunten waar een fysieke maatregel (bijvoorbeeld rotonde of voorrangskruising) een betere oplossing is. Bij vervanging vooraf een nut en noodzaak onderzoek uitvoeren.

Wat hebben we bereikt?

In 2022 heeft de gezamenlijke aanbesteding van de Zeeuwse wegbeheerders plaatsgevonden voor het nieuwe NMS. Het werk is gegund aan de Firma Technolution met het systeem Mobimaestro. Voor het aanpassen van de Middelburgse VRI's en het verbinden met Mobimaestro is een raamcontract met Technolution afgesloten. In 2023 zijn op de Middelburgse VRI's de digitale verbindingen geüpdatet en via beveiligde verbindingen aangesloten op Mobimaestro.

Parallel aan de gezamenlijke aanschaf van een NMS is op initiatief van de Provincie Zeeland een onderzoek gestart naar een gezamenlijke aanpak voor het ombouwen van het bestaande verkeerslichtenareaal naar intelligente VRI's (iVRI). iVRI's worden landelijk de nieuwe standaard en bieden de mogelijkheid om het verkeer zo goed mogelijk af te wikkelen op basis van gegevens over de actuele verkeerssituatie. Vanuit het Rijk zijn hiervoor

subsidie middelen beschikbaar gesteld. In 2021 heeft de Provincie Zeeland onder de wegbeheerders de belangstelling gepeild. Middelburg heeft, net als de andere grote Zeeuwse gemeenten, aangegeven aan dit onderzoek mee te willen werken. In 2022 is gebleken dat er nog te veel vragen onbeantwoord zijn over de toepasbaarheid van iVRI's op het Schroetracé en Het Groene Woud. Vanwege deze onduidelijkheid hebben we besloten om op dit moment niet in te stappen in een gezamenlijke aanbesteding voor de aanschaf van iVRI's. Wij blijven de ontwikkelingen op dit gebied wel nauwlettend volgen.

De voorbereiding voor vervanging van de VRI op het kruispunt Stromenweg/Grevelingenstraat was gepland voor het jaar 2022. Vanwege gebrek aan capaciteit binnen het cluster verkeer is dit doorgeschoven naar 2024.

We hebben het eerste- en tweedelijns onderhoud voor 2023 uitbesteed aan de firma Istimewa.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De verkeersregelinstallaties op het Seisplein en op het kruispunt Sandberglaan/Seissingel is in 2023 vervangen.

In 2020 is een motie aangenomen om te onderzoeken of de VRI op de kruising Sandberglaan/Laan der Verenigde Naties/President Rooseveltlaan vervangen kan worden door een rotonde. In 2021 is het verkeerskundig onderzoek gestart en de inpasbaarheid van een rotonde onderzocht. Het onderzoek naar de rotonde had een directe relatie met de ontwikkeling van een nieuw kerkgebouw op de hoek van de Sandberglaan/Laan der Verenigde Naties. De plannen voor deze ontwikkeling zijn echter gestopt. Een gewijzigd ontwikkelplan kan van invloed zijn op de gewenste kruispuntoplossing. Daarom is het onderzoek naar een rotondeoplossing voor dit kruispunt stilgelegd.

Het jaarlijkse preventieve en correctieve onderhoud is uitgevoerd door Istimewa in samenwerking met de leverancier van de verkeersregelinstallaties. Aandachts- en herstelpunten zijn uitgevoerd.

Waterwegen

Wat wilden we bereiken?

Met het zorgdragen voor waterlopen beogen we een goede kwaliteit en afvoer van het oppervlaktewater naar het Kanaal

door Walcheren. Het belangrijkste document was het stedelijk waterplan (Waterplan Middelburg 2005–2009). Dit waterplan is geactualiseerd in 2021 en nemen we als Stedelijk Waterprogramma (gecombineerd met het voormalig gemeentelijk rioleringsplan) op in het Omgevingsprogramma van de gemeente. Een Omgevingsprogramma bevat de concrete uitwerkingen en acties die nodig zijn om de in de Omgevingsvisie afgesproken ambities te bereiken.

Wat hebben we bereikt?

Oppervlaktewater binnen stedelijk gebied

Op basis van de overeenkomst Beheer Openbaar water Bebouwd gebied (BOB, door het college vastgesteld op 9 mei 2017 voor de periode 2017–2025 als vervolg op de eerdere overeenkomst) hebben we samen met het waterschap Scheldestromen zorggedragen voor het onderhoud van de waterlopen. Het areaal en het actuele beheer zijn vastgelegd in het groenbeleidsplan. Het gaat om wateroppervlak inclusief slootkanten/oevers met een totale omvang van 114 ha aan areaal. In 2024 ondernemen we stappen om een nieuwe BOB-overeenkomst 2025–2033 te realiseren.

De in de beheerplannen beoogde kwaliteit is geleverd. Op dit moment is er geen achterstallig baggerwerk in de gemeente. Door het baggerwerk op peil te houden, verbetert de kwaliteit van het oppervlaktewater en wordt een goede afvoer gegarandeerd.

Oppervlaktewater buiten stedelijk gebied

Om de afvoer en berging van het oppervlaktewater klimaatbestendig te maken, heeft het waterschap de capaciteit ervan getoetst aan de Planvorming Wateropgave (PWO) Walcheren. Dit PWO is een gekalibreerd watersysteemmodel voor heel Walcheren, en vormt de basis voor de peilbesluiten van het waterschap.

Oppervlaktewater en riolering in stedelijk gebied

Verder heeft de SAZ+ (Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland, bestaande uit alle Zeeuwse gemeenten, het waterschap Scheldestromen en Evides) in 2017 een stresstest uitgevoerd op het stedelijk water (oppervlaktewater en riolering). Het doel van deze stresstest was om locaties in beeld te brengen die gevoelig kunnen zijn voor extreem weer zoals korte hevige neerslag, langdurige neerslag of droogte. De resultaten van de stresstest zijn verder verfijnd en zijn verwerkt in het nieuwe Stedelijk

Waterprogramma, dat in het voorjaar van 2021 is vastgesteld door de raad.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2023 is onderhoud volgens de BOB-overeenkomst uitgevoerd aan oppervlaktewater in de stad en is de stresstest uitgevoerd op oppervlaktewater en riolering in stedelijk gebied. De aanbevelingen uit de PWO zijn door het waterschap gedeeltelijk al uitgevoerd (Dauwendaele) en Klarenbeek volgt de komende jaren.

In 2023 zijn in de Stroomwijk en de Griffioen alle regulieren sloten gebaggerd en de duikers gereinigd, en is er onderhoud uitgevoerd aan beschoeiingen in Arnemuiden en op Arnestein.

Wegen

Wat wilden we bereiken?

Het hoofddoel was om het huidige wegenbeheerplan van 2017–2021 weer actueel te maken. Andere doelen waren om de 29 geplande onderhoudsprojecten van de jaarplanning wegen en riolen te realiseren en het achterstallig onderhoud geleidelijk aan weg te werken.

Daarnaast lag de focus bij de onderhoudsprojecten op het ontsteden/vergroenen van de verharding om een groenere omgeving te bevorderen.

Wat hebben we bereikt?

Het wegenbeheerplan is geactualiseerd en op 21 september 2023 heeft de raad het nieuwe wegenbeheerplan voor de periode 2024–2033 vastgesteld.

Planning wegen- en rioolonderhoud 2023

In 2023 zijn 11 van de in totaal 29 geplande onderhoudsprojecten afgerond. De overige 18 projecten zijn doorgeschoven naar 2024.

Klimaatmaatregelen

Het klimaat verandert. We krijgen in de toekomst vaker te maken met wateroverlast en perioden met droogte en hitte. Door het klimaatbestendiger maken van de leefomgeving zorgen we ervoor dat er meer ruimte komt voor groen en dat er minder stenen worden teruggebracht.

In 2023 hebben we ongeveer 5.100 m² verharding vervangen door groen of omgevormd naar een halfverharding.

Achterstallig onderhoud

Het percentage achterstallig onderhoud is begin 2023 bepaald op 18% (ongeveer 474.000 m²) van het totale areaal. De totale oppervlakte van het wegenareaal bedraagt ongeveer 2,7 miljoen m². Op basis van de uitgevoerde onderhoudsprojecten (onder andere Klein Vlaanderen en Radenhove) en het uitgevoerde klein onderhoud in Middelburg-Zuid is naar schatting ongeveer 25.000 m² achterstallig onderhoud weggewerkt.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Planning wegen- en rioolonderhoud 2023

Er zijn 11 van de 28 projecten gerealiseerd. De overige 17 projecten zijn om diverse redenen vertraagd en doorgeschoven naar 2024.

De eerste reden van deze vertraging is de integrale afstemming van de werkzaamheden met andere disciplines, bewoners en nutsbedrijven. De kwaliteit van het plan wordt hierdoor beter, er is minder overlast en er ontstaan afhankelijkheden in de uitvoering. Ook worden door deze werkwijze de integrale doelen gerealiseerd van andere beleidsvelden zoals verkeer, groen, riolen en klimaatmaatregelen. Aan de andere kant is het een intensievere werkwijze die de doorlooptijd van projecten aanzienlijk verlengt en meer inzet van de eigen medewerkers vraagt.

Een tweede reden is dat prioriteit ligt bij het begeleiden van ontwikkelings- en uitbreidingslocaties, waardoor minder tijd kan worden besteed aan de voorbereiding en begeleiding van de geplande beheer- en onderhoudsprojecten.

Een derde reden is het capaciteitsprobleem bij het nutsbedrijf DNWG bij de uitvoering van kabel- en leidingwerkzaamheden.

Klimaatmaatregelen

Bij het integraal ontwerpen en de afstemming met andere disciplines, bewoners en nutsbedrijven wordt gekeken naar kansen om te ontsteden of bestratingmateriaal om te vormen naar een halfverharding. Waar mogelijk wordt het verhard oppervlak omgevormd naar bijvoorbeeld halfverharding en/of groen. Ook worden goede bestratingmaterialen hergebruikt.

Voorbeelden zijn Klein Vlaanderen en Radenhove. Ook bij klein onderhoud wordt op kleinere schaal gekeken naar ontsteden of het omvormen van bestratingsmateriaal. Een voorbeeld is de Jacob Pieterse Boreelstraat. Daar is 100 m voetpad (tegelveharding) omgevormd naar halfverharding.

Achterstallig onderhoud

Over het gehele wegareaal gezien, staat de kwaliteit van het wegareaal onder druk. Enerzijds doordat de prioriteit op andere werkvelden ligt (waaronder ontwikkelingslocaties), anderzijds is er een tekort aan capaciteit, zowel in de eigen organisatie als bij externe partijen.

Het percentage achterstallig onderhoud wegen is hierdoor toegenomen tot ongeveer 18% van het totale wegareaal. Inmiddels wordt er niet meer voldaan aan het gestelde ambitieniveau C, omdat het achterstallig onderhoud meer dan

10% bedraagt. In het beleidskader beheer en onderhoud wegen is afgesproken hoe de hoeveelheid achterstallig onderhoud de komende jaren wordt teruggebracht.

Naast het projectmatig onderhoud wordt een deel van het budget besteed aan het kleinschalig onderhoud, omdat de schadebeelden van de wegonderdelen hier om vragen. Deze werkzaamheden zijn uitgevoerd binnen het beschikbare budget en voor een deel uit de reserve wegen. Met dit kleinschalig onderhoud wordt meestal een geringe beeldkwaliteitsverbetering (van achterstallig naar C-niveau) bereikt. Door in elk jaar een andere wijk het klein onderhoud uit te voeren, kunnen we het teveel aan achterstallig onderhoud langzaam gaan inlopen.

In 2023 is in de wijk Middelburg-Zuid ongeveer 12.000 m² achterstallig onderhoud weggewerkt.

Financiën kapitaalgoederen

Omschrijving	Programma		Begroting	Rekening
Begraafplaatsen en crematorium	Volksgezondheid en milieu	Kapitaallasten	212.402	230.552
		Jaarlijks onderhoud	1.059.667	1.117.913
		Subtotaal	1.272.070	1.348.464
Openbaar groen	Sport, cultuur en recreatie	Kapitaallasten	89.801	89.801
		Jaarlijks onderhoud	2.637.352	2.725.304
		Subtotaal	2.727.153	2.815.105
Openbare verlichting	Verkeer, vervoer en waterstaat	Kapitaallasten	62.159	62.159
		Jaarlijks onderhoud	525.804	530.275
		Subtotaal	587.964	592.434
Riolering	Volksgezondheid en milieu	Kapitaallasten	38.955	37.053
		Jaarlijks onderhoud	1.070.588	871.711
		Storting in voorziening	3.122.324	3.150.354
		Subtotaal	4.231.867	4.059.117
Speelplaatsen	Sport, cultuur en recreatie	Kapitaallasten	72.866	72.866
		Jaarlijks onderhoud	163.469	130.614
		Subtotaal	236.335	203.480
Sportvelden	Sport, cultuur en recreatie	Kapitaallasten	458.432	458.365
		Jaarlijks onderhoud	263.868	238.537
		Subtotaal	722.300	696.902
Verkeersregelinstallaties	Verkeer, vervoer en waterstaat	Kapitaallasten	136.280	136.280
		Jaarlijks onderhoud	156.114	146.624
		Subtotaal	292.394	282.904

Omschrijving	Programma		Begroting	Rekening
Waterwegen	Verkeer, vervoer en waterstaat	Kapitaallasten	148.793	148.793
		Jaarlijks onderhoud	43.602	89.596
		Subtotaal	192.395	238.388
Wegen	Verkeer, vervoer en waterstaat	Kapitaallasten	515.372	515.018
		Jaarlijks onderhoud	2.786.755	1.481.820
		Toevoeging reserve	0	1.263.303
		Subtotaal	3.302.127	3.260.141
		Totaal	13.564.604	13.496.935
Omschrijving	Programma		Begroting	Rekening
Gebouwen en civiel-technische kunstwerken (GBP)	Bestuur en ondersteuning	Dotatie aan voorziening	2.283.039	2.309.356
		Dotatie aan voorziening	614.677	588.360
	Verkeer, vervoer en waterstaat	Dotatie aan voorziening	614.677	588.360
		Totaal	2.897.717	2.897.717

Financiering

Inleiding

De treasuryfunctie voert de taken financiering, cashmanagement en renterisicobeheer uit met als doel de organisatie te voorzien in de behoefte aan vreemd vermogen tegen zo laag mogelijke kosten en te beschermen tegen ongewenste financiële risico's.

Beleidskader

Middelburg geeft uitvoering aan de treasuryfunctie binnen de normen van:

- Wet financiering decentrale overheden (kasgeldlimiet en renterisicobeheer)
- Financiële verordening
- Treasury statuut van de gemeente Middelburg

Renterisicobeheer

Het renterisico is het volume uitstaande schuld, dat in een jaar aan een renteherziening onderhevig is. In de wet FIDO zijn eisen gesteld aan het maximum renterisico, dit komt tot uitdrukking in de kasgeldlimiet (voor leningen met een looptijd tot 1 jaar) en de renterisiconorm (voor leningen met een looptijd vanaf 1 jaar). Deze normen bepalen de speelruimte voor de gemeente om verantwoord en goedkoop te financieren.

Kasgeldlimiet

Het hulpmiddel om renterisico's op korte financiering te beperken is de kasgeldlimiet. Als referentiekader voor de bepaling van de kasgeldlimiet geldt het begrotingstotaal en een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage voor gemeenten van 8,5%. Voor 2023 betekent dit een kasgeldlimiet van € 16,5 miljoen. Financiering van activiteiten mag binnen deze limiet plaatsvinden door middel van kasgeldleningen (looptijd korter dan 1 jaar). Van deze limiet wordt normaal gesproken maximaal gebruik gemaakt, omdat doorgaans de tarieven voor het aantrekken van financieringsmiddelen voor de korte termijn lager zijn dan voor de lange termijn. Ongelimiteerd financieren met kasgeldleningen leidt daarentegen tot forse risico's als gevolg van optredende

renteschommelingen. Het hanteren van de kasgeldlimiet begrensd dit risico.

In verband met het forse liquiditeitsoverschot waarover de gemeente Middelburg geheel 2023 de beschikking had (saldo Rijkschatkist gegroeid van € 12,3 miljoen per 1 januari 2023 naar € 41,4 miljoen per 31 december 2023), is in 2023 geen gebruik gemaakt van kasgeldleningen. In het jaar 2023 is de totale netto vlottende schuld binnen het kasgeldlimiet gebleven.

Ontwikkeling	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
kasgeldlimiet *€1.000.000				
Toegestane kasgeldlimiet	16,5	16,5	16,5	16,5
Totaal netto vlottende schuld	1,3	0,2	-2,3	0,0
Ruimte (+)/ Overschrijding (-)	15,2	16,3	18,8	16,5

Renterisiconorm

Deze renterisiconorm houdt in dat in een jaar niet meer dan 20% van het begrotingstotaal voor herfinanciering of renteherziening in aanmerking mag komen. Bij de gemeentelijke financiering is in 2023 aan deze norm voldaan.

Ontwikkeling renterisiconorm *€1.000.000	
Totale begrotingstotaal	191,8
Norm 20%	38,4
Aflossing	7,8
Renteherziening	0,0
Ruimte onder de renterisiconorm	30,6

Rente

De behoefte aan inzicht in de kosten op de taakvelden en de behoefte om de wijze van verantwoorden van rente in de begroting en jaarrekening te harmoniseren, hebben er toe geleid dat in het wijzigingsbesluit BBV is opgenomen, dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moet worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. Dit percentage wordt berekend door de totale boekwaarde van de bezittingen te delen door werkelijk betaalde rente. De (rente)omslag voor het jaar 2023 was berekend op 1,02% maar is in lijn met voorgaande jaren in de begroting vastgesteld op 1,5%. Voor de begroting mag de omslagrente binnen een marge van 0,5%-punt worden afgerond.

Bij de Najaarsbrief 2023 is de omslagrente opnieuw berekend. Als gevolg van de hoge rentebaten op de uitstaande liquiditeiten binnen de Rijkschatkist is de omslagrente voor begrotingsjaar 2023 neerwaarts bijgesteld van 1,5% naar 0,75%. Conform de BBV-voorschriften dient bij de jaarrekening de omslagrente nogmaals berekend te worden (0,64%). Het bij de jaarrekening berekende percentage omslagrente mag 25% afwijken van het door de raad vastgestelde percentage in de (bijgestelde) begroting (0,75%). Voor 2023 kan vastgesteld worden dat de uiteindelijke afwijking van de omslagrente binnen de 25%-norm blijft. Het positieve renteresultaat in 2023 van € 171.000 ontstaat doordat de gehanteerde omslagrente van 0,75% hoger is dan de werkelijke berekende omslagrente 0,64%.

Berekening renteomslag * (€ 1.000)	Begroting Werkelijk	
	2023	2023
Externe rentelasten korte en lange financiering	2.651	3.087
af: Externe rentebaten	211	1.248
Saldo rentelasten en rentebaten	2.440	1.839
Aan grondexploitatie toe te rekenen rente	-940	-1.096
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	1.500	743
Rente over voorzieningen tegen contante waarde	70	224
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	1.570	967
Berekend % omslagrente	1,02%	0,64%
Te hanteren omslagrente	1,50%	0,75%
Berekening renteresultaat		
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	1.570	967
Toe te rekenen rente	2.309	1.138
Renteresultaat	739	171

Leningportefeuille

Onderstaand een overzicht van de totale aangetrokken lang- en kortlopende geldleningen. In het jaar 2023 is er een bedrag afgelost van € 7,8 miljoen op de langlopende financiering. Er zijn in 2023 geen nieuwe langlopende leningen aangetrokken. De tendens van van een afnemende omvang van de leningportefeuille heeft zich ook in 2023 verder doorgezet. In de afgelopen 5 jaar is de schuld met ongeveer € 63 miljoen gereduceerd van € 181 miljoen per eind 2018 naar een stand van € 118 miljoen per eind 2023.

Aangetrokken geldleningen * (€ 1.000.000)	31/12 2023	31/12 2022
Langlopende leningen t.b.v eigen financiering	118,1	125,9
Langlopende leningen t.b.v woningbouw	4,3	4,3
Kortlopende leningen en rekening courant saldo BNG	2,5	0,0

Verstrekte geldleningen

Onderstaand is een overzicht opgenomen van de verstrekte geldleningen per 31 december. Een specificatie van de overige verstrekte geldleningen is opgenomen bij de toelichting van de balans, onderdeel Financiële vaste activa.

Verstrekte geldleningen * (€ 1.000.000)	31/12 2023	31/12 2022
Langlopende verstrekte leningen t.b.v. woningbouw	4,3	4,3
Overige verstrekte leningen minus voorziening voor oninbaarheid	6,0	6,0

Gewaarborgde geldleningen

Naast de meer reguliere financiering kent de gemeente ook de gewaarborgde geldleningen voor onder andere Woongoed. Deze leningen zijn ondergebracht bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Het waarborgfonds kent een getrapd garantieniveau. De gemeente loopt daarbij risico in derde aanleg.

Gewaarborgde geldleningen * (€ 1.000.000)	31/12 2023	31/12 2022
Woningbouw	149,9	160,6
Overige verstrekte leningen	11,6	12,3

Een specificatie van de gewaarborgde geldleningen is opgenomen bij de toelichting op de balans. Hierin zijn de geldnemers van de overige verstrekte gewaarborgde geldleningen vermeld.

Schatkistbankieren

In de wet Houdbare overheidsfinanciën (wet HOF) is verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden ingevoerd. Dit houdt in dat gemeenten hun overtollige middelen bij het rijk moeten uitzetten. Hiermee wordt beoogd dat de staat minder geld leent op de financiële markten en de staatsschuld daalt. Vanaf 1 juli 2021 is voor gemeenten (en provincies, waterschappen en hun gemeenschappelijke regelingen) met een begrotingstotaal tot € 500 miljoen de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd van 0,75% naar 2% van het begrotingstotaal met een

minimum van € 1 miljoen. Een overzicht van het schatkistbankieren is opgenomen bij de toelichting op de liquide middelen.

Bedrijfsvoering

Inleiding

In deze paragraaf wordt ingegaan op de bedrijfsvoering van de Gemeente Middelburg. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de programma's te realiseren. Het betreft beleidsmatige (primaire) processen, ondersteunende (secundaire) processen en de sturing en beheersing ervan. Over de volgende onderdelen wordt in de paragraaf Bedrijfsvoering inzicht gegeven in de uitvoering over het jaar 2023:

- Personeel en organisatie
- Dienstverlening
- Communicatie
- Juridische Zaken
- Informatie en Automatisering
- Documentaire/Digitale informatievoorziening
- Inkoop
- Informatiebeveiliging
- Privacybescherming
- Financieel Beleid/Beheer
- AO/IC
- Toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording

Personeel en Organisatie

Medewerkeronderzoek en visie op werken

In 2023 is een medewerkeronderzoek uitgevoerd. Het onderzoek was enerzijds gericht op de werkbeleving van medewerkers en anderzijds op hun ervaring met hybride werken. 74% van de

medewerkers hebben de vragenlijst ingevuld. De resultaten geven een positief beeld over de gemeente Middelburg als werkgever. Aandachtspunt is de werkdruk die door medewerkers wordt ervaren. Ook over thuiswerkmogelijkheden zijn medewerkers over het algemeen tevreden. De input die hierover is opgehaald wordt meegenomen in het project Visie op werken dat in 2024 wordt opgestart. P&O en de afdelingshoofden hebben alle resultaten van het medewerkeronderzoek op clusterniveau besproken met de medewerkers en hierbij samen verbetermogelijkheden benoemd.

Arbeidsmarktcommunicatie

In 2023 is professionaliseringsslag gemaakt op de arbeidsmarktcommunicatie van de gemeente Middelburg. Er zijn foto's en films gemaakt van onze medewerkers die worden ingezet om een beeld te geven van wat het betekent om te werken voor de gemeente Middelburg. Tevens is er een nieuwe website gemaakt, wordt social media intensiever ingezet neemt P&O deel aan beurzen (bijv. Contacta) om de gemeente Middelburg sterker op de kaart te zetten. Dit heeft eraan bijgedragen dat er een recordaantal van 85 vacatures is ingevuld.

Arbodienst

Samen met de gemeente Vlissingen is in 2023 een aanbestedingstraject doorlopen voor een arbodienst. De gunning is verleend aan Occure. Dit betekent dat we per 1 januari 2024 werken met een nieuwe arbodienst. De werkwijze is vergelijkbaar en ziet toe op het werken volgens ons eigen regie model. Belangrijke wijziging is de locatie van de spreekuren. Deze worden nu gehouden in het stadskantoor.

Organisatieontwikkeling

In 2023 is het beleid op de gesprekkencyclus vernieuwd. De functioneringsgesprekken zijn vervangen door WOW-gesprekken, dat staat voor Welzijn, Ontwikkeling en Werkbeleving. De bedoeling is om op een persoonlijke en professionele manier met elkaar in verbinding te zijn. Het doel is het onderhouden en stimuleren van de betrokkenheid bij elkaar en bij de organisatie. Het gesprek is meer gericht op wat ervoor zorgt dat iemand plezier heeft in het werk, hoe dat behouden kan worden en wat iemand nodig heeft om zijn werk de komende periode goed te kunnen doen.

Daarnaast is in 2023 is in samenwerking met Rijnconsult een organisatieanalyse uitgevoerd. Deze analyse was gericht op de vraag of de omvang van de organisatie en de taken die de

gemeente heeft nog passend zijn bij de huidige inrichting en aansturing van de organisatie. In 2024 wordt dit verder uitgewerkt.

Dienstverlening

Uw raad heeft op 10 december 2020 een geamendeerd raadsvoorstel aangenomen voor het verlengen van de visie op dienstverlening. Besloten is de huidige visie te verlengen tot en met 2023 met het bijbehorende budget.

Het jaar 2023 heeft in het teken gestaan van het participatief evalueren van de visie. De uitkomsten daarvan hebben gediend als input voor een nieuwe visie op dienstverlening welke uw raad in december 2023 heeft vastgesteld.

In 2024 komen we met een uitvoeringsprogramma en starten we met de uitvoering hiervan.

Communicatie

Website

Gemeenteraad, college en MT vinden het belangrijk dat alle Middelburgers mee kunnen doen. Dat betekent: onze teksten kunnen begrijpen. Maar ook dat ze formulieren kunnen invullen. Of de publiekshal kunnen bereiken in een rolstoel. Zomaar een paar voorbeelden van wat meedoen voor ons inhoudt. Digitale toegankelijkheid is een veelgebruikt woord dat daarmee te maken heeft.

Onze website heeft continue aandacht, zowel in het actueel houden als het toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. Digitale toegankelijkheid is een wettelijke verplichting voor overheden. Als je websites en apps toegankelijk zijn, betekent dat dat iedereen die volledig kan gebruiken. Ook mensen met een beperking, die bijvoorbeeld voorleessoftware gebruiken. Of mensen die door een motorische beperking moeilijk met een cursor kunnen werken. Als een website op app niet toegankelijk is, lopen zij tegen problemen aan. Zij kunnen de website of app niet (goed) bedienen. Daarom hebben we afgelopen jaar Readspeaker op de website gezet. Met deze tool kunnen mensen die (tijdelijk) visueel beperkt zijn toch kennis nemen van de teksten, want deze worden integraal voorgelezen.

Een ander belangrijk aspect van wel of geen toegankelijke website hebben, is het hebben van PDF-documenten op de website.

Documenten als pdf-bestand zijn eigenlijk niet toegankelijk. Daarom zijn er we bezig om deze zo veel mogelijk te vervangen. Als het om formulieren gaat, zetten we deze om naar online formulieren die wel toegankelijk zijn. Grotere documenten zetten we om naar webpagina's zodat ze toegankelijk zijn.

Afgelopen jaar is de webstrategie vastgesteld. Daarin beschrijven we de ambities en strategische keuzes voor onze websites en mobiele apps. Een van de onderdelen van die strategie is om minder opzichzelfstaande websites te lanceren en zoveel mogelijk nieuwe inhoud onder te brengen onder www.middelburg.nl. We zijn ook bezig met het afstoten van websites om wildgroei te verminderen en meer duidelijkheid en herkenbaarheid te bieden aan websitebezoekers.

Middelburg Ontmoet

Middelburg Ontmoet is een online community platform voor én door inwoners van de gemeente Middelburg. Inwoners kunnen zelf nieuwsberichten plaatsen. Maar ook meedoen en meedenken met projecten van de gemeente. Ook kunnen inwoners hulp vragen of hulp aanbieden. In de kalender zijn activiteiten in de wijken en dorpen te vinden. Op Middelburg Ontmoet staat ook de sociale netwerkkaart met daarin alle Middelburgse voorzieningen, zoals huisartsen, (welzijns)activiteiten, grand cafés en sportverenigingen. Kortom, een overzicht van organisaties die inwoners helpen om zich fit te voelen en mee te doen in de maatschappij

Middelburg Ontmoet is een samenwerking tussen de gemeente Middelburg, Vizita, de buurtverbinders, inwoners, organisaties en verenigingen in de gemeente Middelburg. Buurtverbinders zijn betrokken inwoners en beheren Middelburg Ontmoet, zodat alles wat er in de buurt gebeurt op de site te vinden is. Van hulpvraag en hulpaanbod tot nieuwtjes, spullen te koop, winkels, agenda, initiatieven, en nog veel meer. Zij verbinden als vrijwilliger online en 'op straat' mensen met elkaar.

Een onderdeel van Middelburg Ontmoet is Doe Mee. Doe Mee helpt ons om plannen samen met de inwoners te maken. Of te toetsen hoe Middelburgers over voorstellen denken. Afgelopen jaar stonden hier diverse projecten op waar we input van onze inwoners en organisaties gevraagd hebben. Voorbeelden zijn het Lokaal Preventie Akkoord, de Omgevingsvisie, BOSS (bewegen, ontmoeten, sporten en spelen in de buitenruimte) en het azc.

Gemeentegids

In 2023 brachten we een nieuwe editie van de gemeentegids uit. In deze gids staat onder andere informatie over de gemeentelijke organisatie, instellingen en organisaties in onze gemeente.

Bode

We zijn in 2023 doorgegaan met de wekelijkse pagina met gemeentelijke informatie in deze huis-aan-huiskrant. Een vast onderdeel is Het woord van een raadslid en de officiële publicaties. Daarnaast staan er artikelen op deze pagina over bijvoorbeeld het aanvragen van tegemoetkomingen en subsidies, het scheiden van afval, werkzaamheden die plaatsvinden en bijeenkomsten, zoals wijktafels.

Los van de gemeentelijke informatiepagina hebben de collegeleden om de week een column in de Bode.

Sociale media

Gemeente Middelburg is actief op Facebook, Instagram, X (voorheen Twitter) en LinkedIn. En uiteraard ook op Middelburg Ontmoet. We gebruiken sociale media om informatie te zenden, bijvoorbeeld nieuwsberichten, aankondigingen van raadsvergaderingen en (werk)bezoeken van college(leden). Maar ook om mensen uit te nodigen voor bijeenkomsten of het invullen van een enquête. We delen op onze sociale media berichten van evenementen en organisaties die aan onze gelinkt zijn. Onze wethouders zijn ook actief op een of meerdere sociale media.

Juridische zaken

Bezwaarschriften

In 2023 heeft de kamer Algemene Zaken van de Commissie bezwaarschriften 11 keer vergaderd en 26 adviezen uitgebracht. Hiervan zijn 5 bezwaarschriften gegrond en 13 bezwaarschriften ongegrond verklaard. In 2 gevallen was er sprake van een combinatie gegrond/ongegrond. 6 bezwaarschriften zijn niet-ontvankelijk verklaard.

Aan vergoedingen en reiskosten voor de commissieleden werd in totaal € 8.360 betaald.

Door de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren geldt voor ambtenaren het private arbeidsrecht. In 2023 heeft de Regionale Geschillencommissie geen individuele geschillen tussen gemeente en werknemer behandeld.

Klachten

De informele behandeling van klachten in 2023 laat ook dit jaar zien dat vlot en persoonlijk contact gelegd door de klachtbehandelaar bijzonder op prijs wordt gesteld door de klager. Deze persoonlijke contacten zorgden ervoor dat de meeste klachten snel naar tevredenheid van klager werden opgelost. In 2023 zijn 50 klachten behandeld waarvan vier ter behandeling aan de klachtencommissie zijn voorgelegd. De klachtencommissie heeft geadviseerd vier klachten gegrond te verklaren. Ook is een klacht buiten behandeling gelaten. Geen van deze klachten zijn voorgelegd aan de Nationale Ombudsman.

Verzekeringen

Met ingang van 1 januari 2021 heeft de gemeente bij AON assurantien een nieuw brandcontract met een looptijd van 3 jaar. Echter, als gevolg van de schadelast van de gemeente Middelburg (én landelijke) hadden de verzekeraars het gemeentelijk brandcontract per 1 januari 2023 pro-forma opgezegd. De verzekeraars hebben het brandcontract hierna verlengd tot 1 januari 2024. Eén verzekeraar heeft een premieverhoging van 10% doorgevoerd. De andere verzekeraars hebben de premie niet gewijzigd.

De aansprakelijkheidsverzekering heeft de gemeente na een Europese aanbesteding per 1 januari 2020 ondergebracht bij Melior verzekeringen in Almelo. Melior verzekeringen en Centraal beheer zijn nagenoeg de enige aanbieders van aansprakelijkheidsverzekeringen voor (gemeentelijke) overheden.

Naast bovengenoemde verzekeringen heeft de gemeente nog een derde grote verzekering, dit betreft de Construction All Risks (CAR) verzekering, deze is afgesloten bij Centraal beheer. Deze verzekering dekt de risico's bij infrastructurele werken.

Bekendmakingswet

Op 1 juli 2021 is de Wet elektronische bekendmakingen (Web) in werking getreden. Gevolg hiervan is dat alle publicaties van algemene verbindende voorschriften (zoals verordeningen en beleidsregels) en vergunningen (zoals aanvragen en verlening van omgevingsvergunningen) verplicht gepubliceerd moeten worden in het Gemeenteblad. Dit is een vereiste voor rechtsgeldige inwerkingtreding. Daarnaast moeten alle algemene verbindende voorschriften opgenomen worden in het CVDR (het landelijke regelingenregister). De gemeente Middelburg publiceerde de

meeste documenten al op deze wijze zodat ook in 2022 hieraan wordt voldaan.

Voor beleidsregels is er een overgangsregeling. Bestaande beleidsregels moeten uiterlijk 1 juli 2022 in het register zijn opgenomen.

Er heeft in de tweede helft van 2023 een inventarisatie van lokale vigerende regelgeving en bestaande (nog niet gepubliceerde) beleidsregels plaatsgevonden. Afdelingsgewijs of centraal via het cluster Juridisch van de afdeling Wijk en Bestuur wordt op basis hiervan in 2024 een actualiseringsslag gedaan om te komen tot juiste (geconsolideerde) lokale regelgeving en beleidsregels die van toepassing zijn in de gemeente Middelburg.

Informatievoorziening en Informatiebeheer

In 2022 is in het organisatieplan 'Middelburg in ontwikkeling' digitaal versnellen benoemd als speerpunt. Dit heeft o.a. geleid tot het opstellen van een Programma Digitalisering voor de periode 2022-2025. Dit programma fungeert als uitvoeringsprogramma voor de I-Visie die in juni 2020 is vastgesteld.

Het programma heeft aandacht voor de digitale dienstverlening, regiovoering en samenwerking, datagedreven werken, de (samen)werkplek, de vaardigheden en bewustzijn van de medewerker en innovatie binnen de afdelingen. Maar wellicht net zo belangrijk is het op orde houden en verbeteren van wat er nodig is om dit alles op een goede manier mogelijk te kunnen maken.

De focus ligt voornamelijk op de juiste informatievoorziening realiseren om onze dienstverlening en bedrijfsvoering te ondersteunen. Dit betekent dat we investeren 'aan de achterkant' in zaken die randvoorwaardelijk zijn voor het op een goede manier kunnen organiseren van de informatievoorziening. Daarnaast organiseren we tegelijkertijd 'de voorkant'; de informatievoorziening. In 2023 zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- De overgang naar M365 en de moderne werkplek zijn gestart
- Iedereen is voorzien van een laptop als vervanging voor de thin clients
- Teams bellen is geïmplementeerd
- Teams als (samen)werkomgeving is gestart

- Er is een impuls gegeven aan het verbeterplan functioneel beheer
- Er is een start gemaakt met het werken onder architectuur (informatiearchitectuur)
- Het datawarehouse is verder ontwikkeld, passend bij het nieuwe werkplekconcept
- Pilot digitalisering post is uitgevoerd en met 6 maanden verlengd
- Gestart met project t.b.v. implementatie Woo
- Onderzoek naar NotuBiz Recordmanagement o.a. t.b.v. archivering videoverslaglegging en e-depot.
- Gestart met voorbereidingen t.b.v. het verbeteren van het vervangingsproces (digitalisering)
- Cluster Informatiebeheer versterkt met kwaliteitsmedewerker informatiebeheer en adviseur informatiebeheer (I)
- Gestart met inventarisatie t.b.v. op te zetten kwaliteitssysteem
- Anonimiseringssoftware (DataMask) operationeel
- Gestart met e-mailrichtlijn vertalen naar beleid
- Gestart met in kaart brengen van het informatiebeheer externe partijen (onderdeel verbeterplan)
- Gestart met het opstellen van een informatiebeheerplan (onderdeel verbeterplan)
- Gestart met het opstellen van een plan t.b.v. de afsluiting van archieven (onderdeel verbeterplan)
- Gestart met het initiëren van intergemeentelijke werkgroepen en overlegplatforms i.h.k.v. informatie- en archiefbeheer

Inkoop

In 2023 was de borging van de rechtmatigheid van inkoop en aanbesteden een belangrijk speerpunt binnen de organisatie.

Deze borging is in 2023 sterk verbeterd daar er steeds vaker gebruik gemaakt is van het geïntroduceerde inkooptrajectformulier.

Tevens is het contractmanagement, inclusief contractbeheersysteem, geoptimaliseerd.

Daarnaast is er extra aandacht besteed aan het vergroten van de kennis en het bewustzijn met betrekking tot de inkoopdoelstellingen bij de medewerkers.

Aanbestedende diensten (waaronder gemeenten) moeten opdrachten die gelijk zijn aan de Europese drempelwaarden

of boven de Europese drempelwaarden uitkomen op het Europees digitaal platform voor aanbestedingen plaatsen. Gemeente Middelburg gebruikt hiervoor TenderNed, hét online marktplein voor aanbestedingen van de Nederlandse overheid. In 2023 zijn door de gemeente Middelburg 6 Europese openbare en 23 meervoudig onderhandse aanbestedingen via TenderNed georganiseerd.

De unieke Zeeuwse inkoop netwerk-samenwerking is gecontinueerd en waar mogelijk geïntensiveerd.

Informatiebeveiliging

De gemeente Middelburg zet zich voortdurend in voor het vergroten van informatieveiligheid en de verdere professionalisering van de organisatie op dit gebied. Een betrouwbare en complete informatievoorziening is van cruciaal belang voor een goed functionerende gemeente en vormt de basis voor het beschermen van de rechten van zowel burgers als bedrijven. Dit vereist een integrale aanpak, goed opdrachtgeverschap en een bewustzijn van de risico's. Alle onderdelen van de organisatie zijn hierbij betrokken.

Het proces van informatiebeveiliging richt zich in de eerste plaats op de bescherming van gemeentelijke informatie, maar biedt tegelijkertijd mogelijkheden, zoals het verantwoord inzetten van elektronische dienstverlening en het bevorderen van nieuwe en innovatieve manieren van werken. De focus ligt op het uitwisselen van informatie in alle vormen, inclusief elektronisch, op papier en mondeling. Hierbij gaat het niet alleen om het beschermen van privacy, maar ook om het waarborgen van vitale maatschappelijke functies die worden ondersteund door informatie, zoals verkeer, vervoer, openbare orde en veiligheid. Het draait niet alleen om ICT; het vereist ook verantwoordelijk en bewust gedrag van alle medewerkers binnen de organisatie.

De gemeente Middelburg heeft de volgende activiteiten in 2023 uitgevoerd:

- De bewustwordingscampagne is overgedragen aan P&O en is beschikbaar gesteld voor alle medewerkers. Ook is deze campagne verplicht gesteld voor alle medewerkers en nieuwe medewerkers moeten de cursus binnen drie maanden na indienstreding hebben volbracht;
- Het Gemeentelijk Strategisch Informatiebeveiligings Beleid is verlengd tot en met 2025. Dit is gedaan omdat er in 2024 grote

wijzigingen aankomen op het gebied van informatiebeveiliging. NIS2 en BIO 2.0 moeten geïmplementeerd worden en hiervoor is nieuw beleid nodig. Tot die tijd voldoet het huidige beleid en is daarom verlengd;

- Steeds meer afdelingen werken met MS365. Dit biedt nieuwe kansen en mogelijkheden maar er moet continue rekening worden gehouden met informatiebeveiliging en privacy;
- De ENSIA-cyclus is weer doorlopen en er zijn vorderingen gemaakt om naast 'opzet' en 'bestaan' ook 'werking' te laten controleren door een auditor.

Privacybescherming

Nieuwe verwerkingen zijn onderworpen aan een risicotaxatie op gebied van zowel privacy als informatiebeveiliging en zo nodig moeten er DPIA's worden uitgevoerd waaruit mitigerende maatregelen naar voren komen. Tevens zijn verwerkersovereenkomsten gesloten met verwerkers. Ook dit is een mitigerende maatregel.

In het kader van bewustwording en educatie is de in 2022 ingezette E-learning gevolgd door nieuwe medewerkers. De digitale wereld verandert zeer snel. De gemeente Middelburg dient ervoor te zorgen dat de persoonsgegevens van haar inwoners goed beschermd zijn en haar informatiebeveiliging op orde is. Door het aanbieden van deze training is een begin gemaakt om het niveau van bewustwording ten aanzien van informatiebeveiliging en privacy te verhogen. Dit zorgt ervoor dat medewerkers beter om kunnen gaan met zaken als phishing, informatiebeveiligingsincidenten, privacy vraagstukken en datalekken. Door deze E-learning aan te bieden voldoet de gemeente Middelburg tevens aan diverse normen van de BIO. Niet eerder vond er ook structurele (bij)scholing van medewerkers plaats waardoor het niveau van privacybewustzijn sterk persoonsafhankelijk is.

Sinds medio 2022 is het verwerkingsregister niet meer bijgewerkt. Datalekken worden vastgelegd in Topdesk. In 2023 waren dit er 16. De afhandeling ervan gebeurt door de afdeling in samenspraak met de privacy officer. In 2023 zijn er geen nieuwe DPIA's gemaakt. Helaas is de conclusie dat door het ontbreken van een fulltime aangestelde privacy officer de ondersteuning bij het omgaan en inrichten van de privacyhuishouding achterblijft.

Het afgelopen jaar heeft de interim privacy officer zich alleen bezig kunnen houden met afzonderlijke casussen. Dergelijke raadplegingen zijn talrijk en divers van aard. Dit houdt direct verband met de opgelopen achterstanden door onvoldoende prioriteit te geven aan het thema privacy, eigenlijk al sinds de invoering van de AVG (2018). Daarmee is de conclusie dat de basis privacy anno 2023-2024 nog niet op orde is.

Financieel Beleid/Beheer

Bedrijfsvoering gaat over Financiën, P&O en Informatievoorziening. In die combinatie kunnen we de bedrijfsvoeringaspecten in onze organisatie versterken. Het organisatiebelang staat centraal en de inzet van mensen, geld en informatie wordt daar optimaal op afgestemd. Bedrijfsvoering wordt steeds meer beschouwd als de logische partner van de vakafdelingen om samen te werken aan het beste resultaat. Daarbij kiezen we voor een integrale benadering met respect voor ieders rol, positie en verantwoordelijkheid. De bijdrage van Bedrijfsvoering beperkt zich dan niet tot het geven van adviezen aan het eind van de voorbereiding van een besluit, maar er wordt vanaf het begin samengewerkt. Medewerkers van Bedrijfsvoering bieden actief ondersteuning aan en coördineren zelf intern de vragen voor interne klanten en werken continu aan onze meerwaarde.

Financieel Beheer richt zich op administratieve verwerking van begrotingswijzigingen, crediteuren, banken, kas en BTW-aangiften.

Financieel Herstelplan

Op 30 september 2020 heeft de gemeenteraad het Financieel Herstelplan 2020-2024 vastgesteld. Dat plan omvat voorstellen om te komen tot duurzaam en reëel begrotingsevenwicht en tot een verbetering van het weerstandsvermogen. Het plan is verwerkt in de meerjarenbegroting 2021-2024. De voorstellen uit het plan leiden tot een sluitende begroting, hetgeen Gedeputeerde Staten voldoende vertrouwen gaf om te besluiten Middelburg in 2021 niet onder het preventief begrotingstoezicht te laten vallen. Het herstelplan bestaat uit vier opgaven:

- *Opgave 1:* Had alleen betrekking op de begroting 2020. Deze opgave blijft hier dus verder buiten beschouwing.
- *Opgave 2:* Voorziet in het terugdringen van de kosten Sociaal Domein met een bedrag dat oploopt tot structureel € 7 miljoen in 2024. In de begroting 2023 is aangegeven dat dit voor de

onderdelen Wmo en Orionis volgens planning is verlopen. Met betrekking tot de jeugdmiddelen wordt de ombuiging binnen het Jeugdzorg gezamenlijk met het Rijk opgepakt, hiermee vindt ons college dat het verantwoord is het actieplan als afgerond te beschouwen.

- *Opgave 3:* Bevat voorstellen tot enerzijds bezuinigingen en anderzijds verhoging van de eigen gemeentelijke inkomsten. Voor 2023 bedroeg de taakstelling ruim € 5,6 miljoen. Voor 2023 is deze taakstelling geheel behaald.
- *Opgave 4:* In het herstelplan zijn voorstellen opgenomen die moeten leiden tot versterken van het weerstandsvermogen, i.c. de algemene reserve. Ten tijde van het vaststellen van het plan bedroeg de weerstandratio 0,83. De huidige ratio is, mede door de positieve overschotten uit de laatste jaarrekeningen, aanzienlijk verbeterd. Bij de behandeling van de kadernota kan zelfs afgewogen worden of een gedeelte van de algemene reserve (bedrag boven de ratio van 1,4) ingezet kan worden voor het investeringsfonds.

Doorontwikkeling Horizontaal Toezicht

In het verleden hebben Belastingdienst en gemeente Middelburg een convenant - het horizontaal toezicht - afgesloten. Dit is een vorm van samenwerking tussen twee partijen, waarbij wederzijds vertrouwen, begrip en transparantie belangrijk zijn. Doel van deze samenwerking is dat de fiscale regels op een juist manier binnen de gemeentelijk boekhouding zijn geborgd en worden verwerkt. Binnen het 'oude' convenant zijn in overleg met de Belastingdienst bepaalde fiscale items benoemd die per boekjaar nader onderzocht zijn.

Begin 2021 is de gemeente gestart om de doorontwikkeling 'Horizontaal toezicht' vorm te geven. Deze doorontwikkeling is een gevolg van de evaluatie van het huidige HT en de manier waarop hier in de praktijk, zoals hierboven beschreven, door zowel belastingdienst als gemeente vorm en inhoud aan wordt gegeven. In feiten komt het neer op een verdere professionalisering om fiscaal in control te zijn. Om in aanmerking te komen voor een nieuw individueel convenant is het van belang dat een aantoonbaar werkend systeem is van interne beheersing, interne controle en monitoring (TCF), waardoor de organisatie in staat is aanvaardbare aangiften in te dienen. Voor de gemeente levert dit voordelen op om mogelijke fiscale risico's met beheersmaatregelen te dempen.

Op 24 januari 2023 een nieuw convenant getekend waarbij we de gezamenlijke wensen om te komen tot een effectieve en efficiënte

werkwijze om de rechtszekerheid (lees: een juiste btw-afhandling) te vergroten. Dit doen we doen we ons tax-control framework. Een tax control framework (TCF) is een gestructureerde aanpak die organisaties helpen om hun belastingprocessen te beheren en te controleren. Hier zijn de belangrijkste stappen in een eenvoudig TCF:

1. **Beleid en procedures:** De organisatie stelt duidelijke beleidslijnen en procedures op met betrekking tot belastingaangelegenheden. Dit omvat het vaststellen van verantwoordelijkheden, het identificeren van risico's en het definiëren van de juiste processen.
2. **Risicobeoordeling:** De organisatie evalueert de belastingrisico's die verband houden met haar activiteiten. Dit omvat het identificeren van gebieden waar fouten of onjuistheden kunnen optreden.
3. **Controles en monitoring:** Er worden interne controles ingevoerd om ervoor te zorgen dat belastingprocessen correct worden uitgevoerd. Dit omvat regelmatige monitoring van transacties, rapportages en naleving van belastingwetten.
4. **Rapportage en documentatie:** De organisatie houdt gedetailleerde documentatie bij van belastinggerelateerde activiteiten. Dit omvat het bijhouden van belastingaangiften, ondersteunende documenten en communicatie met belastingautoriteiten.
5. **Continue verbetering:** Het TCF wordt voortdurend geëvalueerd en aangepast om ervoor te zorgen dat het effectief blijft. Dit omvat het leren van fouten en het implementeren van verbeteringen. Dit leggen we vast in ons fiscaal jaarverslag.

Kortom, een TCF helpt organisaties om belastingrisico's te beheersen, naleving te waarborgen en transparantie te bevorderen in belastingprocessen.

AO/IC

In de administratieve organisatie (AO) worden werkwijze, regels, procedures, taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en interne controlemaatregelen beschreven die voor de informatievoorziening van belang zijn. De doelstelling van de AO is het tot stand brengen en het in stand houden van een goede werking van de informatievoorziening.

Interne controle (IC) draagt bij aan het verbeteren van het functioneren van de organisatie en haar processen. IC beoogt grofweg drie doelstellingen: betrouwbare financiële informatie,

beheersbare processen en overeenstemming met de wet- en regelgeving. Om deze doelstellingen te realiseren, heeft een organisatie interne controlemaatregelen nodig. Daarbij kunnen meerdere verdedigingslijnes worden ingericht. Zo zijn in de organisatie de eerste en tweede lijn vertegenwoordigd. De eerste lijn betreft het lijnmanagement. Deze medewerkers zijn primair verantwoordelijk voor de resultaten en de beheersing van risico's. De tweede lijn richt zich op ondersteuning, advisering en coördinatie van de eerste lijn en toetst of de interne controlemaatregelen op uitvoeringsniveau aanwezig zijn en juist worden uitgevoerd.

Een goed ingerichte AO/IC zorgt dat de organisatie 'in control' is. De controllers rapporteren jaarlijks over hun controlebevindingen in de controllersrapportage, een graadmeter voor de mate waarin de organisatie daadwerkelijk in control is. De accountant geeft hierover tevens een oordeel tijdens de interim- en jaarrekeningcontrole. Uit de controles komen actiepunten naar voren die worden vastgelegd in een overzicht. Periodiek dienen de medewerkers in samenspraak met de afdelingshoofden aan te geven welke voortgang is geboekt in het uitvoeren van de actiepunten.

Rechtmatigheid en getrouwheid (212-onderzoeken)

Jaarlijks wordt een intern controleplan opgesteld. Hierin is beschreven welke werkzaamheden het aankomend jaar door de controllers worden uitgevoerd. Onderdeel van deze werkzaamheden is het uitvoeren van rechtmatigheidscontroles op circa 25 financieel relevante processen.

Doelmatigheid en doeltreffendheid (213a-onderzoeken)

Op grond van artikel 213a van de Gemeentewet zijn gemeenten verplicht doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken uit te voeren.

Actuele ontwikkeling voor gemeenten betreft de Rechtmatigheidsverantwoording (RMV). Eén van de actiepunten betreft het versterken van de eerstelijnscontrole in het proces. Uitvoering van het plan van aanpak RMV heeft zich tot nu toe vooral gericht op de afdeling TIM. Het doel is dit vervolgens verder uit te breiden naar de rest van de organisatie. In het verlengde hiervan is een aantal verordeningen en toebehoren aangepast. Het gaat hierbij om de verordeningen 212 (financieel), 213 (controle) en 213a (onderzoek). De toebehoren omvat onder andere het

normenkader. Deze is in 2023 ook afgestemd op de wetswijziging van de RMV.

In 2021 is gebaseerd op ervaring met de bedrijfsvoering van afdeling TIM gestart met het opzetten van een intern beheersingsplan. De focus in dit plan is getrouw- en rechtmatigheid. De processen zijn in kaart gebracht en gebaseerd hierop zijn risico's geïnventariseerd. Daarna zijn beheersingsmaatregelen opgesteld om de risico's te reduceren. In juli 2023 heeft het college van B&W een besluit genomen om te starten met de verdere uitvoering van herstelwerkzaamheden en de verdere implementatie van beheersingsmaatregelen.

In opdracht van de VZG voeren Zeeuwse controllers doelmatigheidsonderzoeken uit bij gemeenschappelijke regelingen. In 2022 hebben de Middelburgse controllers hun deelname gestart aan een doelmatigheidsonderzoek bij de gemeenschappelijke regeling die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de Leerplichtwet en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Oosterschelderegio. De afronding van dit onderzoek heeft plaatsgevonden in 2023. Hiervoor is gerapporteerd aan het bestuur van de gemeenschappelijke regeling en aan de VZG.

Na vaststelling van de beleidskaders subsidieverlening en de subsidieverordening is in 2022 gestart met een onderzoek hoe de werkprocessen, nadere regels en het controleprotocol rond subsidieverlening moeten worden aangepast. Dit is in 2022 afgerond. Verdere inbedding hiervan heeft plaatsgevonden in 2023 waarbij de controllers betrokken zijn geweest.

Ook is mede in het kader van het horizontaal toezicht fiscaliteit binnen de financiële processen nader onderzocht in 2023. Dit met als doel deze processen meer in control te brengen. De actiepunten die hieruit gevolgd zijn, zijn of worden verwerkt in de bedrijfsvoering en processen.

Daarbij is control betrokken geweest bij adviesvraagstukken rondom de organisatie van processen. De centrale vraag hierin is: is het proces doelmatig georganiseerd? Hiervoor is de huidige en gewenste situatie in kaart gebracht en zijn actiepunten geformuleerd.

Actualiteiten

Rechtmatigheidsverantwoording

In het verleden oordeelde de accountant over rechtmatigheid van de jaarrekening en rapporteerde zij de bevindingen aan de gemeenteraad. Vanaf het rekeningjaar 2023 dient het college van B&W een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de jaarrekening. Hiermee legt zij zelf verantwoording af over de naleving van de regels, welke relevant zijn voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente. En het college gaat ook zelf het gesprek aan met de gemeenteraad. Op deze wijze kan de gemeenteraad haar controlerende rol beter vervullen. Om de gemeente op deze wetswijziging zo goed als mogelijk voor te bereiden, is een *Plan van aanpak rechtmatigheidsverantwoording* opgesteld. De kern hiervan is dat de nieuwe wetswijziging een groeiproces is voor de gemeente, waarbij een volwassenheidsniveau van de rechtmatigheidsverantwoording van financiële rechtmatigheid en een aantal relevante processen/thema's wordt nagestreefd.

In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording dient er een verantwoordingsgrens door de gemeenteraad te worden vastgesteld. De verantwoordingsgrens is de grens waarboven het college aan de gemeenteraad fouten en onduidelijkheden rapporteert in de rechtmatigheidsverantwoording. Voor zowel fouten als voor onduidelijkheden afzonderlijk geldt hetzelfde percentage. Fouten en onduidelijkheden worden niet bij elkaar opgeteld. Er is een verantwoordingsgrens vastgesteld van 2%. Dit is door de gemeenteraad besloten op 9 november 2023. Als deze grens wordt gepasseerd, wordt dit in de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening aangegeven en in de paragraaf Bedrijfsvoering toegelicht.

Toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording

In de rechtmatigheidsverantwoording zoals opgenomen bij de jaarrekening is het volgende aangegeven:

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Op 9 november 2023 heeft de gemeenteraad over een aantal uitgangspunten een besluit genomen. Het gaat hierbij om de verantwoordingsgrens en de rapportagegrens. De verantwoordingsgrens is vastgesteld op 2%, dit komt neer op een bedrag van € 4.559.660. De rapportagegrens is vastgesteld op € 100.000. Deze uitgangspunten zijn opgenomen in de *Verordening financieel beleid, beheer en organisatie (artikel 212 Gemeentewet) gemeente Middelburg 2023*.

Zoals uiteengezet in de rechtmatigheidsverantwoording is de verantwoordingsgrens niet overschreden. De rapportagegrens is wel overschreden. De overschrijdingen hebben plaatsgevonden binnen het voorwaardencriterium. Het voorwaardencriterium is het criterium van rechtmatigheid, dat betrekking heeft op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen/voorwaarden zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.

Bevinding

De geconstateerde overschrijdingen ten aanzien van de rapportagegrens voor het voorwaardencriterium betreffen:

- Uitgaven t.b.v. onderhoud openbare ruimte voor een bedrag van circa € 113.000. Deze uitgaven zijn als onrechtmatig geclassificeerd als gevolg van een opdracht welke ten onrechte niet Europees aanbesteed is. Voor deze uitgaven worden in 2024 aanbestedingen georganiseerd, waardoor de verwachting is dat medio 2024 deze uitgaven niet meer onrechtmatig zijn.
- Uitgaven t.b.v. energie- en gasbeheer met een afwijking van circa € 208.000. Uit juridisch advies van 2022 is gebleken dat deze uitgaven onrechtmatig zijn. Ontstaansgrond hiervoor is het niet doorlopen van een Europese aanbestedingsprocedure, waar dit wel het geval diende te zijn. Vanaf 2024 zijn deze uitgaven rechtmatig, aangezien de verschillende diensten bij andere leveranciers ondergebracht worden.
- Uitgaven t.b.v. inhuur personeel met een afwijking van circa € 243.000. Dit betreft inhuur van medewerkers bij bureaus welke niet Europees zijn aanbesteed terwijl de Europese aanbestedingsdrempel is overschreden. In 2021 is een Europese aanbestedingsprocedure doorlopen voor een Managed Service Provider (MSP). In 2022 is dit in de

bedrijfsvoering georganiseerd. Deze uitgaven zijn per 2024 ondergebracht bij de MSP en daarmee rechtmatig vanaf rekeningjaar 2024.

Beheersmaatregelen

Beheersmaatregelen om het risico van het niet (juist) naleven van de Aanbestedingswet, Europese aanbestedingsrichtlijnen, Gids Proportionaliteit en interne regelgeving omtrent het proces inkoop en aanbesteding te reduceren zijn reeds eerder geformuleerd. Dit heeft als reden dat al meerdere jaren uitgaven omtrent het proces inkoop en aanbesteding als onrechtmatig zijn geclassificeerd door control (intern) en de accountant (extern). Zo is in 2020 een doelmatig- en doeltreffendheidsonderzoek (213a) uitgevoerd gericht op het inkoop- en aanbestedingsproces. Jaarlijks wordt vanuit control een spendanalyse uitgevoerd. Ook de accountant toetst de uitgaven van de gemeente. Naar van deze controles en de hieruit volgende bevindingen zijn aanbevelingen geformuleerd. Deze aanbevelingen zijn als volgt:

1. pas het vier ogen principe toe bij inkopen vanaf € 50.000;
2. pas het mandaatbesluit aan voor inkopen boven €50.000;
3. onderzoek de mogelijkheden om bestellingen te registreren in FAD (financiële administratie);
4. maak een inkoopplan gebaseerd op de (meerjaren)begroting;
5. zorg voor verdere ontwikkeling van leveranciersmanagement;
6. inrichten preventieve interne controles m.b.t. naleving Europese aanbestedingsregels;
7. het toetsen van het bewijs van prestatielevering als werking van de nota gericht op prestatielevering.

Wet open overheid

Inleiding

De Wet open overheid (Woo) heeft als doel om de transparantie van de overheid te vergroten door het openbaar maken van overheidsinformatie te bevorderen. Als gevolg hiervan zijn er een aantal juridische verplichtingen omtrent publiceren die verband houden met de Woo, waaronder:

1. **Actieve openbaarmaking:** Een belangrijk onderdeel van de Woo is de verplichting tot actieve openbaarmaking van 17 informatiecategorieën door alle bestuursorganen. Deze verplichting is nu nog niet van kracht, maar treedt gefaseerd in werking (per informatiecategorie) omdat organisaties tijd nodig hebben de openbaarmaking van de verschillende categorieën voor te bereiden en in te richten.
2. **Passieve openbaarmaking:** Naast de actieve openbaarmaking, kan een ieder de gemeente verzoeken om openbaarmaking van publieke informatie. Hierbij moet duidelijk worden vermeld op welke documenten dan wel aangelegenheid het verzoek betrekking. Deze procedure is geregeld in hoofdstuk 4 Woo. In 2023 zijn 49 verzoeken in het kader van de Woo gedaan.
3. **Toegankelijkheid van informatie:** Overheidsinstanties moeten ervoor zorgen dat informatie die zij actief openbaar maken, toegankelijk is voor een breed publiek. Dit betekent dat de informatie digitaal beschikbaar moet zijn en in een toegankelijk format, zoals pdf of html.
4. **Informatiebeheer:** Overheidsinstanties zijn verplicht om hun informatie op een zorgvuldige en duurzame wijze te beheren. Dit betekent dat zij moeten zorgen voor een goede archivering en dat informatie niet verloren gaat.
5. **Registeren van informatie.** Concreet betekent dit, vastleggen:
 - De datum waarop het document is geproduceerd;
 - De aard van het document (bijvoorbeeld: rapport, brief, memo);
 - De identiteit van de auteur(s) van het document;
 - De identiteit van de ontvanger(s) van het document;
 - Het onderwerp van het document.Daarnaast moeten overheidsinstanties ook bijhouden of een document openbaar gemaakt is of niet, en zo ja, op welke datum dit heeft plaatsgevonden.

Beleidsvoornemens

Beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de 'wet open overheid' (Woo):

Momenteel speelt landelijk het vraagstuk ten aanzien van het openbaar maken van informatie door de overheid. Vanuit enerzijds het belang van transparantie en anderzijds vanuit de nieuwe wet- en regelgeving wil de gemeente Middelburg documenten en andere informatie actief online openbaar maken. Om dit te bereiken heeft de gemeente een drieledig onderzoek door KB en P laten uitvoeren. Eind 2022 is deze analyse door KB en P opgeleverd. In eerste instantie wil de gemeente in de huidige situatie het proces van beantwoording van de binnenkomende en aanvullende Woo-verzoeken zo efficiënt mogelijk inrichten. De impactanalyse maakt duidelijk wat de verplichting tot het actief publiceren van de elf informatie categorieën voor gevolgen gaat hebben voor de organisatie(onderdelen). Tenslotte staat in het plan van aanpak helder uiteengezet welke stappen de gemeente dient te zetten om richting actieve publicatie conform de Woo te gaan. De gemeente Middelburg is voornemens om de implementatiestrategie van de VNG te volgen in deze.

Daarnaast is een van de verplichtingen vanuit de Woo om een Woo-contactpersoon aan te wijzen binnen de organisatie met als taak om burgers op een laagdrempelige wijze te informeren over de beschikbaarheid van overheidsinformatie.

Gerealiseerd beleid in relatie tot beleidsvoornemens

Diverse (beleids)documenten worden al actief openbaar gemaakt. Daarnaast is eind 2022 een nieuwe functie gecreëerd waarbij de taak van de Woo-contactpersoon geborgd kan worden.

De implementatie van de Woo is gepland over een periode van 2021 tot 2026. Voor gemeenten zijn elf categorieën vastgesteld die in 3 fasen openbaar moeten worden gemaakt.

De eerste fase betreft 4 categorieën:

1. Bereikbaarheidsgegevens (contactgegevens gemeente)
2. Organisatie en werkwijze (organogram)
3. Vergaderstukken (bestuur stukken en raadsstukken)
4. Woo-verzoeken en -besluiten.

Projectmatig wordt gewerkt aan de openbaarmaking van de eerste fase.

Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente is bestuurlijk en financieel betrokken bij vele partijen, de zogenaamde verbonden partijen. Onder verbonden partijen wordt verstaan Gemeenschappelijke regelingen (GR-en), stichtingen en deelnemingen in vennootschappen. In de meeste gevallen voeren deze partijen taken uit voor de gemeente.

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en is als volgt gedefinieerd:

“Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft”.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een verbonden partij of het hebben van stemrecht. Met een

financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Deze paragraaf dient volgens het Besluit Begroting en Verantwoording ten minste te bevatten de visie op de verbonden partij in relatie tot de realisatie van de gemeentelijke doelstellingen en de beleidsvoornemens van de verbonden partij.

In deze paragraaf wordt kort ingegaan op de verbonden partijen waarin de gemeente participeert. Het cijfermatig overzicht, zoals hieronder gepresenteerd, is gebaseerd op de cijfers uit de jaarrekening 2022. Bij het opstellen van deze paragraaf zijn de gegevens van onze gelieerde partijen over 2023 nog niet voorhanden. Deze cijfers worden opgenomen in de geactualiseerde paragraaf verbonden partijen die we in de begroting 2025 opnemen.

Bedragen x € 1.000	Bijdrage	Rekening	Eigen vermogen		Vreemd vermogen lang		Vreemd vermogen kort	
	Begroot	Resultaat						
	2024	2022	01/01 2022	31/12 2022	01/01 2022	31/12 2022	01/01 2022	31/12 2022
Gemeenschappelijke								
Regeling								
Veiligheidsregio	3.832	-392	4.433	2.848	25.610	24.111	7.918	4.940
GGD ¹	3.043	1.356	1.420	5.521	0	120	23.407	23.534
Zeeuwse Muziekschool	526	-416	280	-135	59	0	1130	1062
Stadsgewestelijke Brandweer	434	-26	165	139	8.937	8.057	861	566
Zeeuws Archief	520	141	2.123	2.360	2061	2573	2165	1661
Orionis ²	7.179	-1.521	559	-1.287	17.771	17.133	7.981	13.934
RUD	282	-993	2.369	1.014	59	72	2.539	4.284
OLAZ	2.453	70	482	552	5.100	7.700	4.867	5.287
Vennootschappen/ stichtingen								
Monumentenbeheer								
Middelburg	0	5	1.471	1.476	33	46	7	9
Stadsgewestelijk								
Zwembad Vastgoed	533	0	277	277	9.107	8.551	2.145	2.133
GVC	250	76	457	533	198	186	2089	2102
Impuls Zeeland (cijfers 2020)	55	-6	8.159	9.974	352	253	3.060	3.398
GBE-Aqua	Dividend 2024: 611							
ZEH (voormalig PZEM)	Dividend 2024: 0 mln; (nb kapitaalstorting GBE-Aqua)							
BNG	Dividend 2024: 63							
SRAF	Lening 2 mln							

1 Bijdrage is excl. Jeugdhulpkosten

2 Betreft de Exploitatiebijdrage (dus niet de extra bijdrage, doorbet WSW, BUIG etc)

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeenschappelijke regelingen voeren in de meeste gevallen een gemeentelijke taak uit, soms op het gebied van beleid, soms op het gebied van beheer en in een aantal gevallen zowel op het gebied van beleid en beheer. Er is dus sprake van verlengd lokaal bestuur. Het onderbrengen van gemeentelijke taken in een gemeenschappelijke regeling gebeurt meestal als de gemeente die taak niet alleen kan uitvoeren of als het niet doelmatig of doeltreffend is om deze taak alleen uit te voeren. In onderstaand overzicht worden de gemeenschappelijke regelingen weergegeven waarin de gemeente Middelburg participeert.

Overzicht Gemeenschappelijke Regelingen

GR Veiligheidsregio Zeeland
GR Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland (GGD)
GR De Zeeuwse Muziekschool

GR Stadsgewestelijke Brandweer Vlissingen/Middelburg
GR Zeeuws Archief
GR Orionis
GR Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland
Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)

De betrokkenheid bij de regelingen varieert sterk. Middelburg heeft wel in alle bovengenoemde regelingen een vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur. Bij een aantal regelingen is de Middelburgse vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur tevens lid van het Dagelijks Bestuur. De financiële betrokkenheid bij de gemeenschappelijke regelingen bestaat meestal uit een jaarlijkse bijdrage.

Deelname aan een gemeenschappelijke regeling brengt ook risico's met zich mee. Behalve de in de begroting opgenomen jaarlijkse bijdrage is de gemeente naar rato verantwoordelijk

voor eventuele tekorten. Het is daarom belangrijk om de gang van zaken bij een gemeenschappelijke regeling goed te volgen om zo nodig tijdig te kunnen anticiperen op ongewenste ontwikkelingen. Risico's bij de gemeenschappelijke regelingen kunnen zich uiteindelijk vertalen naar (financiële) risico's bij de deelnemende gemeenten. Vaak openbaren deze risico's zich in financiële zin, namelijk in de vorm van een extra financiële bijdrage aan de betreffende GR, maar daarnaast dient ook rekening gehouden te worden met politieke risico's. In de paragraaf weerstandsvermogen wordt op basis van de aanwezige informatie een vertaalslag gemaakt van deze risico's.

Veiligheidsregio

Vestigingsplaats

Middelburg

Doel: het openbaar lichaam heeft tot doel het behartigen van de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van (a) Brandweezorg, (b) Geneeskundig hulpverlening bij ongevallen en rampen, (c) Rampenbestrijding en crisisbeheersing en (d) het beheer van een centrale gemeenschappelijke meldkamer voor politie, brandweer en ambulancezorg.

Programma

Veiligheid

Partijen

Alle 13 Zeeuwse gemeenten

Bestuurlijk belang

Vertegenwoordiging in Dagelijks bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen

In 2023 is bij het opstellen van de begroting voor 2024 is geconstateerd dat, gedurende de periode 2016 t/m 2023, een fout is gemaakt in de berekening van de gemeentelijke bijdragen. Dit is in 2023 gecorrigeerd waardoor een aantal gemeenten moesten bijbetalen en een aantal juist geld ontving. Middelburg heeft geld terug gekregen. Verder hebben de dagelijks besturen van de GGD Zeeland, RUD Zeeland en Veiligheidsregio Zeeland in het derde kwartaal van 2023 de 3 directeuren de opdracht gegeven tot het uitvoeren van een verkenning naar gezamenlijke huisvesting, het opstellen van een agenda voor gemeenschappelijke bedrijfsvoering(staken) en het opstellen van

een inhoudelijke, operationele samenwerkingsagenda met een tijdshorizon van 5 jaar. Deze opdrachten dienen in april 2024 op hoofdlijnen gereed te zijn voor een eerste bespreking in de drie besturen. Vóór de zomer van 2024 moet alles gereed zijn voor besluitvorming.

In 2023 is ook het nieuwe dekkingsplan 2023 – 2025 vastgesteld. Dit plan is op basis van de nieuwe landelijke systematiek gebiedsgerichte opkomsttijden. Men ziet zes beleidsthema's die voor de toekomstige brandweezorg verdere uitwerking vragen, waaronder het garanderen van de dag-beschikbaarheid op strategische locaties, het versterken van risicobeheersing en het versterken van informatiegestuurde veiligheid. Deze worden komende periode in de jaarplannen van Veiligheidsregio Zeeland uitgewerkt. Tevens is de Interregionale adviesleidraad Bluswater en Bereikbaarheid is in Zeeland geïmplementeerd en vanaf 1 juli 2023 in gebruik genomen. Daarna is in samenwerking met gemeenten, gestart met het opstellen van bluswaterbeleid. Daarnaast is het regionaal risicoprofiel geactualiseerd en is hieraan een grensoverschrijdend risicoprofiel toegevoegd. Tot slot is vermeldenswaardig dat op basis van de Visie op Vrijwilligheid en in samenspraak met vrijwilligers, is een Uitvoeringsagenda Vrijwilligheid opgesteld. Hiermee wil men de werving en het behouden van vrijwilligers bij de brandweer in Zeeland stimuleren.

Risico's

VRZ vermeldt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de concept-jaarrekening 2023 dat de beschikbare weerstandscapaciteit (reserves) onvoldoende is om de impact van gesignaleerde risico's op te kunnen vangen. Het weerstandratio per eind 2023 is ruim onvoldoende, hetgeen betekent dat de omvang van het risicoprofiel groter is dan de vrije reserves waarmee financiële tegenvallers opgevangen kunnen worden. Dit kan betekenen dat, indien de algemene reserve verder uitgehold wordt en ontoereikend is om tegenvallers op te vangen, op enig moment een verzoek gedaan kan worden richting de deelnemers voor een aanvullende bijdrage.

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland (GGD)

Vestigingsplaats

Goes

Doel

De Gemeenschappelijke Regeling Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland voert taken uit conform bepalingen in de Wet publieke gezondheidszorg (WPG).

Programma

Volksgezondheid en Milieu

Partijen

Alle 13 Zeeuwse gemeenten

Bestuurlijk belang

Vertegenwoordiging in Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen

Eind 2022 zijn er extra middelen toegekend om de basis op orde te krijgen bij de GGD Zeeland. Dit was nodig omdat we op diverse onderdelen door de ondergrens zakten. In het derde kwartaal van 2023 is een plan van aanpak opgesteld voor de 'basis op orde', waarbij tevens criteria voor de evaluatie zijn voorgelegd aan het AB. Voor het onderdeel Jeugdgezondheidszorg is gedurende 2023 een berekeningsmodel opgezet om de inzet van het aantal jeugdartsen en verpleegkundigen voor het basistakenpakket (BTP) te bepalen. Tevens is in 2023 is vervolg gegeven aan de verkenning naar de samenwerking en het huisvestingsvraagstuk tussen de VRZ, RUD Zeeland en de GGD met als gezamenlijke opgave een gezond, schoon en veilig Zeeland. Naar aanleiding van verduidelijking van de standpunten van het ministerie bij de coronagelden over verantwoording van de gelden bij een GR en de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording voor boekjaar 2023 is gedurende het jaar de verwerkingswijze van de baten en lasten jeugdhulp onderzocht. Hieruit is door de commissie BBV geconcludeerd dat de baten en lasten verantwoord dienen te worden door de deelnemende gemeenten zelf. Over 2024 dient verdere uitwerking te worden gegeven aan de verwerking in de jaarrekening, begroting en rechtmatigheidsverantwoording van de gemeenten. De afgelopen jaren is de inflatie sterk gestegen en ook de CAO-stijgingen waren niet gering. Dit heeft geleid tot hogere kosten bij de GGD en daardoor ook fors hogere bijdragen van de deelnemende gemeenten.

Risico's

Het implementatietraject van "de Basis op orde" is ambitieus gezien de huidige krappe arbeidsmarkt en de korte termijn waarop de formatie-uitbreidingen zijn voorzien. Afsproken

is dan ook dat de GGD evaluaties uitvoert om de voortgang van het implementatieproces te monitoren. Tevens kan door de ontwikkelingen rondom de verantwoording het onvoldoende in control zijn gevolgen hebben voor de bestuurlijke rechtmatigheidsverantwoording van de deelnemende gemeente.

De Zeeuwse muziekschool

Vestigingsplaats

Middelburg

Doel

De Gemeenschappelijke Regeling Zeeuwse Muziekschool heeft tot doel bestuurlijke en organisatorische samenwerking waarbinnen het geven van instrumentaal en vocaal muziekonderwijs en van muzikale vorming in de ruimste zin ten behoeve leerlingen woonachtig in de deelnemende gemeenten.

Programma

Sport, Cultuur en Recreatie

Partijen

Alle Zeeuwse gemeenten met uitzondering van Sluis, Terneuzen en Vlissingen.

Bestuurlijk belang

Vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen

Begin 2023 manifesteerde zich een flink financieel tekort bij Muziekschool Zeeland. Een tekort dat tegen de zomerperiode zelfs een risico op liquiditeitsproblemen zou veroorzaken. Met dank aan de gemeenten is dat risico afgewenteld door middel van een tussentijdse extra bijdrage mede naar aanleiding van de aanpassing van de VZG richtlijn. De directie heeft hierop actie genomen door het opstellen van een herstelplan; een gewijzigde begroting 2023 en een conceptbegroting 2024 voorzien van een taakstelling.

Het herstelplan is met instemming van het algemeen bestuur waar haalbaar (zonder extra kosten) in 2023 al in praktijk gebracht. Daarmee zijn er structurele bezuinigingen gerealiseerd van € 256.000 per jaar, waarvan € 93.000 al in 2023 kon worden geëffectueerd. De P&C cyclus bleek onvoldoende op orde en aan een nieuwe inrichting hiervan is hoge prioriteit gegeven. Het resultaat is dat er vanaf dit jaar maandelijks

Vlissingen/Middelburg

inzichtelijke managementrapportages worden uitgedraaid en dat het dagelijks bestuur, inclusief begeleidingscommissie, door middel van kwartaalrapportages adequaat worden geïnformeerd. Naast onvoldoende inzicht vanuit de P&C cyclus speelden een aantal factoren een belangrijke rol in het ontstane tekort, zoals: een na ijf-effect van Covid 19; extra cao lasten die niet parallel liepen met de VZG richtlijn; gestegen energiekosten en hoog ziekteverzuim. In 2023 heeft Muziekschool Zeeland met alle bovengenoemde inzet €166.000 kunnen toevoegen aan het resultaat waardoor ze 2023 positief eindigen.

Risico's

Het risico is dat het hierboven genoemde herstelplan beslag legt op additionele incidentele en/of structurele middelen van de deelnemende gemeenten.

Stadsgewestelijke Brandweer Vlissingen/Middelburg

Vestigingsplaats

Middelburg

Doel

Het beheer, onderhoud en instandhouding van de brandweerkazernes binnen het stadsgewest alsmede brandkranen en financiering FLO regeling.

Programma

Veiligheid

Partijen

Gemeente Vlissingen en Gemeente Middelburg

Bestuurlijk belang

Vertegenwoordiging in Dagelijks en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen

Per 1 januari 2014 is de Stadsgewestelijke Brandweer (SGB) overgegaan naar de VRZ, inclusief alle personeel, voertuigen en materieel. Alleen het beheer en onderhoud van de gebouwen (kazernes), brandkranen en de financiering van de FLO-regeling van de oud-medewerkers (nu VRZ) vallen nog onder de verantwoordelijkheid van de SGB. Vanuit de deelnemende gemeenten worden met betrekking tot de SGB de volgende taken uitgevoerd:

- Financieel beheer (gemeente Middelburg),
- Bestuursondersteuning (gemeente Middelburg),

- Technisch beheer (gemeente Vlissingen) en
- Archiefvoering (gemeente Vlissingen).

Risico's

Op dit moment zijn binnen de SGB geen risico's aanwezig waarvan wordt verwacht dat de impact uitstijgt boven de aanwezige reserves.

Zeeuws Archief

Vestigingsplaats

Middelburg

Doel

Het Zeeuws Archief beheert en bewaart belangrijke bronnen over de Zeeuwse geschiedenis in het algemeen en Middelburg in het bijzonder. Het ZA maakt dit cultureel erfgoed zichtbaar en toegankelijk voor iedereen die in het verleden van Zeeland en haar bewoners is geïnteresseerd. Onderdeel van het programma Sport, Cultuur en Recreatie van de programmabegroting is het vergroten van de aandacht voor het cultureel erfgoed en de historie van Middelburg. Het ZA speelt hierin een belangrijke rol.

Kerntaken: (1) Beheer en behoud: het op een geordende en toegankelijke manier bewaren en beheren van de collectie en (2) Beschikbaarstelling: het bevorderen van een zo groot mogelijk publieksbereik en een zo groot mogelijk gebruik van de collectie.

Programma

Sport, Cultuur en Recreatie.

Partijen

Rijk (Ministerie VWS), gemeenten Middelburg en Veere, de Provincie (in de vorm van DVO).

Bestuurlijk belang

Vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur.

Ontwikkelingen

Met het oog op de geplande uittreding van het Rijk uit de Gemeenschappelijke Regeling in 2025 en de vereiste aanpassingen aan de Gemeenschappelijke Regeling voor de Wet Gemeenschappelijke Regelingen vanaf 2024, zijn er in 2023 voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd. Tegelijkertijd werd in de loop van het jaar duidelijk dat er potentiële toetredingen van andere overheden gaan plaatsvinden wanneer het Rijk uittreedt.

Deelnemers in het ZA zijn de gemeenten Middelburg, Veere, Vlissingen, Schouwen-Duiveland, Terneuzen, het Waterschap Scheldestromen en de Provincie Zeeland. In 2023 is ook het e-Depot voor digitale archieven van de gemeenten Tholen en Terneuzen succesvol afgerond, en zijn het Waterschap en de gemeente Vlissingen hierbij aangesloten. Daarnaast zijn in voorbereiding op de toekomstige ontwikkelingen de volgende acties ondernomen:

- Er wordt gewerkt aan de voorbereiding van de werving van een nieuwe directeur voor het Zeeuws Archief, die naar verwachting in november 2024 plaatsvindt.
- Het Zeeuws Archief sluit zich aan bij de doorlopende leerlijn erfgoedonderwijs 'Reizen in de Tijd', om zo een breder publiek te bereiken en educatieve activiteiten te ondersteunen.
- Het Zeeuws Archief deelt kennis en werkt mee aan het hernieuwde Maritiem Museum Zeeland, ter bevordering van de maritieme geschiedenis van de regio.
- Verschillende projecten zijn uitgevoerd in de zakelijke dienstverlening en Metamorfozeprojecten, met de focus op digitalisering van erfgoed.
- Diverse cursussen, rondleidingen en evenementen, waaronder een open dag met als thema 'Op Volle Kracht' over de Koninklijke Maatschappij de Schelde, evenals deelname aan de Open Monumentendag, zijn georganiseerd om het erfgoed en de geschiedenis van de regio te promoten en toegankelijk te maken voor het publiek.

Risico's

Er zijn geen bijzondere risico's te benoemen.

Orionis Walcheren

Vestigingsplaats

Vlissingen

Doel

Orionis Walcheren geeft uitvoering aan de Participatiewet (inclusief de Wsw-wetgeving). Daarnaast voert Orionis Walcheren ook bijzondere bijstand, minimabeleid en gemeentelijke schuldhulpverlening uit. Het uitvoering geven aan de Participatiewet betreft meer dan alleen het verstrekken van de bijstandsuitkering. Deelnemen aan de samenleving staat centraal. Zoveel mogelijk door een reguliere baan bij een werkgever. En als dit niet mogelijk is door maatschappelijke participatie.

Orionis Walcheren ondersteunt en start activiteiten op het gebied van scholing en werkervaring die leiden tot herintreding van mensen op de arbeidsmarkt dan wel het aanbieden van passend werk of passende activiteiten in het kader van de Participatiewet.

Uitgangspunt is dat werk boven inkomen gaat. Alle inspanningen zijn gericht op arbeidsinschakeling, waarbij iedereen naar vermogen participeert. Als inwoners niet zelf voldoende inkomsten genereren, wordt dit door Orionis Walcheren aangevuld met een inkomensvoorziening volgens de Participatiewet. Daarnaast voert Orionis Walcheren wettelijk verplichte taken voor de schuldhulpverlening integraal uit.

Aan verbonden partij zijn alle taken en bevoegdheden die bij of krachtens de wet- en regelgeving van de WOntwWB en de Wsw en de daarbij behorende/aanverwante algemeen verbindende voorschriften aan de raad, het college of de burgemeester zijn opgedragen inclusief het vaststellen van verordeningen aan de raden en colleges, voor zover bovengenoemde wetgeving toelaat, overgedragen aan Orionis Walcheren. Uitzondering hierop is het gemeentelijk armoedebeleid (inclusief individuele en categoriale bijzondere bijstand). De deelnemende gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor het beleid, maar de uitvoering hiervan en kinderopvang is opgedragen aan Orionis Walcheren.

Programma

Sociaal Domein

Partijen

Gemeenten Middelburg, Veere en Vlissingen

Bestuurlijk belang

Vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen

Het afgelopen jaar is voor Orionis Walcheren een intensief jaar geweest. Enerzijds wegens het realiseren van de resultaten die afgesproken zijn met de opdrachtgevers en anderzijds door de almaar toenemende extra taken die de overheid oplegt en die door Orionis Walcheren dienen te worden uitgevoerd. Denk hierbij aan de energietoeslag, de afhandeling van de gevolgen van de kinderopvangtoeslag en onze pilot gratis openbaar vervoer.

De doelstellingen 2023 zijn samen te vatten in 2 hoofddoelstellingen: vermindering van het klantenbestand (en

daarmee de tekorten op de Rijksvergoeding) en verbetering van het rendement van het Werkleerbedrijf. Beide doelstellingen zijn behaald. Het Buig-tekort, wat in de afgelopen jaren al fors is teruggebracht en in 2021 voor het eerst in 10 jaar een positief saldo liet zien, is na een daling in 2022 weer positief in 2023 en qua klantenaantal blijft Orionis iets boven het landelijk gemiddelde. Binnen het Werkleerbedrijf is de rendementsverbetering, die door de Oekraïne crisis in 2022 zwaar onder druk kwam te staan, weer op lijn gekomen met de afspraken zoals deze in 2021 zijn afgesproken conform het KplusV rapport.

Risico's

Bestandsontwikkeling bijstand op Walcheren ongunstiger dan landelijk gemiddelde (gevolgen voor uitkering Participatiewet). Achterblijvende omzet en/of rendementsverbetering Werkleerbedrijf (productie- en/of detacheringssomzet).

Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland

Vestigingsplaats

Terneuzen

Doel

Primair richt de RUD zich op het verlenen van milieuvergunningen en behandeling van meldingen in het kader van de Wabo, de Wet milieubeheer en het Activiteitenbesluit. Tevens worden vergunningen, meldingen en ontheffingen behandeld in het kader van Vuurwerkbesluit, de Wet luchtvaart, de Wet bodembescherming, de Ontgrondingen-wet en de Waterwet. Daarnaast is ook het toezicht op en de handhaving van alle andere binnen de RUD Zeeland ondergebrachte wetgevingen georganiseerd, zoals het toezicht op bodemsaneringen, grondstromen en ontgrondingen alsmede het toezicht op de natuurwetgeving, zwembaden en zwemplaatsen, luchtvaarten vuurwerktaken en op provinciale verordeningen.

Programma

Volksgezondheid en Milieu

Partijen

Provincie Zeeland; alle 13 Zeeuwse gemeenten, Waterschap Scheldestromen

Bestuurlijk belang

Vertegenwoordiging in Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen

In het jaar 2023 zijn er allerlei zaken die de RUD Zeeland in meer of mindere mate gaan beïnvloeden:

- Het contract voor huisvesting en PIOFAC- taken kende een einddatum van 31 december 2023; Dit contract is verlengd met een jaar en kent nu een einddatum van 31 december 2024.
- Het AB heeft een keuze gemaakt dat bijdraagt om het beleid (Zeeuwse kwaliteit) en de hiervoor benodigde middelen met elkaar in lijn te brengen. De disbalans heeft wezenlijke invloed op de bijdrage van de deelnemers en het weerstandsvermogen van de RUD Zeeland. Er is in de begroting 6 fte opgenomen nieuwe medewerkers te werven en in te werken door personeel dat met pensioen gaat. Dit gaat niet direct tot resultaat leiden en de verwachting is dat het nog;
- De opmaat van de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 heeft een substantiële inzet van de organisatie gevergd en heeft de nodige veranderingen voor de organisatie met zich meegebracht en gaat het ook nog brengen; Naar verwachting kan eind 2025/begin 2026 een eerste balans opgemaakt worden van de impact van de Omgevingswet op de werkzaamheden.
- Het verkennende onderzoek naar de samenwerking GGD, VRZ en RUD Zeeland heeft eind 2023 een herstart gekregen. Er is een nieuwe projectleider die in opdracht van de dagelijkse besturen van GGD, VRZ en RUD Zeeland wordt er een inhoudelijke samenwerkingsagenda en een agenda voor gemeenschappelijke bedrijfsvoering opgesteld. Verkenning voor draagvlak en aanvaardbaarheid van een gezamenlijke aanpak huisvestingsvragen wordt hierin ook meegenomen. Eventuele gevolgen voor het begrotingsjaar 2025 worden via separate besluitvorming voorgelegd.
- Een verkennend onderzoek vond plaats in opdracht van de Provincie Zeeland naar de robuustheid van de RUD Zeeland. De verkenning heeft als doel om antwoord te krijgen op de vraag op welke wijze een goede, inhoudelijk robuuste en toekomstbestendige samenwerking bereikt en geborgd kan worden. Vooral voor de uitvoering van de milieutaken. Het onderzoek heeft plaatsgevonden en dient als informatie voor de in 2023 opgestarte werkgroep Robuuste RUD Zeeland die een plan van aanpak schrijft dat voor 1 april 2024 ingediend moet worden bij de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat;
- Het rapport commissie Van Aartsen in opdracht van ministerie IenW: kort samengevat stelt het rapport 'Om de leefomgeving' dat het de omgevingsdiensten ontbreekt aan

kennis en doorzettingsmacht. Dit heeft gevolg gekregen in het Interbestuurlijk Programma versterking VTH stelsel (IBP VTH). In de eindnotitie van Pijler 1 Robuuste omgevingsdiensten IBP VTH van 15 juni 2023 is een inhoudelijke benadering, criteria, kritische prestatie indicatoren opgesteld voor robuustheid opgenomen. De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat heeft opdracht gegeven voor 1 april 2024 een plan van aanpak in te dienen om robuust te worden. De werkgroep Robuuste RUD Zeeland is daarmee in 2023 gestart.

Risico's

Er is een onbalans in taken: verschil tussen omvang en kwaliteit taken versus omvang en kwaliteit capaciteit dit in combinatie met een onevenwichtig personeelsbestand en/of krapte op de arbeidsmarkt. De besluitvorming rond het plan van aanpak voor het robuust maken van RUD Zeeland moet gaan bijdragen aan het hervinden van de balans. De financieringssystematiek en Zeeuwse kwaliteit komen ook aan bod in het plan van aanpak. Het algemeen bestuur moet blijven monitoren en aanvullende keuzes maken naar de toekomst.

De bijdragen van de deelnemers is op dit moment in totaal begroot op circa € 13 miljoen. Vanuit de gestelde criteria voor een robuuste omgevingsdienst is de verwachting dat de bijdrage naar € 17 à € 18 miljoen stijgt in 2026. De verwachte verhoging van de deelnemersbijdrage geeft spanning ten aanzien van de huidige financiële positie van gemeenten en de verwachte bezuiniging op het gemeentefonds.

Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (O.L.A.Z.)

Vestigingsplaats

Kapelle

Doel

Het openbaar lichaam heeft tot doel de behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers op het gebied van de afvalstoffenverwijdering.

Ter uitvoering van het hierboven omschreven doel heeft het openbaar lichaam de volgende taken: (a) de zorg voor de verwijdering van afvalstoffen, (b) het desgevraagd adviseren van de deelnemers over het uitvoeren van relevante bepalingen van de Wet milieubeheer en de daaruit voortvloeiende voorschriften, (c) het vaststellen van de tarieven voor de verwijdering van

afvalstoffen, (d) het uitvoeren of doen uitvoeren van andere taken op het gebied van de afvalstoffenverwijdering, zo het algemeen bestuur daartoe besluit, met dien verstande dat aldus aan deelnemers zonder hun instemming geen andere verplichtingen kunnen worden opgelegd dan die voort vloeien uit deze regeling, (e) het geven van voorlichting op het gebied van afvalpreventie en -verwijdering en (f) het op verzoek van een of meerdere deelnemers uitvoeren of doen uitvoeren van een andere taak op het gebied van afvalstoffenverwijdering.

Programma

Volksgezondheid en Milieu

Partijen

Alle 13 Zeeuwse gemeenten

Bestuurlijk belang

Vertegenwoordiging in Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen

In het kader van het traject heroriëntatie gemeentelijke taken moet nog onderzocht worden of het interessant is voor de gemeente Middelburg om dienstverleningsovereenkomsten (DVO) met de ZRD te sluiten. Het college heeft op basis van de onderzoeken en de interactie hierover tussen gemeente en ZRD besloten om eerst het afvalbeleid in Middelburg volledig uit te rollen en dan pas de afweging tot het sluiten van een DVO te maken.

De landelijke doelen zijn:

- 2020: 100 kilo restafval
- 2020-2025: 100 kilo restafval én focus op kwaliteit
- 2050: Nederland Circulair: zo veel mogelijk recycling

De VANG- doelstelling (Van Afval Naar Grondstof) van 100 kilo per inwoner is voor vele Zeeuwse gemeenten nog niet bereikt. Middelburg zat in 2023 op 144 kilo fijn restafval exclusief restafval van de milieustraten. Circa 24 kilo hiervan is afgekeurd PMD (plastic- en metalenverpakkingen, drank- en zuivelpakken). In 2024 is Diftar voortgezet en wordt (verder) ingezet op verbetering van de kwaliteit van het PMD om afkeur te voorkomen.

Een deel van deze opgave ligt namelijk bij de inzameling van het grofvuil en verbouwingsrestafval (17,5 kilo per inwoner in 2022).

Ook is er de landelijke wens om afval als grondstof te zien en te verwerken in het kader van circulaire economie.

Er is sprake van invoering van toegangscontrole op de milieustraat om bedrijfsafval te weren en inwoners verder te stimuleren tot afvalscheiding. De data die wordt gewonnen uit dit controlesysteem wordt gebruikt voor nadere besluitvorming over toegangsbeperking op de milieustraat of een betalingssysteem voor het brandbaar afval. Daarnaast wordt verder gewerkt aan de toekomstbestendigheid van de milieustraten op het gebied van het huidige aantal en de huidige vorm in relatie tot voldoen aan wet- en regelgeving en het beheersbaar houden van de kosten. Ook wordt invulling gegeven aan waar en op welke wijze kringloop en/of demontage kan worden ingebed op de milieustraat, alsook mogelijkheden tot milieueducatie.

Risico's

Geen bijzondere risico's.

Vennootschappen

Hieronder volgen de deelnemingen in vennootschappen waarin de gemeente een bestuurlijk (of stemrecht) en financieel belang heeft. De aan de gemeente gelieerde BV's/NV's zijn:

Overzicht Vennootschappen

BV Monumentenbeheer Middelburg

NV Economische Impuls Zeeland

Stadsgewestelijk Zwembad Vastgoed B.V.

Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland B.V.

ZEH NV (voorheen PZEM)

BNG

GBE Aqua BV

BV Monumentenbeheer Middelburg

Vestigingsplaats

Middelburg

Doel

Het doel van de vennootschap is restauratie, onderhoud en beheer van monumenten of gebouwen die vanwege hun historie of architectuur belangrijk zijn of voor het stadsbeeld karakteristiek zijn. Speciale aandacht gaat uit naar gebouwen die verloren dreigen te gaan. Het werkgebied van de BV is de gemeente Middelburg. Een BV kan sneller opereren dan een gemeente

en kan bovendien vaak meer subsidie krijgen. Mede door de activiteiten van de BV MM weet de gemeente haar positie als een aantrekkelijke woon-, werk- en verblijfsgemeente te versterken.

Programma

Sport, Cultuur en Recreatie

Partijen

Gemeente Middelburg

Bestuurlijk belang

Lid van de Raad van Commissarissen

Ontwikkelingen

De huidige omstandigheden op de onroerend goed markt zijn zodanig dat de BV Monumentenbeheer daar momenteel geen actieve rol in kan spelen. Vanuit dit oogpunt wordt in 2024 gekeken naar de toekomst van de BV met een mogelijke herijking van de doelstellingen om daarmee de BV een waardevolle bijdrage te kunnen laten leveren aan de instandhouding en bescherming van het gebouwde erfgoed in de gemeente Middelburg. De activiteiten in 2023 hebben zich beperkt tot de beheerstaken van het eigen onroerend goed. Zo is er in 2023 groot onderhoud uitgevoerd aan het pand aan de Balans 17.

Risico's

Geen bijzondere risico's.

NV Economische Impuls Zeeland

Vestigingsplaats:

Vlissingen

Doel:

Impuls stimuleert en faciliteert (kennis)economische ontwikkelingen in de meest brede zin van het woord.

Programma:

Economie

Partijen:

Gemeente Middelburg, overige Zeeuwse gemeenten, de Provincie Zeeland, bedrijfsleven en Stichting SER Zeeland

Bestuurlijk belang:

vertegenwoordiging in AVA

Ontwikkelingen:

De werkzaamheden richten zich met name op verkenning naar kansrijke ontwikkelingen, acquisitie activiteiten om bedrijven aan te trekken en zich te vestigen in Zeeland en zullen innovatieve startende en groeiende bedrijven begeleiden en gefaciliteerd worden op het gebied van financiering. De focus verschuift hierbij steeds nadrukkelijker naar vraagstukken op het gebied van verduurzaming.

Risico's:

Geen risico's.

Stadsgewestelijk Zwembad Vastgoed B.V.

Vestigingsplaats

Vlissingen

Doel

De vennootschap heeft ten doel het beheren en (doen) exploiteren van het Vrijburgbad (Stadsgewestelijk Zwembad). Insteek is dat alle inwoners tegen betaalbare tarieven moeten kunnen deelnemen aan activiteiten in het Stadsgewestelijk Zwembad. Fitness, verenigingen, schoolzwemmen en instructiezwemmen zijn de belangrijkste vormen van activiteiten die momenteel in het Vrijburgbad tot uitvoering worden gebracht. De gemeente ondersteunt op deze wijze het Middelburgs sportbeleid.

Programma

Sport, Cultuur en Recreatie

Partijen

Gemeente Middelburg en Vlissingen beide voor 50% aandeelhouder, Optisport Exploitaties BV (exploitant).

Bestuurlijk belang

Aandeelhouder, lid van directie

Ontwikkelingen

De huidige huur- en exploitatieovereenkomst met exploitant Optisport liep tot 1 juli 2023. Deze overeenkomst is medio 2022 formeel opgezegd om te kunnen komen tot nieuwe huur- en exploitatieafspraken. Met de huidige exploitant is afgesproken, omwille van een gedegen aanbestedingstraject, dat de huidige exploitatie doorloopt tot 31 december 2023. In 2023 is een aanbestedingsprocedure doorlopen en op basis van de beste prijs-kwaliteitverhouding is de aanbesteding gegund aan Sportfondsen.

Met ingang van 1 januari 2024 is de exploitatie van Optisport overgedragen aan Sportfondsen.

Verder stonden de werkzaamheden in 2023 met name in het teken van de regievoering op het onderhouds- en investeringsplan 2023.

Risico's

De verruiming van de BTW-vrijstelling op sportactiviteiten kan mogelijk consequenties hebben voor de exploitatie van de BV. Dit betreft een landelijk spelend probleem. Zowel de voormalig exploitant Optisport als de gemeente Middelburg zelf zijn hierover in gesprek met de Belastingdienst. Een termijn waarop duidelijkheid kan worden verwacht op dit dossier is niet in te schatten. De nieuwe overeenkomsten met Sportfondsen zijn opgesteld conform de nieuwe wet- en regelgeving.

Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland B.V.

Vestigingsplaats

Terneuzen

Doel

De Gemeentelijke Vervoerscentrale verzorgt de planning en regie van voertuigen voor doelgroepenvervoer dat onder verantwoording van de gemeente valt.

Programma

Sociaal Domein en Onderwijs

Partijen

De gemeenten in de regio Zeeuws Vlaanderen, Oosterschelderegio, Walcheren en de Provincie Zeeland zijn aandeelhouder

Bestuurlijk belang

Iedere zes weken vindt een bestuurlijk overleg plaats. Hierin zijn ook de Walcherse gemeenten vertegenwoordigd. Vanuit de gemeente Middelburg sluit wethouder mevrouw Treurniet aan bij dit bestuurlijk overleg.

Op dit moment wordt er gewerkt aan een intentieverklaring voor de nieuwe gemeenschappelijke regeling over het omvormen van de GVZ naar de Mobiliteitscentrale Zeeland (MCZ). Deze intentieverklaring dient ondertekend te worden door de 13 Zeeuwse gemeenten en de Provincie Zeeland. Dit is ingegeven door het feit dat 1 januari 2025 de Regionale Mobiliteitsstrategie

(RMS) van start gaat. Het is de bedoeling dat de MCZ ook de regie over het fijnmazig vervoer gaat voeren.

Risico's

Geen bijzondere risico's.

ZEH NV (voorheen PZEM)

Vestigingsplaats

Middelburg

Doel

ZEH (voormalig PZEM) is een houdstermaatschappij met belangen in een aantal deelnemingen en een aanzienlijke financiële positie. De organisatie van ZEH kenmerkt zich als een compacte beheerorganisatie. De grootste en belangrijkste deelneming is een aandelenbelang van 70% in de Elektriciteits Produktiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), waarin onder andere de kerncentrale Borssele is ondergebracht. ZEH draagt vanuit goed rentmeesterschap zorg voor de deelnemingen en de financiële positie om de huidige aandeelhouderswaarde te behouden.

Programma

Bestuur en Ondersteuning

Partijen

Alle Zeeuwse gemeenten, gemeente Bergen op Zoom, Woensdrecht, Goeree-Overflakkee en de Provincies Zeeland, Noord Brabant en Zuid Holland.

Bestuurlijk belang

De gemeente heeft zeggenschap in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter grootte van het aandeel in het geplaatste aandelenkapitaal (5,779%).

Ontwikkelingen

Na verkoop van de onderdelen Indaver, Delta Retail, Enduris (netwerkbedrijf), het aandelenbezit Evides en de Wholesaleactiviteiten blijft de gemeente aandeelhouder van de overblijvende activiteiten van voormalig PZEM, nu ZEH (Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij). Naast een paar kleinere deelnemingen betreft dit hoofdzakelijk het belang van 70% in EPZ. Op het gebied van kernenergie hebben de aandeelhouders van PZEM een brief vanuit het Ministerie van Economische Zaken ontvangen om medewerking te verlenen aan

het onderzoek voor het realiseren van één of meerdere nieuwe kerncentrales in Nederland. Nu herstructurering en verkoop van bedrijfsonderdelen in grote lijnen is uitgevoerd heeft in 2023 herijking van de aandeelhoudersstrategie plaatsgevonden. De proces is eind 2023 afgerond.

Risico's:

Geen risico's waarbij de gemeente Middelburg direct financieel benadeeld wordt.

Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats

Den Haag

Doel

BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is deze bank essentieel voor de publieke taak.

Kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven te voorzien in lange kredietverlening aan decentrale overheden en in kredietverlening onder garantie van overheden. BNG vertaalt haar missie in de volgende doelstellingen, (1) het behoud van substantiële marktaandeelen in de Nederlandse publieke sector en het semi-publieke domein en (2) het behalen van een redelijk rendement voor de aandeelhouders.

Programma

Bestuur en Ondersteuning

Partijen

Gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen in Nederland.

Bestuurlijk belang

De gemeente heeft zeggenschap in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter grootte van het aandeel in het geplaatste aandelenkapitaal (€ 0,1 miljoen).

Ontwikkelingen

Reguliere uitvoering kerntaken.

Risico's

Geen

GBE-Aqua B.V

Vestigingsplaats:

Middelburg

Doel:

De vennootschap heeft ten doel het houden en beheren van aandelen in Evides en het uitoefenen van stemrecht daarop voor eigen rekening en risico, maar ten behoeve van de aandeelhouders van de vennootschap.

Programma:

Bestuur en Ondersteuning

Partijen:

Alle 13 Zeeuwse gemeenten, de Provincie Zeeland en de gemeenten Goeree-Overflakkee, Woensdrecht en Bergen op Zoom.

Bestuurlijk belang:

De gemeente heeft zeggenschap in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter grootte van het aandeel in het geplaatste aandelenkapitaal (5,785%).

Ontwikkelingen:

Hoofdtak van de B.V. is het beheer van de aandelen in Evides. Inzet is om de lening van € 370 miljoen die is aangetrokken voor de aankoop van het aandelenpakket Evides van PZEM (nu ZEH) versneld af te lossen. De aandeelhouders hebben zich bij oprichting van de BV verplicht om ontvangen dividenduitkeringen vanuit ZEH via kapitaalstorting door te storten aan GBE-Aqua. In 2022 en 2023 heeft dit plaatsgevonden en met de verwachte (super)dividenduitkering vanuit ZEH in 2024 is de verwachting dat de volledige lening in de loop van 2024 kan worden afgelost. Vanaf dat moment kunnen de dividenduitkeringen vanuit ZEH vrij worden ingezet binnen de gemeentelijke begroting.

Risico's:

Geen risico's.

Stichtingen

Hieronder de stichting waarmee de gemeente zowel bestuurlijk als financieel verbonden is.

Overzicht Stichtingen

Stichting Roosevelt Academy Fonds

Stichting Roosevelt Academy Fonds

Vestigingsplaats

Middelburg

Doel

Genereren van rendement op belegd vermogen ten behoeve van University College Roosevelt (UCR)

Programma

Onderwijs

Partijen

De gemeente Middelburg en de UCR

Bestuurlijk belang

Ambtelijke vertegenwoordiging in stichtingsbestuur.

Ontwikkelingen

Beleggen en beheer hoofdsom met als doel het behaalde rendement aan te wenden voor de financiering van nieuwe ontwikkelingen binnen de UCR.

Risico's

Geen bijzondere risico's.

Grondbeleid

Inleiding

In de Nota grondbeleid 2021 is vastgelegd dat voor de bestaande grondposities van de gemeente per definitie sprake blijft van een actief grondbeleid. En dat we voor nieuwe ontwikkelingen per situatie beoordelen welke vorm van grondbeleid de voorkeur heeft. Voor het huidige grondbezit blijft actief grondbeleid dus een gegeven. Dat betekent dat we de functieverandering en verkoop van in bezit van de gemeente zijnde grond in eigen hand houden. Diverse andere plannen faciliteert de gemeente.

Een actief grondbeleid betekent dus dat de exploitatie ten behoeve van de functieverandering of herontwikkeling van gronden in eigen hand wordt gehouden. De verwerving van de gronden en de nodige bewerkingen zijn of worden door en onder regie van de gemeente uitgevoerd. Daarna kunnen de gronden bouwrijp voor

een marktconforme prijs (in principe gebaseerd op residuele waarde) worden verkocht. In het verleden zijn in dit kader diverse gronden verworven, waardoor het accent de laatste jaren vooral ligt op planontwikkeling, (tijdelijk) beheer en verkoop van deze gronden. Dat betekent dat er diverse grondexploitaties lopen, dat er gronden gereserveerd zijn voor ontwikkelingen in de toekomst en dat er kostenverhaal plaats vindt voor plannen van derden.

Beleidskader

Het grondbeleid is geen doel op zich maar dienstbaar aan algemene en specifieke beleidsdoelstellingen van de gemeente. De belangrijkste leidraad voor de komende jaren is de Omgevingsvisie Middelburg 2050. Dit is een verplicht document onder de Omgevingswet en onder andere de opvolger van de vroegere Kwaliteitsatlas.

De volgende programma's worden mede door het gevoerde grondbeleid gerealiseerd:

Programma	
Verkeer, vervoer en waterstaat	Aanleg van nieuwe infrastructuur en parkeervoorzieningen ten behoeve van (nieuwbouw)locaties voor woningen, kantoren, voorzieningen en bedrijventerreinen
Onderwijs	Nieuwe locaties voor onderwijsdoeleinden.
Sport, cultuur en recreatie	Nieuwe locaties voor sport, recreatie, evenementen et cetera
Sociaal domein	Woon-zorgcomplexen gecombineerd met welzijnsvoorzieningen in de verschillende woonservicezones
Volksgesondheid en milieu	Groenvoorzieningen, water en milieudoelstellingen op nieuwbouwlocaties
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Woningbouw op nieuwe locaties evenals herstructurering in bestaande wijken
Economie	Aanleg van nieuwe bedrijventerreinen, kantorenlocaties, gebieden voor toerisme en herstructurering van bestaande bedrijventerreinen
Algemene dekkingsmiddelen	Gerealiseerde winsten op grondexploitaties kunnen, als zij niet meer nodig zijn voor afdekking van risico's in het grondbedrijf, ingezet worden als dekkingsmiddel voor andere publieke doeleinden

Financiële positie grondbedrijf

In het grondbedrijf wordt het verschil tussen investeringen en opbrengsten in een bepaald jaar in principe niet als verlies of winst genomen, maar bijgeschreven op de boekwaarde van een plan. De boekwaarde van een plan bestaat uit het opgetelde verschil tussen investeringen en opbrengsten. Bij het afsluiten van een plan vormt het op dat moment resterende positieve of negatieve saldo een winst of verlies. Bij een winstgevend plan dient ook tussentijds winst genomen te worden. Tegenover de boekwaarden van de

bouwgrond in exploitatie staan de Voorziening grondbedrijf (als correctie op deze boekwaarde) en de Reserve grondbedrijf.

Per peildatum februari 2024 is opnieuw een complete doorrekening en risicoanalyse gemaakt van het grondbedrijf voor de komende twintig jaar in de vertrouwelijke nota 'Grondbedrijf 2023-2043, doorrekening en risicoanalyse februari 2024'. Deze is ter kennis gebracht van de gemeenteraad en vormt de basis voor deze paragraaf.

Hierna volgt een toelichting op het resultaat van het grondbedrijf over 2023, gevolgd door een toelichting op de ontwikkeling van de boekwaarde en de stand van de voorziening en de Reserve grondbedrijf.

Resultaat 2023 grondbedrijf

In 2023 heeft het grondbedrijf een positief resultaat behaald van € 2,7 miljoen. De tussentijdse winstneming van winstgevende

plannen heeft hier een belangrijk aandeel in. Verder zijn voor de afgesloten plannen minder nakomende kosten gemaakt dan een jaar geleden was voorzien, waardoor een hoger bedrag van die in de voorziening opgenomen plannen kan vrijvallen.

Hieronder is opgenomen hoe het resultaat is bepaald. De verschillende bedragen worden daaronder toegelicht. Er kan sprake zijn van kleine afrondingsverschillen.

Resultaat grondbedrijf 2023 (x € 1.000)		
Winst afgesloten complexen ⁽¹⁾	179	
Tussentijdse winstneming op bouwgrond in exploitatie ⁽²⁾	2.647	
Overige exploitatiewinsten ⁽³⁾	45	
Renteresultaat over reserve en voorziening	250	
		3.121
Verlies afgesloten complexen ⁽⁴⁾	85	
Overige exploitatieverliezen ⁽⁵⁾	-296	
		-211
Mutatie voorziening lopende complexen ⁽⁶⁾	-219	
Waarvan voeding vanuit de complexen ⁽⁷⁾	50	
		-169
Resultaat grondbedrijf 2023		2.741

Reserve grondbedrijf (x € 1.000)		
Saldo reserve grondbedrijf per 01/01		1.493
Verrekening resultaat over 2023		2.741
Saldo reserve grondbedrijf per 31/12		4.234

Bij de jaarrekening 2022 slonk de Reserve grondbedrijf als gevolg van de tijdelijke waardecorrectie van de Trekdijs met € 7,3 miljoen tot afgerond 1,5 miljoen euro. Door het positieve resultaat van 2023 komt de reserve per 31-12-2023 uit op € 4,2 miljoen.

Voorziening grondbedrijf (x € 1.000)		
Saldo voorziening grondbedrijf per 01/01		13.200
Vrijval afgesloten plannen ⁽⁴⁾		-277
Mutatie overige plannen ⁽⁶⁾		219
Saldo voorziening grondbedrijf per 31/12		13.142

Aangezien het bedrag van de vrijval van afgesloten plannen hoger is dan de benodigde mutatie van de overige plannen, kan de voorziening met € 58.000 dalen ten opzichte van een jaar geleden.

⁽¹⁾ Winst afgesloten complexen (x € 1.000)		
Nieuwland Zuid		177
Private exploitatie en diversen		2
Totaal		179

Op private exploitaties wordt in principe geen winst gemaakt (er wordt een bijdrage in rekening gebracht om de gemeentelijke kosten te dekken, er kunnen wel kleinere verschillen zijn tussen begroting en werkelijke kosten), maar doordat niet alle kosten binnen het grondbedrijf zijn geboekt maar ook een deel ten laste van de reguliere begroting, kan binnen het grondbedrijf toch een (beperkte) winst ontstaan. De eigen exploitatie Nieuwland Zuid sluit af met een restwinst (eerder is al een groot deel van de winst als tussentijdse winst genomen).

(2) Winst tussentijds op bouwgrond in exploitatie (x € 1.000)	
Veersepoort fase V	94
Essenvelt	961
Hazenburg Noord	834
Mortiere Ensemble	94
Stromenpoort	515
Ramsburg Watergang	149
Totaal	2.647

Voor deze complexen (bouwgrond in exploitatie) geldt dat op basis van de BBV-voorschriften tussentijds winst genomen dient te worden naar rato van de gerealiseerde opbrengsten en gemaakte kosten. Voor Essenvelt heeft een hogere tussentijdse winstneming kunnen plaatsvinden als gevolg van een sneller verkooptempo van de gronden. Ramsburg Watergang is door het voornemen om op een deel van de gronden zorgwoningen te ontwikkelen, een winstgevend plan geworden.

(3) Overige exploitatiewinsten (x € 1.000)	
Cleene Hooge agrarische gronden	34
Sint Laurens oost	11
Totaal	45

Voor enkele strategische gronden geldt dat er in 2023 sprake was van een positief saldo tussen ontvangen pacht enerzijds en kosten van beheer en onderhoud anderzijds.

(4) Verlies afgesloten complexen (x € 1.000)	kosten 2023	vrijval vz 2023	Saldo
Restkavels Veldzigt (verlies € 15, vrijval voorziening € 10)	15	10	-5
Sportlaan 25 (verlies € 79, vrijval voorziening € 172)	79	172	93
Waterpark Veerse Meer (verlies € 0, vrijval voorziening € 0)	0	0	0
Kanaalweg West (verlies € 0, vrijval voorziening € 0)	0	0	0
Rittenburg (verlies € 96, vrijval voorziening € 95)	96	95	-1
Sprencklaan (verlies € 2, vrijval voorziening € 0)	2	0	-2
Totaal	192	277	85

Bij complexen die worden afgesloten, wordt in de voorziening een bedrag opgenomen voor nakomende kosten indien daar sprake van is. Uit bovenstaande tabel blijkt dat er in 2023 een voordelig verschil was van € 85.000 ten opzichte van het bedrag dat in de voorziening was opgenomen. Dit wordt met name veroorzaakt door het complex Sportlaan 25 waar de kosten van het toen nog aan te leggen parkeerterrein veel lager waren dan het daarvoor opgenomen bedrag.

(5) Overige exploitatieverliezen (x € 1.000)	
Private exploitaties	-5
Buitenruststraat 237	-1
Algemene kosten grondbedrijf	-290

(5) Overige exploitatieverliezen (x € 1.000)

Totaal	-296
---------------	-------------

Op de private exploitaties Koudekerkseweg 135 en Braakmanstraat was in 2023 sprake van een beperkt negatief saldo (kosten niet volledig gedekt door ontvangen exploitatiebijdrage). Voor de locatie Buitenruststraat 237 is nog geen complex geopend, maar er zijn in 2023 al wel kosten gemaakt die niet geactiveerd kunnen worden. De algemene kosten grondbedrijf werden tot en met 2020 volgens een bepaalde verdeelsleutel aan het einde van elk jaar over de

diverse complexen verdeeld. In de Nota grondbeleid 2021 is opgenomen dat deze met ingang van 2021 jaarlijks als verlies worden genomen, ten laste van de Reserve grondbedrijf.

Voor verwachte verliezen wordt het verlies meteen genomen zodra dit verwacht wordt door een bedrag aan de voorziening toe te voegen.

(6) Mutatie voorziening lopende exploitaties (x € 1.000)

Mortiere Bedrijventerrein Zuid	-91
Nieuwland Zuid	-50
Herstructurering Arnestein	-259
Punt Arnestein	15
Sint Laurens Zuid	-228
Rittenburg III	215
Trekdiijk	-242
Churchillaan	-225
Koudekerkseweg 14	-5
Ramsburg Dampoorthof	542
Ramsburg Watergang	118
Private exploitaties	-9
Totaal	-219

In bovenstaande tabel is weergegeven met welke bedragen de Voorziening Grondbedrijf is aangepast voor de lopende exploitaties waarop een verlies wordt verwacht. De voorziening is verhoogd. Omdat dit een verlies is, wordt dit negatief weergegeven. Omdat de voorziening voor deze plannen op contante waarde wordt gevormd, is er (als er geen andere wijzigingen zijn) jaarlijks een toevoeging nodig ter grootte van de rente waarmee het verwachte verlies contant is gemaakt. Daarnaast kunnen er ontwikkelingen zijn in de exploitaties waardoor de hoogte van de voorziening in positieve (vrijval) of negatieve (toevoeging) zin moet worden bijgesteld. Er zijn enkele meevallers, zoals Ramsburg Watergang waar door het voornemen om zorgwoningen te ontwikkelen niet langer sprake is van een verlieslijdend maar van een winstgevend plan. Er zijn echter ook tegenvallers, zoals de Churchillaan waar hoge onvoorziene kosten zijn gemaakt door onder meer noodzakelijk vloerherstel en tanksanering. Voor het afgesloten plan Nieuwland Zuid is een bedrag in de voorziening opgenomen voor nakomende kosten.

(7) Geboekt ten laste van in 2023 afgesloten complexen (x € 1.000)

Nieuwland Zuid	50
Totaal	50

In deze tabel wordt weergegeven welke bedragen aan nakomende kosten bij het afsluiten van een complex rechtstreeks ten laste van de exploitaties zijn geboekt en naar de Voorziening grondbedrijf zijn gebracht. Bij de bepaling van het resultaat is dus met deze

nakomende kosten rekening gehouden. Door deze handelswijze wordt het resultaat op deze exploitaties juist weergegeven.

Boekwaarde grondbedrijf

De doelstelling van het eind 2015 vastgestelde Actieplan grondbedrijf is het verlagen van de boekwaarde van het grondbedrijf. Uiterlijk in 2030 zou een situatie moeten worden bereikt waarin de Reserve grondbedrijf gelijk is aan de dan nog resterende boekwaarde. Mede door de aantrekkende verkopen vanaf 2016 is er inderdaad sprake van een afnemende boekwaarde, waarbij de verwachting is dat deze lijn de komende jaren verder doorgetrokken kan worden. In 2030 zou de doelstelling vanuit het actieplan dan bereikt kunnen zijn.

De bruto boekwaarde is in 2023 afgenomen als gevolg van het feit dat meer verkopen zijn gerealiseerd dan dat er kosten zijn gemaakt. Door verplichte tussentijdse winstneming ten gunste van de Reserve grondbedrijf wordt een deel van deze boekwaardeafname weer teniet gedaan. De woningbouwplannen hebben het grootste aandeel in de afgenomen boekwaarde, de grondverkopen in Essenvelt hebben veruit de grootste bijdrage geleverd. Andere woningbouwplannen met een significant bedrag aan grondverkopen, zijn Mortiere SOK, Stromenpoort en Hazenburg Noord. De behaalde omzet in 2023 werd in de jaarrekening 2022 reeds verwacht, het verschil is slechts € 0,7 miljoen.

Als gevolg van de tijdelijke waardecorrectie voor Trekdijk is de netto boekwaarde in 2023 net zoals in 2022 extra laag. Als aanname in het basisscenario van de doorrekening grondbedrijf is gedaan dat de gemeenteraad in 2024 besluit om een nieuw plan voor Trekdijk in procedure te brengen en dat daarmee deze waardecorrectie weer kan komen te vervallen. In dat geval stijgt de netto boekwaarde in 2024 aanzienlijk, evenals de Reserve grondbedrijf, terwijl de bruto boekwaarde vrijwel stabiel blijft. Als besloten wordt om de ontwikkeling volledig te stoppen, dan wordt de tijdelijke waardecorrectie definitief en dit bedrag (€ 7,6 miljoen) definitief als verlies moeten worden genomen. Dit is in het risicoscenario van de doorrekening grondbedrijf verwerkt.

Ontwikkeling boekwaarde grondbedrijf x € 1.000			
Jaar	Bruto boekwaarde complexen	af: voorziening grondbedrijf	Netto boekwaarde complexen
31-12-2022	69.890	13.200	56.690

Ontwikkeling boekwaarde grondbedrijf x € 1.000			
Jaar	Bruto boekwaarde complexen	af: voorziening grondbedrijf	Netto boekwaarde complexen
31-12-2023	66.785	13.142	53.643
31-12-2024 (verwacht)	66.837	5.517	61.320
31-12-2025 (verwacht)	61.057	4.553	56.504
31-12-2026 (verwacht)	56.829	4.640	52.189

De doorrekening is in de eerste maanden van het jaar opgesteld. Inmiddels (eind mei) is duidelijk dat in 2024 geen raadsbesluit meer genomen zal worden over de Trekdijk.

Voorziening grondbedrijf

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet de gemeente voor verwachte verliezen op grondexploitaties een voorziening vormen. In de Nota grondbeleid 2021 is als uitgangspunt genomen dat de voorziening gevormd wordt:

- voor onvermijdbare verliezen
- op basis van door de gemeenteraad vastgestelde exploitatieopzetten
- op basis van contante waarde (waarbij conform de BBV-voorschriften momenteel wordt gerekend met 2,0%)
- ten laste van het jaarresultaat van het grondbedrijf en daarmee de Reserve grondbedrijf. Voor plannen die afgesloten worden en waar nog kosten worden verwacht, worden deze rechtstreeks ten laste van deze plannen geboekt.

De Voorziening grondbedrijf wordt dus, op contante waarde, gevormd ten laste van de Reserve grondbedrijf. Zodra de verlieslatende plannen worden afgesloten, kan het negatieve resultaat worden verrekend met het daarvoor beschikbare bedrag in de Voorziening grondbedrijf. Daarnaast worden ook bedragen aan de Voorziening grondbedrijf toegevoegd voor verwachte nakomende kosten van plannen die inmiddels afgesloten zijn (dat gebeurt normaliter als de laatste verkopen hebben plaatsgevonden). De omvang van de Voorziening grondbedrijf is per 1 januari 2024 op het vereiste niveau gebracht van € 13.142.000, met daarbij de volgende specificatie:

Voorziening grondbedrijf in verband met onvermijdbaar geachte verliezen en waardecorrectie (x € 1.000)	
Sportlaan 25 (nakomende kosten)	1
Waterpark Veerse Meer (nakomende kosten)	10
Kanaalweg West (nakomende kosten)	5
Sprencklaan (nakomende kosten)	2
Nieuwland Zuid (nakomende kosten)	50
Private exploitaties (kosten > exploitatiebijdrage)	9
Mortiere Bedrijventerrein Zuid (verwacht verlies)	1795
Rittenburg III (verwacht verlies)	663
Ramsburg Dampoorthof (verwacht verlies)	78
Herstructurering Arnestein (verwacht verlies)	956
Punt Arnestein (verwacht verlies)	232
Churchilllaan (verwacht verlies)	225
Koudekerkseweg 14 (verwacht verlies)	5
Sint Laurens Zuid (verwacht verlies)	1083
Trekdiijk (voorlopige waardecorrectie)	8028
Totaal	13.142

Een deel van de bedragen is voor nakomende kosten voor eerder afgesloten complexen, waarin alle verkopen zijn gerealiseerd. Voor de plannen met een verwacht verlies is het opgenomen bedrag gebaseerd op de vastgestelde exploitatieopzet, herkend naar de laatste stand van zaken. Voor Trekdiijk is daarnaast een voorlopige waardecorrectie opgenomen.

Reserve grondbedrijf

Voor de risico's moet een buffer aanwezig zijn c.q. gevormd worden. Deze buffer is de Reserve grondbedrijf. In de Nota Grondbeleid 2021 zijn voor deze buffer de volgende normen vastgesteld:

- Op eindwaarde is het saldo van de reserve positief;
- Bij doorberekening van een risicoscenario is het saldo eveneens positief op eindwaarde;

- Bij doorberekening van een risicoscenario wordt de reserve de eerstkomende vijf jaar niet negatief;
- De Reserve grondbedrijf dient minimaal 10% van de netto boekwaarde van de bouwgrond in exploitatie + 10% van de nog te maken kosten voor deze bouwgrond in exploitatie te zijn. Bij een hogere reserve kan desgewenst afgewogen worden om het meerdere in te zetten voor andere doeleinden door dit meerdere saldo of een deel daarvan toe te voegen aan de Algemene reserve van de gemeente.
- De Reserve grondbedrijf is maximaal gelijk aan de boekwaarde van de bouwgrond in exploitatie (doelstelling Actieplan grondbedrijf) plus de nog te maken kosten voor deze bouwgrond in exploitatie. Als de reserve boven deze norm komt, vindt in elk geval afdracht plaats aan de Algemene reserve van de gemeente.

Jaar	Netto boekwaarde	Saldo reserve Grondbedrijf	Percentage	Norm reserve grondbedrijf
31-12-2022	56.690	1.493	2,6%	
31-12-2023	53.643	4.234	7,9%	10.751
31-12-2024 (verwacht)	61.320	12.751	20,8%	9.806
31-12-2025 (verwacht)	56.504	13.835	24,5%	9.031
31-12-2026 (verwacht)	52.189	15.281	29,3%	8.265

De Reserve grondbedrijf wordt in principe gevormd uit de winsten op grondexploitaties. Op winstgevendende plannen wordt conform het BBV tussentijdse winstneming toegepast.

Per eind 2024 zou, als de voorlopige waardecorrectie voor Trekdijs niet meer nodig zou zijn doordat de gemeenteraad besluit de exploitatie volledig voort te zetten, het saldo van de Reserve grondbedrijf € 12,1 miljoen bedragen. Daarmee zou ruimschoots voldaan zijn aan de normen vanuit de Nota grondbeleid. De norm dat de reserve minimaal 10% van de netto boekwaarde plus 10% van de nog te maken kosten voor bouwgrond in exploitatie dient te zijn, wordt in het basisscenario in de loop van 2024 behaald. De komende jaren stijgt het saldo van de reserve naar verwachting jaarlijks in het basisscenario. In het risicoscenario stijgt de reserve ook vanaf 2024 tot en met 2031, maar veel minder dan in het basisscenario. Door de voorlopige waardecorrectie op Trekdijs is het saldo van de reserve grondbedrijf eind 2023 € 4,2 miljoen. Omdat de aanname is gedaan dat deze waardecorrectie in 2024 weer ongedaan gemaakt kan worden (door een nieuw omgevingsplan voor Trekdijs in procedure te brengen) heeft dit geen gevolgen voor het beeld vanaf 2024. Indien definitief afgeboekt moet worden, voldoet de Reserve grondbedrijf waarschijnlijk niet eerder dan omstreeks 2029 aan de gestelde normen.

Risico's grondbedrijf

Jaarlijks wordt een doorrekening met enkele scenario's gemaakt om te bepalen of de reserve aan de eisen voldoet. Kort samengevat zijn nu de volgende scenario's doorgerekend:

- **Basisscenario:** een scenario gebaseerd op de stand van zaken in de verschillende grondexploitaties waarbij rekening is gehouden met de laatste provinciale bevolkings- en huishoudensprognose (2022) en de begin 2023 ondertekende Zeeuwse Woondeal. Net als vorig jaar wordt rekening gehouden met de crisis die zich momenteel voordoet op de woningmarkt. In dit scenario worden 3.065 woningen gerealiseerd in de periode tot en met 2044 en wordt in dezelfde periode 16,3 hectare bedrijventerrein verkocht. Tevens is de programmering aangepast voor locaties waar de planvorming nog moet beginnen of niet al te ver gevorderd is als het gaat om de prijsklassen van de woningen. Voor deze locaties is nu rekening gehouden met een verhouding van circa 30% sociaal, 40% betaalbaar en 30% duur, waar in de berekeningen tot vorig jaar veel meer dure woningen waren opgenomen. Op locaties

waarvoor de procedures al zijn afgerond en in verkoop zijn, is het programma niet aangepast. Het zwaartepunt van de gereedkomende woningen ligt in de periode 2025-2034, en de hoogste opbrengsten worden in die periode behaald in 2027. Met name de aanpassingen in programmering leiden tot een wat minder goed financieel resultaat dan wat eerder werd berekend. In het basisscenario is de aanname gedaan dat de raad in 2024 besluit een nieuw omgevingsplan voor Trekdijs in procedure te brengen en de voorlopige waardecorrectie kan worden teruggedraaid.

- **Risicoscenario:** in dit scenario wordt er vanuit gegaan dat er ten eerste minder woningen worden gebouwd en ten tweede dat de realisatie hiervan ook trager verloopt. Ook is in dit scenario de aanname gedaan dat volledig wordt afgezien van de ontwikkeling van Trekdijs als bedrijventerrein en dat de bestemming van deze gronden agrarisch blijft. Ook is rekening gehouden met een lagere opbrengstenstijging. Daarnaast zijn enkele specifieke risico's meegenomen in de plannen Mortiere SOK (kantorenlocatie, juridische procedures), minder woningen in Sint Laurens Oost en het niet met beheersmaatregelen en planaanpassingen kunnen opvangen van een aantal tegenvallers in het plan Sint Laurens Zuid.

Verder is er nog een specifiek risico benoemd wat niet in het risicoscenario is verwerkt maar wel wordt gekwantificeerd: Voor Oranjepolder en Hazenburg Noord was en is dat de bestaande verkeersproblematiek in Arnhemuiden.

De doorberekende scenario's vormen input voor de paragraaf Weerstandsvermogen van jaarrekening en begroting:

- Het basisscenario in de eerdergenoemde doorrekening van het grondbedrijf wordt gebruikt om de verwachte ontwikkeling van de Reserve grondbedrijf, als onderdeel van de weerstandscapaciteit van de gemeente, in te schatten.
- Het verschil tussen basisscenario en risicoscenario is als risico vertaald in de paragraaf Weerstandsvermogen.
- Daarnaast is het specifieke risico, waarbij de mogelijkheid bestaat dat (een deel van) de genoemde locaties niet tot ontwikkeling kan komen als apart risico opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen.

Uit de gemaakte doorrekening blijkt dat de Reserve grondbedrijf per 31 december 2023 voldoet aan de meeste van de in de Nota Grondbeleid 2021 gestelde normen. Op eindwaarde is de reserve

zowel in het basisscenario als in het risicoscenario positief en tevens is in het risicoscenario de reserve de eerste vijf jaar niet negatief. Uitsluitend de meest recent toegevoegde norm (10% boekwaarde + 10% nog te maken kosten) is in 2023 nog niet gehaald. De verwachting is dat dat in het basisscenario in de loop van 2024 wel het geval is. In het basisscenario worden tevens de doelstellingen uit het Actieplan grondbedrijf gerealiseerd. In 2030 is het saldo van de reserve hoger dan de netto boekwaarde van de dan nog resterende complexen. De doelstelling was indertijd om deze situatie uiterlijk in 2030 te bereiken. In het risicoscenario wordt de doelstelling in 2034 behaald.

Actuele prognose grondbedrijf

Zoals eerder aangegeven, voldoet de Reserve grondbedrijf volgens de doorrekening van februari 2024 deels maar nog niet volledig, aan alle, in de Nota grondbeleid 2021 gestelde eisen. Zie hiervoor de tabel onder de deeltitel 'Reserve Grondbedrijf'. Onder die deeltitel staat de stand van zaken voor eind 2023, wordt de vergelijking gemaakt met het voorgaande jaar en wordt vooruitgeblikt naar de toekomst.

Op alle in exploitatie genomen plannen wordt op basis van het basisscenario eind 2023 per saldo een resterende nog te nemen winst verwacht van circa € 21 miljoen op contante waarde per 1 januari 2024, dit is het resulterende resultaat nadat de verlieslatende plannen zijn verrekend met de Voorziening grondbedrijf. Nog te nemen winst wordt verwacht op de complexen Walcherseweg, Stromenpoort, Oranjepolder,

Veersepoort fase 5, Ramsburg kantorenstrook, Sint Laurens Noord, Mortiere SOK, Mortiere Ensemble, Essenvelt, Hazenburg Noord en Ramsburg Watergang.

Een sluitende opzet wordt verwacht op het complex Cleene Hooge.

Verliezen worden verwacht op de complexen Sint Laurens Zuid, Koudekerkseweg 14, Ramsburg Dampoorthof, Rittenburg III, Punt Arnestein, Churchillaan, Herstructurering Arnestein, Trekdijk en Mortiere Bedrijventerrein-Zuid. Voor deze verliezen zijn, op basis van de vastgestelde exploitatieopzetten en de herrekening per 1 januari 2024, toereikende bedragen in de Voorziening grondbedrijf opgenomen (deze verliezen zijn dus al genomen).

Bij deze berekeningen is uitgegaan van de aanname dat de gemeenteraad een nieuw omgevingsplan voor Trekdijk in procedure brengt en als gevolg daarvan de waardecorrectie op Trekdijk kan worden teruggedraaid. In dat geval is er een negatief resultaat op netto contante waarde per 1-1-2024 van € 0,4 miljoen. Als besloten wordt om de Trekdijk niet meer te ontwikkelen, is het verlies op netto contante waarde per 1-1-2024 € 8,0 miljoen.

Van de boekwaarde en resultaatsverwachting op de bouwgrond in exploitatie (bie) per 1 januari 2023 kan conform artikel 52d van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) de volgende opstelling worden gemaakt:

OVERZICHT CF ART. 52d BBV	bedragen x € 1.000
a. Boekwaarde in exploitatie genomen gronden per 1-1-2023	€ 64.483
b. Vermeerderingen in het begrotingsjaar	€ 10.800
c. Verminderingen in het begrotingsjaar	€ 13.905
d. Boekwaarde aan het eind van het begrotingsjaar	€ 61.378
e. Geraamde nog te maken kosten	€ 38.438
f. Geraamde nog te realiseren opbrengsten	€ 101.073
g. Het geraamde nog te realiseren eindresultaat	€ 1.257
h. Gevormde voorziening voor verliesgevende complexen (op contante waarde)	€ 13.065
Per saldo nog te realiseren winst (op nominale waarde)	€ 14.322

In deze tabel zijn de nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten van het plan Trekdijk niet opgenomen. Wel opgenomen is het bedrag in de Voorziening grondbedrijf wat nodig is om de boekwaarde, in het geval besloten gaat worden

dat er geen ontwikkeling plaats vindt, definitief af te waarden naar agrarische waarde en aan de opbrengsten is deze resterende agrarische waarde toegevoegd.

Uit de toelichting van de commissie BBV in haar vraag en antwoord rubriek blijkt dat onder 'nominale' waarde de eindwaarde verstaan moet worden, dus inclusief rentelasten en posten voor prijs en opbrengststijgingen. De per saldo nog te realiseren winst op bouwgrond in exploitatie, op nominale waarde is dus € 14,3 miljoen. De onderbouwing van de nog te maken kosten (e) en te realiseren opbrengsten (f) is te vinden in de vastgestelde exploitatieopzetten en de nota 'Grondbedrijf Middelburg 2023-2043, doorrekening en risicoanalyse februari 2024'.

De bruto boekwaarde van alle gronden in het grondbedrijf bedraagt per 1 januari 2024 € 66,8 miljoen. Ten opzichte van

de boekwaarde begin 2023 is dit per saldo een afname met € 3,1 miljoen.

De verwachting is dat de boekwaarde van zowel de plannen die exploitatie genomen zijn als van het hele grondbedrijf vanaf 2025 gestaag daalt.

In de volgende tabel is globaal aangegeven hoe de Reserve grondbedrijf zich naar verwachting de eerstkomende jaren (basisscenario) ontwikkelt en hoe deze ontwikkeling tot stand komt. Door afronding kunnen er afrondingsverschillen ontstaan.

Tabel verwachte resultaten grondbedrijf
(in miljoenen €)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Saldo reserve grondbedrijf per 01/01	€ 4,2	€ 12,8	€ 13,8	€ 15,3	€ 17,1	€ 18,9
Plannen per 01/2023 in exploitatie*	€ 1,0	€ 0,4	€ 1,8	€ -1,1	€ 2,2	€ 2,1
Strategische gronden**	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 0,5
Overige gronden en panden	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Algemene kosten grondbedrijf	€ -0,3	€ -0,3	€ -0,3	€ -0,3	€ -0,3	€ -0,3
Mutatie voorziening	€ 7,6	€ 1,0	€ -0,1	€ 3,1	€ -	€ -
Rente voorziening/reserves	€ 0,2	€ 0,1	€ 0,1	€ 0,1	€ -	€ -
Saldo reserve grondbedrijf per 31/12	€ 12,8	€ 13,8	€ 15,3	€ 17,1	€ 18,9	€ 21,2

* Hazenburg Noord, Essenvelt, Mortiere Bedrijventerrein Zuid, Mortiere Ensemble, Mortiere SOK, Ramsburg Kantorenstrook, Stromenpoort, Veersepoort fase 5, Oranjepolder, Sint Laurens Zuid, Sint Laurens Noord, Rittenburg fase 3, Trekdijk, Walcherseweg, Ramsburg Dampoorthof, Ramsburg Watergang, Cleene Hooge, Punt Arnestein, Herstructurering Arnestein, Koudekerkseweg 14 en Churchilllaan

** Sint Laurens Oost, Cleene Hooge ruilgronden, Ramsburg Oost, Hazenburg Noord fase 2 en Schenge 6-8

bestemming, die [op dit moment] geen onderdeel zijn van een transformatieproces'. Uitgangspunt hierbij is dus dat op termijn een bouwgrondexploitatie wordt vastgesteld. Tot en met 2015 was dit de categorie Niet In Exploitatie Genomen Gronden (NIEGG). Voor alle locaties binnen deze categorie geldt dat ze strategisch worden aangehouden voor toekomstige ontwikkelingen (of ruilingen).

Alle complexen worden hierna per categorie toegelicht.

Toelichting per complex

Binnen het grondbedrijf valt vanaf 2016 de volgende indeling de maken:

1. Bouwgrond in exploitatie (BIE). Dit zijn gronden waarvoor een exploitatieopzet is vastgesteld.
2. Materiële vaste activa (MVA) c.q. strategische gronden. Volgens het BBV zijn dit 'overige gronden zonder vaste

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Afgesloten complexen

Dit betreft de complexen Sportlaan 25, Waterpark Veerse Meer (afwikkeling faillissement), Kanaalweg West, Sprecklaan en Nieuwland Zuid. Alle gronden in deze plannen zijn verkocht. Er zijn in de Voorziening grondbedrijf bedragen opgenomen voor resterende kosten woonrijp maken. Voor Waterpark Veerse Meer geldt dat een bedrag is opgenomen voor de nog te maken

kosten in verband met de afwikkeling van het faillissement van de vorige eigenaar.

Essenvelt

Na een lang traject via de Raad van State is het bestemmingsplan in 2019 onherroepelijk geworden. Het bouwrijp maken is uitgevoerd, op het middengebied na. In 2022 zijn vrijwel alle vrije kavels verkocht, halverwege maart 2024 waren er nog drie vrije kavels die nog niet verkocht waren, waarvan er geen één nog vrij beschikbaar was. De eerste fase van de Ontwikkelcombinatie Essenvelt is in tweeën geknipt. De grond voor deelfase 1a (21 woningen) is in 2023 geleverd en de bouw van die woningen is in volle gang. Ook is in 2023 grond geleverd voor de bouw van 2 appartementencomplexen, waarvan de bouw inmiddels ook is gestart. Momenteel wordt er gewerkt aan een nieuwe verkaveling voor het middengebied met een ander woningbouwprogramma met meer sociale huurwoningen en koopwoningen in de lagere prijsklassen. De meest recente exploitatieopzet is in november 2023 vastgesteld.

Koudekerkseweg 14

De sloop en bodemsanering van dit voormalige tankstation is gereed. Er is een ontwikkelaar geselecteerd met wie een koopovereenkomst is gesloten. Begin 2024 is de planologische procedure gestart. Als er geen beroep wordt ingesteld, kan de grond in 2024 worden geleverd voor de bouw van vijf grondgebonden woningen. Voor het plan kan een subsidie ingezet worden, waardoor de grondexploitatie met een zeer beperkt verlies sluit.

Hazenburg noord fase 1

Het gebied Hazenburg Noord wordt in twee hoofdfasen ontwikkeld. De grond in fase 1a is allemaal verkocht. Het bebouwde deel is reeds woonrijp gemaakt. Voor het projectmatige deel van fase 1b (het meest noordelijke deel) is in 2022 een aangepast plan gemaakt, wat beter aansluit bij de huidige markt. In 2023 is dit noordelijke deel bouwrijp gemaakt. In april 2023 is voor dit noordelijke deel een nieuw bestemmingsplan vastgesteld. Een deel van de woningen is in verkoop gegaan, maar het benodigde percentage om te starten met de bouw werd niet gehaald. Er wordt nog gekeken of een deel van de woningen voor de sociale huur gebouwd kan worden, eerder bleek dit voor de woningbouwvereniging financieel niet haalbaar. In fase 1b worden ook tien vrije bouw kavels uitgegeven. De verkoop daarvan verloopt voorspoedig, in 2023 zijn vijf vrije bouw kavels verkocht

en momenteel zijn nog slechts drie kavels vrij beschikbaar. Op 14 maart 2024 is de laatste herziene exploitatieopzet door de gemeenteraad vastgesteld.

Mortiere SOK-gebied

De grond in dit plan wordt in delen doorverkocht aan een consortium dat ook voor het aanleggen en afbouwen van het gehele openbare gebied zorg draagt. Tijdens de crisis van 2008 en later liep de verkoop terug, maar kwam de afgelopen jaren weer goed op gang. In 2023 is voor 1,7 hectare grond verkocht dan wel verrekend. Als gevolg van juridische procedures heeft de realisatie en grondverkoop van een aantal plandelen verdere vertraging opgelopen. Het nadeel van het niet meer realiseren van woningbouw op de gronden onder de hoogspanningsmasten, is ten dele gecompenseerd door een nog te realiseren plandeel te verdichten. Afspraken hierover zijn opgenomen in de 6^e allonge op de samenwerkingsovereenkomst. De meest recente exploitatieopzet, met daarin verwerkt die allonge, is in maart 2023 vastgesteld.

Mortiere Bedrijventerrein Zuid

In 2023 is voor 1 hectare grond verkocht of in erfpacht uitgegeven. Er is (sluimerende) interesse vanuit diverse partijen die op Arnestein niet meer uit kunnen breiden. Momenteel is nog 2 hectare vrij beschikbaar. Doordat dit de laatste vrij beschikbare bedrijfskavels zijn, wordt deze grond alleen uitgegeven aan bedrijven uit de gemeente voor wie de urgentie voor nieuwe huisvesting zeer hoog is. In december 2023 is een laatste herziene exploitatieberekening voor dit plan vastgesteld. Er wordt rekening gehouden met een verlies, waarvoor in de Voorziening grondbedrijf een bedrag is opgenomen.

Mortiere Ensemble

Het plan is gericht op kantoren en maatschappelijke voorzieningen. In 2017 is dit gebied bouwrijp gemaakt. Verwacht werd dat, na het openen van de ontsluitingsweg naar de N57 de belangstelling zou toenemen. Dat is (met enige vertraging) ook het geval. In 2023 is grond verkocht voor de realisatie van een ambulancepost. In 2021 is een koopovereenkomst gesloten voor een tankstation, maar door bezwaren van omwonenden wil de potentiële koper verhuizen naar een andere kavel op grotere afstand van de woningen. Er zijn nog 5 kavels vrij beschikbaar, één van die kavels wordt nu gehuurd. In april 2023 is de laatste herziene exploitatieopzet door de gemeenteraad vastgesteld.

Ramsburg kantorenstrook

Dit is het gebied dat tussen de Oostperkweg en de Heerlijkheidsweg ligt, aangevuld met een perceel grond uit het vroegere bedrijventerrein Ramsburg dat nooit is uitgegeven. Het gebied is grotendeels ingevuld. Er zijn nog twee kleinere kavels (of één grotere) te koop. In december 2022 is de laatste herziene exploitatieopzet vastgesteld.

Stromenpoort

Oorspronkelijk een locatie voor bijzondere voorzieningen, maar de resterende grond is verkocht voor de realisatie van flexwonen door Woongoed. Hiervoor is subsidie verkregen van het ministerie van BZK. De grond voor de flexwoningen is begin 2023 verkocht. Er resteert nog 1.000 m² grond die gereserveerd is door de moskee. De laatste herziene exploitatieopzet is op 29 september 2022 vastgesteld.

Veersepoort fase V

Alle grond (met uitzondering van één kavel waarop een bouwweg ligt) is in 2022 geleverd aan de ontwikkelaar en de bouw is in volle gang. De laatste herziene exploitatieopzet is in september 2022 door de gemeenteraad vastgesteld.

Walcherseweg

Vooruitlopend op de exploitatieopzet, die in oktober 2018 is vastgesteld, is hier in 2016 al grond uitgegeven ten behoeve van een tandartsenpraktijk. Eind 2019 is grond verkocht aan De Ontmoetingskerk, voor het realiseren van een nieuwe kerk ter vervanging van de huidige locatie in de Stromenwijk. Omdat dit plan tijdens de corona-tijd financieel niet meer haalbaar bleek, is een oplossing gezocht door een deel van de grond te verkopen aan een huisartsenpraktijk. Voor die partij bleek dat plan echter niet haalbaar. Het kerngenootschap heeft onderzoek gedaan naar het realiseren van een kleinere kerk. Momenteel wordt door het kerngenootschap gewerkt aan het realiseren van de nieuwe kerk. Ook zijn er in dit plan twee vrije kavels voor woningen voorzien. De voorbereidingen voor het bouwrijp maken zijn stilgelegd totdat er duidelijkheid is over het bouwplan van de kerk. De laatste herziene exploitatieopzet is in november 2021 door de gemeenteraad vastgesteld.

Ramsburg Dampoorthof

Dit is een deelgebied van Ramsburg waar in 2019 de eerste kavel is verkocht. Eén partij heeft een betaalde optie genomen op een groot kavel. Op een andere kavel komen tijdelijk

woningen voor Juvent. Voor de laatste kavel is ook interesse. De laatste herziene exploitatieopzet is in april 2022 door de gemeenteraad vastgesteld.

Rittenburg III

Dit is de vroegere locatie van Orionis en van het ROC aan de Grevelingenstraat. De laatste herziene exploitatieopzet is in november 2022 door de gemeenteraad vastgesteld. De sociale huurwoningen van Woongoed zijn in 2022 gebouwd. De bouw van fase 2 is afgerond. Voor de 3^e fase zijn halverwege maart bijna alle woningen verkocht. De gronden hiervoor worden in 2024 geleverd. De appartementen (fase 4) worden als laatste ontwikkeld. Voor zowel de 3^e als de 4^e fase zijn de omgevingsvergunningen verleend. Op het plan wordt een verlies verwacht.

Trekdiijk

Op 22 januari 2018 heeft de gemeenteraad een exploitatieopzet vastgesteld om deze locatie als bedrijventerrein te ontwikkelen. Na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2018 is besloten om tijd uit te trekken voor een participatieproject waarbij ook alternatieve mogelijkheden werden onderzocht. Eind 2019 heeft dit geleid tot een keuze voor een ontwikkelvariant. Op basis hiervan is een nieuwe exploitatieopzet opgesteld, die in mei 2020 is vastgesteld. Het bestemmingsplan voor fase 1 is door de gemeenteraad vastgesteld, maar is in april 2023 door de Raad van State vernietigd. De gemeenteraad moet een besluit of zij de ontwikkeling verder wil brengen door een nieuw omgevingsplan in procedure te brengen wat tegemoet komt aan de bezwaren van de Raad van State, dan wel een keuze te maken voor een alternatieve invulling voor Trekdiijk of de bestemming (agrarisch) te laten zoals die nu is. Afhankelijk van deze nog te maken keuze is sprake van nauwelijks of geen gevolgen (bij het ontwikkelen van een bedrijventerrein) tot grote gevolgen voor het grondbedrijf (bij het definitief afwaarderen).

Sint Laurens zuid

Het plan Sint Laurens Zuid wordt gefaseerd ontwikkeld. Het bestemmingsplan voor de eerste fase is begin 2021 vastgesteld. Hiertegen was beroep aangetekend, maar in mei 2022 is de gemeente in het gelijk gesteld. Er was gestart met de verkoop van de woningen voordat het terrein bouwrijp was opgeleverd. De verkoop verliep voorspoedig. Echter door alle vertragingen konden deze woningen niet op tijd verkocht worden. Eind 2022 is de verkoop herstart, maar door de gestegen bouwkosten

en rente gaat de verkoop trager. Naast koopwoningen bestaat het plan ook uit sociale huurwoningen en vrije bouwkavels. In 2023 is de grond voor de sociale huurwoningen en de eerste zeven koopwoningen verkocht. Door de gestegen kosten voor het bouwrijp en woonrijp maken, met name door hoge kosten van noodzakelijke voorbelasting van de grond, wordt op deze ontwikkeling inmiddels een verlies verwacht. In 2024 bezien we of het mogelijk is om het verlies te beperken door het plan voor de 2^e en 3^e fase wat aan te passen c.q. gewijzigd uit te voeren. Hiervoor lijken mogelijkheden aanwezig. Als dat niet lukt, valt het verlies hoger uit dan wat nu berekend is.

Sint Laurens noord

Ook dit plan wordt gefaseerd ontwikkeld. Het oorspronkelijke plan kende een beperkt aantal woningen en bood ruimte voor vrije kavels, waaronder landhuiskavels, projectmatige en sociale woningbouw, speciale woonvormen zoals bijvoorbeeld een 'Knarrenhof' en het tijdelijk gebruik van een kavel voor zeven tiny houses. De tiny houses zijn geplaatst. Gelet op de afspraken in de Woondeal en de wens om meer sociale woningbouw en betaalbare woningen te bouwen, is in samenwerking met Woongoed en een ontwikkelaar nagedacht over een planopzet waar dit in paste en over samenwerking om dit te realiseren. Verwachting is dat in de loop van 2024 een voorstel, met aangepaste exploitatieopzet, aan de gemeenteraad kan worden voorgelegd. De meest recente exploitatieopzet is in november 2022 vastgesteld. De berekening in de doorrekening is gebaseerd op de structuurschets voor het nieuwe plan en kent circa 200 woningen.

Cleene Hooge

In 2019 is door de gemeenteraad een ontwikkelingsvisie voor dit gebied opgesteld. Die visie gaat uit van een bescheiden ontwikkeling, passend bij het landschap, die qua resultaat, na eerst afboeking van een kleine € 7 miljoen in 2019, uit moet komen op '0'. Het grootste deel van het gebied houdt in die visie de agrarische functie. In 2023 heeft de raad besloten dat op circa de helft van het te ontwikkelen deel een nieuw asielzoekerscentrum komt. Conform de ontwikkelvisie komen op de andere helft van het te ontwikkelen deel reguliere woningen, zodat op het plan geen verder verlies wordt geleden. Tevens is door de gemeenteraad op 1 februari 2024, bij de behandeling van de notitie "Nieuwe woningbouwlocaties Middelburg tot en met 2040", besloten om het overige gebied buiten de vastgestelde exploitatieopzet (circa 37,7 hectare) niet aan te wijzen als woningbouwlocatie.

Ramsburg watergang

Aanvankelijk bestond dit plan uit drie kavels voor kantoren en/of representatieve bedrijven. De kavel ten westen van de watergang zou agrarisch blijven. In 2023 is dit plan gewijzigd, het is nu de bedoeling dat op die westelijke kavel zorgwoningen komen voor mensen met een handicap en op de aangrenzende bedrijfskavel een voorziening voor dagbesteding. Eén van de bedrijfskavels is in 2023 verkocht aan een softwarebedrijf. In december 2023 is de meest recente exploitatieopzet vastgesteld.

Oranjepolder

Eerder is m.b.t. deze ontwikkeling afgesproken dat hier landhuiskavels kunnen worden aangeboden zodra de laatste van zes landhuiskavels in Hazenburg verkocht is. Dat is inmiddels al lange tijd het geval. In 2023 kwam het verzoek van de Woningbouwvereniging Arnhem om op een deel van de gronden (tijdelijke) woningen te realiseren i.v.m. sloop-nieuwbouw in het dorp. Hiertoe is een grondaanbieding gedaan waarbij ook in overweging is gegeven om op deze locatie te kiezen voor permanente woningen. Een mogelijk risico is de ontsluiting van het gebied, ondanks dat dit een kleinschalige ontwikkeling is. In juli 2023 is de meest recente exploitatieopzet vastgesteld. Als er sociale woningbouw in dit plan komt, is er sprake van een verlies ten opzichte van die vastgestelde opzet. In de doorrekening van het grondbedrijf is hiervan uitgegaan. Verwacht wordt dat in 2024 een aangepaste exploitatieopzet met daarin sociale woningbouw behandeld kan worden.

Churchillaan

Aanvankelijk zouden Woongoed en Zorgstroom hier (zorg)appartementen realiseren. Door gewijzigde regelgeving moest Zorgstroom afhaken. Woongoed is wel verdergegaan met het plan. Op dit moment (maart) loopt de bestemmingsplanprocedure. Als er geen beroep tegen het bestemmingsplan wordt ingesteld, kan in 2025 met de bouw worden begonnen. Bij de eerste exploitatieopzet van begin 2022 was de exploitatie net sluitend gemaakt door meteen af te boeken op de inbrengwaarde. Door enkele tegenvallers bij de sloop is deze binnenstedelijke herontwikkeling nu alsnog verlieslijdend.

Punt Arnestein

In december 2020 is hiervoor een exploitatieopzet vastgesteld. Hier heeft sloop plaatsgevonden met de bedoeling een plan te ontwikkelen waarmee de kwaliteit van het gebied kon worden verhoogd. De inschrijving heeft echter niet geleid tot selectie

omdat de plannen niet passend waren qua beoogde functies dan wel ruimtelijke kwaliteit. In 2022 zijn op deze locatie tijdelijke wooneenheden voor Oekraïense vluchtelingen geplaatst. In 2023 is nog een extra laag op de wooneenheden geplaatst.

Herstructurering Arnestein

Het uitgangspunt van deze ontwikkeling is om zoveel mogelijk van de bestaande bebouwing te handhaven en op te waarderen waardoor kosten bespaard kunnen worden. In 2021 zijn de plannen verder uitgewerkt en is geconcludeerd dat het beste resultaat, zowel kwalitatief als financieel, kan worden bereikt als de gemeente zelf gaat investeren in het opknappen van de gebouwen. In 2023 zijn de eerste twee loodsen en twee percelen verkocht. Voor de overige loodsen bleken de door een extern bureau geraamde kosten voor verbouwing veel te laag ingeschat. Onderzocht is welke uitvoering nu het minste risico geeft. De conclusie was dat het verkopen van de loodsen in de huidige staat het minste risico geeft. Begin 2024 is de inschrijving gestart voor het te koop aanbieden van de resterende loodsen.

Materiële vaste activa (MVA)

Sint Laurens oost

Het uitgangspunt is dat ontwikkeling van het gebied ten oosten van het dorp voor het grootste deel na de ontwikkeling van Sint Laurens Zuid en Noord komt. In het verleden is daarbij gedacht aan een zeer extensieve ontwikkeling. Gelet op de uitgangspunten van de Woondeal en de benodigde woningaantallen om in het tekort te kunnen voorzien is in de doorrekening van het grondbedrijf nu uitgegaan van een programma met meer sociale woningbouw (30%) en betaalbare woningen (40%) en ook een hoger woningaantal (300).

Ramsburg Oost

Vanwege de ligging wordt deze locatie strategisch aangehouden. Een deel van de locatie (in alle voorgaande plannen zou dit agrarisch blijven) is een voormalige vuilstort die de komende jaren afgedekt moet worden. Omdat tevens behoefte was aan een depot voor baggerslib (om afvoerkosten te voorkomen) wordt werk met werk gemaakt en wordt het uitgedroogde slib hiervoor gebruikt. Vervolgens is het de bedoeling dat daarbovenop zonnepanelen worden geplaatst, waardoor ook een bijdrage kan worden geleverd aan de milieudoelstellingen van de gemeente. Een bestemmingsplanwijziging daarvoor is in procedure gebracht.

Hazenburg Noord fase 2

Deze gronden worden aangehouden, zodat hier eventueel een uitbreiding van de wijk Hazenburg Noord op gerealiseerd kan worden. In de doorrekening grondbedrijf is nu gerekend met 70 woningen met 30% sociaal en 40% betaalbare woningen, waar in het verleden meer aan duurdere woningen werd gedacht.

Schenge 6-8

Op deze plek stond voorheen de groenloods van Orionis. Aansluitend op de ontwikkeling van de derde fase van Rittenburg zou ook hier een ontwikkeling kunnen plaatsvinden. Deze locatie is benoemd in de "Nieuwe woningbouwlocaties Middelburg tot en met 2040". Deze locatie (50 woningen) bieden aan Woongoed aan.

Cleene Hooge ruilgronden

Dit zijn de gronden in dit gebied die niet zijn opgenomen in de exploitatieopzet voor de woningbouwlocatie en die de agrarische bestemming behouden. Mogelijk kunnen deze gronden ingezet worden als ruilgrond. Bij de zoektocht naar nieuwe woningbouwlocaties tot en met 2040 heeft de raad op 1 februari 2024 besloten om deze locatie niet als woningbouwlocatie in te zetten.

Private ontwikkelingen

Voor diverse private ontwikkelingen (faciliteit grondbeleid) zijn anterieure overeenkomsten gesloten, waarmee wordt voorzien in dekking van gemeentelijke plankosten:

- Doorontwikkeling Waterpark Veerse Meer
- Kousteensedijk (ontwikkeling appartementen)
- Vogelstraat 18-20 (één woning)
- Arondeusstraat/Noordweg
- Koudekerkseweg 135
- Eendrachtsweg in Mortiere (ontwikkeling appartementen)

Voor verschillende locaties lopen trajecten waarvoor anterieure overeenkomsten worden voorbereid, onder andere de Stadscamping en het PZEM-terrein.

Swerfrust

Deze locatie is tot en met 2025 in erfpacht gegeven aan het COA. Zodra deze erfpacht wordt beëindigd, ligt het voor de hand om deze locatie met woningbouw in te vullen. Over de sloopkosten zijn

met het COA afspraken gemaakt. Planvorming voor woningbouw is nog niet gestart. Deze locatie wordt aan Woongoed aangeboden.

Voormalig politiebureau Buitenruststraat

In december 2022 heeft de gemeenteraad ingestemd met aankoop van deze locatie ten behoeve van sociale woningbouw. Meer dan de helft van de aankoopprijs kan niet terugverdiend worden en wordt ten laste van de algemene middelen gebracht. Voor het restant is naar verwachting een ontwikkeling mogelijk die net kostendekkend zou kunnen zijn. De levering aan de gemeente is voorzien in de eerste helft van 2024.

JAARREKENING

Overzicht van lasten en baten

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten	5.635	5.548	5.269	278
Baten	-8.103	-7.336	-7.441	104
Totaal Bestuur en Ondersteuning	-2.468	-1.789	-2.171	383
Lasten	6.316	5.513	5.471	42
Baten	-58	-184	-219	35
Totaal Veiligheid	6.259	5.329	5.252	77
Lasten	14.250	16.952	16.983	-31
Baten	-1.210	-1.397	-2.537	1.140
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	13.040	15.554	14.446	1.108
Lasten	4.298	15.489	5.771	9.718
Baten	-4.704	-16.244	-7.348	-8.896
Totaal Economie	-406	-754	-1.577	822
Lasten	7.477	8.784	8.436	349
Baten	-2.177	-3.638	-3.622	-17
Totaal Onderwijs	5.300	5.146	4.814	332
Lasten	17.099	16.982	17.598	-615
Baten	-2.078	-2.568	-2.934	366
Totaal Sport, cultuur en recreatie	15.021	14.414	14.664	-249
Lasten	86.571	95.254	93.124	2.131
Baten	-20.184	-29.326	-29.499	173
Totaal Sociaal domein	66.387	65.928	63.624	2.304
Lasten	15.307	16.249	17.701	-1.452
Baten	-15.671	-16.378	-17.190	812
Totaal Volksgezondheid en milieu	-364	-129	511	-640
Lasten	10.158	11.270	10.806	463
Baten	-7.475	-8.125	-10.126	2.001
Totaal Volkshuisvesting, RO en sted vern	2.684	3.144	680	2.464
Lasten	167.112	192.041	181.158	10.883
Baten	-61.659	-85.197	-80.915	-4.282
Saldo uitvoering programma's	105.453	106.844	100.243	6.601
Lasten	4.080	6.430	6.468	-38
Baten	-128.612	-142.083	-144.104	2.021
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	-124.532	-135.653	-137.636	1.983
Lasten	700	7.225	166	7.059
Baten	-225	-275	-327	52
Totaal Overige baten en lasten	475	6.950	-161	7.111
Lasten	15.531	16.061	15.583	478

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Baten	-993	-963	-984	21
Totaal Overhead	14.537	15.098	14.598	500
Lasten	368	368	383	-15
Totaal Vennootschapsbelasting	368	368	383	-15

Gerealiseerde totaal van saldo van baten en lasten				
Lasten	187.790	222.126	203.758	18.367
Baten	-191.489	-228.519	-226.331	-2.188
Saldo uitvoering programma's	-3.699	-6.393	-22.572	16.179

Toevoeging reserves	3.946	19.369	24.208	-4.839
Onttrekking reserves	-2.333	-13.690	-13.287	-403
Totaal Mutaties reserves	1.612	5.678	10.921	-5.242

Gerealiseerd resultaat	2.087	715	11.652	-10.937
-------------------------------	--------------	------------	---------------	----------------

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Realisatie 2023
Saldo baten en lasten	3.699	22.572
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-1.612	-10.921
Saldo na bestemming (a)	2.087	11.651
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo) zie overzicht in jaarrekening (b)	1.688	11.374
Saldo (a +b)	3.775	23.025

Structureel begrotingssaldo

Op basis van bovenstaand overzicht wordt aangetoond of de begroting 2023 en de jaarrekening 2023 structureel in evenwicht is. Dit houdt in dat structurele lasten zijn gedekt door structurele baten. Het structureel begrotingssaldo wordt berekend door de totale lasten en baten te verminderen met het saldo van de incidentele baten en lasten. In de jaarrekening is te zien dat er een positief saldo is.

Toelichting op lasten en baten

van een totaal voordelig saldo van € 11.651.691 voor resultaatbestemming, zie onderstaand:

Toelichting afwijkingen lasten en baten

Tussentijds is de raad geïnformeerd via de bestuurlijke rapportage en de najaarsbrief. Voor het hele jaar 2023 is er sprake

Resultaat jaarrekening 2023

Bestuursrapportage 2023	2.374	voordeel
Najaarsbrief 2023	3.361	voordeel
Totaal voordeel verwerkt in begroting 2023	5.735	voordeel
Afwijking bij jaarstukken 2023 t.o.v. najaarsbrief	5.917	voordeel
Totaal saldo 2023 voor resultaatbestemming	11.652	voordeel

Analyse resultaat op hoofdlijnen

Hieronder is het resultaat over 2023 weergegeven waarbij de belangrijkste afwijkingen t.o.v. de najaarsbrief zijn opgenomen in deze jaarrekening.

Voordelen

Programma /Taakveld	Omschrijving	Bedrag * € 1.000
Bestuur en ondersteuning		
0.01.0 Bestuur	Voorziening wethouderspansioenen	278
	De voorziening wethouderspansioenen wordt op peil gehouden voor toekomstige verplichtingen door middel van een jaarlijkse dotatie. Op basis van actuariële berekeningen blijkt dat de stand van de voorziening naar beneden kan worden bijgesteld. De begrote lasten voor dotatie zijn niet benodigd en veroorzaakt een positieve afwijking.	
0.04.0 Overhead	Overhead	279
	Bij de bestuursrapportage is een inschatting gemaakt van de verwachte salarislasten van het cluster informatievoorziening van de afdeling Bedrijfsvoering, bij de jaarrekening is gebleken dat dit lager is uitgevallen. Daarnaast zijn verplichtingen van het budget digitale versnelling niet doorgedaan en vallen deze middelen eenmalig vrij. Ter verbetering en uitbreiding van de (digitale) dienstverlening van de gemeente Middelburg (Visie op dienstverlening) zijn incidentele en structurele middelen beschikbaar gesteld. In 2023 zijn weinig activiteiten uitgevoerd vanuit de structurele middelen en vallen deze middelen eenmalig vrij. Tevens	

Programma /Taakveld	Omschrijving	Bedrag * € 1.000
	zijn verplichtingen van de pilot digitalisering uitgaande post niet doorgegaan en vallen deze middelen eenmalig vrij.	
0.07.0 Algemene uitkering	<p>Baten algemene uitkering</p> <p>De mutaties uit de Decemercirculaire gemeentefonds laten zien dat Middelburg een hogere algemene uitkering ontvangt van bijna € 2,5 mln. Door het tijdstip van verschijnen van de circulaire is de begroting hierop niet meer aangepast. In de memo actieve informatie over de decemercirculaire is uw raad hier in januari 2024 over geïnformeerd. De belangrijkste mutatie is de energietoeslag (2,3 mln.) die aan het gemeentefonds is toegevoegd om mensen met een laag inkomen te ondersteunen bij het voldoen van de energierekening. Daarnaast zijn nog middelen toegevoegd voor de invoeringskosten Omgevingswet en uitvoeringskosten Gebiedsgerichte aanpak waarvan wordt voorgesteld deze, via de resultaatbestemming, te reserveren voor 2024.</p>	2.551
0.08.0 Overige baten en lasten	<p>Stelpost personeel</p> <p>Bij de bestuursrapportage is een inschatting gemaakt van de verwachte salarislasten voor 2023, bij de jaarrekening is gebleken dat dit lager is uitgevallen en niet alle vacatures zijn ingevuld. Daarnaast is de voorziening spaarverlof verhoogd op basis van de opgebouwde verlofuren.</p> <p>Stelpost onvoorziene uitgaven</p> <p>Op dit deel van de post onvoorziene uitgaven 2023 is geen aanspraak gemaakt.</p>	1.052
0.11.0 Resultaat rek baten-lasten	<p>Saldo begroting</p> <p>Bij de bestuursrapportage 2023 is besloten om de cao en inflatie gerelateerde posten ten laste van het positieve begrotingsresultaat te brengen. Het restant van dit resultaat maakt onderdeel uit van het voordeel in de jaarrekening 2023.</p>	715
Onderwijs		
4.03.0 Onderwijsbel en leerlingz.	<p>Leerlingenvervoer</p> <p>Voor het leerlingenvervoer is in 2023 substantieel minder uitgegeven. Dit komt doordat er dure voorzieningen beëindigd zijn voor 2023, daarnaast is leerlingenvervoer een cliëntafhankelijke regeling, dus wanneer bepaalde voorzieningen beëindigd worden kan dit leiden tot een grote daling van de lasten.</p>	104
Sociaal Domein		
6.01.00 Samenkracht en burgerparticipatie	<p>Nieuwe wet Inburgering</p> <p>De subsidies van de uitvoeringspartijen worden op basis van nacalculatie vastgesteld. Omdat de taakstelling hoger is uitgevallen in 2023, zullen de nacalculaties ook uitwijzen dat er een hoger subsidiebedrag moet worden vastgesteld. Deze worden achteraf gedekt door de overgehevelde middelen voor de Inburgeringswet. De specifieke uitkering voor de nieuwe wet inburgering van vorig jaar is ingezet voor de lasten van dit jaar.</p>	355
	<p>Combinatiefuncties, welzijn op recept en mantelzorg</p> <p>De Brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten beschikbaar gesteld voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. De stip op de horizon is een</p>	367

Programma /Taakveld	Omschrijving	Bedrag * € 1.000
	gezonde generatie in 2040. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord II, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Preventieakkoord. Voor de uitvoering van deze taken zijn de SPUK middelen in de eerste instantie aangesproken, hierdoor zijn de reguliere middelen niet geheel besteed.	
6.02.0 Toegang en eerstelijns	Preventieve maatschappelijke opvang en sociaal team Middelburg Zie de toelichting combinatiefuncties, welzijn op de recept en mantelzorg bij het taakveld 6.01.0 Samenkracht en burgerparticipatie.	179
6.05.0 Arbeidsparticipatie	Re-integratie en participatievoorz Het plan om te komen tot dienstverlening voor niet-uitkeringsgerechtigde jongeren is nog in ontwikkeling. In 2023 is er veel capaciteit bij Orionis gegaan naar de energietoeslag, de TOZO en de brede ondersteuning voor de gedupeerden van de kinderopvangtoeslag. Hierdoor resteerde er onvoldoende capaciteit voor verdere uitwerking van het plan. Alle deelnemende partijen streven er naar dit in 2024 verder uit te werken.	186
6.73.c Jeugdhulp met verblijf overig	Jeugd met verblijf IJZ In het kader van de inwerkingtreding van het nieuwe woonplaatsbeginsel per 1 januari 2022 zijn er dit jaar met terugwerkende kracht jeugdkosten van vorige jaren doorberekend aan een tweetal gemeenten. Dit zorgt voor een eenmalig voordeel.	622
Diversen taakvelden	Gemeenschappelijke regeling Orionis Uit de jaarrekening van Orionis is gebleken dat de werkelijke lasten afwijken van de 1e begrotingswijziging van Orionis. Deze afwijkingen worden nader toegelicht in de jaarrekening van Orionis.	828
	PGB In de afgelopen jaren is een afname te zien in het aantal aanvragen PGB. Deze trend heeft zich voortgezet in 2023 en leidt tot lagere uitgaven.	243
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwingen		
8.03.0 Wonen en bouwen	Verduurzaming woningvoorraad Dit structurele budget is in 2023 niet volledig besteed. Dit komt omdat er in 2023 meerdere subsidies voor verduurzaming zijn ontvangen en aangewend. En momenteel wordt verder beleid ontwikkeld. Ook is er een capaciteitsprobleem, waardoor uitvoering van beleid en daarmee gemoeide lasten zijn achtergebleven.	102
Totaal voordelen		8.014

Nadelen

Programma /Taakveld	Omschrijving	Bedrag * € 1.000
0.06.1 OZB woningen / 0.06.2 OZB niet-woningen	OZB woningen / OZB niet-woningen	-170

Programma /Taakveld	Omschrijving	Bedrag * € 1.000
	In de bijdrage van de deelnemers aan het samenwerkingsverband Samenwerking Belastingen Walcheren en Schouwen-Duiveland zit ook een vergoeding voor overheadkosten. De daadwerkelijke kosten, inclusief overhead, zijn lager. In 2023 was er sprake van een sterke stijging van WOZ-bezwaren waarvoor extra budget beschikbaar is gesteld. Deze budgetafwijking wordt met name veroorzaakt doordat de bezwaarafhandeling WOZ minder geld heeft gekost dan vooraf is ingeschat.	
Sociaal Domein		
6.01.0 Samenkracht en burgerparticipatie	Verhuurde panden samenkracht	-112
	Bij het pand Molenwater 4a zijn de zolder en de kelder gesaneerd van asbest. Dit was onvoorzien en onvermijdelijk. Gezien het tijdstip was het niet meer mogelijk om de begroting aan te passen.	
6.03.0 Inkomensregelingen	Energietoeslag	-1.371
	In de septembercirculaire is gemeld dat de resterende middelen voor de energietoelage 2023 nog niet kunnen worden uitgekeerd doordat de noodzakelijke wijziging van de Participatiewet nog niet is goedgekeurd door de Tweede en Eerste Kamer. In de decembercirculaire is energietoeslag alsnog toegevoegd. Dit verklaart mede de hogere afwijking (voordeel) op de algemene uitkering onder programma bestuur.	
6.06.0		
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Woningaanpassingen mvz imm wmo	-110
	De woningaanpassingen betreffen een open eind regeling, in 2023 is er meer uitgegeven dan begroot.	
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwingen		
8.03.0 Wonen en bouwen	Leges bouwvergunningen	-573
	De doorlooptijd van een aantal grote bouwprojecten (waaronder de 148 woningen 't Zand en 36 woningen Hazenburg) is langer, waardoor de leges naar verwachting in volgend jaar vallen. Door het grote aantal vergunningsaanvragen is er meer personeel van derden ingehuurd.	
Diversen taakvelden	Energielasten	-330
	De kosten van energie zijn in 2023 gestegen als gevolg van nieuwe energiecontracten.	
Totaal nadelen		-2.666
Overige posten		569
Saldo jaarrekening 2023 (voordeel) t.o.v. najaarsbrief		5.917

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
0.05.0 Treasury	-422	1.297	1.163	134
0.06.1 OZB woningen	1.568	1.721	2.161	-440
0.06.2 OZB niet woningen	1.680	1.952	1.737	215
0.06.4 Belastingen overig	1.248	1.454	1.398	55
0.07.0 Alg uitk en ov uitk gem.fonds	7	7	9	-2
Totale Lasten	4.080	6.430	6.468	-38
Baten				
0.05.0 Treasury	-913	-7.709	-7.150	-559
0.06.1 OZB woningen	-8.632	-8.832	-9.077	245
0.06.2 OZB niet woningen	-8.291	-8.705	-8.515	-190
0.06.4 Belastingen overig	-1.587	-1.869	-1.843	-26
0.07.0 Alg uitk en ov uitk gem.fonds	-109.189	-114.968	-117.519	2.551
Totale Baten	-128.612	-142.083	-144.104	2.021
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	-124.532	-135.653	-137.636	1.983

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
-----------------------------------	------------------	-----------------	-----------------

Treasury

Het voordeel op de lasten kan nagenoeg volledig verklaard worden doordat ten opzichte van de begroting, als gevolg van een licht hoger uitgevallen rentepercentage grondbedrijf, een groter deel van de rentelasten toegerekend kan worden aan het grondbedrijf. de afwijking op de baten is omdat de dividendinkomsten vanuit ZEH (voorheen PZEM) en GBE-Aqua zijn beide volledig in de begroting opgenomen. In de praktijk wordt het GBE-Aqua dividend gesaldeerd en verrekend met het ZEH-dividend. Hierdoor liggen de werkelijke dividendinkomsten € 0,6 mln lager dan begroot. Hiertegenover staat dat de toevoeging aan de reserve GBE-Aqua € 0,6 mln lager ligt dan begroot. Op het taakveld Treasury leidt dit tot een nadeel maar op concernniveau heeft dit een budgetneutraal effect.

134

-559

N

Onroerende zaakbelasting

OZB woningen/niet-woningen

Heffingen

In de bijdrage van de deelnemers aan het samenwerkingsverband Samenwerking Belastingen Walcheren en Schouwen-Duiveland zit ook een vergoeding voor overheadkosten. De daadwerkelijke kosten, inclusief overhead, zijn lager. In 2023 was er sprake van een sterke stijging van WOZ-bezwaren waarvoor extra budget beschikbaar is gesteld. Deze budgetafwijking wordt met name veroorzaakt doordat de bezwaaraandeling WOZ minder geld heeft gekost dan vooraf is ingeschat.

-225

55

N

Algemene uitkering gemeentefonds

Baten algemene uitkering

2551

N

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Structureel J/N
<p>De mutaties uit de Decembercirculaire gemeentefonds laten zien dat Middelburg een hogere algemene uitkering ontvangt van bijna € 2,5 mln. Door het tijdstip van verschijnen van de circulaire is de begroting hierop niet meer aangepast. In de memo actieve informatie over de decembercirculaire is uw raad hier in januari 2024 over geïnformeerd. De belangrijkste mutatie is de energietoeslag (2,3 mln.) die aan het gemeentefonds is toegevoegd om mensen met een laag inkomen te ondersteunen bij het voldoen van de energierekening. Daarnaast zijn nog middelen toegevoegd voor de invoeringskosten Omgevingswet en uitvoeringskosten Gebiedsgerichte aanpak waarvan wordt voorgesteld deze, via de resultaatbestemming, te reserveren voor 2024. Naast de gevolgen van de decembercirculaire hebben er voor de jaren 2021 en 2022 nog enkele verrekeningen plaatsgevonden. Deze leiden per saldo tot een positief resultaat van € 67.000</p>			
Overige	53	-26	
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	-38	2021	

Overzicht onvoorziene uitgaven

De post onvoorzien ramen we in totaal en niet per programma. In de begroting 2023 namen we hiervoor een bedrag van € 202.216 op. Hoe we dit geld gebruikten leest u hieronder.

Datum raadsvergadering	Onderwerp		bedrag
	Primaire Begroting 2023		202.216
09-03-2023	financiële bijdrage Expat Center Zeeland	-35.736,00	
14-12-2023	vervolgonderzoek Joods Vastgoed	-13.110,00	
			-48.846
	Restant		153.370

Overzicht incidentele baten en lasten

Incidentele lasten per programma (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Rekening 2023	Reserve
Programma Bestuur en Ondersteuning			
Overgang naar office 365 (incidenteel)	59	0	nee
Project digitalisering	0	30	nee
Pilot digitalisering uitgaande post	0	126	nee
Verbeteren arbeidsmarktpositie	75	84	nee
Vorbereiding / planvorming centrale hal	50	0	nee
Bijdrage aan hulporganisaties tbv noodhulp	0	100	nee
Programma Veiligheid			
Actieplan wapens en jongeren	0	51	nee
Programma Verkeer en Vervoer			
Verbeteren verkeerssituatie fietsers en voetgangers	95	0	nee
Uitbreiding buurtbus	50	0	nee
Parkeerbeleid, voorrang bewoners binnenstad	30	29	nee
Europees project Move	0	17	ja
Dotatie voorziening wegen	0	3.100	ja
Programma Economie			
Europees project Cherish	6	13	nee
Project Smart Grid Arnestein	0	46	nee
Programma Onderwijs			
Jeugdzorg en onderwijs	20	0	nee
Specifieke uitkering onderwijshuisvesting voor ontheemden	0	181	nee
Specifieke uitkering NPO vertragingen covid	0	711	nee
Programma Sport, Cultuur en Recreatie			
Subsidie huurlasten biljartvereniging Middelburg	20	0	nee
Financiering uitbreiding kleed- en doucheruimtes korfbalvereniging TOP	170	0	nee
Onderhoud kunst in de openbare ruimte	15	0	nee
Herdenking 150 jaar afschaffing slavernij	25	0	nee
Ondersteunen vestiging kenniscentrum slavernij	25	30	nee
Vorbereiding restauratie stadhuis	75	43	ja
Buurttuinkamers	0	98	nee
Specifieke uitkering informatiepunten digitale overheid	0	47	nee
Corona cultuurmiddelen	0	262	nee
SPUKB	0	64	nee
Programma Sociaal Domein			
Pilot burgerparticipatie	0	39	nee

Incidentele lasten per programma (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Rekening 2023	Reserve
Actieplan uitvoeringsbudg soc domein	280	152	ja
Versterking formatie Toegang in Middelburg	50	50	nee
Onderzoek mogelijkheid basisbanen	150	86	nee
Communicatie Sociaal Team/TIM	100	0	nee
Kwartiermaker/inrichtingsskosten Sociaal Team	200	77	nee
Wegwerken achterstanden bij TIM	160	160	nee
Stimuleren deelname wijkteams en gebruik woonserviceszones	15	0	nee
Vluchtelingenopvang Oekraïne	0	2.989	nee
Taal voor ontheemden Oekraïne	0	42	nee
Eenmalige subsidie De Spot	0	77	nee
Energietoeslag minima	0	3.873	nee
Opvang dak- en thuisloosheid	0	48	nee
Lokale preventieakkoorden	0	37	nee
Onafhankelijke clientondersteuning	0	91	ja
Coronasteun Welzijn	0	121	ja
Begeleiding corona steunmaatregelen	0	31	ja
Corona inhaalzorg jeugd	0	25	ja
Specifieke uitkering toeslagenproblematiek	0	248	nee
TOZO	0	214	nee
Tijdelijke opvang asielzoekers	0	12	nee
Programma Volksgezondheid en Milieu			
Externe kosten diftar	0	20	nee
CDOKE klimaat- en energiebeleid	0	967	nee
Europees project Shift	0	166	nee
Programma Volkshuisvesting RO en sted vern			
Omgevingswet	0	88	nee
Totaal	1.670	14.645	
Baten per programma			
Incidentele baten per programma (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Rekening 2023	Reserve
Programma Bestuur en Ondersteuning			
Boekwinst op verkoop panden	225	282	ja
Algemene uitkering: energietoeslag	0	3.873	nee
Programma Veiligheid			
Cyber crime, lokale weerbaarheid	0	80	nee
Actieplan wapens en jongeren	0	51	nee
Programma Verkeer en Vervoer			
Reconstructie wegen	0	210	ja
Programma Economie			

Incidentele lasten per programma (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Rekening 2023	Reserve
Europees project Cherish	12	9	nee
Europees project Detocs	0	31	nee
Programma Onderwijs			
Specifieke uitkering onderwijshuisvesting voor ontheemden	0	181	nee
Specifieke uitkering NPO vertragingen covid	0	711	nee
Programma Sport, Cultuur en Recreatie			
Subsidie buurttuinkamers	0	65	nee
Specifieke uitkering informatiepunten digitale overheid	0	47	nee
SPUKB	0	61	nee
Programma Sociaal Domein			
Vluchtelingenopvang Oekraïne	0	5.566	nee
Tijdelijke opvang asielzoekers	0	81	nee
Combinatiefuncties SPUKB	0	212	nee
Opvang dak- en thuisloosheid	0	47	nee
Lokale preventieakkoorden	0	37	nee
Specifieke uitkering toeslagenproblematiek	0	346	nee
TOZO	0	214	nee
Programma Volksgezondheid en Milieu			
CDOKE klimaat- en energiebeleid	0	967	nee
Europees project Shift	0	92	nee
Programma Volkshuisvesting RO en sted vern			
Totaal	237	13.163	
Saldo incidentele lasten en baten	-1.433	-1.482	
Taakveld 0.10 Incidentele toevoegingen aan reserves (bedragen x € 1.000)			
	Begroting 2023	Rekening 2023	
Alg. reserve dividend aandelen GBE Aqua (Evides)	639	607	
Alg. reserve afstoten vastgoed	225	225	
Reserve decentralisaties extra rijksmiddelen temporisering taakstelling Soc.Domein	2.883	2.883	
Rente grondbedrijf	198	3.203	
Reserve klimaatgelden	0	110	
Reserve GBE	0	5.139	
Reserve investeringsfonds	0	500	
Budgetoverhevelingen naar 2024 (via reserve transitoria)	0	10.251	
Totaal	3.945	22.918	
Taakveld 0.10 Incidentele onttrekkingen aan reserves (bedragen x € 1.000)			
	Begroting 2023	Rekening 2023	

Incidentele lasten per programma (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Rekening 2023	Reserve
Alg. reserve. kaders kostenbeheersing sociaal domein	436	309	
Alg. reserve dekking voorbereiding restauratie Stadhuis	75	75	
Alg. reserve voor invoeringskosten omgevingswet	0	104	
Alg. reserve Smart Grid project	0	46	
Alg. reserve Jeugdcentrabudget	0	23	
Reserve decentralisaties extra rijksmiddelen temporisering taakstelling Soc. Domein	1.300	1.300	
Mutaties grondbedrijf	285	488	
Dekking uitgaven participatiefonds	11	2	
Reserve klimaatgelden	0	296	
Reserve reconstructie wegen	0	3.133	
Dekking uitgaven vanuit gereserveerde middelen voorgaande jaren (via reserve transitoria)	0	7.250	
Totaal	2.107	13.026	
Saldo incidentele lasten en baten	-1.433	-1.482	
Saldo incidentele mutaties reserves	-1.838	-9.892	
Saldo incidentele baten en lasten inclusief mutaties reserves	-3.271	-11.374	

Overzicht toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Toevoeging aan de reserves * €1.000	Begroting incl.wzg.	Waarvan structureel	Rekening	Waarvan structureel	Vershil begr. Incl. wyz tov rekening
afschrijvingsreserve					0
reserve transitoria	9.535		10.251		-716
algemene reserve	864		832		32
reserve klimaatgelden	110		110		
reserve zeeuwse bibliotheek. (Rente tbv reserve Zeeuwse Bibliotheek)	1	1	1	1	0
reserve decentralisaties	2.883		2.883		0
reserve grondbedrijf	198	198	3.229	25	-3.031
reserve GBE Aqua bv	5.778		5.139		639
reserve reconstructie wegen			1.264	1.263	-1.264
reserve investeringsfonds			500		-500
Totaal	19.369	199	24.209	1.289	-4.840

Onttrekking aan de reserves * €1.000	Begroting incl.wzg.	Waarvan structureel	Rekening	Waarvan structureel	Vershil begr. Incl. wyz tov rekening
afschrijvingsreserve	197	197	255	255	58
reserve transitoria	7.197		7.250		53
algemene reserve	1.201		557		-644
reserve klimaatgelden	360		296		-64
reserve zeeuwse bibliotheek (ter dekking kapitallasten Zeeuwse bibliotheek)	6	6	6	6	0
reserve participatiefonds (ter dekking begrote uitgaven participatiefonds)	11	11	2		-9
reserve decentralisaties	1.300		1.300		0
reserve grondbedrijf	285	285	488		203
reserve reconstructie wegen	3.133		3.133		0
Totaal	13.690	499	13.287	261	-402

Saldo	5.679	-300	10.922	1.028	-5.242
--------------	--------------	-------------	---------------	--------------	---------------

Toelichting financiële afwijking op de reserves (+ = voordeel / - = nadeel)

Mutaties reserves

Toelichting afwijking toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Totaal Afwijking
Mutatie afschrijvingsreserve		58	
Er zijn onttrekkingen aan de afschrijvingsreserve gedaan die niet zijn begroot, maar waarvan de middelen wel waren gereserveerd in de afschrijvingsreserve.			
Mutatie reserve transitoria	-716	53	

Er worden budgetten (€ 933.000) overgeheveld naar 2024 waar geen begroting tegenover staat, maar wel een raadsvoorstel aan ten grondslag ligt. Met de Najaarsbrief 2023 zijn diverse budgetten aangemeld (door de Raad goedgekeurd in december 2023) voor overheveling van 2023 naar 2024. Deze overhevelingen worden toegevoegd aan de reserve Transitoria. Er zijn na deze aanmeldingen toch nog uitgaven gedaan op deze budgetten. Vandaar dat er minder (€ 200.000) is toegevoegd aan de reserve Transitoria.

Per saldo (€ 53.000) is er meer onttrokken aan de reserve transitoria dan begroot ter dekking van de Europese projecten. Deze onttrekkingen waren in voorgaande jaren al begroot, maar door verlenging en vertraging van de Europese projecten is de onttrekking pas in 2023 gebeurd. De begroting 2023 was hier niet op bijgesteld.

Mutatie algemene reserve -631

Bij de oorspronkelijke begroting voor 2023 was een bedrag opgenomen als onttrekking uit de algemene reserve voor het actieplan Sociaal Domein. Bij de bestuursrapportage is deze onttrekking opnieuw aangevraagd, wat heeft geleid tot een budgetafwijking van € 436.000. De invoering van de omgevingswet worden gedekt uit de algemene reserve, De lasten waren lager omdat de omgevingswet is uitgesteld. Tot slot was er in dezelfde bestuursrapportage een budget van € 48.500 gereserveerd voor de salariskosten van een casusregisseur voor de omgevingswet, maar deze vacature is in 2023 nog niet ingevuld.

Mutatie reserve klimaatgelden -64

Ter dekking van het opstellen van het projectplan Energie en Klimaat is een bedrag begroot van € 360.000. Omdat dit projectplan nog niet is gerealiseerd heeft geen onttrekking plaatsgevonden aan de reserve klimaatgelden. Ook is er een budgetafwijking ontstaan doordat een bedrag van € 296.000 (ter dekking van het krediet voorbereiding aardgasvrije wijken) is onttrokken van de reserve welke niet was begroot, maar wel was gereserveerd.

Mutatie reserve grondbedrijf -3031 203

Dit betreft de winstneming 2023 voor de grondcomplexen van bedrijven en woningen.

Dit betreft de verliezen van het grondbedrijf over 2023 van bedrijven en woningen.

Mutatie reserve GBE Aqua 639

De dividendinkomsten vanuit ZEH (voorheen PZEM) en GBE-Aqua zijn beide volledig in de begroting opgenomen. In de praktijk wordt het GBE-Aqua dividend gesaldeerd en verrekend met het ZEH-dividend. Hierdoor liggen de werkelijke dividendinkomsten € 639.000 lager dan begroot. Hiertegenover staat dat de toevoeging aan de reserve GBE-Aqua € 639.000 lager ligt dan begroot. Op het taakveld Mutaties reserves leidt dit tot een voordeel en op het taakveld Treasury tot een nadeel. Daarom hebben de afwijkingen op concernniveau een budgetneutraal effect.

Mutatie reserve constructie wegen -1264

Conform het raadsbesluit 07-116 wordt het verschil tussen het begrote bedrag en de werkelijke uitgaven onderhoud/reconstructie wegen onttrokken dan wel toegevoegd aan de reserve reconstructie wegen. In 2023 zijn minder projecten uitgevoerd dan begroot. Dit bedrag wordt in 2024 ingezet voor uitvoering van de in 2023 vertraagde projecten.

Mutatie reserve investeringsfonds -500

Met de primaire begroting 2023 is een bedrag van € 500.000 begroot ter dekking van de kapitaallasten voor het doen van grote opgaven in het fysieke domein, volgens uit de ambities zoals die zijn opgenomen in de (ontwerp) omgevingsvisie. In 2023 is er geen beroep gedaan op dit investeringsfonds, de kapitaallasten vallen hiermee vrij en worden conform het raadsvoorstel toegevoegd aan de reserve investeringsfonds.

Overig posten < €100.000 32 -21

Totaal Mutaties Reserves	-4.840	-402	-5.242
---------------------------------	---------------	-------------	---------------

Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen (WNT)

Op 1 januari 2013 is de Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen (semi)publieke sector van kracht geworden, kortweg WNT. Deze wet verbiedt dat bestuurders en andere topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in de (semi)publieke sector meer verdienen dan 100 procent van het ministersalaris. Deze grens is de zogenoemde WNT-norm. Voor 2023 bedraagt deze € 223.000,00 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever. De WNT-norm is tot stand gekomen nadat er in de voorafgaande jaren een toenemende maatschappelijke verontwaardiging was ontstaan over de hoge salarissen (en ontslagvergoedingen) voor openbare bestuurders, vooral indien ook nog sprake was van slecht functionerende bestuurders.

De WNT definieert het begrip topfunctionaris voor instellingen in de (semi)publieke sector als:

1. de leden van de hoogste uitvoerende en toezichthoudende organen;
2. de hoogste ondergeschikte of de leden van de groep hoogste ondergeschikten aan dat orgaan en;
3. degene of degenen belast met de dagelijkse leiding.

Als gevolg van deze wet publiceren wij de volgende salarissen:

Topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen en toezichthouders

De regels worden ontleent aan het Besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 29 oktober 2019, nr. 2019-00000473424, houdende vaststelling van beleidsregels inzake de toepassing van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector met ingang van 1 januari 2020 (Beleidsregels WNT 2020).

bedragen x € 1	A. van den Brink	A.A.A. Rijpert
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Raadsgriffier
Aanvang en einde functievervulling in 2023	[01/01] – [31/12]	[01/01] – [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 139.277	€ 97.143
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.499	€ 16.343
<i>Subtotaal</i>	€ 161.776	€ 113.486
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 223.000	€ 223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 161.776	€ 113.486
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2022		
bedragen x € 1	A. van den Brink	A.A.A. Rijpert
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Raadsgriffier
Aanvang en einde functievervulling in 2022	[01/01] – [31/12]	[01/01] – [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte) ⁷	[1,0]	[1,0]
Dienstbetrekking ⁸	[ja]	[ja]
Bezoldiging⁹		

Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	132.686	97.163
Beloningen betaalbaar op termijn	22.322	16.323
<i>Subtotaal</i>	<i>155.008</i>	<i>113.486</i>
<hr/>		
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum ¹⁰	216.000	216.000
Bezoldiging	155.008	113.486
<hr/>		

Analyse begrotingsrechtmatigheid

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. In de toelichting op het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) wordt begrotingsrechtmatigheid omschreven als:

“Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma’s (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, alsmede het begrotingsjaar van belang zijn.”

De financiële beheershandelingen moeten tot stand komen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting. Als blijkt dat de gerealiseerde bedragen hoger zijn dan de geraamde bedragen is er sprake van een onrechtmatigheid (begrotingsonrechtmatigheid). Dit omdat de overschrijding een inbreuk vormt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Andere begrotingsafwijkingen zoals overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten zijn op zichzelf niet onrechtmatig. Deze kunnen alleen onrechtmatig zijn als die

niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld. Dit tijdig melden raakt immers ook het directe budgetrecht en daarmee de kaderstellende rol van de raad. Immers de raad had op basis van tijdig verstrekte informatie (mogelijk) een aanvullend (ander) besluit kunnen nemen. In de verordening 212 (financieel) zijn afspraken gemaakt over de tijdigheid van het melden en toelichten van lasten-en batenoverschrijdingen en batenoverschrijdingen. In de financiële verordening is opgenomen om voor de batenoverschrijdingen geen afspraken te maken voor wat betreft tijdigheid, aangezien bij een batenoverschrijding de begrote baten niet worden gerealiseerd en daarmee middelen niet aan de raad toekomen. Voor lastenoverschrijdingen en batenoverschrijdingen zijn wel afspraken gemaakt voor wat betreft tijdigheid, aangezien in dit geval middelen aan de raad beschikbaar blijven.

Verder dient opgemerkt te worden dat afwijkingen inzake het grondbedrijf niet als onrechtmatig worden aangemerkt, omdat de Gemeenteraad de grondexploitaties meerjarig vaststelt.

In onderstaand overzicht zijn de afwijkingen inzake het grondbedrijf, de batenoverschreidingen en lastenonderscheidingen rechtmatig.

De begrotingsrechtmatigheid wordt beoordeeld op programmaniveau. Programma's met een afwijking hoger dan € 100.000 worden hieronder afzonderlijk toegelicht voor zowel de lasten als de baten.

Lasten (bedragen × € 1.000)	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Bestuur en ondersteuning	5.635	5.548	5.269	278
Veiligheid	6.316	5.513	5.471	42
Verkeer, vervoer en waterstaat	14.250	16.952	16.983	-31
Economie	4.298	15.489	5.771	9.718
Onderwijs	7.477	8.784	8.436	349
Sport, cultuur en recreatie	17.099	16.982	17.598	-615
Sociaal domein	86.571	95.254	93.124	2.131
Volksgesondheid en milieu	15.307	16.249	17.701	-1.452
Volkshuisv, leefomgev en sted vern	10.158	11.270	10.806	463
Subtotaal programma's	167.112	192.041	181.158	10.883
Algemene dekkingsmiddelen	6.167	7.145	6.468	677
Overige baten en lasten	700	7.225	166	7.059
Overhead	15.531	16.061	15.583	478

Lasten (bedragen × € 1.000)	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Vennootschapsbelasting	368	368	383	-15
Gerealiseerde totaal van lasten	189.877	222.841	203.758	19.082
Toevoegingen aan reserves	3.946	19.369	24.208	-4.839
Gerealiseerd resultaat	193.823	242.209	239.618	2.591

Afwijkingen > € 100.000

t.o.v. najaarsbrief

Programma /Taakveld	Omschrijving	Bedrag * € 1.000
Bestuur en ondersteuning	Voorziening wethouderspensionen	278
	De voorziening wethouderspensionen wordt op peil gehouden voor toekomstige verplichtingen door middel van een jaarlijkse dotatie. Op basis van actuariële berekeningen blijkt dat de stand van de voorziening naar beneden kan worden bijgesteld. De begrote lasten voor dotatie zijn niet benodigd en het naar beneden bijstellen van de voorziening veroorzaakt een positieve afwijking op de baten.	
Economie	Bedrijventerreinen	-758
	De mutaties van de bedrijventerreinen zijn onderdeel van de grondexploitaties. Deze afzonderlijke grondexploitaties zijn voorgelegd, vastgesteld en daarmee geautoriseerd door de gemeenteraad. Dit is het handelingskader voor het college. Gebaseerd hierop worden deze afwijkingen niet als onrechtmatig geïnclassificeerd. Grondexploitaties kennen een lange doorlooptijd. Bij de begroting wordt per afzonderlijk project altijd voor het betreffende begrotingsjaar een inschatting gemaakt van de te verwachten kosten en baten voor dit specifieke begrotingsjaar. De afwijkingen worden hier dus veroorzaakt door vertraging dan wel versnelling in de fasering van de grondcomplexen. Per saldo zijn deze afwijkingen neutraal omdat deze wordt opgevangen door de mutaties van de boekwaarde van het grondbedrijf. De winstneming van de complexen wordt toegevoegd aan de reserve grondbedrijf.	
	In de raad van november is besloten om grond te verwerven ten behoeve van Waterpark Veerse Meer. Deze gronden worden meteen doorverkocht. De verwachting is dat dit in 2024 zal plaatsvinden. Hierdoor ontstaat een voordeel bij de lasten en een nadeel bij de baten, per saldo is dit budgetneutraal.	10.450
Onderwijs	Leerlingenvervoer	104
	Voor het leerlingenvervoer is in 2023 substantieel minder uitgegeven. Dit komt doordat er dure voorzieningen beëindigd zijn voor 2023, daarnaast is leerlingenvervoer een cliëntafhankelijke regeling, dus wanneer bepaalde voorzieningen beëindigd worden kan dit leiden tot een grote daling van de lasten.	
	Onderwijs achterstanden beleid	213
	De OAB is een meerjarige specifieke uitkering. In 2023 zijn er meer middelen ontvangen dan in de voorgaande tranche deze worden ingezet voor nieuwe initiatieven, deze initiatieven zijn nog niet opgestart in 2023. De resterende middelen blijven voor dit specifieke doel gereserveerd.	

Sport, cultuur en recreatie	Het totaal van de afwijking van de lasten op dit programma is hoger dan € 100.000. De afzonderlijke posten bedragen elk echter niet hoger dan € 100.000 en zijn derhalve niet opgenomen in dit overzicht.	
Sociaal domein		
	Nieuwe wet inburgering	146
	De subsidies van de uitvoeringspartijen worden op basis van nacalculatie vastgesteld. Omdat de taakstelling hoger is uitgevallen in 2023, zullen de nacalculaties ook uitwijzen dat er een hoger subsidiebedrag moet worden vastgesteld. Deze worden achteraf gedekt door de overgehevelde middelen voor de Inburgeringswet. De specifieke uitkering voor de nieuwe wet inburgering van vorig jaar is ingezet voor de lasten van dit jaar.	
	Vluchtelingenopvang Oekraïne	572
	De lasten voor de vluchtelingenopvang van Oekraïners zijn lager uitgevallen dan geschat is bij de najaarsbrief. Deze middelen blijven beschikbaar voor 2024.	
	Combinatiefuncties, welzijn op recept en mantelzorg	367
	De Brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten beschikbaar gesteld voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord II, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Preventieakkoord. Voor de uitvoering van deze taken zijn de SPUK middelen in de eerste instantie aangesproken, hierdoor zijn de reguliere middelen niet geheel besteed.	
	Verhuurde panden samenkracht	-112
	Bij het pand Molenwater 4a zijn de zolder en de kelder gesaneerd van asbest. Dit was onvoorzien en onvermijdelijk. Gezien het tijdstip was het niet meer mogelijk om de begroting aan te passen.	
	Preventieve maatschappelijke opvang en sociaal team Middelburg	179
	Zie de toelichting combinatiefuncties, welzijn op de recept en mantelzorg.	
	TOZO	214
	De definitieve TOZO uitkeringen aan ondernemers zijn vastgesteld. Deze vaststellingen hebben geleid tot terugbetalingen en deze zullen terugbetaald moeten worden aan het Rijk.	
	Specifieke uitkering toeslagenproblematiek	-249
	De gemeenschappelijke regeling Orionis voert de regeling toeslagenproblematiek uit, de gemeente Middelburg ontvangen jaarlijks achteraf een opgaaf van de lasten en baten die hieruit voortvloeien.	
	Gemeenschappelijke regeling Orionis	1.046
	Uit de jaarrekening van Orionis is gebleken dat de werkelijke lasten afwijken van de 1e begrotingswijziging van Orionis. Deze afwijkingen worden nader toegelicht in de jaarrekening van Orionis.	
	Energietoeslag	-1.371
	In de septembercirculaire is gemeld dat de resterende middelen voor de energietoelage 2023 nog niet kunnen worden uitgekeerd doordat de noodzakelijke wijziging van de Participatiewet	

nog niet is goedgekeurd door de Tweede en Eerste Kamer. In de decembercirculaire is energietoeslag alsnog toegevoegd. Dit verklaart mede de hogere afwijking (voordeel) op de algemene uitkering onder programma bestuur.

Re-integratie en participatievoorz

186

Het plan om te komen tot dienstverlening voor niet-uitkeringsgerechtigde jongeren is nog in ontwikkeling. In 2023 is er veel capaciteit bij Orionis gegaan naar de energietoeslag, de TOZO en de brede ondersteuning voor de gedupeerden van de kinderopvangtoeslag. Hierdoor resteerde er onvoldoende capaciteit voor verdere uitwerking van het plan. Alle deelnemende partijen streven er naar dit in 2024 verder uit te werken.

Woningaanpassingen mvz imm wmo

-110

De woningaanpassingen betreffen een open eind regeling, in 2023 is er meer uitgegeven dan begroot.

PGB

243

In de afgelopen jaren is een afname te zien in het aantal aanvragen PGB. Deze trend heeft zich voortgezet in 2023 en leidt tot lagere uitgaven.

Jeugd met verblijf IJZ

622

In het kader van de inwerkingtreding van het nieuwe woonplaatsbeginsel per 1 januari 2022 zijn er dit jaar met terugwerkende kracht jeugdkosten van vorige jaren doorberekend aan een tweetal gemeenten. Dit zorgt voor een eenmalig voordeel.

Volksgezondheid en milieu

Inzameling huisvuil

-127

Er zijn extra kosten ontstaan doordat het afgekeurde PMD-afval moest worden verwerkt als restafval. Daarnaast deden zich twee calamiteiten voor met de gemeentelijke huisvuilauto's, waardoor deze niet konden worden ingezet. Om dit op te vangen is een huisvuilauto ingehuurd. Verder zijn er extra uitgaven gedaan om de afkeur van het PMD-afval te analyseren.

Materieel reiniging

-149

Door calamiteiten met 2 kraantrechterwagens voor lediging van ondergrondse containers zijn de kranen afgebroken wat gerepareerd moest worden.

Onderhoud ondergrondse containers

-205

Er waren extra kosten voor vervanging afgekeurde containers, deze mochten niet meer gebruikt worden. Verder waren er hoge reparatie- en onderhoudskosten aan de perscontainers om deze in bedrijf te houden.

Europees project Shiftt

-153

Dit project is begin 2023 geëindigd. De uitgaven en inkomsten blijven binnen het projectbudget, maar wijken af van de oorspronkelijke planning omdat de looptijden van de projecten vanwege COVID zijn verlengd. Het bedrag wat voor dit project gereserveerd was in de reserve transitoria is vrijgevallen (programma bestuur). De afwijking is budgetneutraal.

Klimaat en energiebeleid

-253

Dit betreft de voorbereidingskosten die in 2023 zijn gemaakt voor het project aardgasvrije wijken Dauwendale. Deze kosten zijn ten laste van de reserve Klimaatgelden geboekt.

Cdoke klimaat en energiebeleid -400

Voor de personele capaciteit op het gebied van klimaat en energiebeleid is door het Rijk een uitkering beschikbaar gesteld. In eerste instantie werd verwacht dat het ontvangen bedrag in 2023 niet volledig zou worden uitgegeven, maar dit is wel het geval. Dit betreft de inkomsten en de uitgaven en is budgetneutraal.

Volkshuisv, leefomgev en sted vern

Omgevingswet 161

Voor de invoering van de omgevingswet is budget gereserveerd uit de algemene reserve. Dit jaar is er minder uitgegeven dan het begrote bedrag, dit betekent ook dat er een lager bedrag uit de algemene reserve wordt gehaald. Dit is per saldo budgetneutraal.

Algemene adviezen grondbank -197

Vanuit de grondbank is de kwaliteit opgewaardeerd naar bomen- en bermengrond, dit heeft extra kosten met zich meegebracht. Deze grond wordt weer in projecten gebruikt. Dit budget wordt jaarlijks overgeheveld. Voor het leveren van grond vanuit het depot wordt een vergoeding ontvangen. De inkomsten worden weer gebruikt voor kwaliteitsverbetering van de grond.

Investeringsfonds 500

In 2023 is er geen beroep gedaan op het investeringsfonds, de kapitaallasten vallen hiermee vrij. Conform het raadsvoorstel wordt dit budget toegevoegd aan de reserve investeringsfonds.

Verduurzaming woningvoorraad 102

Dit structurele budget is in 2023 niet volledig besteed. Dit komt omdat er in 2023 meerdere subsidies voor verduurzaming zijn ontvangen en aangewend. En momenteel wordt verder beleid ontwikkeld. Ook is er een capaciteitsprobleem, waardoor uitvoering van beleid en daarmee gemoeide lasten zijn achtergebleven.

Overige baten en lasten

Stelpost rapportages 5.735

Het voordeel op de stelpost rapportages is ontstaan doordat de voordelige saldi van de bestuursrapportage en de najaarsbrief 2023 niet meer als dekking zijn aangewezen in 2023.

Stelpost personeel 1.052

Bij de bestuursrapportage is een inschatting gemaakt van de verwachte salarislasten voor 2023, bij de jaarrekening is gebleken dat dit lager is uitgevallen en niet alle vacatures zijn ingevuld. Daarnaast is de voorziening spaarverlof verhoogd op basis van de opgebouwde verlofuren.

Stelpost onvoorziene uitgaven 153

Op dit deel van de post onvoorziene uitgaven 2023 is geen aanspraak gemaakt.

Overhead

Subactiviteit informatievoorziening en automatisering (ICT) 128

Bij de bestuursrapportage is een inschatting gemaakt van de verwachte salarislasten van het cluster informatievoorziening van de afdeling Bedrijfsvoering, bij de jaarrekening is gebleken

dat dit lager is uitgevallen. Daarnaast zijn verplichtingen van het budget digitale versnelling niet doorgegaan en vallen deze middelen eenmalig vrij.

Subactiviteit DIV

116

Ter verbetering en uitbreiding van de (digitale) dienstverlening van de gemeente Middelburg (Visie op dienstverlening) zijn incidentele en structurele middelen beschikbaar gesteld. In 2023 zijn weinig activiteiten uitgevoerd vanuit de structurele middelen en vallen deze middelen eenmalig vrij. Tevens zijn verplichtingen van de pilot digitalisering uitgaande post niet doorgegaan en vallen deze middelen eenmalig vrij.

Toevoegingen aan reserves

Mutatie reserve transitoria

-716

Er worden budgetten (€ 933.000) overgeheveld naar 2024 waar geen begroting tegenover staat, maar wel een raadsvoorstel aan ten grondslag ligt. Met de Najaarsbrief 2023 zijn diverse budgetten aangemeld (door de Raad goedgekeurd in december 2023) voor overheveling van 2023 naar 2024. Deze overhevelingen worden toegevoegd aan de reserve Transitoria. Er zijn na deze aanmeldingen toch nog uitgaven gedaan op deze budgetten. Vandaar dat er minder (€ 200.000) is toegevoegd aan de reserve Transitoria.

Mutatie reserve grondbedrijf

-3.031

Jaarlijks worden winsten uit het grondbedrijf (bedrijven en woningen) verrekend met de reserve grondbedrijf. De afzonderlijke grondexploitaties zijn voorgelegd, vastgesteld en daarmee geautoriseerd door de gemeenteraad. Dit is het handelingskader voor het college. Gebaseerd hierop worden deze afwijkingen niet als onrechtmatig geclassificeerd.

Mutatie reserve GBE Aqua

639

De dividendinkomsten vanuit ZEH (voorheen PZEM) en GBE-Aqua zijn beide volledig in de begroting opgenomen. In de praktijk wordt het GBE-Aqua dividend gesaldeerd en verrekend met het ZEH-dividend. Hierdoor liggen de werkelijke dividendinkomsten € 639.000 lager dan begroot. Hiertegenover staat dat de toevoeging aan de reserve GBE-Aqua € 639.000 lager ligt dan begroot. Op het taakveld Mutaties reserves leidt dit tot een voordeel en op het taakveld Treasury tot een nadeel. Daarom hebben de afwijkingen op concernniveau een budgetneutraal effect.

Mutatie reserve constructie wegen

-1.264

Conform het raadsbesluit 07-116 wordt het verschil tussen het begrote bedrag en de werkelijke uitgaven onderhoud/reconstructie wegen onttrokken dan wel toegevoegd aan de reserve reconstructie wegen. In 2023 zijn minder projecten uitgevoerd dan begroot. Dit bedrag wordt in 2024 ingezet voor uitvoering van de in 2023 vertraagde projecten.

Mutatie reserve investeringsfonds

-500

Met de primaire begroting 2023 is een bedrag van € 500.000 begroot ter dekking van de kapitaallasten voor het doen van grote opgaven in het fysieke domein, volgens uit de ambities zoals die zijn opgenomen in de (ontwerp) omgevingsvisie. In 2023 is er geen beroep gedaan op dit investeringsfonds, de kapitaallasten vallen hiermee vrij en worden conform het raadsvoorstel toegevoegd aan de reserve investeringsfonds.

Baten (bedragen × € 1.000)	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Bestuur en ondersteuning	-8.103	-7.336	-7.441	104
Veiligheid	-58	-184	-219	35
Verkeer, vervoer en waterstaat	-1.210	-1.397	-2.537	1.140
Economie	-4.704	-16.244	-7.348	-8.896
Onderwijs	-2.177	-3.638	-3.622	-17
Sport, cultuur en recreatie	-2.078	-2.568	-2.934	366
Sociaal domein	-20.184	-29.326	-29.499	173
Volksgezondheid en milieu	-15.671	-16.378	-17.190	812
Volkshuisv, leefomgev en sted vern	-7.475	-8.125	-10.126	2.001
Subtotaal programma's	-61.659	-85.197	-80.916	-4.282
Algemene dekkingsmiddelen	-128.612	-142.083	-144.104	2.021
Overige baten en lasten	-225	-275	-327	52
Overhead	-993	-963	-984	21
Gerealiseerde totaal van baten	-191.489	-228.519	-226.331	-2.188
Onttrekkingen aan reserves	-2.333	-13.690	-13.287	-403
Gerealiseerd resultaat	-193.823	-242.209	-239.618	-2.592

Afwijkingen > € 100.000 t.o.v. najaarsbrief

Programma	Omschrijving	Bedrag * € 1.000
Bestuur en ondersteuning	Het totaal van de afwijking van de baten op dit programma is hoger dan € 100.000. De afzonderlijke posten bedragen elk echter niet hoger dan € 100.000 en zijn derhalve niet opgenomen in dit overzicht.	
Verkeer, vervoer en waterstaat	<p>Reconstructies</p> <p>Als gevolg van het capaciteitsprobleem ligt de prioriteit bij werkzaamheden voor het grondbedrijf en de investeringsprojecten. Ook het invullen van vacatures is gezien de krappe arbeidsmarkt moeizaam. Daardoor loopt het wegenonderhoud vertraging op en wordt het budget gedeeltelijk uitgegeven. Naast het reguliere budget is er in 2023 ook subsidie ontvangen voor maatregelen op het gebied van klimaat. Daarnaast zijn de kosten voor achterstallig onderhoud ten laste van de voorziening geboekt. Het overschot wordt toegevoegd aan de reserve wegen.</p> <p>Straatwerk voor derden</p> <p>Er zijn meer kosten geweest voor het herstraten na het leggen van kabels en leidingen dan waar vooraf was verwacht. Voor het herstraten na het leggen van kabels en leidingen wordt een vergoeding in rekening gebracht. Er is een hogere opbrengst dan vooraf rekening mee was gehouden. Dit wordt verrekend met de reserve wegen.</p> <p>Buro Openbare Verlichting Zeeland</p>	<p>703</p> <p>162</p> <p>222</p>

Het Bureau Openbare Verlichting Zeeland is een samenwerkingsverband met meerdere partijen voor het beheer en onderhoud openbare verlichting. Middelburg is hiervoor gastgemeente. In 2023 zijn er extra lasten geweest op het gebied van personeel ivm met ziekte en het implementeren van een nieuw softwarepakket. Deze extra lasten zijn doorberekend aan de deelnemende gemeenten, waardoor er een toename is van de baten.

Economie

Bedrijventerreinen

480

De mutaties van de bedrijventerreinen zijn onderdeel van de grondexploitaties. Deze afzonderlijke grondexploitaties zijn voorgelegd, vastgesteld en daarmee geautoriseerd door de gemeenteraad. Dit is het handelingskader voor het college. Gebaseerd hierop worden deze afwijkingen niet als onrechtmatig geclassificeerd. Grondexploitaties kennen een lange doorlooptijd. Bij de begroting wordt per afzonderlijk project altijd voor het betreffende begrotingsjaar een inschatting gemaakt van de te verwachten kosten en baten voor dit specifieke begrotingsjaar. De afwijkingen worden hier dus veroorzaakt door vertraging dan wel versnelling in de fasering van de grondcomplexen. Per saldo zijn deze afwijkingen neutraal omdat deze wordt opgevangen door de mutaties van de boekwaarde van het grondbedrijf. De winstneming van de complexen wordt toegevoegd aan de reserve grondbedrijf.

Er is subsidie ontvangen van het Rijk voor de bouw van flexwoningen bij de Stromenpoort.

1.874

In de raad van november is besloten om grond te verwerven ten behoeve van Waterpark Veerse Meer. Deze gronden worden meteen doorverkocht. De verwachting is dat dit in 2024 zal plaatsvinden. Hierdoor ontstaat een voordeel bij de lasten en een nadeel bij de baten, per saldo is dit budgetneutraal.

-10.450

In 2023 zijn minder bouw kavels verkocht op Mortiere Bedrijven Zuid en Ensemble.

-800

Sport, cultuur en recreatie

Het totaal van de afwijking van de baten op dit programma is hoger dan € 100.000. De afzonderlijke posten bedragen elk echter niet hoger dan € 100.000 en zijn derhalve niet opgenomen in dit overzicht.

Sociaal domein

Nieuwe wet inburgering

209

De subsidies van de uitvoeringspartijen worden op basis van nacalculatie vastgesteld. Omdat de taakstelling hoger is uitgevallen in 2023, zullen de nacalculaties ook uitwijzen dat een hoger subsidiebedrag moet worden vastgesteld. Deze worden achteraf gedekt door de overgehevelde middelen voor de Inburgeringswet. De specifieke uitkering voor de nieuwe wet inburgering van vorig jaar is ingezet voor de lasten van dit jaar.

Specifieke uitkering toeslagenproblematiek

336

De gemeenschappelijke regeling Orionis voert de regeling toeslagenproblematiek uit, de gemeente Middelburg ontvangt jaarlijks achteraf een opgaaf van de lasten en baten die hieruit voortvloeien.

	GR Orionis Buig	-218
	<p>Uit de jaarrekening van Orionis is gebleken dat de werkelijke lasten afwijken van de 1e begrotingswijziging van Orionis. Deze afwijkingen worden nader toegelicht in de jaarrekening van Orionis. Per saldo is er sprake van een voordeel van € 963.000 voor alle Orionis posten gezamenlijk.</p>	
Volksgesondheid en milieu	Inzameling huisvuil	500
	<p>Vanaf 2023 krijgt de gemeente een vergoeding voor het opruimen van Single Used Plastics (SUP) in zwerfafval (€ 3,02 per inwoner). Daarnaast is ter dekking van de hogere kosten een extra bedrag aan de voorziening afvalstoffenheffing onttrokken en dit resulteert in hogere baten op dit programma.</p>	
	Cdoke klimaat en energiebeleid	400
	<p>Voor de personele capaciteit op het gebied van klimaat en energiebeleid is door het Rijk een uitkering beschikbaar gesteld. In eerste instantie werd verwacht dat het ontvangen bedrag in 2023 niet volledig zou worden uitgegeven, maar dit is wel het geval. Dit betreft de inkomsten en de uitgaven en is budgetneutraal.</p>	
Volkshuisv, leefomgev en sted vern	Grondexploitatie wonen	2.204
	<p>De afzonderlijke grondexploitaties zijn voorgelegd, vastgesteld en daarmee geautoriseerd door de gemeenteraad. Dit is het handelingskader voor het college. Gebaseerd hierop worden deze afwijkingen niet als onrechtmatig geclassificeerd. Grondexploitaties kennen een lange doorlooptijd. Bij de begroting wordt per afzonderlijk project altijd voor het betreffende begrotingsjaar een inschatting gemaakt van de te verwachten kosten, baten en winstneming voor dit specifieke begrotingsjaar. De afwijkingen worden hier dus veroorzaakt door vertraging dan wel versnelling in de fasering en afwijkingen ten aanzien van de ingeschatte kosten en opbrengsten binnen de lopende grondexploitaties. De gerealiseerde afwijkingen worden onttrokken dan wel toegevoegd aan de reserve Grondbedrijf, waardoor afwijkingen een budgetneutraal effect hebben in de jaarrekening. Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen binnen het Grondbedrijf verwijzen wij naar de paragraaf Grondbeleid.</p>	
	Algemene adviezen grondbank	197
	<p>Vanuit de grondbank is de kwaliteit opgewaardeerd naar bomen- en bermengrond, dit heeft extra kosten met zich meegebracht. Deze grond wordt weer in projecten gebruikt. Dit budget wordt jaarlijks overgeheveld. Voor het leveren van grond vanuit het depot wordt een vergoeding ontvangen. De inkomsten worden weer gebruikt voor kwaliteitsverbetering van de grond.</p>	
	Leges bouwvergunningen	-496
	<p>De doorlooptijd van een aantal grote bouwprojecten (waaronder de 148 woningen 't Zand en 36 woningen Hazenburg) is langer, waardoor de leges naar verwachting in volgend jaar vallen.</p>	

Algemene dekkingsmiddelen

Treasury

-559

De afwijking op de baten komt doordat de dividendinkomsten vanuit ZEH (voorheen PZEM) en GBE-Aqua beide volledig in de begroting zijn opgenomen. In de praktijk wordt het GBE-Aqua dividend gesaldeerd en verrekend met het ZEH-dividend. Hierdoor liggen de werkelijke dividendinkomsten € 0,6 mln lager dan begroot. Hiertegenover staat dat de toevoeging aan de reserve GBE-Aqua € 0,6 mln lager ligt dan begroot. Op het taakveld Treasury leidt dit tot een nadeel maar op concernniveau heeft dit een budgetneutraal effect.

Baten algemene uitkering

2.551

De mutaties uit de Decembercirculaire gemeentefonds laten zien dat Middelburg een hogere algemene uitkering ontvangt van bijna € 2,5 mln. Door het tijdstip van verschijnen van de circulaire is de begroting hierop niet meer aangepast. In de memo actieve informatie over de decembercirculaire is uw raad hier in januari 2024 over geïnformeerd. De belangrijkste mutatie is de energietoeslag (2,3 mln.) die aan het gemeentefonds is toegevoegd om mensen met een laag inkomen te ondersteunen bij het voldoen van de energierekening. Daarnaast zijn nog middelen toegevoegd voor de invoeringskosten Omgevingswet en uitvoeringskosten Gebiedsgerichte aanpak waarvan wordt voorgesteld deze, via de resultaatbestemming, te reserveren voor 2024.

Onttrekkingen aan reserves

Mutatie algemene reserve

-631

Bij de oorspronkelijke begroting voor 2023 was een bedrag opgenomen als onttrekking uit de algemene reserve voor het actieplan Sociaal Domein. Bij de bestuursrapportage is deze onttrekking opnieuw aangevraagd, wat heeft geleid tot een budgetafwijking van € 436.000. Daarnaast worden de lasten van de invoering van de omgevingswet gedekt uit de algemene reserve, de lasten waren lager omdat de omgevingswet is uitgesteld.

Mutatie reserve grondbedrijf

203

Jaarlijks worden verliezen van het grondbedrijf (bedrijven en woningen) verrekend met de reserve grondbedrijf. De afzonderlijke grondexploitaties zijn voorgelegd, vastgesteld en daarmee geautoriseerd door de gemeenteraad. Dit is het handelingskader voor het college. Gebaseerd hierop worden deze afwijkingen niet als onrechtmatig geclassificeerd.

Conclusie

Zoals hierboven aangegeven zijn de afwijkingen inzake het grondbedrijf geen begrotingsonrechtmatigheid. Uitgangspunt is dat iedere afwijking van de begroting als onrechtmatig wordt beschouwd. De batenoverschrijdingen en lastenoverschrijdingen zijn in deze jaarrekening gemeld en toegelicht en zijn daarmee tijdig gemeld. Voor de resterende afwijkingen geldt dat deze acceptabel worden aangemerkt in de volgende situaties:

a. er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren;

b. er is sprake van een overschrijding op een open-einde regeling.

De resterende afwijkingen passen binnen het bestaande door de raad vastgestelde beleid c.q. binnen wettelijke kaders of worden gecompenseerd door direct gerelateerde

inkomsten. Met het vaststellen van de jaarstukken autoriseert de raad deze uitgaven. Begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad, worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording (voor zover de verantwoordingsgrens voor afzonderlijke fouten of onduidelijkheden is overschreden), maar worden niet nader toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Kredieten

Bij investeringsprojecten wordt de begrotingsrechtmatigheid beoordeeld op het niveau van het totaal gevoteerde kredietbedrag. Een overschrijding van het jaarbudget, passend binnen het totaal bedrag van het krediet, wordt daarmee als rechtmatig beschouwd. In 2023 is er sprake van één budgetoverschrijding groter dan € 10.000 per krediet.

Er is sprake van een overschrijding van € 104.000 op het krediet verbeteringsmaatregelen riolen. De hoogte van dit beschikbare krediet bedraagt € 1.030.000. Dit krediet wordt gedekt door een onttrekking aan de voorziening rioolbeheer. Het betreft een jaarlijks terugkerend krediet en in 2022 was er sprake van een onderschrijding van € 275.000. Daarnaast heeft dit krediet samenhang met het krediet renovatielasten riolen en hier is sprake van een onderschrijding van € 1.449.000 in 2023. Deze overschrijding is passend binnen het beleid voor het jaar 2023.

Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de

waarderinggrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 14 maart 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is op 9 november 2023 door de raad bepaald en bedraagt 2% (maximaal 3) van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 4.6 mln. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke acties worden genomen om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Balans

Activa

Activa (bedragen × € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Vaste Activa		
Immateriele vaste activa	336	411
Bijdrage in activa aan derden	336	411
Kosten onderzoek en ontwikkeling	0	0
Materiele vaste activa	136.405	141.060
Investeringen met een economisch nut	111.416	116.300
Materiele vaste activa econ nut heffingen	2.465	2.626
Investeringen met een maatschappelijk nut	18.383	18.470
Materiele vaste activa maatschappelijk nut	0	0
In erfpacht uitgegeven gronden	4.142	3.664
Financiële vaste activa	21.353	16.256
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	11.114	5.975
Leningen aan woningbouwcoöperaties	4.290	4.290
Overige langlopende leningen	5.950	5.992
Totaal Vaste Activa	158.095	157.728
Vlottende activa		
Voorraden	48.301	51.365
Onderhanden werk grondexploitatie	48.236	51.283
Grond en hulpstoffen	65	82
Uitzetting kleiner dan 1jaar	43.681	15.345
Overige vorderingen	2.259	3.039
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	41.422	12.306
Liquide middelen	12	2.502
Banksaldi	0	2.484
Kassaldi	12	19
Overlopende activa	15.526	18.878
- Europese overheidslichamen	416	1.123
- Overige Nederlandse overheidslichamen	0	13
- het Rijk	520	2.606
Overige nog te ontvangen bedragen	14.590	15.136
Totaal Vlottende activa	107.520	88.090
Totaal activa	265.615	245.817
Recht op verliescompensatie krachtens de Wet op vennootschapsbelating 1969	0	0

Passiva

Passiva (bedragen × € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Vaste passiva		
Eigen vermogen	82.768	60.195
Algemene reserve	31.727	21.580
Bestemmingsreserves	39.389	26.027
Gerealiseerd resultaat	11.652	12.589
Voorzieningen	36.740	32.165
Voorzieningen verplicht., verliezen, risico's	22.115	19.277
Voorzieningen ter equalisatie van kosten	5.959	5.030
Voorzieningen v bijdr aan toekomstige verv.inv	8.665	7.236
Voorzieningen voor middelen van derden	0	623
Vaste schulden	122.544	130.308
Binnenlandse banken en ov fin instellingen	122.393	130.165
Waarborgsommen	151	143
Totaal Vaste passiva	242.051	222.669
Vlottende passiva		
Netto vlottende passiva	5.983	5.433
Kortlopende schulden	3.517	5.433
Banksaldi	2.466	0
Kasgeldlening	0	0
Overlopende passiva	17.581	17.716
- overige Nederlandse overheidslichamen	1.273	1.365
Verplichtingen die het jaar zijn opgebouwd		
De ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van volgende begrotingsjaren ontvangen van:	9.543	9.712
- het Rijk	5.716	5.773
overige Nederlandse overheidslichamen	142	0
Overige vooruitontvangen bedr vlg begr.jaar	907	867
Totaal Vlottende passiva	23.563	23.149
Totaal passiva	265.615	245.817
Gewaarborgde geldleningen	161.498	172.873

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor opstellen jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividenden zijn verantwoordt in het jaar waarin het besluit tot toekenning van het dividend door de Algemene vergadering van de vennootschap is genomen.

De algemene uitkering is opgenomen conform de laatste accresmededelingen, die in december 2023 is gepubliceerd.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het dienstjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidsgereleerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt, te denken valt aan overlopende verlofaanspraken.

De wetgever heeft bepaald dat het Centraal Administratie Kantoor (CAK) de berekening, oplegging en incasso van de eigen bijdragen

in het kader van de WMO uitvoert. Als gevolg van privacy redenen hebben de gemeenten niet direct inzicht in de individueel door het CAK berekende eigen bijdrage van de client en kunnen daarom de juistheid en volledigheid van de eigen bijdrage niet vaststellen. Door de systematiek te kiezen van de eigen bijdrage door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdrage geen gemeentelijke verantwoordelijk is. Dat betekent dat door de gemeente geen zekerheden over de omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen krijgen.

Balans

De waarderingsgrondslagen worden per balansonderdeel nader toegelicht.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Bijdrage aan activa in eigendom van derden

Deze zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdrage, verminderd met de afschrijvingen.

Materiële vaste activa

Algemeen

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend, inclusief de direct te relateren salariskosten. In de vervaardigingsprijs zijn een deel van de indirecte kosten toegerekend. De afschrijving van de materiële vaste activa vindt plaats op basis van een vast percentage of op basis van annuïteiten gebaseerd op de levensduur. Onderstaande de gehanteerde afschrijvingstermijnen:

Categorieën	Afschrijvingstermijn in jaren
Materiële vaste activa met economisch nut	
Riolering	
Riolering - PVC	50
Riolering - beton	60
Riolering - GVK	70
Elektrische installaties en pompen	15

Categorieën	Afschrijvingstermijn in jaren	Categorieën	Afschrijvingstermijn in jaren
Gebouwen nieuwbouw		Ondergrondse afvalcontainer - betonput	25
Woonruimten	40	Geluidswallen	15
Scholen	40	Smartphones	4
Renovatie scholen	25	Zonnepanelen	10
Overige bedrijfsgebouwen	40	Stroomkasten	10
Gebouwen niet van steen	15	Camerasysteem	6
Liften	20	Speedgates parkeervoorziening	10
Renovatie gebouwen verduurzaming	25	Verkeerslichten: regelautomaat	15
Overige renovaties gebouwen	10	Verkeerslichten: masten, verkeerslantaarns en bekabelingen	30
Begraafplaatsen		Verkeerslichten: detectielussen	10
Aanleg begraafplaatsen	40	Verkeerstelapparatuur en snelheidsdisplays	8
Algemene akker	40	Sportinrichting gymzalen en sporthallen (grote onderdelen die vast moeten staan)	15
Ovenbemetseling crematorium	15	Audioapparatuur	5
Filterinstallatie crematorium	25		
Asmolen crematorium	10	Materieel	
Volkstuinen		Woonwagens	15
Aanleg, paden, parkeerplaatsen	25	Hoogwerkers	10
Watervoorziening	10	Trilmachines	10
Inrichtingen/installaties		Tractoren en transportmachines	10
Openbare verlichting	25	Auto's	10
Technische installaties in bedrijfsgebouwen	15	Aanhangwagens	10
Parkeerverwijssysteem	10	Containers	10
Veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen	10	Grafdelfmachines	10
Kantoor-, school en kantinemeubilair	10	Schaftwagens	10
Eerste inrichting onderwijs	10	Riooljets	8
Metalen hekwerken	20	Maaimachines	5
Afrasteringen/ballenvangers	10	Versnipperaars	5
Verkeersaanduidingen	10	Huisvuilauto's	8
Stemcomputers	10	Veegmachines	7
Software	4	Materieel gladheidsbestrijding	10
Software - Samenwerking Belastingen	8	Laadschop	10
Hardware	4	Minikraan	10
Computerapparatuur en –programmatuur tbv raads- en collegeleden	4	Autokraan civiele techniek	10
Parkeermeters en –automaten	10	Rolsteigers, ladders en loopbruggen	10
Roodlicht camera	5	Hogedrukreiniger	10
Kantine- en keukeninventaris	5	Noodstroomaggregaat	10
iPad's raadsleden	4	Machines timmerwerkplaats	20
Ondergrondse afvalcontainer - toegangscontrole	5	Meetauto	10
Ondergrondse afvalcontainer - stalen container	10	Vorkheftruck	8
		Bezandingswagen	10
		Oprijtrailer	10

Categorieën	Afschrijvingstermijn in jaren
Schrobzuigmachine	7
Electrocar Schmitz begraafplaats	20
Heggenschaar	10
Meetapparatuur landmeter	5
Meetapparatuur geluidsmeting	10
Materiële vaste activa met maatschappelijk nut	
Infrastructuur: bruggen, viaducten, haven- en sluiswerken, kademuren duikers, tunnel enz.	
Nieuwbouw	40
Reconstructie en verbeteringen	25
Overige voorzieningen	15
Terreinen: parken, plantsoenen, vijvers, tuinen en speelterreinen	
Aanleg	25
Beplanting	15
Beschoeiing	10
Speelvoorzieningen	10
Straatwerk: wegen, straten, pleinen, parkeeropslag en sportterreinen	
Aanleg (wegen, straten, pleinen, parkeeropslag en sportterreinen)	35
Reconstructie	25
Straatmeubilair	5
Fietspaden	35
Trottoir	35
Sportvelden natuurgras toplaag	15
Sportvelden natuurgras gehele opbouw inclusief drainage	30
Sportvelden kunstgras toplaag	10
Sportvelden kunstgras funderingslaag	20

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Conform de notitie grondbeleid worden gronden die zijn verworven met het oog op gebiedsontwikkeling, maar

waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld, opgenomen onder de materiële vaste activa. De gronden met voornemen tot bebouwing/strategische gronden zijn tegen de marktwaarde opgenomen.

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Dit betreffen investeringen die gedaan zijn voor riolering en het inzamelen van huishoudelijk afval. Op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden deze kosten bestreden door belasting te heffen.

Investerings in openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2018 worden gedaan.

In erfpacht uitgegeven gronden

Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekingen aan woningbouwcorporaties en overige leningen, zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor de verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Flottende activa

Voorraden

Grond -en hulpstoffen

Grond- en hulpstoffen zijn opgenomen tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Onderhanden werk, grond in exploitatie

De onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken). De toegerekende rente is gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen, 1,7%. Indien een verlies op een exploitatie wordt verwacht, vindt correctie plaats door middel van vorming van een voorziening die wordt gevormd op contante waarde waarbij de disconteringsvoet gelijk is aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone. Dit is 2%.

Bij het stelsel van baten en lasten zoals geformuleerd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn het toerekeningbeginsel, het voorzichtigheidsbeginsel en het realisatiebeginsel essentiële uitgangspunten. Baten en lasten – en het daaruit vloeiende resultaat – moeten worden toegerekend aan de periode waarin deze zijn gerealiseerd. (Percentage of Completion-methode). Bij meerjarige projecten betekent dit dat (de verwachte) winst niet pas aan het eind van het project als gerealiseerd moet worden beschouwd, maar gedurende de looptijd van het project tot stand komt en ook als zodanig moet worden verantwoord. Bij het bepalen van de tussentijdse winst is het wel noodzakelijk de nodige voorzichtigheid te betrachten. Om de risico's die samenhangen met de zeer lang lopende projecten te beperken is het uitgangspunt dat de looptijd van de grondexploitatie in beginsel maximaal 10 jaar bedraagt.

Uiteenzetting met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt bepaald op basis van geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende activa

Deze worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vaste passiva

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders en de

voorziening wachtgelden zijn echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen. Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden. Voor monumentale panden wordt de componentenbenadering toegepast en geen voorziening gevormd.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De kortlopende schulden en de overige vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Toelichting op de balans

Immateriele vaste activa

Omschrijving	1-1-2023	Inves- teringen	Desinves- teringen	Bijdrage van derden	Afschrijving	31-12-2023
Immateriele vaste activa						
Kosten onderzoek en ontwikkeling						
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0	0	0
Bijdrage in activa aan derden						
Bijdrage aan act.in eigendom v.derden	411	0	0	0	75	336
Totaal	411	0	0	0	75	336
Boekwaarde per 31 december	411	0	0	0	75	336

Materiele vaste activa

Omschrijving	1-1-2023	Inves- teringen	Desinves- teringen	Bijdrage van derden	Afwaar- deringen	Afschrij- ving	31-12-2023
Materiele vaste activa							
Investerings met een economisch nut							
Bedrijfsgebouwen economisch nut	83.762	107	825	9	0	3.679	79.356
Grond en terreinen economisch nut	11.856	0	318	0	0	0	11.538
Grond, weg, waterbouwkundige werken economisch nut	8.484	921	1	0	0	600	8.804
Machines, apparaten en installaties economisch nut	6.016	705	0	15	0	1.011	5.695
Overige materiele vaste activa economisch nut	4.294	372	52	0	0	493	4.121
Vervoermiddelen economisch nut	1.215	245	4	0	0	195	1.260
Woonruimte economisch nut	674	0	0	0	0	33	642
Totaal	116.300	2.351	1.200	24	0	6.010	111.416
Materiele vaste activa econ nut heffingen							
Grond weg waterbouwkundige werken economisch heffingen	1.148	1.721	0	1.721	0	213	936
Machines apparaten en installaties economisch heffingen	140	0	0	0	0	28	112
Overige materiele vaste activa economisch heffingen	1.037	302	0	0	0	157	1.182
Vervoermiddelen economisch heffingen	301	0	0	0	0	65	236
Totaal	2.626	2.023	0	1.721	0	463	2.465

Omschrijving	1-1-2023	Inves- teringen	Desinves- teringen	Bijdrage van derden	Afwaar- deringen	Afschrij- ving	31-12-2023
Investerings met een maatschappelijk nut							
Grond, weg, waterbouwkundige werken maatschappelijk nut	16.449	621	0	113	0	830	16.128
Machines apparaten en installaties maatschappelijk nut	2.008	417	0	0	0	176	2.250
Overige materiele vaste activa maatschappelijk nut	12	296	0	0	0	302	5
Totaal	18.470	1.334	0	113	0	1.308	18.383
In erfpacht uitgegeven gronden							
In erfpacht uitgegeven gronden	3.664	831	354	0	0	0	4.142
Totaal	3.664	831	0	0	0	0	4.142
Boekwaarde per 31 december	141.060	6.538	1.200	1.858	0	7.781	136.405

Specificatie investeringsuitgaven

Economisch nut	
Uitbreiding en inrichting Regenboogschool	112
Veersepoort renovatie kunstgras	916
hoogwerker	93
Trekker massay ferguson	150
Houtversnipperaar	140
Parkeerautomaten tmc	232
Audiovisuele voorziening raadzaal	140
Beluchtingsmachine	40
Modernisering Crematorium	189
Software DSO omgevingswet	35
Diversen	304
Totaal	2.351
Economisch nut heffingen	
Renovatie- en milieulasten riolen	1.721
Ondergrondse afvalinzameling	294
Diversen	8
Totaal	2.023
Maatschappelijk nut	
Buurttuinkamers	35
Wijkspiegelvoor. skatebaan Veersepoort	108
Masterplan groene woud	126
Renovatie kademuur turfkaai	51
Renovatie kademuur Kinderdijk	261
Vervanging verkeerslichten	359
Aardgasvrije wijk dauwendaele	295
Diversen	98

Totaal	1.333
In erfpacht uitgegeven gronden	
Tromboneweg (Mortiere Bedrijventerrein)	831
Totaal investeringen	6.538

Specificatie desinvesteringen

Economisch nut	
Churchillaan	-772
Ohmweg	354
Bouwperceel Achter het Hofplein	318
Vervoermiddelen	4
Totaal desinvesteringen	-96

Specificatie bijdragen van derden

Economisch nut	
Gh Smithlaan 3	9
Verduurzaming gymzaal Molenwater	15
Totaal	24
Economisch nut heffingen	
Riolen	1.721
Totaal	1.721
Maatschappelijk Nut	
Skatebaan Veerse Poort	75
Kademuur Koren-Kinderdijk	38
Totaal	113
Totaal bijdragen van derden	1.858

Gronden met voornemen tot bebouwing/strategische gronden (mva)

Omschrijving	Boekwaarde 31/12/2022	Gronden naar BIE	Invest- eringen	Bijdrage van derden	Afwaar- dering	Boekwaarde 31/12/2023	Eigendom 31/12/2023	m ²	per/m ²
1. Sint Laurens Oost	1.441	0	0	0	0	1.441	240.164	m ²	€ 6,00
2. Cleene Hooge	2.843	0	0	0	0	2.843	376.968	m ²	€ 7,54
3. Ramsburg Oost	793	0	0	0	0	793	132.241	m ²	€ 6,00
4. Hazenburg Noord 2e fase	291	0	0	0	0	291	48.450	m ²	€ 6,01
5. Schenge 6-8	39	0	0	0	0	39	5.610	m ²	€ 6,95
Totaal	5.407	0	0	0	0	5.407	803.433	m²	

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa	1-1- 2023	Investering	Aflossing	31-12- 2023
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen				
Deelnemingen				
aandelen bank nederlandse gemeenten	123	0	0	123
deeln. PZEM	401	0	0	401
deelneming bv monumentenbeheer	681	0	0	681
deelneming gbe aqua bv	4.761	5.139	0	9.900
deelneming vastgoed stadgew zwembad	9	0	0	9
Totaal Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	5.975	5.139	0	11.114
Leningen aan woningbouwcoöperaties				
Verstreckte leningen woningcoöperaties				
lening 2 woongoed middelburg	4.290	0	0	4.290
Totaal Leningen aan woningbouwcoöperaties	4.290	0	0	4.290
Overige langlopende leningen				
Overige verstreckte langlopende leningen				
Muidenweg 1	314	0	31	282
waterpark veerse meer	2.017	0	0	2.017
blijversleningen volkshuisvesting	159	0	0	159
lening mburgse zaterd voetbalclub	132	0	6	126
lening st roosevelt acadamy fonds	2.000	0	0	2.000
lening vereniging zeewind	0	0	0	0
lening voetbalv.zeelandia-middelb	97	0	4	92
starterslening	3.290	0	0	3.290
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico				
voorziening waterpark veerse meer	-2.017	0	0	-2.017
Totaal Overige langlopende leningen	5.992	0	42	5.950

Vorraden

Vorraden	31-12-2023	31-12-2022
Onderhanden werk grondexploitatie	48.236	51.283
Onderhanden werk grondexploitatie	61.378	64.483
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico	-13.142	-13.200
Grond en hulpstoffen	65	82
Onderhanden werk grondexploitatie	0	0
Overige grond- en hulpstoffen	0	17
Voorraad gereed product	65	65
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico	0	0
Stand per 31 december minus voorziening	48.301	51.365

Voorraad onderhanden werk grondexploitatie

In onderstaand overzicht een specificatie van de onderhanden werk (gronden in exploitatie) per complex. Een nadere toelichting van de complexen is opgenomen in de Paragraaf Grondbeleid.

Complex	Boekwaarde 31-12-2022	Interne over- boeking	Investe- ringen	Opbreng- sten	Winst- uitname	Afwaar- dering	Boekwaarde 31-12-2023	Voorziening verlieslatend complex
koudekerkseweg 14 stromenpoort 2e fase grondbedr	169	0	91	-15	0	0	245	5
rittenburg III grondbedr	526	0	1.628	-2.899	515	0	-230	0
essenvelt - grondbedr	2.322	0	254	-582	0	0	1.994	663
hazenburg noord grondbedr	16.853	0	702	-4.397	961	0	14.119	0
oranjepolder landhuiskavels	1.664	0	479	-978	834	0	1.999	0
sint laurens - zuid grondbedr	1.249	0	24	-2	0	0	1.271	0
sint laurens - noord grondbedr	5.934	0	1.477	-638	0	0	6.773	1.083
cleene hoge grondbedr	3.752	0	214	-24	0	0	3.942	0
veerse poort 5e fase grondbedr	6.166	0	107	-17	0	0	6.256	0
nieuwland - zuid grondbedr	-1.901	0	103	0	94	0	-1.704	0
Churchillaan schoollocatie	100	0	67	-344	177	0	0	50
mortiere samenwerkingsovk grondbedr	124	0	1.222	-252	0	0	1.094	225
mortiere ensemble grondbedr	6.727	0	408	-1.125	0	0	6.010	0
mortiere bedrijventerrein zuid gb	1.675	0	61	-306	94	0	1.524	0
herstructurering arnestein	4.636	-832	174	-390	0	0	3.588	1.795
trekdijk nieuwland grondbedr	1.042	0	758	-595	0	0	1.205	956
ramsburg kantorenstrook grondbedr	10.512	0	267	-24	0	0	10.755	8.028
punt arnestein grondbedr	213	0	6	0	0	0	219	0
	362	0	7	-7	0	0	362	232

Complex	Boekwaarde 31-12-2022	Interne over- boeking	Investe- ringen	Opbreng- sten	Winst- uitname	Afwaar- dering	Boekwaarde 31-12-2023	Voorziening verlieslatend complex
Ramsburg Watergang	1.448	0	134	-716	149	0	1.015	0
Ramsburg Dampoorthof	873	0	41	-14	0	0	900	78
Diversen	37	0	355	-350	3	-4	41	27
Totaal	64.483	-832	8.579	-13.675	2.827	-4	61.378	13.142

In onderstaand overzicht een specificatie van de onderhanden werk (overige gronden) per complex. Een nadere toelichting van de complexen is opgenomen in de Paragraaf Grondbeleid.

(Bedragen x €1.000)

Complex	Boekwaarde 31-12-2021	Interne over- boeking	Investe- ringen	Opbreng- sten	Winst- uitname	Afwaar- dering	Boekwaarde 31-12-2022	Voorziening verlieslatend complex
sociaal								
warenhuis/voedselbank nieuwlandse	182	-182	0	0	0	0	0	0
dreef grondbedr	-227	230	-3	0	0	0	0	0
diversen	0	0	1	-1	0	0	0	0
Totaal	-45	48	-2	-1	0	0	0	0

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Overige vorderingen	31-12-2023	31-12-2022
Overige vorderingen		
Debiteuren	3.133	4.011
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico	-874	-972
Totaal	2.259	3.039

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt bepaald op basis van geschatte inningskansen.

Uitzettingen in 's Rijks schatkist	31-12-2023	31-12-2022
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	41.422	12.306

In het jaar 2023 heeft de gemeente Middelburg haar overtollige middelen bij het rijk uit heeft gezet. Over het bedrag gestald bij de schatkist ontvangt de gemeente een rentevergoeding.

Liquide middelen

Liquide middelen	31-12-2023	31-12-2022
Kasgeld	12	19
Bank	0	2.484
Stand per 31 december	12	2.502

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Schatkistbankieren

In de wet Houdbare overheidsfinanciën (wet HOF) is verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden ingevoerd. Dit houdt in dat gemeenten hun overtollige middelen bij het rijk moeten uitzetten. Hiemee wordt beoogd dat de staat minder geld leent op de financiële markten en de staatsschuld daalt.

Voor de gemeente Middelburg betekent dit dat er in 2023 per kwartaal €3,9 miljoen per dag (2% van het begrotingstotaal) buiten de schatkist gehouden mag worden. Doordat in het jaar 2023 de gemeente Middelburg haar overtollige middelen bij het rijk uit heeft gezet zijn de bedragen buiten de schatkist binnen het drempeldrag gebleven.

Schatkistbankieren (* €1.000)	1e kw	2ekw	3e kw	4e kw
Drempelbedrag schatkistbankieren van het begrotingstotaal	3.876	3.876	3.876	3.876
Gemiddeld buiten de schatkist	935	539	1.838	1.107
Ruimte onder drempelbedrag	2.941	3.337	2.038	2.769

Overlopende activa

Overlopende activa	31-12-2023	31-12-2022
- Europese overheidslichamen	416	1.123
- Overige Nederlandse overheidslichamen	0	13
- het Rijk	520	2.606
Overige nog te ontvangen bedragen	14.590	15.136
Stand per 31 december	15.526	18.878

(bedragen × € 1.000)	1-1-2023	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12- 2023
- het Rijk				
Spuk ontheemden oekraïne	2.482	264	2.482	264
coronatoegangsbeleid	11	0	11	0
geluid	7	0	7	0
stim spec uitkering sport	106	0	0	106
subsidie afval	0	150	0	150
Totaal - het Rijk	2.606	414	2.500	520
- Overige Nederlandse overheidslichamen				
bushalte groene woud	13	0	13	0
Totaal - Overige Nederlandse overheidslichamen	13	0	13	0
- Europese overheidslichamen				

(bedragen × € 1.000)	1-1-2023	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12- 2023
Detocs	0	31	0	31
buurttuinkamers	70	0	70	0
cherish	38	21	59	0
cool towns	122	0	122	0
cupido	188	0	188	0
move	42	0	42	0
shifft	420	110	146	385
smart space	101	0	101	0
solarise	125	0	125	0
violet	17	0	17	0
Totaal - Europese overheidslichamen	1.123	163	870	416
Totaal	3.742	576	3.383	935

De nog te ontvangen bedragen betreffen voornamelijk Europese subsidieregelingen. De ontvangsten komen pas na goedkeuring door het betreffende Europese secretariaat.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van de gemeente wordt gevormd door de reserves en het rekeningssaldo.

Nog te bestemmen resultaat

Voor het boekjaar bedraagt het rekeningssaldo € 11.651.691. Bij de jaarstukken ontvangt de raad een voorstel voor uiteindelijke bestemming van het rekeningssaldo.

Reserves

Reserves	1-1- 2023	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming positief resultaat vorig boekjaar	Vermindering ter dekking van afschrijvingen	31-12- 2023
Algemene reserve						
algemene reserve	21.580	832	557	9.871	0	31.727
Totaal Algemene reserve	21.580	832	557	9.871	0	31.727
Bestemmingsreserves						
afschrijvingsreserve	4.027	0	10	0	245	3.772
reserve GBE Aqua BV	4.703	5.139	0	0	0	9.842
reserve decentralisaties	1.841	2.883	1.300	0	0	3.425
reserve grondbedrijf	1.493	3.229	488	0	0	4.234
reserve investeringsfonds	0	500	0	0	0	500
reserve klimaatgelden	3.578	110	0	0	296	3.392
reserve nieuwbouw bibliotheek	6	1	6	0	0	0
reserve participatiefonds	13	0	2	0	0	11
reserve reconstructie wegen	3.147	1.263	3.133	0	0	1.278
reserve transitoria	7.218	10.251	7.250	2.718	0	12.936
Totaal Bestemmingsreserves	26.027	23.375	12.190	2.718	541	39.389
Totaal reserves	47.606	24.208	12.747	12.589	541	71.116

Algemene Reserve

Dient als algemene buffer voor calamiteiten en het opvangen van tegenvallers.

Algemene reserve

Toevoegingen zijn:	Bedrag x € 1.000	Onttrekkingen zijn:	Bedrag x €1.000
Saldo jaarstukken 2022	9871	Vorbereiding restauratie Stadhuis	75
Dividend Evides volgens herstelplan	607	Invoeringskosten omgevingswet	104
Financieel herstelplan verkoop vastgoed	225	Eenmalig jeugdcentrabudget	22
		Smart Grid Arnestein	46
		Actieplan Sociaal Domein	309
Totaal	10.703	Totaal	556

Bestemmingsreserve

Afschrijvingsreserve

Deze reserve is bedoeld voor dekking van de kapitaallasten van een aantal investeringen waarvoor eenmalige dekkingsmiddelen beschikbaar zijn. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat investeringen met een meerjarig economisch nut over de economische looptijd moeten worden afgeschreven. De jaarlijkse lasten blijven hierdoor binnen de exploitatie zichtbaar. De kapitaallasten van deze investeringen worden jaarlijks aan deze reserve onttrokken. In 2023 is er € 245.066,- onttrokken ten behoeve van afschrijvingen.

Reserve GBE Aqua BV

Deze reserve is bedoeld voor het PZEM-dividend. De toevoeging betreft het Middelburgse aandeel.

Reserve Decentralisaties

De reserve Decentralisatie wordt ingezet voor de kosten van uitvoering actieplan sociaal domein. Er is € 1.300.000,- onttrokken aan de reserve in verband met het bijstellen (temporiseren) van het actieplan Sociaal Domein. De toevoeging van € 2.883.157 betreft de extra middelen jeugd 2024-2025.

Reserve Grondbedrijf

Beschikken over vrij besteedbare middelen die voortkomen uit de winst van de grondexploitaties. Hierbij is rekening gehouden met de gewenste omvang van de risicovoorziening lopende grondexploitaties. Bij voorkeur vindt aanwending van de middelen plaats gerelateerd aan nieuwe en lopende grondexploitaties. De toevoegingen betreffen € 2.870.896,- winstneming en aan rente € 25.387,- Ook is er € 332.398,- minder nodig voor de voorziening grondbedrijf. Dit wordt toegevoegd aan de reserve. Er is € 488.248,- onttrokken voor de verliezen van het grondbedrijf.

Reserve Klimaatgelden

Deze reserve is ingesteld voor de gelden die ontvangen worden voor klimaatdoeleinden. In 2023 is er € 295.508,- onttrokken als dekking van voorbereidingskosten voor de aardgasvrije wijk Dauwendaele. De toevoeging betreft een bedrag wat via de algemene uitkering is ontvangen. Dit is bestemd voor het projectplan strategisch project Energie en Klimaat.

Reserve Nieuwbouw bibliotheek

Dekking van het in de subsidie aan de Zeeuwse Bibliotheek opgenomen component voor kapitaallasten van het gebouw.

Reserve Participatiefonds

Het resterende saldo van deze reserve dient als dekking voor de jaarlijkse verstrekking van bijdragen aan bewoners van woonzorgcomplexen. In 2025 is deze reserve niet meer nodig.

Reserve Reconstructies wegen

Dekking van de investering bij reconstructie van wegen. Er is € 1.263.303,- toegevoegd. Voor het vormen van een voorziening voor het achterstallig onderhoud is € 3.100.000,- onttrokken aan de reserve.

Reserve Transitoria

Deze reserve wordt gebruikt voor budgetoverheveling. Deze budgetten zijn bedoeld voor kosten die toegerekend moeten worden aan een andere periode dan de verantwoordingsperiode van deze jaarrekening. Dit betekent dat ze voor het volgend jaar beschikbaar blijven.

Reserve Investeringsfonds

Bij het vaststellen van de kaders voor het investeringsfonds is besloten om het onbenutte budget voor de kapitaallasten ten behoeve van het investeringsfonds vanaf 2023 toe te voegen aan een nieuw te vormen reserve. In 2023 is € 500.000,- toegevoegd.

Voorzieningen

Voorzieningen (bedragen × € 1.000)	1-1- 2023	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	31-12- 2023
Voorzieningen verplicht., verliezen, risico's					
VZ Wegenonderhoud	0	3.100	0	493	2.607
voorziening familiegraf polak	5	0	0	0	5
voorziening precario enduris	5.095	0	0	0	5.095
voorziening spaarverlof	729	668	0	79	1.317
voorziening wachtgeld	146	0	0	100	47
voorziening wethouderspensionen	5.006	0	0	274	4.732
vz Regeling Vervroegd Uittreden RVU	0	16	0	0	16
vz stadhuis	8.296	0	0	0	8.296
Totaal Voorzieningen verplicht., verliezen, risico's	19.277	3.784	0	946	22.115
Voorzieningen ter equalisatie van kosten					
onderhoudsvoorziening civiel	1.663	458	0	260	1.861
voorziening gebouwenbeheersplan	3.367	2.642	0	1.911	4.098
Totaal Voorzieningen ter equalisatie van kosten	5.030	3.101	0	2.171	5.959
Voorzieningen v bijdr aan toekomstige verv.inv					
voorziening rioolbeheer	7.236	3.150	0	1.721	8.665
Totaal Voorzieningen v bijdr aan toekomstige verv.inv	7.236	3.150	0	1.721	8.665
Voorzieningen voor middelen van derden					
voorziening tariefst afvalstoffenhef	623	0	0	623	0
Totaal Voorzieningen voor middelen van derden	623	0	0	623	0

Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's:

Voorziening Wegenonderhoud

De voorziening is gevormd om het achterstallig onderhoud van wegen in te lopen.

Voorziening Familiegraf Polak

Dit betreft een ontvangen afkoopsom ter dekking van het onderhoud van het familiegraf.

Voorziening precario Enduris

Deze voorziening is gevormd ter dekking voor mogelijke oninbaarheid van precariobelasting van Enduris.

Voorziening Spaarverlof

Deze voorziening is gevormd ter dekking voor nog openstaande verlofrechten.

Voorziening Wachtgelden

Deze voorzieningen dienen ter dekking van de wachtgeldverplichtingen van degenen die vervroegd zijn uitgetreden in verband met reorganisatie, voortijdig vertrek en herindeling.

Voorziening Wethouderspensionen

Deze voorziening dient ter dekking van de te betalen pensioenlasten van gewezen wethouders of hun partners.

Voorziening Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)

Deze voorziening is gevormd ter dekking voor de ontslagvergoeding die de ex-medewerkers ontvangen in het kader van de Regeling Vervroegd Uittreden RVU.

Voorziening Stadhuis

Voor de restauratie van het Stadhuis is een voorziening gevormd.

Voorziening ter egalisatie van kosten:

Voorziening Civielbeheersplan

Doel is het beschikbaar hebben van middelen voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen op basis van het beheerplan. De voorziening dient om over een reeks van jaren een gelijkmatige verdeling van lasten te houden.

Voorziening Gebouwenbeheersplan

Doel is het beschikbaar hebben van middelen voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen op basis van het beheerplan. De voorziening dient om over een reeks van jaren een gelijkmatige verdeling van lasten te houden.

Voorzieningen voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven:

Voorziening rioolbeheer

De voorziening is bestemd voor rioleringsaanpassing als gevolg van nieuwe investering of voor het groot onderhoud. De

dotatie is het verschil tussen de ontvangen rioolheffing en de exploitatie uitgaven.

Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is:

Voorziening Tariefstelling afvalstoffenheffing

Van derden verkregen middelen welke specifiek besteed moeten worden.

Vaste schulden

Vaste schulden (bedragen × € 1.000)	01-01-2023	Opgenomen	Afgelost	31-12-2023
Opgenomen geldleningen	130.165	0	7.773	122.393
Totaal Binnenlandse banken en ov fin instellingen	130.165	0	7.773	122.393
Waarborgsommen	143	0	0	151
Totaal Waarborgsommen	143	0	0	151
Totaal passiva	130.308	0	7.773	122.544

Alle langlopende schulden betreffen onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen. De rentepercentages van de leningen variëren van -0,36% tot en met 4,65%. Met uitzondering van de rolloverlening waarbij een variabel rentepercentage van toepassing is gebaseerd op het 3-maands Euribor-tarief. Dit percentage varieerde gedurende 2023 van de rentepercentage van 1.9% begin 2023 en oplopend naar

3.96% per eind 2023. Het nog openstaande gedeelte van deze rolloverlening (€ 17,6 miljoen) wordt in 2024 volledig afgelost. De totale saldo van rentelasten bedroeg in 2023 € 2,8 miljoen.

Gedurende het jaar 2023 is er voor een totaal bedrag van € 7,8 miljoen afgelost. In het jaar 2023 zijn geen nieuwe langlopende leningen afgesloten.

Vlottende schulden

Netto vlottende schulden (bedragen × € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Banksaldi	2.466	0
Kasgeldlening	0	0
Kortlopende schulden	3.517	5.433
Totaal	5.983	5.433

Overlopende passiva

Overlopende passiva (bedragen × € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Verplichtingen die het jaar zijn opgebouwd		
De ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van volgende begrotingsjaren ontvangen van:	9.543	9.712
- overige Nederlandse overheidslichamen	1.273	1.365
- het Rijk	5.716	5.773
overige Nederlandse overheidslichamen	142	0
Overige vooruitontvangen bedr vlg begr.jaar	907	867
Totaal	17.581	17.716

(bedragen × € 1.000)	1-1- 2023	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12- 2023
- overige Nederlandse overheidslichamen				
Energiebesparing monumenten	77	0	3	73
Regioarrangement	163	0	81	81
esf actieplan	0	175	0	174
herstr churchillaan	252	0	252	0
investeringsbudget sted.vern	603	0	0	603
kick project arbeidsmarktregio	49	0	49	0
klimaatadaptatie	130	297	214	212
provinciale impuls wonen	91	0	0	91
smart grid arnestein	0	38	0	38
Totaal - overige Nederlandse overheidslichamen	1.365	509	601	1.273
- het Rijk				
Nationaal Isolatieprogramma	0	1.502	0	1.502
Spuk bbz	0	16	16	0
Spuk flexwoningen	1.874	0	1.874	0
Spuk inburgering	220	0	220	0
Spuk onderwijshuisv.ontheemden	130	160	130	160
Spuk onderwijsroute	18	0	18	0
Spuk sport bewegen en cultuur	0	71	9	62
Startbouwimpuls	0	918	0	918
actieplan wapens en jongeren	0	27	0	27
coronatoegangsbeleid	0	36	0	36
energiearmoede	1.054	0	274	781
geluid	189	0	12	176
lokale preventieakkoorden	17	0	7	10
oab/oke	1.079	108	0	1.187
onderwijsvertragingen COVID	713	0	387	326
rmc walcheren extra middelen 2016-20	21	0	21	0
spuk sportakkoord	1	0	1	0

(bedragen × € 1.000)	1-1- 2023	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12- 2023
stim spec uitkering sport	297	98	0	395
verduurzaming gymzaal Molenwater	0	12	0	12
verkeersveiligheidsmaatregelen	161	0	37	123
Totaal - het Rijk	5.773	2.949	3.005	5.716
Totaal	7.137	3.458	3.606	6.989

Gewaarborgde geldleningen

Geldnemer	Borg	Hoofdsom	31-12-2022	Opname	Aflossing	31-12-2023
Woongoed Middelburg	50%	135.967.380	134.068.865	0	10.170.207	123.898.659
Woningbouw Arnhemuiden	50%	6.000.000	3.092.844	0	242.925	2.849.919
Stichting woonzorg Nederland	50%	25.340.000	23.429.700	0	272.900	23.156.800
Totaal woongoed		167.307.380	160.591.410	0	10.686.032	149.905.378
Zeeuwse Bibliotheek	33%	1.320.000	754.286	0	94.286	660.000
St Beheer Schoolgebouwen voor reformatorisch onderwijs	100%	4.000.000	5.565.000	0	210.000	5.355.000
St."M.A.S."	100%	115.714	115.714	0	0	115.714
Vereniging Kinderzorg	100%	2.000.000	1.200.000	0	100.000	1.100.000
Zwembad vastgoed B.V	50%	16.000.000	4.553.652	0	278.037	4.275.615
KV Top	100%	47.500	15.292	0	3.168	12.124
St. Jong Ambon	100%	60.000	60.000	0	0	60.000
Verbouw lange Noordstraat tot societeit	100%	50.000	18.000	0	4.000	14.000
Totaal overige rechtspersonen		31.835.833	12.281.944	0	689.491	11.592.453
Totaal		205.091.950	172.873.355	0	11.375.523	161.497.831

EMU-saldo

EMU-saldo	Rekening 2023
1. (+) Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	22.572
2. (-) Mutatie (im)materiële vaste activa	-4.730
3. (+) Mutatie voorzieningen	4.575
4. (-) Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-3.064
5. (-) Boekwinst bij verkoop effecten en boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0
Berekend EMU-saldo	34.941

Het positieve EMU-saldo over 2023 geeft aan dat we als gemeente via reële transacties afgelopen jaar meer ontvangen hebben dan dat we hebben uitgegeven.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

In de jaarstukken wordt als toelichting bij de balans een overzicht opgenomen van de niet in de balans

opgenomen belangrijke financiële verplichtingen, voor zover die verplichtingen consequenties hebben voor toekomstige jaren. Alleen verplichtingen waarvan de financiële omvang per jaar € 100.000 of meer bedraagt worden vermeld.

Contracten

Dienstverlening	Einddatum contract	Geschatte waarde per jaar
Schoonmaak	sep 2027	300.000
Beheer sportcomplexen	okt 2027	320.000
Postbezorging	jaarlijks opzegbaar	160.000
Beveiliging Stadkantoor	april 2025	110.000
Catering	mrt 2024	220.000
Energievoorziening	dec 2025	2.500.000
Digitale post verwerking	okt 2024	200.000
Zaaksysteem	apr 2024	100.000
inhuur taxateur	dec 2024	100.000
Software belastingen	onbeperkt	385.000
Brandverzekering	dec 2024	550.000
Aansprakelijkheidsverzekering	dec 2024	120.000
contributie VNG	jaarlijks opzegbaar	295.000
Accountantsdiensten	aug 2024	125.000
Verstrekken van toeristische info	mrt 2026	100.000
Onderhoud openbare verlichting	dec 2024	650.000
Wet herverdeling wegenbeheer		500.000
Gemalenonderhoud	dec 2031	100.000
Inhuur personeel	mrt 2026	3.000.000
Software financiën	sep 2025	100.000
Lease elektrische voertuigen	juli 2024	115.000
Brandstoffen voertuigen	jan 2025	200.000
Onkruidbestrijding verharding	mrt 2025	140.000
Rioolreinigen	okt 2024	485.000
VTH applicatie	apr 2025	100.000
Applicatie Sociaal Domein	dec 2024	160.000
Huurhulpmiddelen	jun 2024	710.000
Sociale verstrekkingen in natura	dec 2024	9.700.000
Doelgroepenvervoer	aug 2024	1.950.000
Leerlingenvervoer	jul 2024	600.000
Onderhoud en aanleg trapliften	sep 2026	100.000
Oekraïne - beveiliging	jan 2024	900.000

Financiële derivaten

Per balansdatum 31-12-2023 is er nog 1 derivaat actief. Het betreft een CAP die is afgesloten ter dekking van een rolloverlening met een 3- maands euribor karakter en een caprate van 5%.

- Een nominaal bedrag van € 9.000.000 met een looptijd eindigend op 26 november 2024. Deze is afgesloten bij de BNG welke op het moment van afsluiten beschikte over een AAA-rating.

Gebeurtenissen na balansdatum

Geen.

Overzicht kredieten

In onderstaande tabellen is per programma, geclusterd per taakveld, de kredieten weergegeven. Hierbij wordt inzicht gegeven

in het beschikbare krediet, de werkelijke uitgaven, de vrijval en het restant van het krediet. Het restant krediet is voldoende om de resterende werkzaamheden uit te voeren. Kredieten van meer dan € 100.000 zijn afzonderlijk toegelicht.

Programma Bestuur en Ondersteuning

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Uitgaven t/m 2023	Vrijval krediet	Restant krediet
0.01.0 Bestuur				
Geluidsinstallatie raadszaal	25		25	
Audiovisuele vz raadszaal	265	140		125
0.02.0 Burgerzaken				
Vervanging pinautomaten balie	18	7	10	
GPS-set	27	29		-2
Meetauto	18		18	
0.04.0 Overhead				
Paternosterkasten	88			88
Meubilair (excl stoelen)	371	63		307
Inrichting restaurant/keuken	102			102
Softw ter verv Homerun gebouw	25	25		
Kantoorapparatuur	80	15	15	50
Upgrade unit4 financials	100		100	
Kleurenplotter A0 (2x)	27	16	12	
Total station	32	26	6	
Stadskantoor toegangscontrole	200	1		199
Diversen	88	7		81
Totaal	1.466	330	186	950

Toelichting

Audiovisuele voorziening Raadszaal

We zijn begonnen met het vervangen van de audiovisuele voorzieningen in de raadszaal van het stadskantoor. Dit wordt waarschijnlijk in 2024 afgerond.

Meubilair (excl stoelen)

Dit krediet willen we we deels gebruiken voor (werk)meubilair in het restuarant en het krediet wordt mogelijk ingezet voor het project nieuwe visie op werken.

Inrichting restaurant/keuken

Dit krediet gaat in 2024 gebruikt worden voor dit doel.

Upgrade unit4 financials

Het krediet kan vervallen. De upgrade wordt jaarlijks in rekening gebracht als fee en er is geen eenmalige aanschaf.

Stadskantoor toegangscontrole

Het project is gestart, de uitgaven en de uitvoering ervan vinden in 2024 plaats.

Programma Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Uitgaven t/m 2023	Vrijval krediet	Restant krediet
2.01.0 Verkeer en vervoer				
Materieel gladheidsbestrijding	77			77
Vervanging verkeerslichten	598	445		153
Vervanging openbare verlichting	23	23		
Verkeerstelapparatuur 7 matrix borde	39	31	8	
2.02.0 Parkeren				
Parkeerverwijssyst sof hardw	75			75
Parkeerautomaten tmc	230	232		-2
Camera en software scanauto	1.380	14		1.366
Diversen	37	2		35
2.04.0 Econ havens en waterwegen				
Kademuur nieuwe haven-turfkaai	4.500	78		4.422
Kademuur koren-kinderdijk	2.365	224		2.141
Totaal	9.324	1.050	8	8.266

Toelichting

Vervanging verkeerslichten

Er is een vervangingsschema verkeersregelinginstallatie, volgens dit schema wordt de vervanging uitgevoerd. Door hoge werkdruk bij het cluster verkeer loopt de vervanging achter op de planning. Door goed onderhoud heeft dit nog niet tot problemen geleid. Nu het cluster verkeer weer op volle sterkte is wordt geprobeerd om de achterstand weer in te lopen in de eerste helft van 2024.

Parkeerautomaten

Dit project is in de afrondende fase en wordt naar verwachting half januari 2024 opgeleverd.

Camera en software scanauto

Er is gestart met de aanbesteding.

Kademuur Nieuwe Haven-Turfkaai

Het verder voorbereiden en aanbesteden vindt plaats in 2024. De daadwerkelijke uitvoering is in 2025 gepland.

Kademuur Korendijk-Kinderdijk

Dit project is momenteel in uitvoering en moet uiterlijk april 2025 gereed zijn.

Programma Economie

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Uitgaven t/m 2023	Vrijval krediet	Restant krediet
3.04.0 Economische promotie				
Beeldbank	18			18
Totaal	18			18

Programma Onderwijs

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Uitgaven t/m 2023	Vrijval krediet	Restant krediet
4.02.0 Onderwijshuisvesting				
gh smithlaan 9 uitbreiding/inrichting	2.274	2.274		
Totaal	2.274	2.274		

Toelichting

Generaal Hakewill Smithlaan

De verbouwing van de Generaal Hakewill Smithlaan is in 2023 afgerond.

Programma Sport, cultuur en recreatie

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Uitgaven t/m 2023	Vrijval krediet	Restant krediet
5.02.0 Sportaccommodaties				
Materieel sportvelden	40	40		
Trekker	149	150		-1
Cirkelmaaier	85			85
Voorz opstallen accommodaties	95	9	38	48
Veersepoort renovatie kunstgras	1.460	1.343	1	116
Sportveld st.laurens	166	95		71
Sportveld Arnhemuiden	247	109		138
Sportveld Kruitmolenlaan	30			30
Installaties de Sprong	114			114
Inrichting en installaties Kruitmolen	76	27		49
Verduurzaming gymzaal molenwater	186			186
Verduurzaming de blikken	478	24		454
Diversen	37	9		28
5.07.0 Openbaar groen en (openl)recr				
Trekker + toebehoren	100			100
Hoogwerker BN-XX-65	95	93	2	
Takken versnipperaar	140	140		
Trekker + kiepkar	78			78
Buurttuinkamers	100	100		
Wijkspelvoorz. skatebaan veersepoor	575	573	2	
Masterplan groene woud	175	126		49
Trekker John Deere 2022	55			55
Inrichting en aanslag speelterreinen	50	39	11	
Diversen	11	11		
Totaal	4.542	2.887	54	1.601

Toelichting

Trekker

De trekker is geleverd en in gebruik genomen.

Veersepoort renovatie kunstgras

De renovatie van de toplaag is gereed. Vervanging van de armaturen door LED-verlichting wordt in 2024 uitgevoerd.

Sportveld Sint Laurens

De realisatie van de velden is gereed. Vervanging van de armaturen door LED-verlichting wordt in 2024 uitgevoerd.

Sportveld Arnhemuiden

De realisatie van de velden is gereed. Vervanging van de armaturen door LED-verlichting wordt in 2024 uitgevoerd.

Installaties de Sprong

Dit wordt in 2024 opgepakt.

Verduurzaming gymzaal Molenwater

De voorbereiding van de verduurzaming is gestart.

Verduurzaming De Blikken

De voorbereiding van de verduurzaming is gestart.

Trekker + toebehoren

Jaarlijks wordt bekeken of vervanging noodzakelijk is.

Takkenversnipperaar

Deze machine is geleverd en in gebruik genomen.

Buurttuinkamers speelvoorziening

Er zijn 4 groene buurtkamers gerealiseerd.

Wijkspiegelvoorziening skatebaan Veersepoort

De skatebaan was al gebruik genomen in 2022. In 2023 is de inrichting van het groengebied afgerond.

Masterplan Groene Woud

Dit project is momenteel in uitvoering en wordt naar verwachting in het eerste kwartaal van 2024 afgerond.

Programma Sociaal Domein

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Uitgaven t/m 2023	Vrijval krediet	Restant krediet
6.01.0 Samenkracht en burgerpart				
Verduurzaming wijkcentrum st laurens	287	16		271
6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorz				
Implementatie software TIM	171	171		
Totaal	458	187		271

Verduurzaming wijkcentrum st laurens

De voorbereiding van de verduurzaming van het wijkcentrum Sint Laurens is gestart.

Implementatie software TIM

De software is in november 2022 in gebruik genomen en de implementatie is afgerond in 2023.

Programma Volksgezondheid en Milieu

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Uitgaven t/m 2023	Vrijval krediet	Restant krediet
7.02.0 Riolering				
Renovatielasten riolen	2.035	587	1.449	
Verbeteringsmaatregelen riolen	1.030	1.134		-104

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Uitgaven t/m 2023	Vrijval krediet	Restant krediet
Diversen	36			36
7.03.0 Afval				
Huisvuilauto BX-HB-98	230			230
Huisvuilauto ondergr cont 30-BBR-8	365			365
Huisvuilauto zijbelading 95-BBR-7	265			265
Huisvuilauto zijbelading 10-BDV-9	265			265
Diftar gf zuilen en tuinkorven	125	8		117
Containers	180	164		16
Collectors ondergrondse afvalcontain	303	307		-4
Veegmachine	230			230
Perscontainers Essenvelt Stromenwijk	360			360
7.04.0 Milieubeheer				
Aardgasvrije wijk dauwendaele	4.620	668	3.952	
Diversen	27	10	17	
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria				
Uitbreiding begraafpl st laurens	425	2		423
Opstarten eigen website bcr	10	5		5
Modernisering/uitbr koffiekamer	80	32		48
Modernisering crematorium	121	121		
Askamer naar asbestemmingswinkel	10			10
Vervanging inventaris koffiekamers e	143	118		24
Voorber.verduurz.crematorium	100	17		83
Diversen	16	18		-2
Totaal	10.976	3.191	5.418	2.367

Toelichting

Renovatielasten riolen

In 2023 zijn een aantal rioolwerkzaamheden uitgesteld. Daarom is er sprake van een onderbesteding.

Milieumaatregelen riolen

In 2023 zijn een aantal rioolwerkzaamheden uitgevoerd. Dit krediet wordt gedekt door de voorziening Rioolbeheer.

Huisvuilauto BX-HB-98

De huisvuilauto is in bestelling, levertijd april 2024.

Huisvuilauto ondergr cont 30-BBR-8

De huisvuilauto is in bestelling, de levering heeft langer op zich laten wachten en vindt plaats in 2024.

Huisvuilauto zijbelading 95-BBR-7

De huisvuilauto is in bestelling, levertijd juli 2024.

Huisvuilauto zijbelading 10-BDV-9

De huisvuilauto is in bestelling, levertijd juli 2024.

Diftar GF zuilen en tuinkorven

Dit project is in uitvoering.

Containers

Dit is een jaarlijks krediet ten behoeve van de vervanging van kliko's.

Collectors ondergrondse afvalcontainers

Dit is een jaarlijks krediet waaruit de vervanging van defecte collectors wordt bekostigd.

Veegmachine

De veegmachine is besteld en wordt in 2024 geleverd.

Perscontainers Essenvelt/Stromenwijk

De perscontainers worden in 2024 geplaatst.

Aardgasvrije wijk Dauwendaele

De pilot is gestopt en het project wordt afgesloten. Er wordt onderzocht op welke manier het restantbedrag besteed kan worden aan andere projecten op het vlak van energietransitie.

Uitbreiding begraafplaats St. Laurens

Dit project is in 2023 opgestart.

Modernisering crematorium

De werkzaamheden zijn in 2023 afgerond.

Vervanging inventaris koffiekamer

Dit project wordt in 2024 afgerond.

Voorbereiding verduurzaming crematorium

De voorbereidingen voor de verduurzaming van het crematorium zijn gestart.

Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Uitgaven t/m 2023	Vrijval krediet	Restant krediet
8.01.0 Ruimtelijke ordening				
Software DSO omgevingswet	536	110		426
Trekker (Massey ferguson MF 3640)	106			106
8.03.0 Wonen en bouwen				
Aankoop Buitenruststraat	1.100			1.100
Totaal	1.742	110		1.632

Software DSO omgevingswet

Deze software is noodzakelijk om de omgevingswet uit te kunnen voeren. Deze is in 2023 uitgerold en in gebruik genomen. In 2024 worden nog kosten verwacht om de software te optimaliseren.

Trekker

De trekker is in bestelling en wordt in 2024 geleverd.

Aankoop buitenruststraat

Buitenruststraat 237 wordt in 2024 aangekocht voor woningbouw.

Overzicht lasten en baten per taakveld

Om de vergelijkbaarheid tussen gemeenten mogelijk te maken is een vaste indeling voorgeschreven: de taakvelden. De geraamde

en gerealiseerde baten en lasten per taakveld leest u in deze overzichten.

Als verdelingsprincipe is ieder subproduct gekoppeld aan enerzijds een product en anderzijds een taakveld. Een product kan uit meerdere producten en daarmee ook taakvelden bestaan. De producten zijn toebedeeld aan de programma's.

Bestuur en Ondersteuning	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
0.01.0 Bestuur	2.757	2.685	2.418	266
0.02.0 Burgerzaken	1.971	2.136	2.186	-50
0.03.0 Beheer ov gebouwen en gronden	842	651	642	8
0.06.3 Parkeerbelasting	66	77	23	54
Totale Lasten	5.635	5.548	5.269	278
Baten				
0.01.0 Bestuur	-71	-4	-47	43
0.02.0 Burgerzaken	-708	-808	-894	86
0.03.0 Beheer ov gebouwen en gronden	-463	-463	-460	-3
0.06.3 Parkeerbelasting	-6.862	-6.062	-6.040	-22
Totale Baten	-8.103	-7.336	-7.441	104
Totaal Bestuur en Ondersteuning	-2.468	-1.789	-2.171	383

Veiligheid	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
1.01.0 Crisisbeheersing en brandweer	3.730	2.918	2.910	8
1.02.0 Openbare orde en veiligheid	2.587	2.596	2.562	34
Totale Lasten	6.316	5.513	5.471	42
Baten				
1.02.0 Openbare orde en veiligheid	-58	-184	-219	35
Totale Baten	-58	-184	-219	35
Totaal Veiligheid	6.259	5.329	5.252	77

Verkeer, vervoer en waterstaat	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
2.01.0 Verkeer en vervoer	10.974	13.994	13.931	63

Verkeer, vervoer en waterstaat	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
2.02.0 Parkeren	2.672	2.660	2.708	-48
2.04.0 Econ havens en waterwegen	604	298	344	-46
Totale Lasten	14.250	16.952	16.983	-31
Baten				
2.01.0 Verkeer en vervoer	-1.021	-1.208	-2.321	1.113
2.02.0 Parkeren	-5	-5	-11	6
2.03.0 Recreatieve havens	-65	-65	-70	4
2.04.0 Econ havens en waterwegen	-119	-119	-135	17
Totale Baten	-1.210	-1.397	-2.537	1.140
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	13.040	15.554	14.446	1.108

Economie	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
3.01.0 Economische ontwikkeling	123	123	123	0
3.02.0 Fysieke bedrijfsinfrastruct	3.145	14.280	4.572	9.708
3.03.0 Bedrijvenloket en bedrijfsreg	186	188	190	-1
3.04.0 Economische promotie	844	897	886	12
Totale Lasten	4.298	15.489	5.771	9.718
Baten				
3.02.0 Fysieke bedrijfsinfrastruct	-3.127	-14.285	-5.288	-8.997
3.03.0 Bedrijvenloket en bedrijfsreg	-73	-73	-64	-9
3.04.0 Economische promotie	-1.504	-1.886	-1.995	109
Totale Baten	-4.704	-16.244	-7.348	-8.896
Totaal Economie	-406	-754	-1.577	822

Onderwijs	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
4.01.0 Openbaar basisonderwijs	840	835	755	80
4.02.0 Onderwijshuisvesting	3.482	3.548	3.521	26
4.03.0 Onderwijsbel en leerlingzaken	3.155	4.402	4.159	243
Totale Lasten	7.477	8.784	8.436	349
Baten				
4.01.0 Openbaar basisonderwijs	-121	-121	-140	18
4.02.0 Onderwijshuisvesting	-14	-253	-284	32
4.03.0 Onderwijsbel en leerlingzaken	-2.042	-3.265	-3.198	-67

Onderwijs	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Totale Baten	-2.177	-3.638	-3.622	-17
Totaal Onderwijs	5.300	5.146	4.814	332

Sport, cultuur en recreatie	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
5.01.0 Sportbeleid en activering	171	206	202	4
5.02.0 Sportaccommodaties	4.341	4.039	4.181	-143
5.03.0 Cultuurpresentatie,-prod-part	4.076	4.238	4.371	-134
5.04.0 Musea	1.225	1.218	1.258	-40
5.05.0 Cultureel erfgoed	1.106	1.071	1.062	8
5.06.0 Media	1.794	1.842	1.855	-13
5.07.0 Openbaar groen en (open)recr	4.386	4.369	4.667	-298
Totale Lasten	17.099	16.982	17.598	-615
Baten				
5.01.0 Sportbeleid en activering	0	-35	-35	-0
5.02.0 Sportaccommodaties	-889	-1.234	-1.354	120
5.03.0 Cultuurpresentatie,-prod-part	-606	-641	-661	20
5.04.0 Musea	-278	-278	-343	65
5.05.0 Cultureel erfgoed	-237	-237	-245	9
5.06.0 Media	0	-47	-47	0
5.07.0 Openbaar groen en (open)recr	-68	-95	-248	153
Totale Baten	-2.078	-2.568	-2.934	366
Totaal Sport, cultuur en recreatie	15.021	14.414	14.664	-249

Sociaal domein	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
6.01.0 Samenkracht en burgerpart	6.630	11.206	10.112	1.094
6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorz	7.280	7.128	7.263	-135
6.03.0 Inkomensregelingen	30.061	35.347	36.159	-811
6.04.0 WSW en beschut werken	5.161	6.133	5.694	439
6.05.0 Arbeidsparticipatie	2.769	2.788	2.598	189
6.06.0 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.513	2.513	2.614	-101
6.71.a Hulp bij het huishouden (WMO)	5.061	4.383	4.274	109
6.71.b Begeleiding (WMO)	4.748	3.716	3.524	192
6.71.c Dagbesteding (WMO)	2.107	2.107	2.096	11

Sociaal domein	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
6.72.a Jeugdhulp begeleiding	2.300	2.656	2.582	74
6.72.b Jeugdhulp behandeling	3.456	2.646	2.633	13
6.72.c Jeugdhulp dagbesteding	1.881	2.086	2.240	-154
6.72.d Jeugdhulp zonder verblijf ov.	963	742	604	137
6.73.a Pleegzorg	1.434	1.363	1.262	102
6.73.b Gezinsgericht	623	339	398	-59
6.73.c Jeugdhulp met verblijf overig	4.382	2.051	2.324	-273
6.74.a Jeugd beh. GGZ zo verblijf	3.680	4.184	3.675	509
6.74.b Jeugdh crisis/LTA/GGZ-verblijf	701	1.341	1.223	118
6.74.c Gesloten plaatsing	87	667	271	396
6.81.b Maatsch- en vrouwenopv (WMO)	153	218	157	61
6.82.a Jeugdbescherming	546	1.427	1.218	209
6.82.b Jeugdreclassering	37	213	202	11
Totale Lasten	86.571	95.254	93.124	2.131
Baten				
6.01.0 Samenkracht en burgerpart	-795	-7.285	-7.519	233
6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorz	0	-55	-95	40
6.03.0 Inkomensregelingen	-19.030	-21.579	-21.478	-101
6.71.a Hulp bij het huishouden (WMO)	-359	-359	-360	1
6.81.b Maatsch- en vrouwenopv (WMO)	0	-47	-47	0
Totale Baten	-20.184	-29.326	-29.499	173
Totaal Sociaal domein	66.387	65.928	63.624	2.304
Volksgesondheid en milieu	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)

Lasten				
7.01.0 Volksgezondheid	2.187	2.853	2.836	18
7.02.0 Riolering	4.509	4.557	4.585	-27
7.03.0 Afval	5.364	5.324	5.948	-623
7.04.0 Milieubeheer	1.580	1.680	2.456	-776
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria	1.667	1.834	1.878	-44
Totale Lasten	15.307	16.249	17.701	-1.452
Baten				
7.01.0 Volksgezondheid	0	-200	-190	-10
7.02.0 Riolering	-6.086	-6.086	-6.060	-25
7.03.0 Afval	-7.418	-7.358	-7.764	407
7.04.0 Milieubeheer	-13	-580	-1.096	516
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria	-2.155	-2.155	-2.080	-75
Totale Baten	-15.671	-16.378	-17.190	812

Totaal Volksgezondheid en milieu				
	-364	-129	511	-640
Volkshuisv, leefomgev en sted vern				
	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
8.01.0 Ruimte en leefomgeving	1.042	1.157	939	217
8.02.0 Grondexploit (niet-bedr.terr)	6.303	6.992	7.058	-66
8.03.0 Wonen en bouwen	2.813	3.121	2.809	312
Totale Lasten	10.158	11.270	10.806	463
Baten				
8.01.0 Ruimte en leefomgeving	-7	-7	-5	-2
8.02.0 Grondexploit (niet-bedr.terr)	-6.073	-6.571	-8.776	2.205
8.03.0 Wonen en bouwen	-1.395	-1.547	-1.345	-203
Totale Baten	-7.475	-8.125	-10.126	2.001
Totaal Volkshuisv, leefomgev en sted vern	2.684	3.144	680	2.464
A. Saldo uitvoering programmas	105.453	106.844	100.243	6.601
Algemene dekkingsmiddelen				
	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil 2023 (+ voordeel, - nadeel)

Algemene dekkingsmiddelen				
	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
0.05.0 Treasury	-422	1.297	1.163	134
0.06.1 OZB woningen	1.568	1.721	2.161	-440
0.06.2 OZB niet woningen	1.680	1.952	1.737	215
0.06.4 Belastingen overig	1.248	1.454	1.398	55
0.07.0 Alg uitk en ov uitk gem.fonds	7	7	9	-2
Totale Lasten	4.080	6.430	6.468	-38
Baten				
0.05.0 Treasury	-913	-7.709	-7.150	-559
0.06.1 OZB woningen	-8.632	-8.832	-9.077	245
0.06.2 OZB niet woningen	-8.291	-8.705	-8.515	-190
0.06.4 Belastingen overig	-1.587	-1.869	-1.843	-26
0.07.0 Alg uitk en ov uitk gem.fonds	-109.189	-114.968	-117.519	2.551
Totale Baten	-128.612	-142.083	-144.104	2.021
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	-124.532	-135.653	-137.636	1.983
Overige baten en lasten				
	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil 2023 (+ voordeel, - nadeel)

Overige baten en lasten				
	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				

0.08.0 Overige baten en lasten	700	7.225	166	7.059
Totale Lasten	700	7.225	166	7.059
Baten				
0.08.0 Overige baten en lasten	-225	-275	-327	52
Totale Baten	-225	-275	-327	52
Totaal Overige baten en lasten	475	6.950	-161	7.111
Overhead	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)

Lasten				
0.04.0 Overhead	15.531	16.061	15.583	478
Totale Lasten	15.531	16.061	15.583	478
Baten				
0.04.0 Overhead	-993	-963	-984	21
Totale Baten	-993	-963	-984	21
Totaal Overhead	14.537	15.098	14.598	500
Vennootschapsbelasting	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)

Lasten				
0.09.0 Vennootschapsbelasting	368	368	383	-15
Totale Lasten	368	368	383	-15
Totaal Vennootschapsbelasting	368	368	383	-15
B. Gerealiseerde totaal van saldo baten en lasten	-109.152	-113.237	-122.816	9.578
Mutaties reserves	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)

Toevoeging reserves				
0.10.0 Mutaties reserves	3.946	19.369	24.208	-4.839
Totale Toevoeging reserves	3.946	19.369	24.208	-4.839
Onttrekking reserves				
0.10.0 Mutaties reserves	-2.333	-13.690	-13.287	-403
Totale Onttrekking reserves	-2.333	-13.690	-13.287	-403
Totaal Mutaties reserves	1.612	5.678	10.921	-5.242
C. Mutaties reserves	1.612	5.678	10.921	-5.242
Resultaat rek baten-lasten	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)

Resultaat rek baten-lasten	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil 2023 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
0.11.0 Resultaat rek baten-lasten	2.087	715	11.652	-10.937
Totale Lasten	2.087	715	11.652	-10.937
Totaal Resultaat rek baten-lasten	2.087	715	11.652	-10.937
D. Gerealiseerd resultaat	2.087	715	11.652	-10.937
Totaal rapport	0	0	0	0

SiSa tabel

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024								
Verstrekter	Uitvoeringscode	Specifieke uitvoering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
JenV	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in vershil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO)
			Aard controle R Indicator: A16/01	Aard controle R Indicator: A16/02	Aard controle n.v.t. Indicator: A16/03	Aard controle R Indicator: A16/04	Aard controle R Indicator: A16/05	Aard controle R Indicator: A16/06
			€ 5.436.168	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 77.263
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)		
			Aard controle R Indicator: A16/07	Aard controle R Indicator: A16/08	Aard controle n.v.t. Indicator: A16/09	Aard controle n.v.t. Indicator: A16/10		
			€ 0	€ 53.760	€ 5.567.191	€ 8.047.438		
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T)	Aantal uitgevoerde plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgevoerde plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)(vanaf 2021)	Normbedragen voor e (ja/nee)(vanaf 2021)
			Aard controle R Indicator: B2/01	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02	Aard controle D2 Indicator: B2/03	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/06
			26	129	18	22	Ja	Ja
			Wijziging keuze per (2023/2024)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Reeks 1	Reeks 1		
			Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/08	Aard controle R Indicator: B2/09	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/10		
			N.V.T.	Nee	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1
			Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)
			Werkelijke kosten	Werkelijke kosten	Keuze werkelijke kosten	Keuze werkelijke kosten	Werkelijke kosten	Werkelijke kosten
			Aard controle R Indicator: B2/11	Aard controle R Indicator: B2/12	Aard controle R Indicator: B2/13	Aard controle R Indicator: B2/14	Aard controle R Indicator: B2/15	Aard controle R Indicator: B2/16
			€ 192.773	€ 196.859	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2			
Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal PVA's (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PVA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)			
Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen			
Aard controle R Indicator: B2/17	Aard controle R Indicator: B2/18	Aard controle R Indicator: B2/19	Aard controle R Indicator: B2/20	Aard controle R Indicator: B2/21	Aard controle R Indicator: B2/22			
€ 9.880	€ 34.960	€ 62.424	€ 76.296	€ 32.310	€ 45.774			
Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Totaal	Totaal			
Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal diegesprekken (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal diegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling	Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling			
Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/23	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/24			
Aard controle R Indicator: B2/23	Aard controle R Indicator: B2/24	Aard controle R Indicator: B2/25	Aard controle R Indicator: B2/26					
€ 0	€ 48.000	€ 0	€ 0	€ 297.387	€ 297.387			
BZK	C55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemeoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemeoede kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemeoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemeoede kosten
			Aard controle n.v.t. Indicator: C55/01	Aard controle R Indicator: C55/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/04	Aard controle R Indicator: C55/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/06
			864	€ 95.958	€ 0	747	€ 75.089	€ 171.047
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemeoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemeoede kosten			
Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07	Aard controle R Indicator: C55/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09						
1.612	€ 480.786	€ 484.508						
Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen			
Aard controle n.v.t. Indicator: C55/10	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/11	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/12	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/13	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/14	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/15			
9.263	10.530	0	0	9.063	0			

BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toelagenaffaire	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle R Indicator: C62/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02					
			€ 0	Nee					
BZK	C68	Specifieke uitkering aan gemeenten ten behoeve van de huisvesting van vergunninghouders	Projectnaam	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor vergunninghouders per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Besteding (jaar T) van het project – zelfstandige uitvoering	Cumulatieve besteding (jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden	Totale opbrengsten (jaar T) per project – zelfstandige uitvoering	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C68/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C68/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C68/03	Aard controle R Indicator: C68/04	Aard controle R Indicator: C68/05	Aard controle R Indicator: C68/06	
			1 Flexwonen Het Zwin	52	28	€ 1.633.678	€ 8.340.384	€ 1.025.325	
			2						
			3						
			4						
			Kopie projectnaam	Cumulatieve totale opbrengsten (jaar T) per project – inclusief uitvoering door derde	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle R Indicator: C68/07	Aard controle R Indicator: C68/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C68/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C68/10			
			1 Flexwonen Het Zwin	€ 1.025.325	Ja	Ja			
			2						
			3						
			4						
BZK	C85	Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen	Projectnaam	Cumulatief aantal flex- of transformatiewoningen gerealiseerd per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor Ontheemden of vergunninghouders per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden		
		Gemeenten	Aard controle n.v.t. Indicator: C85/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C85/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C85/03	Aard controle R Indicator: C85/04	Aard controle R Indicator: C85/05		
			1 Flexwonen Het Zwin	52	28	€ 8.340.384	€ 1.025.325		
			20						
			Kopie projectnaam	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: C85/06	Aard controle n.v.t. Indicator: C85/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C85/08				
			1 Flexwonen Het Zwin	Ja	Ja				
			2						
			3						
			20						
BZK	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen		
			Aard controle R Indicator: C92/01	Aard controle R Indicator: C92/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/05		
			€ 47.415	€ 0	1	671	93		
BZK	C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T)	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...]	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C94/01	Aard controle R Indicator: C94/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C94/03	Aard controle R Indicator: C94/04	Aard controle R Indicator: C94/05	Aard controle R Indicator: C94/06	
			1 LAI/23-035324	€ 0	0	0	0	€ 0	
			2						
			100						
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan genichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (ja/nee)			
			Aard controle R Indicator: C94/07	Aard controle R Indicator: C94/08	Aard controle R Indicator: C94/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C94/10			
			1	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
			2						
			100						
BZK	C105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	Projectnummer	Aantal woningen waarvan de bouw is gestart cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken datum van start bouw gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Aantal woningen dat is gerealiseerd cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken datum van oplevering gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Besteding (jaar T)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C105/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C105/02	Aard controle D1 Indicator: C105/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C105/04	Aard controle D1 Indicator: C105/05	Aard controle R Indicator: C105/06	
			1 2023-000096234	0	Nee	0	Nee	€ 0	
			2						
			20						
			Kopie projectnummer	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Toelichting afwijking(en) van datum start bouw, datum van oplevering en/of prijscategorieën woningen	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken aandeel van betaalbare woningen gehaald? (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C105/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C105/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C105/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C105/10	Aard controle n.v.t. Indicator: C105/11	Aard controle D1 Indicator: C105/12	
			1 2023-000096234	€ 0	Nee	Bouw is nog niet gestart	0	Nee	
			2						
			20						
			Kopie projectnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: C105/13	Aard controle n.v.t. Indicator: C105/14					
			1 2023-000096234	Nee					
			2						
			20						

OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB) Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
			Aard controle R Indicator: D8/01	Aard controle R Indicator: D8/02	Aard controle R Indicator: D8/03	Aard controle R Indicator: D8/04	Aard controle R Indicator: D8/05		
			€ 570.395	€ 709.232	€ 136.293	€ 0	€ 729.747		
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emaat de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emaat de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid				
		Aard controle n.v.t. Indicator: D8/06	Aard controle R Indicator: D8/07	Aard controle n.v.t. Indicator: D8/08	Aard controle R Indicator: D8/09				
		1							
		2							
		100							
OCW	D11	Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contact gemeente	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle R Indicator: D11/01	Aard controle n.v.t. Indicator: D11/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D11/03				
		€ 33.534	€ 65.696	Ja					
OCW	D12	Regionale meld- en coördinatiefunctie Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2024 Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contactgemeente	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle R Indicator: D12/01	Aard controle R Indicator: D12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D12/03				
		€ 608.266	€ 0	Nee					
OCW	D12A	Regionaal programma voortijdig schoolverlaten Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2024 Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contactgemeente	Besteding aan contactschool (jaar T)	Totale besteding (jaar T) van educatie (automatisch ingevuld)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: D12A/01	Aard controle R Indicator: D12A/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D12A/03	Aard controle R Indicator: D12A/04	Aard controle n.v.t. Indicator: D12A/05		
		€ 141.799	€ 0	€ 141.799	€ 0	Nee			
OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
			Aard controle R Indicator: D14/01	Aard controle R Indicator: D14/02	Aard controle R Indicator: D14/03	Aard controle R Indicator: D14/04	Aard controle R Indicator: D14/05		
			€ 592.924	€ 0	€ 117.784	€ 0	€ 713.227		
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emaat de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emaat de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs				
		Aard controle n.v.t. Indicator: D14/06	Aard controle R Indicator: D14/07	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08	Aard controle R Indicator: D14/09				
		1							
		2							
		10							
OCW	D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle R Indicator: D19/01	Aard controle n.v.t. Indicator: D19/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D19/03				
		€ 181.115	€ 262.855	Ja					
lenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Vgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen emaat de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (t/m jaar T)	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 6 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E3/01	Aard controle R Indicator: E3/02	Aard controle R Indicator: E3/03	Aard controle R Indicator: E3/04	Aard controle R Indicator: E3/05	Aard controle R Indicator: E3/06	
			57721903 Nieuwe Vlissingseweg	€ 10.232	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		1							
		2							
		100							
		Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 6 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
		Aard controle n.v.t. Indicator: E3/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/09	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/10	Aard controle R Indicator: E3/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/12		
		57721903 Nieuwe Vlissingseweg	€ 562.228	€ 10.598	€ 0	€ 0	Nee		
		1							
		2							
		100							

lenW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen er naast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulative besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02	Aard controle R Indicator: E44B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04	Aard controle R Indicator: E44B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06
			1 030009 Provincie Zeeland	Vergroening schoolplein	€ 38 552	€ 38 552	€ 16 734	€ 16 734
			2 030009 Provincie Zeeland	Koninginnelaan	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			3 030009 Provincie Zeeland	Radenhove	€ 242 603	€ 242 603	€ 161 736	€ 161 736
			4 030009 Provincie Zeeland	Adrie van Driellaan	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			5 030009 Provincie Zeeland	Klein Vlaanderen	334818	€ 334 818	€ 223 212	€ 223 212
			6 030009 Provincie Zeeland	Kanaalweg/Stationsplein	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			20	Kopie CBS(code)	Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
				Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09		
			1 030009 Provincie Zeeland	Vergroening schoolplein	Nee			
			2 030009 Provincie Zeeland	Koninginnelaan	Nee			
			3 030009 Provincie Zeeland	Radenhove	Ja			
			4 030009 Provincie Zeeland	Adrie van Driellaan	Nee			
			5 030009 Provincie Zeeland	Klein Vlaanderen	Ja			
			6 030009 Provincie Zeeland	Kanaalweg/Stationsplein	Nee			
			20	Kopie CBS(code)	Kopie beschikingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel	
				Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13	
			1 030009 Provincie Zeeland	Vergroening schoolplein	Vergroening schoolplein	Nee		
			2 030009 Provincie Zeeland	Koninginnelaan	Koninginnelaan	Nee		
			3 030009 Provincie Zeeland	Radenhove	Radenhove	Ja		
			4 030009 Provincie Zeeland	Adrie van Driellaan	Adrie van Driellaan	Nee		
			5 030009 Provincie Zeeland	Klein Vlaanderen	Klein Vlaanderen	Ja		
			6 030009 Provincie Zeeland	Kanaalweg/Stationsplein	Kanaalweg/Stationsplein	Nee		
lenW	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Besteding (jaar T)	Cumulative besteding (t/m jaar T)	Cumulative eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
		Provincies en Gemeenten	Aard controle R Indicator: E84/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02	Aard controle R Indicator: E84/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04		
			€ 225 032	€ 225 032	€ 187 597	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stukks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E84/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/08		
			1 321 Aanleg van een vrijliggend fietspad of vrijliggend fiets-/bromfietspad (op 50-, 60- en 80 km/h wegen) (aantal in Meters)	Ja	70			
			2 349 Aanleg van een snelheidsremmend plateau voor een fietsoversteek, alleen bij een kruispunt (aantal in Stuks)	Ja	1			
			3 330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/haantal in Stuks	Ja	1			
			4 332 Wegversmallingaantal in Stuks	Ja	1			
			5 333 As-verspringingaantal in Stuks	Ja	1			
			6 336 Inrichten van schoolzone met snelheidsverlagende maatregelen (aantal in Stuks)	Nee				
			7 342 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom (aantal in Stuks)	Nee				
			8 346 Voetgangersoversteekplaats (VOP) in gebiedsontsluitingsweg 50 km/haantal in Stuks	Nee				
			50					
EZK	F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulative bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulative bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten
			Aard controle R Indicator: F28/01	Aard controle R Indicator: F28/02	Aard controle R Indicator: F28/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F28/04	Aard controle R Indicator: F28/05	Aard controle n.v.t. Indicator: F28/06
			€ 928 679	€ 38 104	€ 0	€ 966 783	€ 0	€ 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: F28/07					
			Nee					
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Aard controle R Indicator: G2/01	Aard controle R Indicator: G2/02	Aard controle R Indicator: G2/03	Aard controle R Indicator: G2/04	Aard controle R Indicator: G2/05	Aard controle R Indicator: G2/06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW)
			Aard controle R Indicator: G2/07	Aard controle R Indicator: G2/08	Aard controle R Indicator: G2/09	Aard controle R Indicator: G2/10	Aard controle R Indicator: G2/11	Aard controle R Indicator: G2/12
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	
			Aard controle D2 Indicator: G2/13	Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14				
			€ 0	Nee				

SZW	G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet totaal 2022 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoordt hier het totaal (jaar T-1) (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAW	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAZ	
			Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	
			Aard controle n.v.t. Indicator: G2A/01	Aard controle R Indicator: G2A/02	Aard controle R Indicator: G2A/03	Aard controle R Indicator: G2A/04	Aard controle R Indicator: G2A/05	Aard controle R Indicator: G2A/06	
			1 060687 Gemeente Middelburg	€ 17 491 317	€ 260 378	€ 599 951	€ 1 552	€ 48 773	
			2						
			100						
		Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud zelfstandigen	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud zelfstandigen (exclusief Rijk)	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet		
			Aard controle n.v.t. Indicator: G2A/07	Aard controle R Indicator: G2A/08	Aard controle R Indicator: G2A/09	Aard controle R Indicator: G2A/10	Aard controle R Indicator: G2A/11	Aard controle R Indicator: G2A/12	
			1 060687 Gemeente Middelburg	€ 0	€ 304 744	€ 54 002	€ 2 295	€ 544 785	
			2						
			100						
		Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopangtoeslagaffaire	Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T-1) i.v.m. de hersteloperatie kinderopangtoeslagaffaire				
			Aard controle n.v.t. Indicator: G2A/13	Aard controle R Indicator: G2A/14	Aard controle R Indicator: G2A/15	Aard controle D2 Indicator: G2A/16			
			1 060687 Gemeente Middelburg	€ 0	€ 31 892	€ 0			
			2						
			100						
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking) gemeentedeel 2023 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoordt hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			Aard controle R Indicator: G3/01	Aard controle R Indicator: G3/02	Aard controle R Indicator: G3/03	Aard controle R Indicator: G3/04	Aard controle R Indicator: G3/05	Aard controle R Indicator: G3/06	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
		Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopangtoeslagaffaire				
		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente				
		Aard controle R Indicator: G3/07	Aard controle R Indicator: G3/08	Aard controle R Indicator: G3/09	Aard controle R Indicator: G3/10	Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11			
		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
SZW	G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking) totaal 2022 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoordt hier het totaal (jaar T-1) (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G3B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G3)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T-1) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten (jaar T-1) vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Bob	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)
			Aard controle n.v.t. Indicator: G3A/01	Aard controle R Indicator: G3A/02	Aard controle R Indicator: G3A/03	Aard controle R Indicator: G3A/04	Aard controle R Indicator: G3A/05	Aard controle R Indicator: G3A/06	
			1 060687 Gemeente Middelburg	€ 0	€ 5 297	€ 31 560	€ 0	€ 0	
			2						
			100						
		Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking	
			Aard controle n.v.t. Indicator: G3A/07	Aard controle R Indicator: G3A/08	Aard controle R Indicator: G3A/09	Aard controle R Indicator: G3A/10	Aard controle R Indicator: G3A/11	Aard controle R Indicator: G3A/12	
			1 060687 Gemeente Middelburg	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			2						
			100						

SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig)
				Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01	Aard controle R Indicator: G4/02	Aard controle R Indicator: G4/03	Aard controle R Indicator: G4/04	Aard controle R Indicator: G4/05	Aard controle R Indicator: G4/06
1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
6 Totaal				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Kopie regeling			Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
			Gemeente	Gemeente	Gemeente			
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07	Aard controle R Indicator: G4/08	Aard controle R Indicator: G4/09	Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10		
1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)			0	0	0			
2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)			0	0	0			
3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)			0	0	0			
4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)			0	0	0			
5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)			0	0	0			
6 Totaal			0	0	N.v.t.			
Kopie regeling			Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)		
			Gemeente	Gemeente	Gemeente			
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11	Aard controle R Indicator: G4/12	Aard controle R Indicator: G4/13	Aard controle R Indicator: G4/14		
1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)								
2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)								
3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)								
4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)								
5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)								
6 Totaal			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
Kopie regeling			Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire			
			Gemeente	Gemeente	Gemeente			
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/16	Aard controle R Indicator: G4/17	Aard controle D2 Indicator: G4/18	Aard controle R Indicator: G4/19		
1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				€ 0	€ 0	€ 0		
2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				€ 0	€ 0	€ 0		
3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				€ 0	€ 0	€ 0		
4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				€ 0	€ 0	€ 0		
5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				€ 0	€ 0	€ 0		
6 Totaal			0	0	0	0		

SZW	G4A	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_totaal 2022	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T-1) levensonderhoud	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (aflossing)
		Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoord hier het totaal (jaar T-1). Dit totaal (jaar T-1) regeling G4B + (jaar T-1) regeling G4 blijkt uit de vaststellingsbeschikking die uw gemeente van het Ministerie van SZW over 2020 heeft ontvangen. De gegevens uit die beschikking neemt u hier op.	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle n.v.t. Indicator: G4A/01	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicator: G4A/02	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicator: G4A/03	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicator: G4A/04	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicator: G4A/05
			1 Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 6.376	€ 102.455
			2 Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 46	€ 0	€ 8.481	€ 39.847
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 181	€ 0	€ 11.118	€ 28.319
			4 Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 24	€ 0	€ 1.296	€ 1.681
			5 Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 152	€ 643
			Kopie regeling	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (overig)	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T-1)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4A/06	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicator: G4A/07	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicator: G4A/08	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicator: G4A/09	
			1 Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 0	0	0	
			2 Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 0	0	0	
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	0	0	
			4 Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	0	0	
			5 Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 0	0	0	
			Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijaf) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T-1) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4A/10	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicator: G4A/11	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle D2 Indicator: G4A/12	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicator: G4A/13	
			1 Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			2 Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			4 Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			5 Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
SZW	G10	Wet inburgering 2021_gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T) Gemeente Aard controle R Indicator: G10/01	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G10/02	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Ne) Gemeente Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03		
		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	€ 678.283	€ 0	Ja		
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G12/01	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G12/02	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Ne) Gemeente Aard controle n.v.t. Indicator: G12/03		
		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	€ 0	€ 0	Nee		
SZW	G12A	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_totalen 2022	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen emaaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle n.v.t. Indicator: G12A/01	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicator: G12A/02	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicator: G12A/03		
		Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoord hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G12B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G12)	1 060687 Gemeente Middelburg	€ 0	€ 0		
			2				
			20				
SZW	G13	Onderwijsroute_deel gemeente 2023	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente Aard controle R Indicator: G13/01	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G13/02	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente Aard controle R Indicator: G13/03	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G13/04	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Ne) Gemeente Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05
		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	€ 88.978	€ 0	€ 0	€ 0	Ja

VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Totale werkelijke berekende subsidie				Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is
			Aard controle R Indicator: H4/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02	Aard controle R Indicator: H4/04	Aard controle R Indicator: H4/05	Aard controle R Indicator: H4/06	
			€ 555.523	€ 540.902				
			Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/04	Aard controle R Indicator: H4/05	Aard controle R Indicator: H4/06	Aard controle R Indicator: H4/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08
			1 Gebouwen bewegingsonderwijs	€ 46.016	€ 46.016	€ 0	€ 0	
			2 Sporthallen	€ 141.345	€ 141.345	€ 0	€ 0	
			3 Groene velden en terreinen	€ 13.407	€ 13.407	€ 0	€ 0	
			4 Kunstgrasvelden	€ 3.661	€ 3.661	€ 0	€ 0	
			5 Groensingles/afroering	€ 1.238	€ 1.238	€ 0	€ 0	
			6 Groen & groenvoorz sportaccommodaties	€ 9.579	€ 9.579	€ 0	€ 0	
			7 Vergoeding kleedaccommodaties	€ 7.287	€ 7.287	€ 0	€ 0	
			8 Vergoeding klein onderhoud	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			9 Restantkredieten sportaccommodaties	€ 200.402	€ 200.402	€ 0	€ 0	
			10 Tractie en materieel (sport)	€ 11.728	€ 0	€ 11.728	€ 0	
			11 Sportinventaris De Kruilmolen	€ 4.798	€ 0	€ 4.798	€ 0	
			12 Onderhoud gymtoestellen	€ 3.400	€ 0	€ 3.400	€ 0	
			13 Sport & beweging	€ 5.290	€ 0	€ 5.290	€ 0	
			14 Optisport	€ 83.587	€ 0	€ 0	€ 83.587	
			15 Nadeel mengpercentage BTW	€ 9.164	€ 0	€ 0	€ 9.164	
			100					
VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikingsnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T)	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T)	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02	Gerealiseerd Aard controle R Indicator: H8/03	Gerealiseerd Aard controle R Indicator: H8/04	Gerealiseerd Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05	Gerealiseerd Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06
			1 1035667	€ 127.713	€ 0	€ 0	€ 0	€ 126.529
			2					
			3					
			4					
			Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08				
			1 1035667	Ja				
			2					
			3					
			4					
VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: H12/01	Aard controle R Indicator: H12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/04		
			€ 36.750	€ 70.485	Ja	Nee		
VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02	Aard controle R Indicator: H30/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06
			1 Lokaal Sportakkoord	€ 35.461	€ 35.325	€ 136	€ 35.325	Ja
			2 Brede regeling combinatiefuncties	€ 244.137	€ 212.000	€ 32.137	€ 212.000	Ja
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 54.556	€ 50.183	€ 4.373	€ 50.183	Ja
			4 Kansrijke Start	€ 40.917	€ 47.602	€ 0	€ 47.602	Ja
			5 Mentale Gezondheid	€ 19.094	€ 27.564	€ 0	€ 27.564	Ja
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	€ 47.736	€ 47.736	€ 0	€ 47.736	Ja
			7 Valpreventie	€ 140.481	€ 100.861	€ 19.329	€ 100.861	Ja
			8 Leefomgeving	€ 27.278	€ 26.802	€ 475	€ 26.802	Ja
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 6.819	€ 11.955	€ 0	€ 11.955	Ja
			10 Versterken sociale basis	€ 99.564	€ 99.564	€ 0	€ 99.564	Ja
			11 Mantelzorg	€ 27.278	€ 27.278	€ 0	€ 27.278	Ja
			12 Eén tegen eenzaamheid	€ 27.278	€ 27.278	€ 0	€ 27.278	Ja
			13 Welzijn op recept	€ 15.003	€ 15.003	€ 0	€ 15.003	Ja
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 6.819	€ 0	€ 1.364	€ 0	Ja
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 24.277	€ 25.300	€ 0	€ 25.300	Ja
			Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?				
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/08				
			1 Lokaal Sportakkoord	N.v.t.				
			2 Brede regeling combinatiefuncties	N.v.t.				
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	N.v.t.				
			4 Kansrijke Start	N.v.t.				
			5 Mentale Gezondheid	N.v.t.				
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	N.v.t.				
			7 Valpreventie	N.v.t.				
			8 Leefomgeving	N.v.t.				
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	N.v.t.				
			10 Versterken sociale basis	N.v.t.				
			11 Mantelzorg	N.v.t.				
			12 Eén tegen eenzaamheid	N.v.t.				
			13 Welzijn op recept	N.v.t.				
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	N.v.t.				
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	N.v.t.				
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/09					
			Nee					

VWS	H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Beschikkingnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) Automatisch berekend	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Automatisch berekend		
			Aard controle n.v.t. Indicator: H32/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/03		
			MEOZ23096	€ 21.772	€ 21.772		
			Naam zwembad	Totale verlening per zwembad (jaar T)	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee)	Toelichting
			Aard controle n.v.t. Indicator: H32/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/05	Aard controle R Indicator: H32/06	Aard controle D1 Indicator: H32/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/08
		1	Stichting Behoud Julianabad Armemuiden	€ 21.772	€ 21.772		Er is wel een document, maar deze voldoet niet aan de criteria die aan het verduurzamingsplan gesteld zijn.
		2				Nee	
		20					

OVERIG

Bijlage Europese Projecten

Bijlage Europese subsidies tbv jaarverslag 2023

Project	Begindatum	Einddatum	Projectbudget	Totaal toegekende subsidie	Werkelijk ontvangen via de bank t/m 2023	Restant toegekend subsidiebedrag
Cooltowns						
Tegengaan van hittestress in middelgrote steden door aanpassingen in de openbare ruimte	1-9-2018	31-12-2022	€ 1.324.163	€ 794.498	€ 782.186	€ 12.312
Solarise						
Faciliteren van de productie van zonne-energie op publieke (historische) gebouwen	1-3-2018	31-7-2022	€ 614.695	€ 359.817	€ 362.130	€ -2.313
SHIFFT						
Toepassen van alternatieve technieken voor fossiele brandstoffen	1-2-2019	31-3-2023	€ 1.052.481	€ 789.361	€ 303.894	€ 485.467
CHERISH						
Ontwikkelen cultureel erfgoed "Visserij" als economische drager	1-6-2018	30-5-2023	€ 387.962	€ 329.768	€ 340.778	€ -11.010
MOVE						
Het ontwikkelen van vervoersconcepten welke bijdragen aan een meer efficiënte wijze van vervoer ten behoeve van de bereikbaarheid en duurzaamheid.	1-9-2018	28-2-2022	€ 514.450	€ 257.225	€ 222.631	€ 34.595
CUPIDO						
Plattelandsgebieden met krimpende bevolking een economische injectie geven door het creëren van economische kansen.	1-9-2018	28-2-2022	€ 677.544	€ 338.750	€ 344.780	€ -6.030
Klimaatadaptatie Zeeland						
De subsidie is toegekend om bij het project 'Herinrichting Meanderlaan' de buitenruimte zo klimaatbestendig mogelijk te maken.	16-1-2023	29-12-2025	€ 546.992	€ 38.388	€ 38.388	€ 508.604
DETOCS						
Het Interreg Europese project DETOCS speelt in op het verduurzamen van het toerisme en de hieraan gerelateerde sectoren.	1-3-2023	28-2-2027	€ 218.120	€ 174.496	0	€ 43.624
Natuur-Inbouw						

De subsidie is toegekend voor het behoud en bevorderen van de vegetatie in de kademuur Korendijk en Kinderdijk.	1-9-2023	30-12-2025	€ 456.717	€ 228.359	0	€ 228.359
---	----------	------------	-----------	-----------	---	-----------
